

สภาพการใช้ ผลกระทบ และรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบ
ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

นายพิมลศักดิ์ นิลผาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2564

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นายพิมลศักดิ์ นิลผาย แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ดร. ปิยะกร หวังมหาพร ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะกร หวังมหาพร)

ดร. เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา)

ดร. วชิรินทร์ สุทธิชัย กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิรินทร์ สุทธิชัย)

ดร. รชนีดา ไสยรส กรรมการ
(อาจารย์ ดร.รชนีดา ไสยรส)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ดร. เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

ดร. ไพศาล วรคำ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

- 9 มี.ย. 2564
วันที่.....เดือน.....ปี.....

ชื่อเรื่อง : สภาพการใช้ ผลกระทบ และรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขต
จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัย : นายพิมลศักดิ์ นิลผาย

ปริญญา : รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชรินทร์ สุทธิชัย
อาจารย์ ดร.รัชนิดา ไสยรส

ปีการศึกษา : 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และสร้างรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กับกลุ่มตัวอย่างจาก 7 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 70 คน การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามานะ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อยืนยันผลการวิจัย (Focus Group) ครั้งที่ 2 จำนวน 18 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ โดยวิธี Stepwise อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาและอธิบายผล

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3) ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบกับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .589 (4) การวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่

ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม มีจำนวน 4 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_8) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_7) และจุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 40.20 มีค่า $R^2 = .402$ และมีค่าของ F เท่ากับ 66.258 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$ สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } \hat{Y} = 2.909 + .032X_3 + .090X_5 + .067X_7 + .089X_8$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_r = .294Z_8 + .265Z_5 + .168Z_7 + .094Z_3$$

(5) รูปแบบธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสถานะตามกฎหมาย ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี ด้านโครงสร้างทางสังคม ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านความสามารถผู้นำชุมชน ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม ด้านการศึกษาและคุณธรรม และด้านจิตอาสา ทั้งนี้ธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังค่านิยมด้านจริยธรรมคุณธรรมควบคู่กับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน ควรมีกฎหมายรองรับในลำดับชั้นพระราชบัญญัติเพื่อให้ใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการบูรณาการเชิงภารกิจร่วมกันระหว่างผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น จังหวัด อำเภอ ตลอดจนกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ นอกจากนั้นควรมี

จ

งบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสมและควรมีหน่วยงานผู้รับผิดชอบภารกิจที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เข้มแข็งยั่งยืนและมีความต่อเนื่องในเชิงพื้นที่

คำสำคัญ: สภาพการใช้, ผลกระทบ, ธรรมนูญประชาชนต้นแบบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Title : State of Use, Effects, and Prototype Community Charters in Roi-Et Province.

Author : Mr.Pimonsak Nilphai

Degree : Doctor of Public Administration Program (Public and Private Management)
Rajabhat Maha Sarakham University

Advisors: Assistant Professor Dr.Watcharin Sutthisai
Dr.Ratchanida Saiyaros

Year : 2020

ABSTRACT

The aims of this research were to study the general state of use and effects of prototype community charters in Roi-Et Province as well as to construct a prototype community charter in Roi-Et Province. The research was separated into two phases. Phase 1 was a focus group discussion among 70 participants in 7 districts. Phase 2 was a quantitative study among 400 samples. The sample size was calculated based on Yamane's sample size determination formula. The data was collected through a questionnaire and a second round of focus group discussion among 18 samples to confirm the findings from phase 2. The statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. The statistics for hypothesis testing included Pearson's correlation coefficient with a statistical significance of 0.5 and the stepwise multiple regression analysis with a statistical significance of 0.5. The qualitative data was presented through narrative description.

The findings were as follows, (1) The level of state of use and the effects of prototype community charters in Roi-Et Province in overall was at a high level; (2) The level of characteristics of prototype community charters in Roi-Et Province in overall were at a high level; (3) The relationships between the state of use, the

effects, and the characteristics of prototype community charters in Roi-Et Province were positive correlation at a moderate level of .589; (4) The predictive power analysis of the state of use and the effects of the prototype community charters in Roi-Et Province revealed 4 factors. These can be ranged by sorting into equations according to their relationships as follows; opportunities to use the prototype community charters (X_5), barriers in the effects of the prototype community charter (X_8), barriers in the state of use of the prototype community charters (X_7), and weaknesses in the state of use of the prototype community charters (X_3). Those factors affected the characteristics of the prototype community charters in Roi-Et Province with a percentage of 40.20, R^2 of .402, F of 66.258 at statistically significant level of α .05. The predictive equations can be written in the forms of raw and standardized scores as follows.

$$\text{Raw score } \hat{Y} = 2.909 + .032X_3 + .090X_5 + .067X_7 + .089X_8$$

$$\text{Standardized score } \hat{Z}_r = .294Z_3 + .265Z_5 + .168Z_7 + .094Z_8$$

(5) The prototype community charters in Roi-Et Province consisted of strengths in the state of use, strengths in the effects, weaknesses in the state of use, weaknesses in the effects, opportunities in the state use, opportunities in the effects, barriers in the state of use, and barriers in the effects of the prototype community charters. These elements had influence on the characteristics of the prototype community charters in Roi-Et Province in various aspects including legal status, cultures and customs, social structure, community management, potential and strengths of the community, support from government and private agencies, public participation, competence of community leaders, policy and planning, community members' life quality development, community conflict management, natural resource and environment management, agriculture for safety food, anti-corruption in the community, concrete innovation for health, education and virtue, and volunteerism. There were some suggestions for the prototype community charters in Roi-Et Province counting an emphasis on the cultivation of ethical and

moral values along with the democracy development in the community. There should be support specified in related acts so that the community charters can be enforced effectively. Besides, mission-oriented integration among regional leaders, local leaders, provinces, districts as well as ministries and departments should be done. In addition, there should be appropriate funding support and obvious responsible agencies for the missions for strong, sustainable, and continual development.

Keywords: State of use, Effects, Prototype Model of Community Charters

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ สุทธิชัย ที่ปรึกษาหลักและดร.รัชนิดา ไสยรส อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ตั้งแต่ต้น จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์ สอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยกร หวังมหาพร สอบวิทยานิพนธ์ ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณา ให้คำแนะนำและชี้แนะในการแก้ไขข้อบกพร่องเพิ่มเติมที่มีประโยชน์ยิ่ง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม อาจารย์ประจำหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการท้องถิ่นและการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดร.สถิตคุณ บุญเรือน ผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมายและคดี สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เลย เขต 1 ช่วยปฏิบัติราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดร.อิทธิพงษ์ นาครอด รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะปลา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ดร.พยงค์ มุลวาปี อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และดร. ศิวะทัศน์ สุขสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์ศรีสว่างวิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจและให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ เกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งที่ผู้วิจัยใคร่ขอแสดงความขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ทุกท่าน ที่อนุเคราะห์ให้คำแนะนำที่มี ประโยชน์ในการวิจัย ที่ได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณครอบครัว บิดามารดา ภรรยาและบุตรตลอดจนญาติพี่น้องทุกคน ที่คอยเป็น กำลังใจสำคัญของผู้วิจัย และเป็นผู้ที่อยู่เคียงข้างและคอยเป็นกำลังใจให้เสมอมา ทำให้การวิจัย ประสบความสำเร็จ ด้วยความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

นายพิมลศักดิ์ นิลผาย

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ค
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฒ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.4 สมมุติฐานการวิจัย	5
1.5 ขอบเขตการวิจัย	6
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	9
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	16
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม.....	17
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาชุมชน	17
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็งและประชาสังคม	36
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ.....	54
2.4 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม	60
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล	69
2.6 บริบทของจังหวัดร้อยเอ็ด	92
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	97
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	114

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	116
การวิจัยระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพและผลกระทบจากการใช้ธรรมนูญประชาชน ต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	116
การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อศึกษารูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขต จังหวัดร้อยเอ็ด.....	119
บทที่ 4 ผลการวิจัย	131
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	131
4.2 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	133
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	135
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	239
5.1 สรุป	240
5.2 อภิปรายผล	254
5.3 ข้อเสนอแนะ	255
บรรณานุกรม	268
ภาคผนวก	275
ภาคผนวก ก แบบสอบถามการวิจัย.....	276
ภาคผนวก ข แบบการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group).....	293
ภาคผนวก ค ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง	307
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	314
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์การหาคุณภาพแบบสอบถาม	324
ภาคผนวก ฉ ภาพประกอบกิจกรรม	344
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	347
ประวัติผู้วิจัย	348

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกเป็นอำเภอ	122
3.2 ค่าระดับของความสัมพันธ์.....	127
4.1 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอเมืองสรวง	135
4.2 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอธวัชบุรี	136
4.3 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอพนทอง	137
4.4 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอสุวรรณภูมิ.....	138
4.5 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอจังหาร	139
4.6 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอโพธิ์ชัย	140
4.7 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอเกษตรวิสัย	141
4.8 ผลการวิเคราะห์ Focus Group โดยรวม.....	142
4.9 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภอเมืองสรวง	143
4.10 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภอธวัชบุรี	144
4.11 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภอพนทอง.....	145
4.12 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภอสุวรรณภูมิ.....	146
4.13 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภอจังหาร.....	147
4.14 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภอโพธิ์ชัย.....	148
4.15 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภอเกษตรวิสัย.....	149
4.16 ผลการวิเคราะห์ SWOT โดยรวม	150
4.17 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	154
4.18 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน	156
4.19 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายข้อ	157

ตารางที่	หน้า
4.20 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายชื่อ	158
4.21 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายชื่อ	159
4.22 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายชื่อ	159
4.23 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายชื่อ.....	160
4.24 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายชื่อ.....	161
4.25 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายชื่อ	161
4.26 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายชื่อ....	162
4.27 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมและ จำแนกเป็นรายด้าน.....	163
4.28 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสถานะ ตามกฎหมาย จำแนกเป็นรายชื่อ.....	164
4.29 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี จำแนกเป็นรายชื่อ	165
4.30 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านโครงสร้างทางสังคม จำแนกเป็นรายชื่อ	166
4.31 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการบริหารจัดการชุมชน จำแนกเป็นรายชื่อ	167

ตารางที่	หน้า
4.32 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน จำแนกเป็นรายชื่อ	168
4.33 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน จำแนกเป็นรายชื่อ	169
4.34 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกเป็นรายชื่อ.....	170
4.35 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านความสามารถผู้นำชุมชน จำแนกเป็นรายชื่อ	171
4.36 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านนโยบายและ การวางแผน จำแนกเป็นรายชื่อ.....	172
4.37 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน ในชุมชน จำแนกเป็นรายชื่อ	173
4.38 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน จำแนกเป็นรายชื่อ	174
4.39 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกเป็นรายชื่อ.....	175
4.40 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย จำแนกเป็นรายชื่อ.....	176
4.41 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน จำแนกเป็นรายชื่อ.....	177
4.42 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม จำแนกเป็นรายชื่อ	178
4.43 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการศึกษา และคุณธรรม จำแนกเป็นรายชื่อ.....	179

ตารางที่	หน้า
4.44 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านจิตอาสา จำแนกเป็นรายชื่อ	180
4.45 ค่าระดับของความสัมพันธ์	181
4.46 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชน ต้นแบบกับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม	182
4.47 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมเนียม ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม	190
4.48 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมเนียม ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสถานะตามกฎหมาย	191
4.49 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมเนียม ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี	193
4.50 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมเนียม ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านโครงสร้างทางสังคม	194
4.51 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมเนียม ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการบริหารจัดการชุมชน	196
4.52 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมเนียม ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน	197
4.53 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมเนียม ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชน	199
4.54 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมเนียม ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	200
4.55 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมเนียม ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านความสามารถผู้นำชุมชน	202

ตารางที่	หน้า
4.56 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญ ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านนโยบายและการวางแผน.....	203
4.57 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญ ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน.....	205
4.58 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญ ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน.....	207
4.59 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญ ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	208
4.60 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญ ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย.....	209
4.61 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญ ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน.....	211
4.62 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญ ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม.....	212
4.63 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญ ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการศึกษาและคุณธรรม.....	214
4.64 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญ ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านจิตอาสา.....	215
4.65 ภาพรวมผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะ ธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด.....	216

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	115
4.1 สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย.....	153
4.2 สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ	218
4.3 สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อยโดยรวม	237
4.4 รูปแบบธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด.....	238
ฉ.1 การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 1	345
ฉ.2 การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2563 สถานที่ห้องประชุมกันเกรา ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพราชภัฏกรีนวิลล์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.....	346

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559) เชื่อมโยงระหว่างทุนทั้ง 6 ทุนคือทุนธรรมชาติทุนกายภาพทุนสังคมทุนมนุษย์ทุนการเงินและทุนวัฒนธรรม ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วประเทศไทยต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ผันผวนซับซ้อนและคาดการณ์ผลกระทบได้ยากส่งผลให้ประเทศต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลายมิติ โดยเฉพาะความเสี่ยงจากการบริหารภาครัฐที่อ่อนแอโครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่สามารถรองรับการเติบโตอย่างยั่งยืนทั้งความเสี่ยงจากความเสื่อมถอยของค่านิยมที่ฝังรากลึกในสังคมไทยความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมและที่สำคัญความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11, 2554, น. ฉ) ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลา ของการปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9–11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุล และ ยั่งยืน ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งเป็นแผน หลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และ ระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และ ทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำ

รายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560)

การพึ่งตนเองเป็นรูปแบบของพฤติกรรมมนุษย์ ที่เกิดขึ้นมาช้านานแล้ว แต่อาจมีการให้ความสำคัญ ในระดับและ แมงมุมที่แตกต่างกันไปตามยุคสมัย ซึ่งมักเกิดขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ ตลอดจน นโยบายจากรัฐบาล ในยุคประวัติศาสตร์ การดูแลตนเอง ในการพึ่งพาตนเอง เป็นเรื่องของประชาชนโดยตรง ที่จะจัดการดูแล ชีวิตและความ เป็นอยู่ของตนเอง ครอบครัว และชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ตามแบบแผนวัฒนธรรม และความเชื่อที่ได้รับ การปลูกฝัง และถ่ายทอดต่อกันมา ยังปรากฏในคัมภีร์โบราณ เจนปรัชญาของขงจื้อ และอิโปเครติส ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ในเรื่องของสุขภาพโดยกล่าวว่า บทบาทการจัดการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ส่วนหนึ่งจะเป็นเรื่องของครอบครัว อีกส่วนหนึ่งจะเป็นการจัดการของระบบแพทย์ท้องถิ่น มัลลิกา มติโก อ้างถึงใน พิมพ์วัลย์ ปริดาสวัสดิ์ และคณะ (2550, น. 30)

การที่ชุมชนเข้มแข็งได้นั้นต้องเกิดจากการระเบิดจากข้างในโดยมีพลังความสามารถ ศักยภาพ ภายในชุมชนเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนอันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของชุมชนซึ่งความเป็นชุมชนเข้มแข็งดังกล่าวสามารถสรุปองค์ประกอบและลักษณะได้ดังนี้ 1) คนในชุมชนต้องเป็นคนที่มีการเรียนรู้ (Learning Process) เพื่อเสริมศักยภาพของตนเอง ความเป็นผู้นำชุมชน เป็นผู้นำทางความคิด เป็นแบบอย่างของการเสียสละ ขยันหมั่นเพียรอดทน มีวินัยในตน ที่สำคัญสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ 2) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community Learning) คือ สมาชิกช่วยกันเรียนรู้ หรือเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ซึ่งอยู่นอกชุมชนและความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติหรือประสบการณ์ที่ได้รับร่วมกัน ความรู้ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดร่วมกันเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ดังนั้น การเป็นชุมชนเรียนรู้ ทำให้สมาชิกมีการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานพัฒนาชุมชนร่วมกันเพราะผลการเรียนรู้จะนำไปสู่การคิดวิธีการที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเอง 3) มีภาวะผู้นำชุมชน (Community Leadership) คือ ผู้นำเป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิก ให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ไม่ผูกขาดกับความคิดหรือเป็นเจ้าของชุมชนเพียงผู้เดียวพร้อมที่จะเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่นผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนได้อย่างแนบแน่นและร่วมกันทำประโยชน์เพื่อชุมชน โดยสรุปผู้นำที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คือผู้ที่เชื่อมประสานแนวคิดต่าง ๆ ของสมาชิกและองค์กรชุมชนเพื่อนำไปปฏิบัติอย่าง

เหมาะสมนั่นเอง 4) มีจิตสำนึกชุมชน (Community Consciousness) หรือเป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) คือสมาชิกสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชนมีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ กับบุคคลอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกันและเป็นมิตรภาพยอมรับในศักยภาพของกันและกัน และยอมรับในความแตกต่างหลากหลายระหว่างสมาชิก มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนร่วม

5) มีจิตวิญญาณชุมชน (Community Spirituality) คือการที่สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อชุมชน เสียสละทำงานเพื่อชุมชน ห่วงแผนชุมชน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน เช่น วัด เครือญาติ หรือความสัมพันธ์ทางสังคมแบบต่าง ๆ ทำให้ชุมชนมีจิตใจเหมือนเป็นสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง ความมีจิตวิญญาณของชุมชนทำให้เกิดความปิติ ความสุขอย่างล้นเหลือ และเป็นพลังอย่างมหัศจรรย์ เป็นพลังเยียวยา ที่ทำให้คนและชุมชนมีความสุข ดังนั้น จิตวิญญาณชุมชน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการมีจิตสำนึกชุมชน ซึ่งนอกจากจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งโดยตรงแล้ว ยังเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งแก่ชุมชนในด้านอื่น ๆ ด้วย เพราะเป็นเสมือนการทำให้สมาชิกในชุมชนมีจิตใจที่แข็งแกร่ง มีความพร้อมที่จะรวมพลังกันเพื่อพัฒนาชุมชนต่อไป 6) มืองค์กรชุมชนเข้มแข็ง (Strengthens Community Organization) คือประชาชนรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นด้วยจิตสำนึกชุมชนและจิตวิญญาณชุมชนผนึกกำลังกันเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาชุมชนซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ร่วมกันไม่ใช่ต่างคนต่างทำ 7) มีการจัดการชุมชนที่ดี (Community Management) คือสมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองและชุมชนได้ วางแผน จัดกระบวนการดำเนินงานและประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนของตนเอง ทำให้องค์กรชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 8) มีเครือข่ายชุมชน (Community Networks) คือมีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการประชาสัมพันธ์ด้วยความสมานฉันท์ ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึกและจิตวิญญาณของสมาชิกและองค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้มีพลังเข้มแข็ง 9) เป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ (Self-Help Management) สมาชิกและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือหรือพึ่งตนเองได้ ในทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและวัฒนธรรมทั้งในยามปกติและประสบกับภาวะวิกฤตต่าง ๆ อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนที่พึ่งประสงค์ 10) เป็นชุมชนสงบสุข (Solidarity) ชุมชนเข้มแข็งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรมและมีความสุข เมื่อคนมารวมกันเป็นชุมชนและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ ก็ทำให้คนและชุมชนมีความสงบ บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน 11) การพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) ชุมชนเข้มแข็งที่มีลักษณะดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ชุมชน

ดำรงอยู่และดำรงต่อไปได้โดยไม่ล้มละลายอันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนนั่นเอง (โกวิท พวงงาม, 2553, น. 255-257)

ปัจจุบันผู้นำชุมชนมีบทบาทและได้รับและไว้วางใจจากประชาชนเหมือนในอดีตตามความในมาตรา 28 ตรี แห่ง พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน พุทธศักราช 2551 ให้มีการร่างธรรมนูญตำบลเพื่อให้ท้องที่ตำบลนั้นมีการประกาศและมีผลใช้บังคับกับราษฎรหรือผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้าน และภายในอาณาเขตหมู่บ้านทั้งนี้เป็นการจัดระเบียบสังคม และเป็นการสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาของสังคมระดับหมู่บ้าน โดยเป็นการปฏิบัติให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม จารีตประเพณี และไม่ขัดต่อกฎหมาย มีสาระสำคัญเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันของราษฎรในหมู่บ้าน ในการธำรงรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคม การทำนุบำรุงรักษาศาสนา การยึดถือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด, 2559, น. 16)

นอกจากนั้นได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาเรื่องธรรมนูญประชาชนไว้ เช่น อรรถพล ศรีประภา (2558, น. 58) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการ ออกกำลังกายในชุมชนตำบลโคกกวาง อำเภอบึงคล้า จังหวัดบึงกาฬ วราพร วันไชยธนวงศ์ ,พิมพ์ใจ อุ่นบ้าน ,พจนีย์ มั่นสพรหม (2560, น. 43) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ พัทธวรารณ จันทร์เพชร (2555, น. 48) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพองค์การบริหารส่วนตำบล ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหัวโทน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด และประกันชัย ไกรรัตน์ (2560, น. 634) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการคัดแยกขยะมูลฝอยเขตเทศบาล ตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาพบว่ามีสภาพการใช้และผลกระทบจากการใช้แตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่ ในส่วนที่ผู้ศึกษาได้เลือกเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ คือธรรมนูญประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากว่าจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดที่มีชุมชนเข้มแข็งและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ที่ก่อกำเนิดจากความตระหนักของประชาชน โดยเริ่มจากความตระหนักในความสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และประวัติศาสตร์ของชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาในทุกด้าน ไม่ได้เกิดจาก

การจัดตั้งขององค์กรภายนอกชุมชนเลยด้วยคุณสมบัติดังกล่าวเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 คำถามเพื่อการวิจัย

การวิจัย เรื่องสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำมาสู่คำถามการวิจัยดังนี้

1.2.1 สภาพการใช้ธรรมเนียมของประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างไร

1.2.2 ผลกระทบธรรมเนียมของประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดมีอะไรบ้าง

1.2.3 รูปแบบธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ควรมีรูปแบบที่เหมาะสมใช้ได้จริงอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

1.3.2 เพื่อศึกษาผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

1.3.3 เพื่อสร้างรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

1.4 สมมุติฐานของการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 ระดับสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สมมุติฐานที่ 2 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สมมุติฐานที่ 3 สภาพการใช้ ผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับธรรมเนียมประชาชน ทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน หลักการสร้างชุมชนเข้มแข็ง หลักประชาสังคมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของประชากร กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1.5.2.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายในการ Focus Groups เพื่อสร้างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยกำหนด ดังนี้ 1) อำเภอเมืองสรวง ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน 2) อำเภอธวัชบุรี ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน 3) อำเภอโพนทอง ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน 4) อำเภอสุวรรณภูมิ ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน 5) อำเภอจังหาร ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน 6) อำเภอโพธิ์ชัย ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน 7) อำเภอเกษตรวิสัย ประกอบด้วยตัวแทนกำนัน

1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน
 อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน รวม
 ทั้งหมด 10 คน

1.5.2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิก
 สภาท้องถิ่นประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน จำนวน 7 อำเภอ
 รวมทั้งหมดจำนวน 525,686 คน (สำนักทะเบียนอำเภอเมืองร้อยเอ็ด, ข้อมูลเมื่อ 31 ธันวาคม 2562)

2) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่
 ในอำเภอเมืองสรวง จำนวน 23,163 คน อำเภอธวัชบุรี จำนวน 68,218 คน อำเภอโพนทอง จำนวน
 108,286 คน อำเภอสุวรรณภูมิ จำนวน 116,339 คน อำเภอจังหาร จำนวน 46,318 คน อำเภอโพธิ์ชัย
 จำนวน 58,131 คน อำเภอเกษตรวิสัย จำนวน 98,236 คน รวมจำนวนทั้งหมด 518,691 คน (สำนัก
 ทะเบียนอำเภอเมืองร้อยเอ็ด, ข้อมูลเมื่อ 31 ธันวาคม 2562) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ
 Yamane (1973, p. 727) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

1.5.2.3 วิจัยเชิงคุณภาพเพื่อยืนยันผลการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ
 ธรรมนูญประชาชนในระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ดหรือตัวแทน จำนวน 1 คน
 ท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด หรือตัวแทน จำนวน 1 คน ตัวแทนสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 คน
 ตัวแทนนักวิชาการ จำนวน 7 คน ตัวแทนผู้บริหารท้องถิ่นที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน จำนวน 5 คน
 ตัวแทนประชาชน จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 20 คน ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างในการ
 Focus Group และการวิจัยเชิงปริมาณไม่ใช่บุคคลเดียว

1.5.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้วิจัยได้กำหนดจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการประชุมกลุ่มย่อย 7 กลุ่ม (Focus Groups)
 ระหว่างวันที่ 10 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 15 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 เพื่อให้ได้แปร
 อิสระและตัวแปรตามในการทำวิจัยเชิงปริมาณต่อไป โดยผลการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อกำหนดตัวแปร
 อิสระและตัวแปรตาม ได้ดังนี้

1.5.3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ สภาพการใช้และผลกระทบ
 ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 ด้าน ได้แก่

1) จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

- 2) จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 3) จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 4) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 5) โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 6) โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 7) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 8) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

1.5.3.2 ตัวแปรตาม คือ ลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
จำนวน 17 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านสถานะตามกฎหมาย
- 2) ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี
- 3) ด้านโครงสร้างทางสังคม
- 4) ด้านการบริหารจัดการชุมชน
- 5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน
- 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน
- 7) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 8) ด้านความสามารถผู้นำชุมชน
- 9) ด้านนโยบายและการวางแผน
- 10) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
- 11) ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน
- 12) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 13) ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย
- 14) ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน
- 15) ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม
- 16) ด้านการศึกษาและคุณธรรม
- 17) ด้านจิตอาสา

1.5.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มีพื้นที่การวิจัย คือ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5.5 ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการศึกษาระหว่าง

เดือน กันยายน 2562 ถึง ตุลาคม 2563

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

“สภาพการใช้” หมายถึง สภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคคล เวลา สถานที่ เหตุการณ์ หรือเงื่อนไขเงื่อนไขเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น กระบวนการพัฒนา การก่อตัว การนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วม การรับรู้ วัฒนธรรมประเพณี ศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนอันเกิดจากการธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านสถานะตามกฎหมาย หมายถึง สถานะทางกฎหมายในการจัดทำธรรมนุญประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนุญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญประชาชน

2. ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี หมายถึง วัฒนธรรมจารีตประเพณีของคนในชุมชนในการจัดทำธรรมนุญประชาชน การบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนุญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญประชาชน

3. ด้านโครงสร้างทางสังคม หมายถึง โครงสร้างทางสังคมของชุมชนในการจัดทำธรรมนุญประชาชน การบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนุญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญประชาชน

4. ด้านการบริหารจัดการชุมชน หมายถึง การบริหารจัดการชุมชนในการจัดทำธรรมนุญประชาชน การบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนุญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญประชาชน

5. ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดทำธรรมนุญประชาชน การบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนุญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญประชาชน

6. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน หมายถึง การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนในการจัดทำธรรมนูญประชาชน การบังคับใช้ การปฏิบัติธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน

7. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญประชาชน การบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน

8. ด้านความสามารถผู้นำชุมชน หมายถึง ความสามารถผู้นำชุมชนในการจัดทำธรรมนูญประชาชน การบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน

9. ด้านนโยบายและการวางแผน หมายถึง การจัดทำธรรมนูญประชาชนเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐมีการวางแผนขั้นตอนในการจัดทำธรรมนูญประชาชนอย่างเป็นระบบกำหนดระยะเวลาการบังคับใช้การปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนของประชาชนเป็นไปตามนโยบายและแผนงานมีการทบทวนแผนงานและความสอดคล้องของนโยบายอย่างสม่ำเสมอ

10. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน หมายถึง ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในชุมชนไม่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในส่วนที่เป็นข้อห้ามต่างๆ

11. ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน หมายถึง ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งของชุมชนประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งได้ในชุมชนสามารถบริหารจัดการความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมตามวิถีทางของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

12. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพไม่มีผู้ฝ่าฝืนธรรมนูญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมีกระบวนการ

ลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมนูญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามวิถีทาง
ของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

13. ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย หมายถึง ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับ
การเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย
มีกระบวนการลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมนูญ

14. ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน หมายถึง ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับ
การต่อต้านทุจริตประชาชนในชุมชนทราบอย่างทั่วถึง ประชาชนในชุมชนสามารถปฏิบัติตาม
บทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตได้และมีการดำเนินการต่อต้านทุจริตในชุมชนเป็นไปอย่าง
มีประสิทธิภาพ

15. ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม หมายถึง ในชุมชนมีการค้นหา การสร้าง
นวัตกรรมสุขภาพใหม่อยู่เสมอ นวัตกรรมสุขภาพที่เกิดขึ้นตรงตาม สภาพปัญหาและความต้องการที่
แท้จริงของชุมชนนวัตกรรมที่ค้นพบสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมจริง

16. ด้านการศึกษาและคุณธรรม หมายถึง การส่งเสริมในเรื่องการศึกษาในธรรมนูญ
ประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน มีการยกย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติดีในเรื่องคุณธรรมดีเด่นใน
ชุมชน และมีการติดตามประเมินผลในเรื่องการศึกษาและคุณธรรมในธรรมนูญประชาชน

17. ด้านจิตอาสา หมายถึง มีการให้ความรู้ในเรื่องจิตอาสาในธรรมนูญประชาชนแก่
ประชาชนในชุมชนเกิดกระบวนการปลูกฝังการทำหน้าที่ด้านจิตอาสาแก่ประชาชนในชุมชน มีการยก
ย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติดีในการทำหน้าที่จิตอาสาดีเด่นในชุมชนและมีการปรับปรุงแก้ไขใน
เรื่องจิตอาสาให้เหมาะสมกับคนในชุมชน

“การวิเคราะห์ SWOT” หมายถึง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของสภาพ
การใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 ด้านดังต่อไปนี้

1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึงจุดแข็งของสภาพ
การใช้ธรรมนูญประชาชนโดยประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับบอบายมุขและการพนัน รักความสงบและมีความ
สามัคคีกัน การมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพพร้อมทั้งจัดการความขัดแย้ง ของชุมชนได้อย่างมี
ประสิทธิภาพจนทำให้ชุมชนมีกติกาสังคมในการปฏิบัติที่ชัดเจน ประชาชนมีความเป็นอยู่ตามวิถี
ความพอเพียง ชุมชนมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงามและเข้มแข็ง

2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึงจุดแข็งผลกระทบใช้ธรรมนุญประชาชนที่แสดงว่าประชาชนให้ความร่วมมือที่ดี ลดการใช้สารเคมีทำเกษตรปลอดภัยพร้อมทั้งมีกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นมีศักยภาพในการบริหารจัดการ

3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึง จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนโดยการที่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีน้อยไม่เพียงพอ พื้นที่ติดต่อหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่ายและคนต่างถิ่นมีการอพยพและเข้าออกชุมชนง่าย

4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึงจุดอ่อนผลกระทบใช้ธรรมนุญประชาชนโดยธรรมนุญประชาชนขาดสภาพการบังคับที่ได้เด็ดขาด หน่วยงานราชการในพื้นที่ขาดงบประมาณที่เพียงพอและประชาชนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม

5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึงโอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนโดยการปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการ ชุมชนยังมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ความสมบูรณ์และยังเป็นโครงสร้างสังคมชนบท

6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึงโอกาสผลกระทบใช้ธรรมนุญประชาชนโดยการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ชุมชนให้ความสำคัญกับการศึกษาและคุณธรรมของประชาชนและมีนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรมของชุมชน

7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึงอุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดโดยขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งในชุมชนมีผู้สูงอายุจำนวนมาก

8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึงอุปสรรคผลกระทบธรรมนุญประชาชนโดยประชาชนมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเบาหวาน ความดัน ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงและมีช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกพื้นที่มีน้อย

“จังหวัดร้อยเอ็ด” หมายถึง จังหวัดที่ตั้งอยู่กึ่งกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อดีตเคยเป็นเมืองใหญ่ที่รุ่งเรืองมาก ชื่อว่า สาเกตนคร มีประตูเข้าเมือง 11 ประตู เมืองขึ้น 11 เมือง ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น 20 อำเภอ คือ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอปทุมรัตน์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน อำเภอธวัชบุรี อำเภอพนมไพร อำเภอโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภออาจสามารถ อำเภอหนองพอก อำเภอเมืองสรวง อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอโพธิ์ทราย อำเภอเมยวดี

อำเภอศรีสมเด็จ อำเภอจังหาร อำเภอเชียงขวัญ อำเภอหนองฮี และอำเภอทุ่งเขาหลวง สำหรับการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะอำเภอที่มีการใช้ธรรมนูญตำบล ได้แก่ อำเภอธวัชบุรี อำเภอโพนทอง อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเมืองสรวง อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอจังหารและอำเภอเกษตรวิสัย

“รูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบ” หมายถึง รูปแบบธรรมนูญสุขภาพของแต่ละตำบล ตลอดจนธรรมนูญประชาชนที่เรียกชื่ออื่นแต่มีลักษณะเดียวกัน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

“SWOT” หมายถึง เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางการตลาดของบริษัทตัวเองเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการตลาด SWOT ประกอบด้วย Strengths (จุดแข็ง), Weaknesses (จุดอ่อน), Opportunities (โอกาส), Threats (อุปสรรค) SWOT ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อประกอบการสังเคราะห์ตัวแปรในการศึกษาวิจัยและจัดทำเครื่องมือในการศึกษาวิจัย

“ผลกระทบ” หมายถึง ผลกระทบเชิงบวก และผลกระทบเชิงลบ ในด้านต่างๆ เช่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี และด้านทางการเมืองและทางปกครอง เป็นต้น อันเกิดจากการใช้ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

“ระบบหลักประกันสุขภาพ” หมายความว่า การจัดทำให้มีหลักประกันและความคุ้มครองให้เกิดสุขภาพ รวมทั้งครอบคลุมการจัดการกับปัจจัยทั้งหมดที่เกี่ยวกับสุขภาพทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านระบบบริการ และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

“การเสริมสร้างสุขภาพ” หมายความว่า การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลมีสุขภาพะทางกาย จิต สังคมและปัญญา โดยสนับสนุนพฤติกรรมบุคคลและการจัดการสิ่งแวดล้อมและสภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม

“สุขภาพ” หมายความว่า ภาวะของประชาชนชาวที่สมบูรณ์ทั้ง ทางกาย ทางจิตใจ ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล

“การบริการสาธารณสุข” หมายความว่า การบริการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ การตรวจวินิจฉัยและบำบัดสภาวะการเจ็บป่วย และการฟื้นฟูสมรรถภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน

“การควบคุมโรค” หมายความว่า การควบคุมโรคระบาด โรคไม่ติดต่อ โรคติดต่อ โรคติดต่ออันตรายต่าง ๆ รวมทั้งโรคที่เกิดจากการปนเปื้อนของสารต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อม อาหาร และโรคอื่น ๆ เพื่อให้สามารถลดความสูญเสียสุขภาพชีวิตและทรัพยากรได้หากมีการตรวจพบแต่เนิ่น ๆ

“การป้องกันโรค” หมายความว่า การกระทำ หรืองดกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อไม่ให้เกิดการเจ็บป่วยหรือเป็นโรค และการป้องกันไม่ให้เกิดกลับเป็นซ้ำในกรณีที่หายจากการเจ็บป่วยหรือเป็นโรคแล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ การป้องกันก่อนการเกิดโรคหรือก่อนการเจ็บป่วย การป้องกันโรคในระยะเวลาที่เกิดโรคหรือเจ็บป่วยขึ้นแล้ว และการป้องกันโรคและฟื้นฟูสุขภาพเมื่อหายจากการเจ็บป่วยด้วยโรคแล้ว

“คณะกรรมการหมู่บ้านหรือ กม.” หมายความว่า คณะกรรมการหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 หรือคณะกรรมการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522 และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พุทธศักราช 2551

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522 และให้รวมถึงชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“หัวหน้าคุ้ม” หมายความว่า บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากราษฎรในคุ้มนั้น เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนและประสานการทำงานร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี นับแต่วันที่ได้รับคัดเลือก

“คุ้มบ้าน” หมายความว่า บ้านเรือนที่ตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกัน เป็นกลุ่มย่อยภายในหมู่บ้าน โดยอาจแบ่งตามสภาพภูมิประเทศ ประวัติความเป็นมา วัฒนธรรมประเพณี หรือระบบเครือข่ายญาติ

“ครอบครัว” หมายความว่า บ้านที่มีผู้อยู่อาศัยที่มีเลขที่ตามกฎหมายทะเบียนราษฎร และให้หมายความรวมถึง บ้านชั่วคราวหรือที่พักอื่นใดที่มีคนอยู่อาศัยภายในหมู่บ้าน

“ปลัดหมู่บ้าน” หมายความว่า บุคคลที่คณะกรรมการหมู่บ้านพิจารณาคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ระเบียบงานสารบรรณ การพิมพ์หนังสือราชการ สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ และมีพื้นฐานความรู้อื่น ๆ ที่สามารถปฏิบัติงานธุรการ งานหนังสือ การประสานงาน เป็นต้น โดยให้แต่งตั้งเลขานุการคณะทำงานด้านอำนวยการ

“กองทุนพึ่งพาตนเอง” หมายความว่า กองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน หรือกองทุนใด ๆ ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อพึ่งพาตนเองของราษฎรในหมู่บ้าน

“เงินสมทบ” หมายความว่าเงินที่คณะกรรมการหมู่บ้านพิจารณามีมติเรียกเก็บจากผู้ที่ทำ การอันเป็นการก่อความไม่สงบเรียบร้อย ผิดจารีตประเพณี ขัดขวางความสงบสุขของประชาชนใน หมู่บ้าน ตามที่กำหนดในบทบัญญัติของธรรมนูญนี้และให้คณะกรรมการหมู่บ้านนำเงินสมทบเข้า กองทุนพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม คณะกรรมการหมู่บ้านอาจมีมติโดย ความเห็นชอบของประชาคมหมู่บ้าน ในการกำหนดจำนวนเงินสมทบดังกล่าวตามความสมควรแก่ กรณี โดยทำเป็นกฎหมู่บ้านเพิ่มเติมไว้

“ภาคีเครือข่าย” หมายความว่า หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนองค์กรชุมชน ที่ร่วมกันดำเนิน กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ สุขภาวะชุมชนในพื้นที่

“เศรษฐกิจพอเพียง” หมายความว่า แนวทางปฏิบัติที่ยึดหลักความพอเพียง ความมีเหตุผล มีระบบความคุ้มกันตามสมควรตามวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ประกอบด้วยความซื่อสัตย์ มีสติ และ ปัญญา ตั้งแต่ระดับประชาชน ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ประกอบอย่างสมดุล

“คุณธรรม” หมายความว่า คุณความดีที่วิญญูชนพึงสำนึกในจิตใจตนในเรื่องความจริง ความดี งาม และใช้เป็นหลักดำเนินชีวิต

“จริยธรรม” หมายความว่า แนวทางแห่งความประพฤติที่ยึดหลักคุณธรรม

“มาตรการทางสังคม” หมายถึง วิธีการที่คณะกรรมการหมู่บ้านกำหนดขึ้นเพื่อลงโทษบุคคลใด หรือลงโทษครอบครัวใดในหมู่บ้าน นอกเหนือจากที่เป็นการลงโทษปรับหรือที่กฎหมายกำหนด เช่น การงดให้ความช่วยเหลือด้านแรงงาน การงดให้ยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์ของส่วนรวม การให้ ความสำคัญในด้านการกู้ยืมเงินหรือสวัสดิการอื่นของหมู่บ้านเป็นลำดับท้ายสุดหรือการให้บำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสังคม เป็นต้น โดยกำหนดระยะเวลาการดำเนินการลงโทษไว้ เช่น ภายในกี่วัน หรือ กี่เดือน หรือกี่ครั้ง เป็นต้น

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้มีประโยชน์ที่ได้รับ ดังนี้

1.7.1 ทำให้ทราบสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

1.7.2 ทำให้ทราบผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

1.7.3 ทำให้ทราบรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

1.7.4 ข้อเสนอแนะที่ได้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเชิงวิชาการและการทำงานของชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติในการบริหารจัดการหรือวางแผน ดำเนินนโยบายหรือวางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาธรรมนูญประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมนุญสุภาพตำบลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า แนวคิดและทฤษฎี ตลอดจนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย โดยสามารถนำเสนอตามลำดับได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาชุมชนและสังคมชนบท
2. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็งและประชาสังคม
3. แนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
4. แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
5. แนวคิดเกี่ยวกับธรรมนุญสุภาพ
6. บริบทของจังหวัดร้อยเอ็ด
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดของการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาชุมชนและสังคมชนบท

2.1.1 ความหมายของชุมชน

กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน การร่วมมือและพึ่งพา เอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ได้มีผู้ให้ความหมายแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนไว้ดังนี้

จำนงค์ อติวิณะสิทธิ์ และคณะ (2545, น. 133) กล่าวว่าชุมชน คือ กลุ่มคนพวกหนึ่งที่มาอยู่รวมกัน ในอาณาบริเวณหนึ่ง โดยคนเหล่านี้ถือว่าตนมีความผูกพันกับอาณาบริเวณแห่งนั้น มีความยึดเหนี่ยวกันเป็นปึกแผ่นมั่นคง มีการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ หลายด้านด้วยกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน เช่น ครอบครัวหลาย ๆ ครอบครัว โรงเรียน วัด ร้านค้า โรงงาน ฯลฯ รวมกันเป็น

หมู่บ้านเป็นเมือง แต่กระนั้นก็ตามแม้ว่าชุมชนจะมีกิจกรรมต่าง ๆ หลายด้านและสามารถตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของการดำรง ชีวิตของสมาชิกได้ แต่ชุมชนก็ยังเป็นหน่วยย่อยของสังคมที่ต้องอยู่กับอำนาจรัฐ

สนธยา พลศรี (2545, น. 22) ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชน คือ กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกัน ในอาณาบริเวณเดียวกัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทรกัน ภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543, น. 26) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งหนึ่ง มีความเชื่อ ผลประโยชน์ กิจกรรมและมีคุณสมบัติอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน คุณลักษณะเหล่านี้มีลักษณะเด่นเพียงพอที่จะทำให้สมาชิกนั้น ตระหนักและเกื้อกูลกัน

กาญจนา แก้วเทพ (ม.ป.ป., อ้างถึงใน อมรรวิชัย นาครทรพรพ (2548, น. 14) ได้ให้ความหมายที่แตกต่างไปว่าชุมชนมิได้หมายถึง หมู่บ้านที่มีอาณาเขตพื้นที่แน่นอนตายตัวอีกต่อไป หากแต่หมายถึงหน่วยทางสังคมที่สมาชิกมีการติดต่อสื่อสาร เสริมสร้างและสืบสานสายสัมพันธ์ทางสังคมที่มีทั้งความเคลื่อนไหวปรับตัวความขัดแย้งและการผสมผสานกลมกลืน ความสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ ชุมชนมิได้เป็นหน่วยทางสังคมที่เป็นอิสระหรืออยู่โดดเดี่ยวแยกตัวออกจากหน่วยทางสังคมอื่น ๆ ในทางตรงกันข้ามชุมชนอื่น ๆ ในรูปแบบใหม่ ๆ ดำรงอยู่ในความสัมพันธ์กับชุมชนอื่น ๆ และในความสัมพันธ์กับรัฐและตลาด ชุมชนในรูปแบบใหม่เริ่มมีขอบเขตครอบคลุมข่ายกว้างเชื่อมโยงพื้นที่ในชนบทกับเมือง ปรับตัวและเปลี่ยนแปลงขัดแย้งและเกิดใหม่อย่างรวดเร็ว

Maclver ให้ความหมายไว้ในหนังสือ Society, Its Structure and Changes ว่าชุมชน คือ กลุ่มชนที่อยู่รวมกัน และสมาชิกทุกคน ได้ให้ความสนใจ ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นร่วมกัน มิเพียงแต่ให้ความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งเฉพาะ แต่ให้ความสนใจโดยทั่วไป ซึ่งมีขอบเขตมากพอที่จะอยู่ร่วมกันในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้แล้วชุมชนนั้นอาจหมายถึง การอยู่รวมกันอย่างง่าย ๆ เช่น หมู่บ้านหนึ่ง ชนเผ่าหนึ่ง หรือการอยู่ร่วมกันขนาดใหญ่ เช่น เมืองหนึ่ง ๆ หรือประเทศหนึ่ง (ไพรัตน์ เดชะรินทร์, 2544, น. 1 -2)

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกันในที่ใดที่หนึ่ง ใช้ข้อบังคับต่าง ๆ ร่วมกัน มีความสนใจร่วมกัน มีการพบปะพูดคุย ร่วมกันทำงานส่วนรวม มีแนวพฤติกรรมร่วมกัน เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ภาษาพูด และสามารถแก้ไขปัญหา

ส่วนใหญ่ภายในชุมชนของตนเองได้ ตลอดจนมีการปฏิบัติต่อกันด้วยความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น

2.1.2 ประเภทของชุมชน

ในการจัดแบ่งประเภทต่าง ๆ ของชุมชนนั้น ได้มีผู้ศึกษาและพยายามจัดแบ่งชุมชนออกเป็นประเภทต่าง ๆ หลายประเภทด้วยกันเช่น Arthur Dunham และ Karlin ได้พยายามจัดประเภทของชุมชนตามจำนวนประชากร โดยระบุว่าจะต้องมีจำนวนประชากรเท่าใดจึงจะเรียกได้ว่า หมู่บ้านเล็ก ๆ (Hamlet) หรือ (Village) เมืองเล็ก ๆ (Town) เมือง (City) เมืองใหญ่ (Large City) หรือมหานคร (Metropolis) เหล่านี้เป็นต้น หรือ Arthur Dunham and Ohlsan ได้จัดแบ่งชุมชนพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยแบ่งชุมชน ทัศนกรรม ชุมชนอุตสาหกรรม ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแบ่งประเภทของชุมชนในลักษณะที่แตกต่างออกไปจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอีก เช่น Mcrensie ได้จำแนกชุมชนโดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางด้านนิเวศวิทยามีการแบ่งชุมชนบริการขั้นต้น ซึ่งโดยปกติจะเป็นชุมชนเล็ก ๆ และมีผลผลิตเป็นวัตถุดิบหลักชุมชนการค้าจะเป็นชุมชนที่รับสินค้าจากชุมชนบริการขั้นต้นและในขณะเดียวกันก็จำหน่ายสินค้าให้แก่ชุมชนบริการขั้นต้น ด้วยชุมชนอุตสาหกรรมและชุมชนประเภทพิเศษเหล่านี้เป็นต้น

ประเภทของชุมชนต่าง ๆ ชุมชนอาจแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภทด้วยกันคือ

1. ชุมชนที่แบ่งตามจำนวนประชากร ดังที่กล่าวมาแล้วว่า Arthur Dunham and Karlin ได้แบ่งชุมชนตามจำนวนประชากรและสำหรับประเทศไทยเองก็มีการแบ่งชุมชนออกตามจำนวนประชากรเช่นกัน โดยมี พ.ร.บ. ลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 ซึ่งระบุว่า

- 1.1 หมู่บ้าน จะต้องมียานวนประชากร 200 คน หรือมีการสร้างบ้านเรือนไม่ต่ำกว่า 5 หลังคาเรือน
- 1.2 ตำบล จะต้องมีหมู่บ้าน 20 หมู่บ้านรวมกัน หรือมีประชากร 2,000 คนขึ้นไป
- 1.3 อำเภอ ต้องมีท้องที่ หลาย ๆ ตำบล ภายใต้การปกครองเดียวกัน หรือมีประชากรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป

นอกจากนั้นยังได้มีการแบ่งรูปแบบการปกครองตำบล อำเภอและจังหวัดเป็นเขตสุขภาพและเขตเทศบาลอีกด้วย เช่น

ก. สุขาภิบาล คือ ท้องถิ่นที่มีความเจริญไม่ถึงขั้นที่จะเป็นเทศบาลโดยมีเกณฑ์ดังนี้คือ

1. มีพื้นที่ประมาณ 1-4 ตารางกิโลเมตร

2. ควรมีร้านค้าอย่างน้อย 10 ห้อง

3. มีประชากรอย่างน้อย 1,500 คน

ข. เทศบาล คือท้องถิ่นที่มีความเจริญสมควรยกขึ้นเป็นเทศบาลโดยแบ่งประเภทและมีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ

1. เทศบาลตำบล มีได้ระบุจำนวนประชากร

2. เทศบาลเมือง มีประชากรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป มีความหนาแน่นของประชากรไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร

3. เทศบาลเมือง มีประชากรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป มีความหนาแน่นของประชากรไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร

2. ชุมชนที่แบ่งตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่ามีผู้พยายามที่จะแบ่งประเภทของชุมชนตามกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจอย่างแน่นอน Ohlsan and Mckensie ได้แบ่งชุมชนออกเป็นชุมชนหัตถกรรม ชุมชนเกษตรกรรมหรือชุมชนบริการขั้นต้นชุมชนการค้าหรือชุมชนอุตสาหกรรม เหล่านี้เป็นต้น

2.1 ชุมชนเกษตรกรรม โดยทั่ว ๆ ไป อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยพื้นที่ต้องเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดินที่อุดมสมบูรณ์พอควร น้ำจากน้ำฝนหรือระบบชลประทานก็แล้วแต่ และแรงงานซึ่งได้จากคน สัตว์เลี้ยงหรือเครื่องทุ่นแรง พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ หรือเมล็ดพันธุ์ ภูมิอากาศที่เหมาะสมและผลผลิตที่ได้จากชุมชนเกษตรกรรมมักจะอยู่ในรูปของวัตถุดิบ ลักษณะของการสร้างบ้านเรือนชุมชนก็อาจจะมีลักษณะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มหรืออยู่อย่างกระจัดกระจายก็ได้ ลักษณะอาชีพ จะมีการทำนาทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์หาของป่า ฯลฯ วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนเกษตรอาจจะขึ้นอยู่กับปัจจัยบางประการ เช่น สภาพภูมิอากาศและฤดูกาล กล่าวคือ ถ้าปีใดมีฝนตกต้องตามฤดูกาลเกษตรกรก็จะดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติและสอดคล้องกับการผลิต เช่น ชาวนาที่จะลงมือไถนาหว่านกล้าปักดำ และเก็บเกี่ยว หรือถ้าปีใดฝนแล้ง เกษตรกรบางส่วนก็อาจจะมีกรอพยพเพื่อไปรับจ้างนอกหมู่บ้าน เป็นต้น

สำหรับลักษณะปัญหาที่สามารถจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในชุมชนเกษตรกรรมก็คงมีมากมาย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเกษตรยกตัวอย่างเช่น ปัญหาที่ดินทำกิน กรรมสิทธิ์ที่ดิน การบุกรุกป่าสงวน การตัดไม้ทำลายป่า การสูญเสียในกรรมสิทธิ์ที่ดิน ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ขาดแรงงานจากสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการทำนา ทำไร่ ขาดเงินทุน อัตราดอกเบี้ยแพง ขาย

ผลผลิตได้ต่ำกว่าราคาปกติ การใช้พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่ผลผลิตต่ำ การใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีเกินความจำเป็นและไม่ถูกวิธี ความเจ็บป่วยจากโรคภัยไข้เจ็บ ขาดความรู้ทางด้านสุขอนามัย การใช้ยาไม่เหมาะสม การขาดการร่วมกลุ่มช่วยเหลือกัน มีค่านิยมที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้จ่าย (ฟุ่มเฟือย) ภัยธรรมชาติ โรคระบาด ขาดแคลนอาหาร ฯลฯ ซึ่งลักษณะปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นนี้เป็นปัญหาที่ล้วนมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในชุมชนเกษตรกรรมทั้งสิ้น

ดังนั้นจากตัวอย่างที่ยกมากล่าวข้างต้นว่าจะจะเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของชุมชนเกษตรกรรมหรือลักษณะปัญหาของชุมชนเกษตรกรรมก็ดี น่าจะช่วยให้การแบ่งประเภทชุมชนลักษณะดังกล่าวได้เป็นประโยชน์ต่อการทำงานในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

2.2 ชุมชนอุตสาหกรรม โดยปกติชุมชนอุตสาหกรรมอาจจะแบ่งออกได้หลายระดับ เช่น อุตสาหกรรมในครัวเรือน อุตสาหกรรมขนาดเล็กหรืออุตสาหกรรมขนาดเบา อุตสาหกรรมขนาดใหญ่หรืออุตสาหกรรมหนักเหล่านี้เป็นต้น ซึ่งชุมชนอุตสาหกรรมในแต่ละระดับอาจมีรายละเอียดแตกต่างกันไป แต่ลักษณะทั่ว ๆ ไปของชุมชนอุตสาหกรรมก็คือ จะต้องมีการผลิตที่มีการใช้เครื่องมือเครื่องจักร เข้ามาช่วยในการทำงาน มีเจ้าของโรงงาน คนงานลูกจ้าง ลักษณะการผลิตมิใช่เพื่อตนเอง แต่เพื่อเจ้าของโรงงาน มีการนำวัตถุดิบเข้าป้อนโรงงาน มีการส่งผลผลิตออกจำหน่ายในปริมาณที่สูง มีการบริหารงานและการจัดการในขบวนการผลิตมีชั่วโมงทำงานที่แน่นอน ลักษณะการทำงานใช้ทักษะความชำนาญเฉพาะด้านอย่างแยกกันเห็นได้ชัดมีขบวนการผลิตที่มุ่งใช้แรงงานเป็นหลักโดยใช้เครื่องจักรเข้าช่วยและขบวนการผลิตที่ใช้เครื่องจักรเป็นหลักและใช้คนเพียงเล็กน้อยเข้าควบคุมการทำงาน of เครื่องจักร ระบบของเครื่องจักรมีตั้งแต่การใช้พลังงานจากกระแสไฟฟ้า พลังงานไอน้ำ พลังงานจากก๊าซ น้ำมันเตา น้ำมันโซล่า น้ำมันเบนซิน ฯลฯ นอกจากนั้นลักษณะเด่นของชุมชนอุตสาหกรรมโดยทั่วไปคือ จะมีการจัดที่พักอาศัยเป็นระบบ การคมนาคมขนส่งสะดวก สาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา คอนกรีตพร้อม ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนอุตสาหกรรมมักจะมีหลากหลายทั้งในแง่ของภูมิหลังและวัฒนธรรมตลอดจนการศึกษาและรายได้

สำหรับลักษณะปัญหาในชุมชนอุตสาหกรรมก็คงจะมีมากมายเช่นกัน แต่จะนามากล่าวเป็นตัวอย่างก็ได้แก่ ปัญหาการใช้แรงงาน ปัญหาค่าจ้างแรงงานต่ำ ปัญหาการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ใช้แรงงาน ปัญหาอุบัติเหตุจากเครื่องจักรและการจ่ายเงินทดแทน ปัญหาการนัดหยุดงาน ปัญหาการเจ็บป่วยและสุขภาพของคนงาน ปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงงาน ปัญหาฝุ่นละอองเป็นพิษ ปัญหาน้ำเสีย หรือการจัดการสิ่งปฏิกูลจากโรงงาน ปัญหาการจัดการศึกษาแก่

ครอบครัวผู้ใช้แรงงานโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ซึ่งลักษณะเฉพาะของชุมชนและปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในชุมชนอุตสาหกรรมดังที่ยกตัวอย่างมาบางส่วนนี้ น่าจะทำให้การแบ่งชุมชนในลักษณะดังกล่าวเป็นประโยชน์ในการทำงานชุมชนมากยิ่งขึ้น

2.3 ชุมชนการค้าและบริการ ลักษณะชุมชนการค้าและบริการนี้ส่วนใหญ่จะมีการคมนาคมที่สะดวกหรือเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมเป็นลักษณะของชุมชน ที่มีความหนาแน่นของอาคารบ้านเรือนหรือสำนักงานมากกว่าชุมชนใน 2 ประเภทแรก ชุมชนการค้าและบริการนี้หากเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่และเป็นศูนย์กลางของความเจริญแล้ว ประชาชนที่ทำงานมักจะมีการเดินทางไปกลับระหว่างสำนักงานกับที่พักอาศัย แต่ถ้าเป็นชุมชนที่ไม่ใหญ่จนเกินไปหรือเป็นชุมชนที่อยู่ห่างจากศูนย์กลางความเจริญออกมา ผู้ที่ทำงานอาจจะพักอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันกับที่ตั้งสำนักงาน นอกจากนั้นชุมชนดังกล่าวจะมีลักษณะความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (Vertical) มีลักษณะของการบังคับบัญชา มีการติดต่อแบบเป็นทางการ มีความสัมพันธ์แบบทศนิยมและมีการใช้ระบบการบริหารและการจัดการที่ทันสมัยอีกลักษณะหนึ่งของชุมชนการค้าและบริการจะเป็นบริเวณที่มีการถ่ายทอดสื่อสารที่ทันสมัยรวดเร็ว จะมีการรับทราบข่าวสารข้อมูลที่ภายในการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจของทุกมุมโลก อยู่ตลอดเวลา มีการไหลเวียนของระบบเงินตราค่อนข้างสูง ประชาชนในชุมชนดังกล่าว มีความหลากหลายในระดับ การศึกษาภายใต้ฐานะทางสังคม มีทักษะ ความชำนาญเฉพาะด้านสูง มีชั่วโมงการทำงานที่แน่นอน อย่างไรก็ตามระดับของความแตกต่างระหว่างประชาชนในชุมชนและระดับความทันสมัยของระบบต่าง ๆ ในชุมชนจะลดระดับลงเมื่อชุมชนดังกล่าวมีขนาดเล็กและอยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางมากขึ้น

สำหรับปัญหาในชุมชนการค้าและบริการจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากชุมชนประเภทแรก เช่น ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาอัคคีภัย ปัญหามลพิษทางเสียง ปัญหาอากาศเป็นพิษ ปัญหาโจรกรรม อาชญากรรม ปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนนและการใช้รถยนต์ยานพาหนะ ปัญหาฉ้อโกง ปัญหาการขาดความเชื่อถือและไว้วางใจของคนทำงาน ปัญหายาเสพติด ปัญหาเด็กเร่ร่อน ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า การแบ่งชุมชนตามกิจกรรมเศรษฐกิจออกเป็น 3 ประเภทดังกล่าว ทำให้เห็นถึงลักษณะเด่นเฉพาะของชุมชนแต่ละประเภท ตลอดจนทั้งปัญหาซึ่งมีสภาพของปัญหาที่ค่อนข้างแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าวน่าจะเป็นแนวทางกว้างๆให้รู้ได้ว่าชุมชนที่เราจะทำงานด้วยนั้นน่าจะมีประเด็นปัญหาใดบ้างที่เราควรให้ความสนใจ อย่างไรก็ตามในการกล่าวเช่นนี้ก็มิใช่ว่าจะให้ผู้ที่ทำงานละเอียดหรือมองข้ามในประเด็นอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากที่กล่าว มาแล้ว

ตรงกันข้ามสิ่งที่ผู้ศึกษาชุมชนต้องยึดถือและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หากมีโอกาสที่จะทำงานก็คือการมองชุมชนอย่างรอบด้าน (Holistic Approach) ซึ่งสิ่งที่เสนอมานี้เพียงจะช่วยให้เห็นแนวทางอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้ทำงานได้นำไปเป็นประเด็นในการพิจารณาร่วมกับประเด็นอื่น ๆ ด้วย

2.1.3 องค์ประกอบของชุมชน

ในเรื่องนี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ทัศนะในเรื่องดังกล่าวไว้ดังนี้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2544 ,น. 16-17) ได้จำแนกองค์ประกอบของชุมชนไว้ 3 ประการ คือ

1. มนุษย์ (Human Component)
2. สิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น (Man-Made Component)
3. สิ่งที่มีธรรมชาติสร้างขึ้น (Nature Component)

องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้สามารถอธิบายได้ คือ

1. องค์ประกอบด้านมนุษย์ เป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในชุมชน จากวิวัฒนาการของมนุษย์ เป็นต้นมาจนถึงวันนี้ มนุษย์ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม หรือนอกจากจะเป็นต้องรวมกันเป็นกลุ่ม สรุปได้ว่า ในทุกชุมชนไม่มีใครเลยถูกทอดทิ้งอยู่คนเดียว โดยไม่มีการไปมาหาสู่ติดต่อกับบุคคลอื่นในชุมชนนั้น การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มมีหลากหลายลักษณะและหลายรูปแบบ เช่น ครอบครัว กลุ่มพ่อค้า เป็นต้น คือ มีทั้งกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตลอดจนกลุ่มที่เรียกว่ากลุ่มปฐมภูมิ และกลุ่มทุติยภูมิ ความจำเป็นที่มนุษย์จำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม หรือต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่น ก็เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันและคนที่เป็สมาชิกของกลุ่มใด ๆ ก็ตามย่อมมีความสัมพันธ์ต่อสมาชิกในกลุ่มเดียวกันหรือกับกลุ่มอื่น ๆ อีกเป็นลูกโซ่เกี่ยวพันกันไปสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญขององค์ประกอบด้านมนุษย์

2. องค์ประกอบด้านที่สิ่งมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น สิ่งที่มีมนุษย์คิดค้นประดิษฐ์ขึ้นมีหลากหลายลักษณะ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมและได้นำไปใช้ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็เครื่องอำนวยความสะดวก หรือสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม รถยนต์ นอกจากสิ่งที่เป็นวัตถุแล้ว มนุษย์ยังสร้างแนวความคิดปรัชญา ค่านิยม ความเชื่อ ความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งนั้น องค์ประกอบเหล่านี้แตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน ซึ่งมีสภาพและระดับต่างกัน การประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด และสืบต่อกันไปตลอดเวลา สิ่งทั้งหลายที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมาี้จะมีความสัมพันธ์กันต่อกันในแต่ละชนิดของมันเอง ความสัมพันธ์เหล่านี้คล้าย ๆ กับลูกโซ่ที่ต่อกันเป็นช่วง ๆ อันเป็นการแสดงถึง

ความสัมพันธ์ภายในองค์ประกอบของสิ่งที่มนุษย์คิดค้นขึ้น เช่น สร้างรถยนต์ขึ้นมาก็นำไปวิ่งบนถนนที่สร้างขึ้นมา และอาจทำให้เกิดฝุ่นปลิวไปสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านหรือสามารถที่จะชนผลผลิตพวกพืชผัก ผลไม้ไปขายในตลาดได้เร็วขึ้น เป็นต้น

3 .องค์ประกอบด้านสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น สิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมาหมายรวมทุกอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับพืช สัตว์ ทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลาย ซึ่งทุกชุมชนจะมีสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นเป็นส่วนประกอบอยู่ทั้งนั้น สิ่งต่าง ๆ แต่ละชนิดในชุมชนที่ธรรมชาติสร้างขึ้นจะมีความสัมพันธ์ต่อกันเหมือนองค์ประกอบที่กล่าวมาแล้วทั้ง 2 ประเภท เช่น สภาพอากาศที่แห้งแล้งจะทำให้ดินแตกระแหงและไม่มีน้ำเพียงพอสำหรับการเจริญเติบโตของพืชผลทั้งหลาย เป็นต้น

องค์ประกอบของชุมชนทั้ง 3 ประการ จะมีความสัมพันธ์และมีการปฏิบัติต่อกัน องค์ประกอบที่อยู่ภายในชุมชนหนึ่ง ๆ เริ่มจากองค์ประกอบด้านมนุษย์ นอกจากจะมีความสัมพันธ์และปฏิบัติต่อกันแล้ว ยังจะต้องไปมีความสัมพันธ์ต่อสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นด้วย เช่น มนุษย์ร่วมมือกันไปช่วยกันตัดไม้ในป่า แล้วนำมาสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เป็นต้น

องค์ประกอบทั้ง 3 ประการ นี้จะความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตามองค์ประกอบดังกล่าวนี้จะมีความเจริญที่ไม่เท่าเทียมกัน เพราะว่ามีตัวบงการ (Control Point) หรือกลไกที่มีบทบาทในการควบคุม สนับสนุน หรือส่งเสริมองค์ประกอบ ทั้ง 3 ของชุมชนให้เจริญก้าวหน้า หยุดอยู่กับที่ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไป ตัวบงการสำคัญนี้คือระบบต่าง ๆ ในชุมชนนั่นเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ไพรัตน์ เดชะรินทร์, 2544, น. 19-20)

1. การบริหารประเทศย่อมขึ้นอยู่กับการจัดรูปแบบการปกครองอาจเป็นแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) หรือเป็นรูปแบบรวมอำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง (Centralization) และรูปแบบการปกครองย่อมมีอิทธิพลในการกำหนดหรือบงการองค์ประกอบของชุมชนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่นการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ แบบเสรีประชาธิปไตย ชุมชนที่มีระบบการปกครองต่างกันย่อมมีเสรีภาพ อิสระภาพ แสดงออกต่างกันและย่อมส่งผลสะท้อนมาถึงวิถีชีวิตของบุคคลที่อยู่ในชุมชนนั้น และความสัมพันธ์และปฏิบัติต่อกันกับองค์ประกอบอื่น ๆ ย่อมผิดแผกแตกต่างกันไป

2. ระบบเศรษฐกิจ อิทธิพลของระบบเศรษฐกิจต่อองค์ประกอบนับว่ามีมากทีเดียว การที่ชุมชนใดชุมชนหนึ่งหรือประเทศใดประเทศหนึ่งจะเป็นประเทศอุตสาหกรรมหรือเกษตรกรรมนั้นนับได้ว่าเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน อย่างประเทศไทยเรามักกล่าวกันอยู่เสมอ ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบเกษตรกรรม ผลผลิตและรายได้ประชาชาติในใหญ่ได้จากผลผลิตทางการเกษตร

เครื่องมือที่ใช้ในชุมชนจึงเป็นเครื่องมือเพื่อการเกษตรเสียเป็นส่วนมาก ปัญหาเรื่องการตลาด การผลิต จึงเป็นปัญหาของการเกษตร แต่หากเป็นชุมชนที่ระบบเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมมากกว่า การเกษตร ชุมชนนั้นก็จะมีเครื่องมือเครื่องใช้เพื่ออุตสาหกรรมมากกว่าการเกษตรกรรม

3. ระบบการศึกษา ความเจริญของชุมชนและความล้ำหลังของชุมชน เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วจะเห็นว่าระบบการศึกษาได้แผ่ขยายวงกว้างขวาง สมาชิกในชุมชนมีการศึกษาสูง โดยเฉพาะแล้ว การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เจริญย่อมมีมาก เพราะการถ่ายทอดวิชาความรู้และการคิดค้นประดิษฐ์ สิ่งใหม่ ๆ ย่อมมีมากขึ้นในที่ชุมชนที่สมาชิกในชุมชนนั้นยังไม่มีการศึกษา หรือโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ระบบการศึกษาย่อมจะสร้างความสัมพันธ์ของทั้งสามองค์ประกอบ ให้สับสนยิ่งขึ้น หรือแบบง่าย ๆ อย่างเช่น ชุมชนในเมือง คนในชุมชนมีการศึกษามากกว่าในชนบท สถาบันทางสังคม (Social Institution) หรือกลุ่มถาวร (Permanent Groups) มีมากกว่าชนบท ซึ่งมีเพียงสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลัก การรวมกลุ่มเพื่อกระทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ก็จะทำให้รูปลักษณะง่าย ๆ และกลุ่มสลายตัวไปเมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง

4. ศาสนา ตัวกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในชุมชนหนึ่ง ๆ ที่มีความสำคัญไม่น้อย โดยเฉพาะในชุมชนที่ยังอยู่ในขั้นพัฒนา (Developing Community) คือ ศาสนา ศาสนาในที่นี้ย่อมหมายถึงความรวมถึงความเชื่อในสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ และการกระทำต่าง ๆ ทางศาสนา การศึกษาของนักมานุษยวิทยาพบว่า อิทธิพลเรื่องความเชื่อศาสนาหรือลัทธิศาสนาของชุมชนนั้นมีอิทธิพลมากที่จะสร้างความสัมพันธ์ หรือเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของชุมชนหนึ่งไปได้อย่างมาก เช่น ชุมชนที่เอามนุษย์มาฆ่าเพื่อบูชายัญ โดยเชื่อว่าพระเจ้าจะบันดาลประโยชน์ให้หากได้มีการบูชายัญแล้ว

5. ตัวบงการอื่น ๆ นอกจากตัวบงการใหญ่ทั้งสี่ประการดังกล่าวมาแล้ว ยังอาจมีตัวบงการอื่นๆอีก เช่น ตัวบงการที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ให้ เช่น สัตว์ การเกิดอุทกภัย หรือมีอากาศหนาวจัด ร้อนจัด มีภูเขาไฟ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบของชุมชนอยู่มาก

อนึ่ง ในการจำแนกองค์ประกอบของชุมชนเป็น 3 ประการ ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ได้มีนักวิชาการผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนในภาคสนาม นำไปใช้เป็นแนวทางจำแนกองค์ประกอบชุมชน โดยเฉพาะชุมชนในระดับหมู่บ้าน ว่ามีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ คน สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ (ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 3, 2535, น. 4) โดยมีคำอธิบายประกอบดังนี้

1. คน เป็นองค์ประกอบสำคัญของชุมชน และเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อนสิ่งอื่น ๆ ถ้าเราสามารถพัฒนาคนในชุมชนได้แล้ว การพัฒนา ด้านอื่น ๆ ก็จะเกิดผลสำเร็จตามมา แต่ถ้าเราไม่สามารถพัฒนาคนได้แล้ว การพัฒนา ด้านอื่น ๆ ก็จะประสบกับความล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ดังนั้นในการพัฒนาชุมชนจึงเป็นหลักการพัฒนาคนเป็นที่สำคัญ กลุ่มคนควรได้รับการพัฒนาในชุมชนมีหลายกลุ่ม เช่น เด็กเล็ก เยาวชน สตรี ผู้เฒ่าผู้แก่และผู้พิการ และกลุ่มผู้ยากไร้ต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนทุกเพศทุกวัย ที่มีปัญหาในการดำรงชีวิตด้านต่าง ๆ

2. สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวคน ซึ่งมีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งแวดล้อมเหล่านี้จะเป็นสมบัติร่วมกันของชุมชน เช่น ถนน สะพาน ป่าไม้ แหล่งน้ำ วัด โรงเรียน ศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน สถานีนอนามัย ที่สาธารณะ ตลอดจนสิ่งที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนา ด้านต่าง ๆ ของชุมชน สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับตัวคนมาก เพราะถ้าสิ่งแวดล้อมไม่ดี ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนก็จะเกิดความลำบากตามไปด้วย

3. สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในชุมชนอันเป็นผล มาจากการติดต่อปะทะสังสรรค์กันระหว่างคนในชุมชน ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ถ้าการติดต่อปะทะสังสรรค์กันระหว่างคนเป็นไปในแนวทางที่ดี สถานการณ์ก็จะดี แต่ถ้าการติดต่อปะทะกันระหว่างคนเป็นไปในทางลบ เช่น การชิงดีชิงเด่น การแก่งแย่งผลประโยชน์ ขาดความร่วมมือ สามัคคี สถานการณ์ในปัจจุบันก็จะเลวร้ายลงไปด้วย

ดังนั้นองค์ประกอบทั้ง 3 ประการของชุมชน ถ้าเราสามารถทำให้เป็นคนดี สิ่งแวดล้อมดี และสถานการณ์ก็จะดีตามไปด้วย จะทำให้ชุมชนน่าอยู่ มีความสงบสุข ประชาชนก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดในที่สุด

2.1.4 โครงสร้างชุมชน

โครงสร้างของชุมชนหมายถึง ส่วนที่ประกอบและมีความสัมพันธ์เกี่ยวกันเป็นโครงสร้างชุมชนซึ่งประกอบด้วยส่วนใหญ่ 3 ส่วนด้วยกันคือ (ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, 2562)

2.1.4.1 กลุ่มคน หมายถึงการที่คน 2 คนหรือมากกว่านั้นเข้ามาติดต่อเกี่ยวข้องกันและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันทางสังคมในชั่วเวลาหนึ่งด้วยความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน ความมุ่งหมายนั้นอาจเป็นการร่วมมือช่วยเหลือกันหรือเป็นศัตรูต่อกันก็ได้ และในการมารวมกลุ่มนี้จะมีการคาดคะเนพฤติกรรมซึ่งกันและกัน และจะต้องปรับปรุงพฤติกรรมให้เป็นไปในลักษณะที่คนในกลุ่ม

ต้องการ ในแง่ของชีววิทยามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ จึงจำเป็นจะต้องตอบสนองความต้องการทางสรีรวิทยาและจิตวิทยาซึ่งความต้องการนี้จะต้องตอบสนองด้วยศักยภาพหรือความสามารถซึ่งจะสมบูรณ์ได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ ประสบการณ์และพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ เมื่อมนุษย์เกิดมาในโลกนี้ในระยะแรกจะยังไม่สามารถช่วยตัวเองได้ จึงจำเป็นจะต้องอาศัยการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนจากบุคคลอื่นรอบข้าง จึงนับว่าเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้มนุษย์มารวมกลุ่มกัน อาจกล่าวได้ว่ามนุษย์รวมกลุ่มกันเพราะแรงขับเคลื่อนทางธรรมชาติ 2 ประการคือ

1) ความหิวกระหาย ซึ่งเป็นความหิวกระหายทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ได้แก่ อาหาร ความต้องการทางเพศ การสังสรรค์สมาคมกับคนอื่น เป็นต้น ซึ่งความต้องการเหล่านี้มันเองที่ก่อให้เกิดการสังสรรค์ วัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การเพาะปลูก การสมรส และครอบครัว การศึกษา ศาสนา ฯลฯ

2) การหลีกเลี่ยงต่าง ๆ เช่น หลีกเลี่ยงภัยธรรมชาติ หลีกเลี่ยงความเจ็บป่วยต่าง ๆ ความตาย เป็นต้นนอกจากนี้ถ้าจะแบ่งกลุ่มโดยยึดความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มเป็นหลัก ก็อาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1) กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Groups) สมาชิกของกลุ่มอาจจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ด้วยเหตุทางการเป็นเครือญาติ มิตรภาพ ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มจะใกล้ชิด มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันอย่างลึกซึ้งซึ่งพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเมื่อมีความจำเป็นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ความใกล้ชิดนี้เป็นความสัมพันธ์กันทางร่างกายและใจ สมาชิกในกลุ่มจะมีความรู้สึกร่วมกัน คือ ถ้าสมาชิกคนอื่นมีความทุกข์ สมาชิกอื่น ๆ ก็ารู้สึกทุกข์ร้อนด้วยในทางตรงกันข้ามถ้าสมาชิกมีความสุข สมาชิกอื่นก็มีความสุขด้วยเช่นกัน กลุ่มปฐมภูมิมักจะมีขนาดเล็ก มีหน้าที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมหรือ "สังคมกรรม" (Socialization) แก่สมาชิกในอันที่จะทำตามตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละคนได้ กลุ่มปฐมภูมิที่สำคัญมี 2 ชนิดคือ กลุ่มครอบครัว ซึ่งมีความผูกพันกันโดยเครือญาติ กลุ่มเพื่อนฝูง ซึ่งสัมพันธ์กันโดยมิตรภาพ กลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นต้น 2) กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Groups) กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่สมาชิกของกลุ่มขาดความคุ้นเคยใกล้ชิดสนิทแนบ มีการพบปะกันเป็นครั้งคราว ความสัมพันธ์ของสมาชิกมักเป็นตามกำหนดกฎเกณฑ์แบบแผนของกลุ่ม มีการสัมพันธ์กันเพื่อผลประโยชน์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมักจะเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของคนใดคนหนึ่งมากกว่าความรู้สึกร่วมทางอารมณ์และเมื่อใดที่สมาชิกรู้สึกว่าจะตนจะไม่ได้รับประโยชน์หรือได้รับประโยชน์น้อยลง ก็อาจออกจากการเป็นสมาชิกได้ง่าย เพราะความสัมพันธ์ของสมาชิกมักเกิดจากผลประโยชน์มากกว่าอารมณ์ร่วม ตัวอย่าง

ของกลุ่มทุติยภูมิ เช่น กลุ่มนายจ้างกับลูกจ้าง กลุ่มพ่อค้ากับลูกค้า หน่วยราชการต่าง ๆ โดยปกติแล้ว กลุ่มทุติยภูมิจะเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมากเป็นกลุ่มใหญ่ นอกจากนี้ ยังอาจแบ่งกลุ่มโดยยึดหลักสำคัญอื่น ๆ ได้อีก เช่น การแบ่งกลุ่มโดยยึดลักษณะความ สัมผัสใจของการเป็นสมาชิกกลุ่ม เช่น กลุ่มสัมผัสใจ กลุ่มไม่สัมผัสใจ หรือการแบ่งกลุ่มตามลักษณะประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มประกอบอาชีพ เกษตรกรรม กลุ่มประกอบอาชีพอุตสาหกรรม เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการจะแบ่งกลุ่มเป็นกี่ประเภท ประเภทใดบางนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้แบ่งเป็นหลักสำคัญ

2.1.4.2 สถาบันทางสังคม (Social Institutions) เมื่อคนมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มแล้ว และมีวิวัฒนาการไปถึงขั้นตั้งองค์กรทางสังคมแล้ว ก็จะมีการกำหนดแบบแผนของการปฏิบัติต่อกันของสมาชิกในกลุ่มเพื่อสามารถดำเนินการตามภารกิจกลุ่มได้ ขอยกตัวอย่างให้เห็นและเข้าใจดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ หลักศิลา: สิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมให้ปฏิบัติไปในลักษณะที่สังคมต้องการ เพื่อการดำรงอยู่ของสังคมนั้น

อุทัย หิรัญโต: วิธีทางปฏิบัติซึ่งจัดตั้งขึ้นเป็นแบบแผน ภายในสังคมหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและเป็นทางการ

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์: การกระทำของคนในสังคมหรือประเพณีที่สังคมได้ตั้งหรือวางไว้เป็นระเบียบแบบแผน

จึงอาจจะสรุปได้ว่า สถาบันสังคม หมายถึง วิธีทางปฏิบัติซึ่งจัดขึ้น เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบแบบแผน เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนในด้านต่าง ๆ สถาบันเป็นสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง ไม่มีตัวตน เป็นแต่เพียงแนวทางการปฏิบัติซึ่งทำซ้ำซากจนเกิดเป็นแบบแผน โดยมีองค์กรเป็นเครื่องรองรับ

นักสังคมวิทยาได้พยายามจัดหมวดหมู่ของสถาบันทางสังคมมนุษย์จำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องได้เป็น 7 สถาบันใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ

1. สถาบันที่เกี่ยวกับเพศและการสืบพันธุ์ อันได้แก่ สถาบันการสมรสและครอบครัว
2. สถาบันที่เกี่ยวกับการผดุงรักษาไว้ซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจ อันได้แก่สถาบันการประกอบอาชีพ การทำมาหากิน ฯลฯ
3. สถาบันที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้ อันได้แก่ สถาบันการศึกษาฝึกอบรมต่าง ๆ
4. สถาบันที่เกี่ยวกับการทนุบำรุงร่างกายและจิตใจ ได้แก่ สถาบันที่เกี่ยวกับการพลศึกษา การบันเทิงเริงรมย์ต่าง ๆ

5. สถาบันการประดิษฐ์คิดค้น ได้แก่ สถาบันค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ ประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม
6. สถาบันเกี่ยวกับจรรยาความประพฤติ การปรุ้งแต่งจิตใจให้บริสุทธิ์ อันได้แก่สถาบันทางศาสนา
7. สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันได้แก่ สถาบันการเมืองการปกครองต่าง ๆ

2.1.5 การกิจหน้าที่ชุมชน

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2544 ,น. 24-30) ได้จำแนกภารกิจหน้าที่ของชุมชน ตามแนวคิดของนักสังคมวิทยาชนบทและนักสังคมมานุษยวิทยา มีดังนี้

2.1.5.1 ให้บริการขั้นต้นแก่สมาชิก บริการขั้นต้น หมายถึง สิ่งที่สมาชิกของชุมชนทุกเพศวัยต้องใช้และเป็นสิ่งที่ทำให้สมาชิกในชุมชนมีความสุข สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่นสืบต่อไป ตัวอย่างบริการขั้นต้นที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ คือ สถานพยาบาล หรือ สถานีอนามัย เมื่อสมาชิกเจ็บป่วยต้องอาศัยสถานีอนามัย ต่อมาโรงเรียนก็จะให้การศึกษาอบรมสั่งสอนวิชาความรู้แก่สมาชิกใหม่ และถัดมาอีกคือ สถาบันศาสนา ซึ่งรวมถึงความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งควบคุมพฤติกรรมให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขภายในชุมชน

2.1.5.2 จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นสำหรับสมาชิก สิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นย่อมแล้วแต่ประเภทของชุมชน และความเจริญมากน้อยของชุมชน แต่โดยสรุปแล้วควรจะต้องมีสิ่งต่อไปนี้คือ ถนนภายในชุมชน และถนนติดต่อชุมชนภายนอก น้ำกินและน้ำใช้เพื่อการประกอบอาชีพ ไฟฟ้า สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสนามกีฬา ถ้าจะนำมาเปรียบเทียบกับหมู่บ้านในชนบทไทยแล้ว ในปัจจุบันดูเหมือนจะยังวากวนอยู่เรื่องน้ำกิน น้ำใช้ที่มีไม่เพียงพอทุกฤดูกาล ถนนติดต่อทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน บางหมู่บ้านมีพร้อมแล้วทั้งเรื่องน้ำและถนน กำลังต้องการไฟฟ้าและบางแห่งการจัดให้มีน้ำกินน้ำใช้ ยังไม่เพียงพอ ก็โตมาจัดให้มีไฟฟ้าก่อนก็มี

2.1.5.3 จัดให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดระเบียบชุมชน เป็นตัวแทนของสมาชิกชุมชนที่จะตัดสินใจในการกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน ถ้าเป็นชุมชนสมัยก่อนก็เหมือนหัวหน้าเผ่าหรือหัวหน้าหมู่บ้านที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นในหลายประเทศก็จัดทำใน

รูปแบบต่าง ๆ กันไป บางแห่งใช้ วิธีการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนบางแห่งใช้การแต่งตั้งจากราชการ และบางแห่งก็ผสมกัน แม้ว่าประชาชนเลือกตั้งแล้วก็ยังต้องให้ราชการเห็นชอบด้วย จึงแต่งตั้งให้เป็นได้ หรือมิฉะนั้นก็ส่งคนของทางราชการมาควบคุมการบริหาร

2.1.5.4 จัดให้มีการรักษาคู่ครองรักษาสวัสดิภาพของสมาชิก ทั้งทรัพย์สินและร่างกายความสงบสุขของชุมชนทางสวัสดิภาพ ทรัพย์สิน และร่างกาย ถ้ามองในชุมชนที่เจริญมากแล้ว ก็คือ จัดให้ตำรวจเป็นผู้ให้การคุ้มครอง แต่ในหมู่บ้านชนบทไทยผู้ให้การคุ้มครอง เรื่องแบบนี้อาจเป็นชาวบ้านในหมู่บ้านเองจัดให้มีเวรยามคอยป้องกันวัว ควาย สัตว์เลี้ยง ในบริเวณหมู่บ้านบางแห่งใช้ชายฉกรรจ์ หรือใช้ผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปัจจุบันมีการคุกคามทางการเมือง บางหมู่บ้านจัดให้มีการรักษาดินแดน นอกจากการปกป้องรักษาทรัพย์สินของชาวบ้านแล้ว ยังทาการต่อสู้ป้องกันการบุกรุกของบุคคลที่เข้ามาคุกคาม และก่อให้เกิดการป่นป่วนภายในหมู่บ้าน ที่เรียกว่า ผู้ก่อการร้าย ในบางท้องถิ่นมี พลเรือน ตำรวจ และทหาร ที่ทำหน้าที่ เป็นชุดคอยคุ้มครองอาศัยอยู่ในบ้าน แต่ฝ่ายป้องกันที่มีประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยิ่ง คือ หน่วยป้องกันที่ชุมชนจัดตั้งขึ้นเอง ส่วนจะทำได้เพียงไรนั้นก็อยู่ที่ความเข้มแข็งของผู้นำในหมู่บ้าน

2.1.5.5 ดำรงไว้ซึ่งภาระหน้าที่ทางสรีระวิทยาของสมาชิกภายในชุมชน สมาชิกภายในชุมชนที่เกิดมาแทนสมาชิกที่ตายจากไปจะต้องได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่ ในเรื่องปัจจัยทั้ง 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ นอกจากเป็นภาระหน้าที่ของครอบครัวแล้ว ชุมชนต้องทำหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเรื่องบริการเหล่านี้แก่สมาชิกในชุมชน นักการศึกษาได้อธิบายต่อไปว่า การจัดบริการในด้านนี้รวมไปถึงการรักษาคุ้มครองสวัสดิภาพของสมาชิก และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในรูปวัสดุสิ่งก่อสร้างที่จะนำมาเพื่อสนับสนุนปัจจัย 4 ดังกล่าวด้วย พิจารณาให้ดีก็คือ การรวมบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างในชุมชนนั่นเอง

2.1.5.6 จัดให้มีการบริการทางเศรษฐกิจและบริการอื่น ๆ เพื่อสมาชิก ภาระหน้าที่ในข้อนี้ได้พยายามถึงความต้องการของสมาชิกในชุมชนในด้านเศรษฐกิจ รวมตลอดถึงบริการในด้านเศรษฐกิจ หมายถึงในด้านการตลาด การให้ความรู้ในรูปของการฝึกอบรมให้สมาชิกมีความสามารถในด้านการประกอบอาชีพที่ตนถนัด ภายในชุมชนควรจะต้องจัดให้มีการแบ่งผลผลิตตามสัดส่วน ความเสมอภาคพอสมควรระหว่างสมาชิกในชุมชนทุกชุมชน ควรจะต้องมีการแบ่งการใช้แรงงานให้ถูกต้องตามวัยและอายุของคนในชุมชน แบ่งแยกตามความถนัดและวัยที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพที่สุด

2.1.5.7 หน้าที่ในการผลิตสมาชิกใหม่ของชุมชน นักการศึกษาได้อธิบายถึงภาระหน้าที่ของชุมชนในเรื่องนี้ เป็นการเตือนให้ระวังว่าบางชุมชนไม่สนใจต่ออัตราการเกิดของคนในชุมชน ไม่มีการวางแผนครอบครัว การเกิดเป็นเรื่องของธรรมชาติไม่ควรจะป้องกัน หากมีสมาชิกเกิดใหม่ จนชุมชนไม่สามารถให้บริการและเลี้ยงดูให้เป็นผู้มีคุณภาพ ชุมชนย่อมประสบกับปัญหาสุดคณานับ ชุมชนเหล่านี้มักเป็นชุมชนที่อยู่ในประเทศกำลังพัฒนา

2.1.5.8 ให้ความสนใจเป็นพิเศษในขบวนการให้การศึกษา การปลูกฝังสมาชิกของชุมชนให้อยู่แนวทางที่ชุมชนต้องการ กล่าวโดยสรุปคือ ทุกชุมชนต้องตั้งความหวังในเรื่องความเจริญก้าวหน้าที่อยู่ในสมาชิกรุ่นใหม่ ของชุมชน จะต้องระมัดระวังและมีการวางแผนในการศึกษาอบรม ปลูกฝังชนรุ่นหลัง และจะเริ่มวางระบบตั้งแต่ครอบครัว เพื่อนเล่นในโรงเรียน เลยออกมาถึงสังคมการทำงานที่ตนมีอาชีพในวงการนั้น

2.1.5.9 รักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน และจัดสวัสดิการแก่สมาชิกในชุมชน นอกจากจะจัดในรูปของขนบธรรมเนียมประเพณีแล้ว ยังหมายถึงข้อกำหนดกฎหมายที่ใช้ในชุมชนเกี่ยวกับหน้าที่ ของชุมชนดังกล่าว ชุมชนชนบทของไทยมีลักษณะที่เด่นและเป็นข้อดีที่มีสถาบันทางศาสนา ตลอดจนความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีของหมู่บ้าน ที่มีส่วนช่วยควบคุมความประพฤติเพื่อให้เกิดความสงบสุข มากทีเดียว

2.1.5.10 หน้าที่สร้างสรรค์ ปลูกฝังค่านิยมของสมาชิกในชุมชน การยอมรับบทบาทแนวความคิดริเริ่มที่ดี จะเป็นกำลังใจและความภาคภูมิใจของสมาชิกในชุมชน ก่อให้เกิดความผูกพันทางจิตใจแก่สมาชิกในชุมชน นอกจากนี้ชุมชนจะต้องแสดงออกถึงการเอาใจใส่ต่อคนทุกรุ่นทุกวัยที่อยู่ในชุมชนให้เกิดทัศนคติที่ดีและศรัทธาต่อชุมชนของตน ซึ่งจะเป็นการให้บทบาทที่ดีแก่สมาชิกในชุมชนทางอ้อมอีกด้วย ในหมู่บ้านไทยที่มีการจัดงานบุญต่าง ๆ ก็มีประโยชน์และเสริมสร้างคุณค่าของชีวิตของคนในชุมชนทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้เกิดในชุมชนอีกด้วย

โดยสรุปกล่าวได้ว่า สิ่งที่สมาชิกของชุมชนทุกเพศทุกวัยต้องใช้เป็นสิ่งที่จำเป็นและทำให้สมาชิกในชุมชนมีความสุข สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่นสืบต่อไป ตัวอย่างบริการขั้นต้นที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ สถานพยาบาล เมื่อสมาชิกเจ็บป่วยต้องอาศัยสถานพยาบาล มาโรงเรียนก็จะให้การศึกษาอบรมสั่ง

สอนวิชาความรู้ และถัดมาอีกคือ สถาบันทางศาสนา ซึ่งรวมถึงความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งควบคุมพฤติกรรมให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขภายในชุมชน

2.1.6 สังคมไทย

ลักษณะของสังคมไทย(The Characteristics of Thai Society) เป็นสังคมที่บุคคลสามารถเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนพอใจ ไม่ยึดถือว่าต้องปฏิบัติเป็นแบบเดียวกัน สังเกตได้จาก ค่านิยมของคนไทยหลายประการที่ขัดกันเองเช่น “ซ้า ๆ ได้พร้าสองเล่มงาม” ในขณะที่เดียวกันก็มีค่านิยมว่า “น้ำขึ้นให้รีบตัก” หรือ “มือใครยาว สาวได้สาวเอา” เป็นการแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ที่ยึดมั่นในสิ่งใดหรือไม่จริงจังต่อสิ่งใด ขอให้สบายก็แล้วกัน บุคคลจะทำตามความพอใจมากกว่าสังคม มีการยึดหยุ่น ไม่มีกฎตายตัวแต่ก็ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง หรือถึงกับทำให้เดือดร้อนจนอยู่ในสังคมนี้ได้ (สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1, 2562)

สังคมไทย (Thai Society) จัดเป็นรูปแบบสังคม เกษตรกรรม (Agrarian Society) ประมาณร้อยละ 80 ของประชากรทั่วประเทศทำการเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์

ระบบสังคมไทย (Society system) อาจแบ่งเป็น 2 ระบบคือ

1. สังคมชนบท (Rural Society)
2. สังคมเมือง (Urban Society)

ทั้งสองระบบนี้เป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ และวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงน้อย จะเปลี่ยนแปลงน้อยจะเปลี่ยนแปลงเฉพาะ ผู้ในเมืองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นเพียงคน กลุ่มน้อยของสังคมไทย เพราะประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ในชนบททำการเกษตร ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีมีการศึกษา น้อยฐานะยากจน ไม่ค่อยยอมรับความคิดเห็นใหม่ ๆ ยึดถือเงินตรา เกียรติ อำนาจ มีโครงสร้างของชนชั้นยกย่องความเป็นเจ้าคนนายคน ยึดบุคคลเป็นหลักยกย่องผู้อาวุโส

ลักษณะที่สำคัญของสังคมไทย คือ

1. ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพหลัก
2. มีนิสัยประนีประนอม
3. มีนิสัยพึ่งพาอาศัยกัน ให้ความสำคัญระบบอุปถัมภ์
4. มีลักษณะนิสัยเรื่องเป็นเจ้าคนนายคน คือ ให้ความสำคัญกับลาภยศ
5. มีความรักเทิดทูลพระมหากษัตริย์

6. นับถือพุทธศาสนา

7. ไม่มีความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม

ลักษณะเด่นของสังคมไทย จากลักษณะสำคัญของสังคมไทยที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปลักษณะเด่นของสังคมไทยได้ดังนี้

1. สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชากรร้อยละ 80 เป็นเกษตรกร
2. มีพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจ ความรัก ความสามัคคี ของชาวไทย
3. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือ ประมาณร้อยละ 95 ส่วนศาสนาอื่นรองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู และศาสนาซิกข์
4. มีการอพยพแรงงานเข้าสู่ตัวเมือง เนื่องจากภัยแล้ง ทำการเกษตรไม่ได้
5. ประชาชนมีฐานะยากจน การศึกษาและโภชนาการยังอยู่ในระดับต่ำ
6. ความเจริญส่วนใหญ่จะอยู่ในเมืองหลวงและเขตเมืองใหญ่
7. ชอบความสนุกสนานรื่นเริง

1. ลักษณะสังคมชนบท (Rural Society) บางทีเรียกว่า สังคมแบบชาวบ้าน (Folk Society) ซึ่งจัดว่ามีความสำคัญที่สุดในสังคมไทย เพราะเป็นโครงสร้างหลักเกือบทั้งหมดของประเทศไทย อันมีผลมาจากพฤติกรรมทั้งทางขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม พอสรุปเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1.1 ประชากรมีความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ ประชากรอยู่ตามธรรมชาติ ไม่หนาแน่นมีการแข่งขันกันน้อยสภาพการครองชีพต่ำ

1.2 ส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำให้ต้องพึ่งพาอาศัยแรงงานแลกเปลี่ยนกัน มีความใกล้ชิดกัน จึงมีความสนิทสนมกัน

1.3 ลักษณะครอบครัวมีความสัมพันธ์กันแน่นแฟ้ม เป็นหน่วยที่สำคัญทางเศรษฐกิจช่วยกันทำงานทำเครื่องมือ เครื่องใช้ทอผ้าเอง ทำอาหารเอง

1.4 ชุมชนมักตั้งอยู่นอกเมือง เป็นหมู่บ้าน ตำบล กระจายอยู่ห่างกัน มีประชากรไม่หนาแน่น

1.5 วัดและศาสนสถาน เป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรมศาสนา ในสมัยก่อนวัดเป็นแหล่งความรู้ อบรมบ่มนิสัย ปัจจุบันวัดก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ไม่น้อย

1.6 ส่วนใหญ่ยึดมั่นอยู่กับขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงง่าย ๆ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย

1.7 ค่านิยมในเรื่องคุณงามความดีในทางศาสนา เป็นตัวควบคุมความประพฤติทางสังคม

2. ลักษณะสังคมเมือง (Urban Society) จัดว่าเป็นสังคมที่มีความซับซ้อน เป็นศูนย์กลางทางความเจริญ และความเสื่อมรวมอยู่ด้วย เมืองเป็นสถานที่ตั้งถิ่นฐานอันถาวร หนาแน่นด้วยประชากร และเป็นที่ยอมรับของคนที่มีความแตกต่างทางพื้นเพ ซึ่งอยู่ในเขตเมือง เทศบาล เป็นต้น สังคมเมืองมีลักษณะดังนี้

2.1 ประชากรมีความสัมพันธ์กันแบบทุติยภูมิประชากรอยู่อย่างหนาแน่น มีการแข่งขันสูง มีชุมชนอุตสาหกรรม ฐานะร่ำรวยและยากจนแตกต่างกัน

2.2 มีอาชีพหลายหลาย ทั้งธุรกิจ การค้า ราชการ ลูกจ้าง อุตสาหกรรม อาชีพบริการ ฯลฯ ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนมีความผูกพันกันน้อยมาก ต่างรักษาผลประโยชน์ของตนเอง

2.3 ครอบครัวมีความผูกพันน้อย เพราะความจำเป็นในเรื่องของเศรษฐกิจ สมาชิกในครอบครัวมีภาระต้องทำ ไม่ค่อยมีเวลาให้แกกัน อีกทั้งความผูกพันกับเพื่อนบ้านก็มีน้อย

2.4 ชุมชนตั้งอยู่ในเขตที่มีผู้อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นศูนย์กลางความเจริญ มีประชากรหนาแน่นกว่าชนบท มักเกิดปัญหาขึ้นในสังคมมากมาย

2.5 วัดและศาสนาสถานยังเป็นที่สักการะเคารพ แต่คนไทยในปัจจุบันเห็นสถาบันทางศาสนาเป็นเพียงสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และสั่งสอนหลักธรรม จริยธรรม แก่คนในสังคมเท่านั้น

2.6 มีการละเมิดขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีที่ดั้งเดิม รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกสูง

2.7 ค่านิยมจะเน้นหนักในเรื่องอำนาจ ความมั่นคง การร่ำรวยสังคมชั้นสูง และมีความต้องการในการเลื่อนชั้นทางสังคมสูง

สอดคล้องกับการให้ทัศนะของนักวิชาการต่างประเทศ Anderson (1971, pp. 8-21, อ้างใน วิกีตารา ตำราเสรีเพื่อโลกเสรี) ได้อธิบายถึงคติแบบเมืองว่า มีหลายลักษณะดังนี้

1. มีการแบ่งแยกแรงงาน (Division of Labor) ตามความชำนาญเฉพาะด้านซึ่งเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและการประดิษฐ์ ทำให้มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิต การประกอบอาชีพต่าง ๆ จึงใช้ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ มีการแบ่งตำแหน่งและหน้าที่หลายระดับขึ้นอยู่กับการทำงานแต่ละประเภท

2. วิถีชีวิต (Lifestyle) เป็นแบบคนเมืองและมีลักษณะเหมือนกับจักรกล เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักร เพื่อเพิ่มความเร็วในการผลิต ทำให้ความสามารถของคน และคุณค่าของความเป็นมนุษย์ถูกทำลาย เพราะต้องรับคำสั่งและถูกควบคุมโดยเครื่องจักร ต้องมีการปรับตัวและเรียนรู้ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง การเพิ่มความก้าวหน้าให้กับชีวิตและความเป็นอยู่ในเมืองจึงต้องสัมพันธ์กับระบบอุตสาหกรรม

3. การเคลื่อนที่ทางสังคม (Social Mobility) ขึ้นอยู่กับความสามารถ ความสำเร็จ และความพยายาม ต้องต่อสู้และแข่งขันกับผู้อื่นทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม มีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยมากครั้งตามตำแหน่งและหน้าที่การงาน

4. อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อม (Environments) ที่สร้างสรรค์โดยมนุษย์มากกว่าสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น ถนน อาคาร และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมในเมืองที่เพิ่มขึ้นมีลักษณะเป็นจักรกล และรวมถึงเครื่องใช้ภายในบ้านด้วยเช่นกัน

5. การดำเนินชีวิตประจำวันผูกพันกับเวลา (Implications of the Clock) การทำงาน การเดินทาง และกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในเมืองจะถูกกำหนดโดยเวลา คนส่วนใหญ่ต้องทำงานตามตารางเวลาที่กำหนดไว้

6. มีความเป็นอยู่แบบปัจเจกบุคคลและครอบครัวนิยม (The Individual and Familism) คนส่วนใหญ่ต้องพึ่งตนเอง ทำงานเพื่อตนเองหรือเพื่อครอบครัวของตัวเอง ความผูกพันภายในครอบครัวและเพื่อนบ้านมีน้อย สมาชิกของแต่ละครอบครัวมีสถานที่ทำงานต่างสถานที่และต่างอาชีพ ใช้เวลาส่วนมากในการทำงานเพื่อร่วมกันรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ทำให้มีเวลาในการสร้างสรรค์ต่อกันน้อย

7. มีความสัมพันธ์แบบทุติยภูมิ (Secondary Relationships) ทำงานในองค์กรที่เป็นราชการ ทำให้การติดต่อของสมาชิกในสังคมต้องมีแบบแผนในการติดต่อตามระเบียบที่องค์กรกำหนดไว้

8. มีความสามารถในการปรับตัว (Adaptation) ให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบเมือง การอาศัยอยู่ในเมืองจะต้องไม่กลัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของความเจริญ และสามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวในกลุ่มของปัจเจกนิยมได้

9. มีความผูกพันและยอมเทคโนโลยี (Commitment to Superlatives) เนื่องจากในเมืองจะเป็นดินแดนที่มีความก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน สิ่งของที่ทันสมัยและล้ำหน้าที่สุดในวันนี้ อาจจะมีล้ำสมัยในวันรุ่งขึ้นก็เป็นได้ ดังนั้นการผลิตต่าง ๆ ผู้ผลิตจะต้องใช้ความสามารถทางด้านความคิดและศิลปะ ทำให้ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพื่อกระตุ้นการอุปโภคและการบริโภคของลูกค้า

10. เงินตราเป็นตัวกำหนดราคาและคุณค่า (Money as the Definer of Values) การได้มาซึ่งเครื่องอุปโภค บริโภค และสิ่งของต่าง ๆ จะต้องใช้เงินตราในการแลกเปลี่ยน และราคาของสิ่งต่าง ๆ มีแนวโน้มสูงขึ้นตลอดเวลา

11. ให้ความสำคัญกับเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรและความเป็นระบบราชการ (Writing Records and Bureaucracy) เป็นเรื่องที่สำคัญในระบบการบริหาร การวางแผน และการควบคุมการทำงานของคนไม่ว่าจะเป็นสังคมเมือง สังคมชนเมือง และสังคมชนบท ต่างก็ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน มนุษย์ทุกคนมีความสามารถอย่างหนึ่งก็คือ การปรับตัวเข้ากับทุกสภาพสังคม แม้ว่าสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม สมาชิกในสังคมก็สามารถดำรงชีพอยู่ได้เสมอ

2.2 แนวคิดชุมชนเข้มแข็งและประชาสังคม

2.2.1 แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง

แนวคิดชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ถือเป็นแนวคิดเป้าประสงค์หลักของการพัฒนาประเทศในปัจจุบันเพราะหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเริ่มมีความเห็นสอดคล้องกันแล้วว่าการจะพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งได้นั้นต้องเริ่มที่การหนุนเสริมสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งด้วยชุมชนเองซึ่งชุมชนจะพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งได้มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ชุมชนต้องมีความพร้อมในเบื้องต้น และมีภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาช่วยสนับสนุนเพื่อให้เติบโตอย่างมั่นคง และเป็นฐานสำหรับการพัฒนาไปสู่ด้านอื่น ๆ ต่อไป ขณะเดียวกันภาครัฐจะมีส่วนสนับสนุนในการเตรียมความพร้อมของชุมชนและองค์กรชุมชน การสนับสนุนเงินทุนแก่ชุมชน รวมทั้งสร้างบรรยากาศและการจูงใจให้ภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งสถาบันการเงินที่จะเข้ามาหนุนเสริม

ด้านอื่น ๆ อาทิการพัฒนาทักษะ การบริหารจัดการและการตลาด เป็นต้น ซึ่งมีแนวทางหลัก ๆ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ดังกล่าว ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของชุมชน
2. การเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน
3. การสนับสนุนธุรกิจเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาธุรกิจชุมชนตามความพร้อม ความถนัด และความสมัครใจในแต่ละองค์กรธุรกิจ
4. การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน
5. การเพิ่มบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน
6. สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท

นอกจากนี้ในแผนพัฒนาฯ ยังได้สนับสนุนให้ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรื่องของตนเอง ชุมชน และสังคมได้ในทุกมิติ โดยมีประเด็นสำคัญคือ

1. สนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชนในทุกรูปแบบ อาทิ
  - 1.1 ให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรวมตัวของชุมชน ทั้งในเรื่องสิทธิหน้าที่บทบาทขององค์กรชุมชน รวมทั้งทักษะในการพัฒนาองค์กรให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะการบริหารจัดการองค์กร ทักษะในการบริหารจัดการการเงินและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
  - 1.2 กระตุ้นให้เกิดการรวมตัวของชุมชน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่ม ชมรม สหกรณ์ออมทรัพย์ หรือ องค์กรในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และชุมชนมีส่วนร่วมในการก่อตั้ง
2. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายชุมชนอย่างกว้างขวาง อาทิ
  - 2.1 สนับสนุนให้องค์กรชุมชนประสานเครือข่ายการพัฒนาทั้งในพื้นที่ใกล้เคียง ทั้งในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระหว่างภูมิภาค เพื่อให้มีการประสานผลประโยชน์แลกเปลี่ยนความรู้ และร่วมมือกันทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนจัดการปัญหาของชุมชนร่วมกัน เช่น ปัญหาป่าชุมชน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของชุมชน และปัญหาการเอาเปรียบกันในชุมชน เป็นต้น

2.2 สร้างกลไกการประสานเครือข่ายการพัฒนาชุมชน ระหว่างประชาชน องค์กรชุมชนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทั้งในระดับพื้นที่และส่วนกลางอย่างเป็นรูปธรรมรวมทั้งสร้างเครือข่ายข้อมูลระหว่างองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารอย่างทั่วถึงและเป็นจริง

2.3 เสริมสร้างเครือข่ายการประสานงานขององค์กรชุมชนในเมืองกับชุมชนในชนบท

2.4 สนับสนุนให้องค์กรชุมชนใช้กลไกทางสังคมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น และเสริมสร้างความสามัคคีภายในชุมชน โดยให้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม การทอดผ้าป่าต้นไม้ การสืบชะตาลำน้ำ รวมถึงการรณรงค์สร้างจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีในการเคารพสิทธิมนุษยชน การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การมีวินัยและวิถีประชาธิปไตยด้วย

นอกจากนั้นโกวิท พวงงาม (2553, น. 255-257) ได้กล่าวถึงแนวคิดชุมชนเข้มแข็งว่าเป็นแนวคิดหนึ่งที่ใช้เกิดจากการระเบิดจากข้างในโดยมีพลังความสามารถ ศักยภาพภายในชุมชนเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อน อันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของชุมชน ซึ่งความเป็นชุมชนเข้มแข็งดังกล่าวสามารถสรุปองค์ประกอบและลักษณะได้ดังนี้

1. คนในชุมชนต้องเป็นคนที่มีการกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) เพื่อเสริมศักยภาพของตนเอง ความเป็นผู้นำชุมชน เป็นผู้นำทางความคิด เป็นแบบอย่างของการเสียสละ ขยันหมั่นเพียรอดทน มีวินัยในตน ที่สำคัญสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้

2. เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community Learning) คือ สมาชิกช่วยกันเรียนรู้ หรือเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวสารในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งอยู่นอกชุมชนและความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติหรือประสบการณ์ที่ได้รับร่วมกัน ความรู้ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดร่วมกันเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ดังนั้น การเป็นชุมชนเรียนรู้ทำให้สมาชิกมีการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานพัฒนาชุมชนร่วมกันเพราะผลการเรียนรู้จะนำไปสู่การคิดวิธีการที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเอง

3. มีภาวะผู้นำชุมชน (Community Leadership) คือ ผู้นำเป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิก ให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ไม่ผูกขาดกับความคิดหรือเป็นเจ้าของชุมชนเพียงผู้เดียวพร้อมที่จะเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่นผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนได้อย่างแนบแน่นและร่วมกันทำประโยชน์เพื่อชุมชน โดยสรุปผู้นำที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คือผู้ที่เชื่อมประสานแนวคิดต่าง ๆ ของสมาชิกและองค์กรชุมชนเพื่อนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมนั่นเอง

4. มีจิตสำนึกชุมชน (Community Consciousness) หรือเป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) คือสมาชิกสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชนมีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ กับบุคคลอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกันและเป็นมิตรภาพยอมรับในศักยภาพของกันและกัน และยอมรับในความแตกต่าง หลากหลายระหว่างสมาชิก มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนร่วม

5. มีจิตวิญญาณชุมชน (Community Spirituality) คือการที่สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อชุมชน เสียสละทำงานเพื่อชุมชน ห่วงแผนชุมชน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน เช่น วัด เครือญาติ หรือความสัมพันธ์ทางสังคมแบบต่าง ๆ ทำให้ชุมชนมีจิตใจเหมือนเป็นสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง ความมีจิตวิญญาณของชุมชนทำให้เกิดความปิติ ความสุขอย่างล้นเหลือ และเป็นพลังอย่างมหัศจรรย์ เป็นพลังเยียวยา ที่ทำให้คนและชุมชนมีความสุข ดังนั้น จิตวิญญาณชุมชน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการมีจิตสำนึกชุมชนซึ่งนอกจากจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งโดยตรงแล้ว ยังเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งแก่ชุมชนในด้านอื่น ๆ ด้วย เพราะเป็นเสมือนการทำให้สมาชิกในชุมชนมีจิตใจที่แข็งแกร่ง มีความพร้อมที่จะรวมพลังกันเพื่อพัฒนาชุมชนต่อไป

6. มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง (Strengthens Community Organization) คือประชาชนรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นด้วยจิตสำนึกชุมชนและจิตวิญญาณชุมชนผนึกกำลังกันเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาชุมชนซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ร่วมกันไม่ใช่ต่างคนต่างทำ

7. มีการจัดการชุมชนที่ดี (Community Management) คือสมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองและชุมชนได้ วางแผน จัดกระบวนการดำเนินงานและประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนของตนเองได้ ทำให้องค์กรชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8. มีเครือข่ายชุมชน (Community Networks) คือ มีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการประชาสัมพันธ์ด้วยความสมานฉันท์ ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึกและจิตวิญญาณของสมาชิกและองค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้มีพลังเข้มแข็ง

9. เป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ (Self-Help Management) สมาชิกและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือหรือพึ่งตนเองได้ ในทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม และวัฒนธรรมทั้งในยามปกติและประสบกับภาวะวิกฤตต่าง ๆ อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนที่พึ่งประสงค์

10. เป็นชุมชนสงบสุข (Solidarity) ชุมชนเข้มแข็งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรมและมีความสุข เมื่อคนมารวมกันเป็นชุมชนและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ ก็ทำให้คนและชุมชนมีความสุข บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

11. การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ชุมชนเข้มแข็งที่มีลักษณะดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ชุมชนดำรงอยู่และดำรงต่อไปได้โดยไม่ล้มละลายอันเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนนั่นเอง

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกัน และมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นปกติต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากการอยู่ในพื้นที่ร่วมกันหรือมีอาชีพร่วมกันหรือการประกอบกิจการซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือการมีวัฒนธรรม ความเชื่อ หรือความสนใจร่วมกัน โดยความเป็นชุมชนอาจหมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งเท่าใดก็ได้มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน ในการกระทำ มีการจัดการ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน (ประเวศ วะสี, ม.ป.ป., อ้างถึงใน วชิรวัชร งามละม่อม, ม.ป.ป., น. 1)

จากความหมายข้างต้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ชุมชนมีความหมายมากกว่าการที่คนแต่ละคนมาอยู่ร่วมกัน แต่ได้สร้างความสัมพันธ์กันโดยมีหลักการ เงื่อนไข กติกา ซึ่งเราเรียกโดยรวมว่าระเบียบบรรทัดฐานของการอยู่ร่วมกัน ชุมชนจึงมีลักษณะเป็นองค์กรทางสังคมที่สามารถตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของสมาชิก และสามารถช่วยให้สมาชิกสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ร่วมกันได้ (วชิรวัชร งามละม่อม, ม.ป.ป., น. 1-2)

ความเข้มแข็งของชุมชน จึงหมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็น “องค์กรชุมชน” โดยมีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชนแล้วถึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยจะเรียกชุมชนนี้ว่า กลุ่มชมรม สหกรณ์ บริษัท องค์กรชาวบ้าน เครือข่ายหรืออื่น ๆ ที่มีความหมายแสดงถึงการร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และด้วยความเอื้ออาทรต่อชุมชนอื่น ๆ ในสังคมด้วย

ทั้งนี้ องค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มหรือชมรมหรือสหกรณ์ หรือในชื่ออื่นใด โดยจะมีการจดทะเบียนตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม อันเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวด้วยความสมัครใจของประชาชนจำนวนหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์และอุดมคติร่วมกัน มีมิตรภาพและความเอื้ออาทรต่อกัน มีการ

เรียนรู้กันอย่างต่อเนื่องในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีผู้นำตามธรรมชาติเกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการทำงานร่วมกัน

2.2.2 ลักษณะและองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง

ความเข้มแข็งของชุมชนนั้นมีลักษณะและองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน และที่สำคัญแม้ชุมชนจะมีลักษณะที่ใกล้เคียงพื้นที่ใกล้เคียงกันก็เชื่อว่าชุมชนนั้นจะมีลักษณะความเข้มแข็งและองค์ประกอบเหมือนกัน ซึ่งทวิศักดิ์ นพเกสร (2542, น. 20-21) ได้กล่าวถึงความเข้มแข็งของชุมชนว่า ชุมชนจะเข้มแข็งได้นั้นต้องมีลักษณะเป็นประชาคมสูง โดยประชาคมจะมีส่วนร่วมในการถักทอความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน และประชาสังคมที่เข้มแข็งจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบเหล่านี้ คือ

1. จิตสำนึกประชาสังคม คือ การสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของปัญหาชุมชน และมีเจตจำนงที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบและร่วมแก้ไขปัญหากับฝ่ายต่าง ๆ ยอมรับในการรวมตัวและความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยมิตรภาพในการเรียนรู้ร่วมกันหรือแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ ให้ความสำคัญกับศักยภาพของปัจเจกชนในชุมชน ยอมรับและเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลายของสมาชิกในชุมชนในการร่วมทำงานด้วยกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ปัญหาชุมชนเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดสำนึกความเป็นชุมชน

2. โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและช่องทางสื่อสาร หมายถึง โครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ผู้มีโอกาสสื่อสารพูดคุยถึงปัญหาาร่วมกันไม่ว่าจะเป็นการพูดที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ การให้มีเวทีประชาคม (Civic Forum) ในรูปแบบต่าง ๆ จึงเป็นที่ที่จะสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ประชาชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนและสาธารณะ โดยพื้นฐานที่สุดคือ การพบปะของผู้คนเป็นครั้งคราว เช่น การพบปะกันกับเพื่อนบ้านในวัด การพูดคุยถึงประเด็นสาธารณะต่าง ๆ ในระดับถัดมา คือ การรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มงานด้านใดด้านหนึ่งหรือเป็นองค์กร เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น ระดับสูงสุด คือ องค์กรร่วม (Umbrella Organization) เปลี่ยนที่เชื่อมองค์กรสมาชิกและสมาชิกเข้าหากันเป็นเครือข่ายชุมชน องค์กรต่าง ๆ ในประชาสังคมที่เข้มแข็งการพบปะกันในเวทีประชาสังคม ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพูดถึงปัญหาความเป็นอยู่ของชุมชนไม่เพียงในเวทีวงเล็ก หากแต่รวมไปถึงเวทีขนาดใหญ่ด้วย

3. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและการตัดสินใจ การตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะ จำต้องดำเนินการหลังกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งหมายถึง สิ่งซึ่งประชาชนเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดกับชุมชนสาธารณะซึ่งกระบวนการเรียนรู้ไม่ใช่ประชาชนหรือ

ชุมชนเพียงรับฟังข้อมูลและข้อเสนอแนะเท่านั้น ประชาชนจำเป็นต้องพูดคุยกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพราะไม่มีใครมีประสบการณ์ที่เหมือนกันในเรื่องเดียวกัน ต่างคนต่างมีประสบการณ์และมองสิ่งเดียวกันจากมุมมองและการให้คุณค่าที่แตกต่างกัน ชุมชนที่มีประชาคมที่เข้มแข็งจึงเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

4. ภาวะการนำและผู้นำชุมชน ลักษณะเด่นของชุมชนที่มีความเป็นประชาสังคมไม่ได้อยู่ที่จำนวนและและที่อยู่ของผู้นำ แต่อยู่ที่วิถีทางที่ผู้นำสัมพันธ์กับคนอื่น ผู้นำต้องสร้างโอกาสให้แก่ผู้ที่จะเข้ามามีส่วนร่วม และริเริ่มสร้างสรรค์ไม่פקพาความคิด หรือการเป็นเจ้าของปัญหาหรือเจ้าของชุมชนชุมชนจะเต็มไปด้วยภาวะการนำจากผู้คนที่หลากหลายที่มีความสามารถต่าง ๆ กัน มีวิสัยทัศน์ก้าวไกลมองปัญหาชุมชนอย่างเชื่อมโยงพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ความคิดเห็น ผู้นำที่หลากหลายเหล่านี้จะไม่ค่อยแตก ต่างจากชาวบ้านคนอื่น คือ ไม่มีชนชั้นผู้นำที่แยกจากผู้ตามและคอยปกป้องฐานะของตนเอง รวมทั้งการควบคุมการกระทำของผู้อื่นอย่างเข้มงวด หากแต่ผู้นำที่หนักตัวเองเข้ากับชุมชนอย่างแนบแน่นและทำประโยชน์เพื่อชุมชน

5. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบันและชุมชนที่มีความเข้มแข็งเป็นประชาสังคม ในอดีตการดำรงอยู่ของชุมชนมักพึ่งพารัฐ หรืออิงอาศัยรัฐเป็นหลักส่งผลให้รัฐมีภาระรับผิดชอบชุมชนทุกด้านจนไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้หมดครบถ้วน นำมาซึ่งความไร้ประสิทธิภาพในที่สุดสำหรับความเป็นประชาสังคมนั้น ความสัมพันธ์แนวระนาบในชุมชนที่ไม่เป็นประชาสังคมพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน หรือความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบันทางสังคมเป็นความสัมพันธ์ในแนวตั้งหรือแบบอุปถัมภ์ ข้อมูลที่ไหลผ่านช่องทางความสัมพันธ์ในแนวตั้งมากเชื่อถือได้น้อย และความสัมพันธ์ในแนวตั้งยังมีส่วนก่อให้เกิดการปกครองแบบมาเฟียที่ทำให้เศรษฐกิจการเมืองเกิดความล้มล้าง

นอกจากนี้ นภาพกรณ์ หะวานนท์ และคณะ (2550, น. 85) พบว่าความเข้มแข็งของชุมชนนั้นประกอบด้วยหลายมิติดังต่อไปนี้

1. ความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การกินคืออยู่ดี การมีอำนาจต่อรองกับนายทุนมีอิสรภาพในการจัดการทรัพยากรของชุมชน การไม่เป็นหนี้ การมีทุนสำรองสำหรับกิจการสาธารณะและสวัสดิการชุมชน การที่ชุมชนมีทรัพยากรเพียงพอกับการบริโภค การมีโอกาสเข้าถึงและใช้ทรัพยากรในชุมชนเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน ความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสิ่งที่มีค่าน้อยหรือไม่มีค่าของชุมชน การปลอดจากการพึ่งพิงตลาดทุน และปัจจัยในการผลิตจากภายนอก

เพื่อลดการพึ่งพิงให้เหลือน้อยที่สุด ขายผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม มีความสามารถในการจัดระบบธุรกิจของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัยจากความเสี่ยงในการผลิตหรือมีความเสี่ยงน้อย

2. ความเข้มแข็งของชุมชนด้านการเมือง ได้แก่ การมีอำนาจในการผลักดันรัฐ หรือกลุ่มผลประโยชน์ให้ดำเนินการเพื่อประโยชน์ของชุมชนได้ การมีสิทธิเหนือชุมชน การไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของภายนอกอย่างเด็ดขาด ไม่ว่าจะป็นรัฐหรือกลุ่มอำนาจใด

3. ความเข้มแข็งของชุมชนด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การมีความสามัคคี มีความไว้วางใจกันระหว่างคนในชุมชน สามารถร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหาของชุมชน มีจิตสำนึกสาธารณะมีศีลธรรม มีความมั่นใจในศักยภาพของชุมชนในการแก้ปัญหาของชุมชน รู้จักช่วยเหลือแบ่งปันกัน เสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม พึ่งพาอาศัยกันและกันได้ในยามจำเป็น มีวิถีคิดที่จะพึ่งตนเอง มีกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน มีสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี มีความสามารถรับใช้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนเพื่อประโยชน์ของชุมชน มีความปลอดภัยในชีวิต สุขภาพ และทรัพย์สิน

4. ความเข้มแข็งของชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ดี มีการจัดระบบการรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ คนในชุมชนมีจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

และจากการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คณะอนุกรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตภายใต้คณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดกรอบองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งไว้ว่าจะต้องประกอบด้วย (วชิรวัชร งามละม่อม, ม.ป.ป., น. 2-3)

1. บุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ตาม
2. มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก
3. มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักษาเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรักท้องถิ่น รักชุมชน
4. มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ
5. มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
6. มีการเรียนรู้ เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายและติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ
7. มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
8. มีการจัดการบริหารกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี
9. มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกันตลอดไป

นอกจากนั้น วชิรวัชร งามละม่อม (ม.ป.ป., น. 2-3) ยังได้ให้ทัศนะว่า ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนที่มีความเข้มแข็งมีลักษณะที่สำคัญดังนี้คือ

1. สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
2. สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน
3. มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจน เป็นวิถีของชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของผู้นำองค์กรชุมชน ในลักษณะเปิดโอกาสให้กับสมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมไปรุ่งใสและพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ
4. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชน
5. สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน
6. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คนและมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช้การพึ่งพาตลอดไป
7. มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่นๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเป็นฐานรองรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมพร้อมกันทุกด้านหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศจึงต้องผนึกกำลังดำเนินการเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ด้วยการกระตุ้นและสร้างกระบวนการทางานแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมให้ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำและมีการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งนี้มีกิจกรรมหลักที่ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ (วชิรวัชร งามละม่อม, ม.ป.ป., น. 3-4)

1. การส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต โดยพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตนเอง รวมทั้งให้ความสำคัญกับการปรับวิถีคิดและวิธีการทำงานของบุคลากรภาครัฐจากการเป็นผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุนในการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง

2. การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะ “ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้” เพื่อส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนชุมชนได้มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสวัสดิภาพของชุมชน การฟื้นฟูอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การค้นหาศักยภาพและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการจัดทำแผนความต้องการของชุมชน รวมทั้งการสร้างประชาคมภายในชุมชนและการสร้างเครือข่ายของชุมชน

ด้านสนธิยา พลศรี (2556, น. 35-36) ได้กล่าวถึงการพัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดโครงสร้าง ระบบ ระเบียบแบบแผน อำนาจหน้าที่ สายการบริหาร กลไก การทำงาน การประสานงาน การติดตามประเมินผล การประสานผลประโยชน์ เป็นต้น ของกลุ่มให้ชัดเจน

2. จูงใจให้สมาชิกแต่ละคนของกลุ่มตระหนัก ยอมรับในความเป็นองค์กร มีความเห็นพ้องถึงความจำเป็นของการพัฒนากลุ่มให้เป็นองค์กร ตระหนักถึงความสำคัญขององค์กรประชาชนกับงานพัฒนาชุมชน

3. การพัฒนาความสามารถของบุคลากรในกลุ่ม ทั้งผู้นำและสมาชิกให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์กร พัฒนาคุณสมบัติให้พร้อมที่จะพัฒนาเป็นองค์กรประชาชน และสามารถปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างไม่หยุดชะงัก

4. ประสานความต้องการของสมาชิกและเป้าหมายขององค์กรที่จะเกิดขึ้นให้เป็นสิ่งเดียวกัน ทำให้ความต้องการของสมาชิกสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร การพัฒนาจากกลุ่มเป็นองค์กรจึงเกิดขึ้นได้ง่าย

5. สร้างบรรยากาศของการทำงานแบบองค์กร ให้เกิดขึ้นในกลุ่มอย่างกว้างขวางจนสมาชิกเคยชินกับวัฒนธรรมแบบองค์กร ปรับเปลี่ยนการทำงานกลุ่มให้เป็นการทำงานแบบองค์กรซึ่งทำให้กลุ่มพัฒนาไปอีกระดับหนึ่ง

6. กระตุ้น สนับสนุนส่งเสริมทุกวิถีทางเพื่อพัฒนากลุ่มไปเป็นองค์กรประชาชนให้ได้ เพราะองค์กรมีความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืนมากกว่ากลุ่ม การยกระดับกลุ่มเป็นองค์กรจึงเป็นขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนากลุ่มในงานพัฒนาชุมชน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า กลุ่มที่มีความเข้มแข็งนั้นต้องมีการจัดโครงสร้าง ระเบียบแบบแผนในการทำงานร่วมกันของกลุ่ม สมาชิกทุกคนในกลุ่มให้การยอมรับซึ่งกันและกันพร้อมที่จะเรียนรู้และทำงานร่วมกันและรับรู้เป้าหมายของกลุ่มพร้อมที่จะทำงานพัฒนากลุ่มไปด้วยกัน

2.2.3 ความหมายประชาสังคม

ประชาสังคมเป็นแนวคิดที่มีมาอย่างยาวนาน และมีความผันแปรตามบริบทสังคมในแต่ละยุคสมัย เมื่อแรกที่เกิดแนวคิดนี้ขึ้นมาในยุคกรีกโบราณ ประชาสังคมสะท้อนถึงความแตกต่าง ระหว่างการใช้ชีวิตทางการเมืองในนครรัฐ ซึ่งเปรียบเสมือนการใช้ชีวิตอยู่ในประชาสังคมอัน อารยะ และการใช้ชีวิตทางการเมืองนอกอาณาบริเวณของนครรัฐ ซึ่งเปรียบเสมือนกับการใช้ ชีวิตของพวกเขาป่าเถื่อน มุมมองที่มองว่าประชาสังคมคือการใช้ชีวิตในสังคมการเมืองยังพบเห็น ได้จากแนวคิดของทอมัส ฮอบส์และจอห์น ล็อก ต่อมาเมื่อสภาพบริบทของสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการขยายตัวของระบบทุนนิยม แนวคิดประชาสังคมเองก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน ประชาสังคมเริ่มถูกมองว่าเป็น “อาณาบริเวณ” ที่แยก ออกจากสังคมการเมือง ที่อยู่ระหว่างครอบครัว และรัฐ จากแนวคิดของเฮเกล และเป็นพื้นที่ ที่ตัวแสดงต่าง ๆ พยายามเข้ามาส่งอิทธิพลทางความคิดและอุดมการณ์เพื่อแย่งชิงการครอบครอง ความเป็นใหญ่ตามแนวคิดของอันโตนิโอ กรัมสกี นอกจากนี้ มุมมองที่มองว่าประชาสังคมเป็น “อาณาบริเวณ” ในลักษณะดังกล่าวแล้ว อีกหนึ่งมุมมองที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อแนวการศึกษาในระยะหลังคือมุมมองที่มองประชาสังคมในฐานะ “องค์กรสมาคม” รวมถึงวัฒนธรรม ของการรวมกลุ่มกันอย่างสมัครใจ ที่มีรากฐานจากแนวคิดของ อเล็กซีส์เดอ ต็อก เกอวิลล์ (นิธิ เนื่องจำนงค์, ม.ป.ป, น. 2)

จากรากฐานดังกล่าว แนวคิดประชาสังคมในยุคปัจจุบันได้มีพัฒนาการและการขยายขอบเขตในการศึกษาไปอย่างมาก ตัวอย่างที่สำคัญได้แก่ การมองบทบาทของประชาสังคมว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนผ่านไปประชาธิปไตย และการสร้างความมั่นคงและยั่งยืน ให้กับประชาธิปไตย การมองประชาสังคมควบคู่กับการเกิดขึ้นมาของตัวแสดงสำคัญทางสังคม และการเมืองในยุคปัจจุบันนั้นคือขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม การเชื่อมโยงแนวคิดประชาสังคมเข้ากับ

แห่งมุมของการพัฒนา ผ่านทางแนวคิดทุนทางสังคม และการขยายมุมมองของ แนวคิดประชาสังคมเข้ากับปริณทลระหว่างประเทศผ่านแนวคิดประชาสังคมระดับโลก (นิธิ เนื่องจำนง, ม.ป.ป, น. 2-3)

จากความหลากหลายของแนวคิดประชาสังคม และการประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวในการศึกษา ปรากฏการณ์ที่แตกต่างหลากหลาย ได้สร้างความสับสนให้กับแนวคิดนี้เป็นอย่างมาก นักวิชาการ ผู้กำหนดนโยบาย และนักกิจกรรมเคลื่อนไหวมักจะมอง และใช้แนวคิดประชา สังคมในลักษณะที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก ขณะที่นักวิชาการจากฝั่งอเมริกามักจะมีแนวโน้ม ที่จะมองประชาสังคมในฐานะของ “องค์กรสมาคม” นักวิชาการจากฝั่งยุโรปหรือประเทศกำลัง พัฒนาอาจมองประชาสังคมในฐานะของปริณทลที่แยกออกจากรัฐ และตลาด สำหรับ ผู้กำหนดนโยบายมักจะมองประชาสังคมในฐานะของเครื่องมือเชิงนโยบายสาธารณะในการ บรรลุเป้าประสงค์ต่างๆ ทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม สำหรับนักกิจกรรมมักจะใช้แนวคิด ดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนในการบรรลุเป้าหมายทางสังคม (นิธิ เนื่องจำนง, ม.ป.ป, น. 2-3)

นอกจากนั้น Fowler กล่าวถึงแนวคิดเรื่องชุมชนประชาคมของนักคิดตระกูลประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ไว้ดังต่อไปนี้ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2545, น. 113)

แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมีกำเนิดตั้งแต่กรีกโบราณและในยุคศตวรรษที่ 18-20 แนวความคิดนี้ได้รับการรื้อฟื้นและเสนอเพิ่มเติมโดย Rousseau, Jefferson and G.D.H. Cole และล่าสุดนี้ แนวคิดนี้ได้รับการเผยแพร่ในโลกตะวันตกอีกครั้งหนึ่งในช่วงปี 1960 (2503) โดยนักคิด เช่น Carol Putman ลักษณะที่สำคัญของแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม มีอยู่ 3 ประการด้วยกัน

หนึ่ง เน้นประชาธิปไตยในชุมชนที่มีขนาดเล็ก เล็กขนาดใด? ตอบได้ว่า ขนาดที่มนุษย์มีความสัมพันธ์ต่อกันและกันได้อย่างสนิทชิดเชื้อ (Face to Face Relationship หรือ Human Scale)

สอง เน้นชุมชนและประชาชน (Community) ที่มีลักษณะหรือมีธรรมชาติที่เป็นสาธารณะค่อนข้างจะเป็นทางการและมีสมาชิกที่มีสำนึกในการเป็นพลเมือง มีวัตถุประสงค์หรืออุดมการณ์ร่วมกัน มีความนับถือและให้เกียรติซึ่งกันและกันฉันท์บุคคลที่เท่าเทียมกัน

สาม เน้นชุมชนหรือประชาคมที่มีความเท่าเทียมกัน (Equality) ทั้งในทางการเมืองและในทางเศรษฐกิจ ทำไมจึงต้องเท่าเทียมกัน ก็เพราะความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันจะนำไปสู่การคิด การวินิจฉัยและการตัดสินใจที่ดีของชุมชนและประชาคม นอกจากนั้นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันยังนำไปสู่ความภาคภูมิใจในตัวเองของสมาชิกชุมชน-ประชาคม หรือนำไปสู่ความรู้สึกที่ว่าตัวเองมีคุณค่า

ประเวศ วะสี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า มีหลายคำด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีคำ Civic tradition, Community, Civility ซึ่งคำว่า Community แปลได้หลายอย่าง เช่น ความเป็นชุมชน บางครั้งก็ใช้ว่า ประชาคม และใช้ในขนาดต่าง ๆ ตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ เช่น ประชาคมในยุโรป (European Community) เพราะฉะนั้นขนาดความหมายอาจจะต่างกันในคาเดียวกัน คำพวกนี้มีความหมายไปในแนวทางเดียวกัน สำหรับการให้ความหมายขอใช้คำว่า “ชุมชน” ก่อนในที่นี้แทนคำว่า Civic Tradition หรือ Civility ถ้าใช้การสร้างความเป็นชุมชน เรียกว่า Community building ความเป็นชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอุดมคติร่วมกัน หรือความเชื่อร่วมกันในบางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการรวมกลุ่มกันจะอยู่ห่างกันก็ได้ มีความเอื้ออาทรต่อกันมีเรื่องจิตใจเข้ามาด้วย มีความรัก มีมิตรภาพ มีการเรียนรู้กันในการกระทำ (ชูชัย ศุภวงศ์, 2540, น. 3)

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ กล่าวคือ Civil Society มีความหมายที่กินได้ถึงทุกชนชั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นประชาชน คนทุกซ์ คนยาก ขออย่าว่าเป็นคำที่ค่อนข้างจะเน้นเรื่องความสมานฉันท์ ความกลมเกลียว ความกลมกลืนมากกว่าจะดูความแตกต่างหรือความแตกแยกภายในหมู่ประชาชน

เกษียร เตชะพีระ ประชาสังคม คือ สถาบันอิสระที่อยู่นอกรัฐ สถาบันอิสระที่อยู่นอกรัฐดังกล่าวไม่ได้เป็นของประชาชนทั้งหมดที่มีเป็นของเอกชนด้วย ธุรกิจเอกชนก็รวมด้วย รากเหง้าหรือที่มาของคำคำนี้ ขอเพียงแต่เป็นเหล่าสถาบันที่อยู่นอกรัฐก็นับว่าเป็นประชาสังคม

ชัยอนันต์ สมุทวณิช คำว่า Civil Society นี้ มีที่มาจากสังคมตะวันตก ซึ่งในความหมายของตะวันตก หมายถึงส่วนของสังคมทุกส่วนที่ไม่ใช่ภาครัฐเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ในสังคมตะวันตก เจริญเติบโตมาหลังจากที่รัฐมีการสถาปนา ส่วนอื่น ๆ ของสังคมที่อยู่นอกรัฐก็คือ ภาคที่ไม่ใช่ประชาชนทั่วไป แต่เป็นประชาชนที่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เห็นได้ชัดใน ส่วนที่เป็นพาณิชย์กรรม เกษตรกรรม เพราะฉะนั้น Civil Society แล้วถ้าจะหมายถึงองค์กรก็เป็นองค์กรที่จัดตั้งโดยไม่ใช่อำนาจรัฐ ไม่มีอำนาจรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง

ในสังคมไทยเป็นสังคมที่มีพัฒนาการมาต่างกัน เพราะฉะนั้นในสังคมไทย เราจะพบว่า ภาครัฐไปจัดตั้งสนับสนุนด้วย ในรูปของกลุ่มต่าง ๆ ฉะนั้น อาจแบ่งแยกได้เป็นส่วนที่ภาครัฐไปจัดตั้ง กลุ่มต่าง ๆ เป็น 2 ส่วน คือ

1. ลักษณะการจัดตั้งที่ไม่ได้เป็นการจัดตั้งในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมช่วยกลไกของรัฐ หรือใช้กำลังบังคับ

2. ลักษณะการจัดตั้งที่มีส่วนช่วยกลไกของรัฐ ในการใช้กำลังบังคับ

จินดารัตน์ โพธิ์นอก (2562) กล่าวว่าประชาสังคม หรือ Civil Society มีความหมายแตกต่างกันขึ้นอยู่กับมุมมองความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมว่าเน้นเรื่องใด เช่น Adam Ferguson ใช้คำว่าประชาสังคมเพื่อหมายถึง การปรับตัวของสังคมจากสังคมโบราณที่มีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติและไม่มีทรัพย์สินส่วนบุคคลสู่สังคมสมัยใหม่ ประชาสังคมจึงเป็นรูปแบบของสังคมที่ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมสาธารณะแตกต่างกับกิจกรรมของครอบครัวและกิจกรรมของรัฐดั้งเดิม กิจกรรมประชาสังคมดำเนินการภายใต้กรอบนิติกรรม และมีขอบเขตครอบคลุมประเด็นการมีส่วนร่วมสาธารณะ องค์กร อาสาสมัคร สื่อสารมวลชน องค์กรวิชาชีพ สหภาพแรงงาน ฯลฯ ประชาสังคมมีลักษณะเป็นพลวัตซึ่งรวมความหมายถึงขบวนการทางสังคม หรือหมายถึงความเป็นพลเมืองในแง่ที่เป็นพลวัตของความเป็นประชาชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณา ตรวจสอบ ทบทวน และกำหนดนิยามใหม่ของสิทธิและหน้าที่ของประชาชน บางครั้ง ประชาสังคมใช้คำว่า “ภาคที่ 3” (Third Sector) แทน ซึ่งหมายถึง ภาคที่ไม่ใช่รัฐบาลและธุรกิจ หากแต่เป็นภาคอิสระ (Independent Sector) หรือภาคประชาชน”

ชูชัย ศุภวงศ์ (2540, น. 170-171) กล่าวถึง แนวคิดประชาสังคมร่วมสมัยได้ค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ต่อไปนี้

1. ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี ได้เสนอวิธีการทำงานในลักษณะ “เบญจภาคี” โดยเสนอแนวคิดและยุทธศาสตร์สังคมसानุภาพและวิชาการรวมทั้งแนวคิดความเป็นชุมชนตลอดจนการเสนอให้มีประชาคมจังหวัด ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

2. ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้เสนอให้มี สมัชชาจังหวัด ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ซึ่งเนื้อหาสาระของสมัชชาจังหวัดที่มีมาจากแนวคิดประชาสังคมร่วมสมัยนั่นเอง

3. ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้เสนอให้มีการกระจายอำนาจให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น (Local Administration) ควบคู่ไปกับการพัฒนาประชาสังคมท้องถิ่น (Local Civil Society) (ประภาส ปิ่นตบแต่ง, ม.ป.ป., น. 13) ปรากฏการณ์ที่นำมาสู่ “ประชาสังคม” “การเมืองภาคประชาชน” “การเมืองภาคพลเมือง” 1) การเดินขบวน เรียกร้องของชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ขวงกรม.สัญญาญครัฐบาลพลเอกชาติชาย 2) ปริมาณการชุมนุมประท้วงของประชาชนในสังคมที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (รัฐบาลชวนฯป จำนวน 754 ครั้ง/ป 3) ปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน และการเคลื่อนไหวของสังคมในการตรวจสอบอำนาจและกระแสการปฏิรูปการเมือง

ธีรยุทธ บุญมี ได้ให้ความสำคัญต่อทฤษฎีการทำให้สังคมเข้มแข็ง (Civil Society) โดยให้ความเห็นว่า “การแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคมต้องมองไปที่ “พลังที่สาม” คือ พลังของสังคมโดยส่วนรวมทั้งหมด โดยยกตัวอย่างเหตุการณ์เดือนพฤษภาคมว่าเป็นสิ่งสะท้อนที่ดีที่สุดหากสังคมมีความเข้มแข็งโดยมีทุก ๆ ส่วน คือ ธุรกิจ วิชาชีพ ปัญญาชน นักศึกษา ชาวบ้าน นักการเมือง ร่วมแรงร่วมใจกันก็มีความสามารถที่จะผลักดันให้กลุ่มอำนาจนิยมร่นถอยไปได้” สำหรับลักษณะของ “สังคมเข้มแข็ง” นั้น ธีรยุทธเห็นว่า เน้นลักษณะที่กระจัดกระจาย (Diffuse) พลังทางสังคมมีมาจากทุก ๆ ส่วน ทุกวิชาชีพ ทุกระดับ รายได้ ทุกภูมิภาคของประเทศ มีกลุ่มองค์กรหลากหลายที่ทาตัวให้เข้มแข็ง

แม้ในมิติอาชีพของตนเท่านั้นก็พอเพียงโดยไม่จำเป็นต้องมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือเป้าหมายทางการเมืองเหมือนกัน (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543, น. 17)

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้ให้ความหมายของประชาสังคมว่า หมายถึง “ทุก ๆ ส่วนของสังคมโดยรวมถึงภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนด้วยถือว่า ทั้งหมดเป็นประชาสังคม แต่ถ้าถือตามแบบตะวันตกแยกประชาสังคม คือ ส่วนที่อยู่นอกภาครัฐ แต่ในที่นี้หมายถึงทุกฝ่ายเข้ามาเป็นหุ้นส่วนกัน (Partnership) เป็นเรื่องของการทำงานแบบหุ้นส่วน ไม่ใช่แบบผู้นำ (Leadership) และเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมไม่ใช่การนำเสนองานเพื่อกลุ่มของตนเอง” แนวความคิดของการทำงานแบบหุ้นส่วน (Partnership) คือ การร่วมกันฝ่ายสังคม มีปัญหาหลายอย่างที่ไม่ได้จำกัดว่า ใครเป็นส่วนนาหรือส่วนตาม ต้องร่วมกันทำ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่ได้กำหนดเฉพาะในสังคมเดียวแต่เป็นการร่วมกันของทั้งโลก นี่เป็นแนวคิดหลัก (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543, น. 17-18)

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ให้ความเห็นว่า “แนวคิดในเรื่องประชาสังคมเป็นแนวคิดที่ค่อนข้างจะเน้นเรื่องความสมานฉันท์ ความกลมเกลียว ความกลมกลืน มากกว่าจะมาดูความแตกต่างหรือความแตกแยกภายใน เพราะฉะนั้นจึงเป็นแนวคิดที่รวมเอาชนชั้นกลาง ชนชั้นสูงเข้ามาด้วย มีทั้งกลุ่มคนที่สนใจในปัญหาเดียวกันร่วมกับกลุ่มคนที่ทำงานด้านนี้เพื่อให้เข้าร่วมทำงานแบบมีส่วนร่วมไม่ใช่อยู่เฉยในฐานะเป็นราษฎรที่เป็นเพียงผู้รับผลประโยชน์หรือบริการจากรัฐอย่างเดียว แต่เป็นพลเมืองที่ดี ที่พร้อมที่จะเข้าไปทำหน้าที่แทนรัฐ” ลักษณะ Civil Society จะมองว่ารัฐเข้ามามีส่วนในชีวิตของสังคมเกินไปเขาต้องการให้รัฐถอยออกไปเพื่อเขาเข้าไปทำหน้าที่แทนเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ นอกจากนี้ เอนกยังให้ความเห็นว่า ยังมีคำว่า “ความเป็นชุมชน” ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับ Civil Society แต่จุดเน้นไปในเรื่องชนบทที่เข้มแข็ง ไม่อยากเห็นชนบทล่มสลาย ชุมชนจะมีลักษณะเป็นการเห็นหน้าค่าตาซึ่งกันและกัน มีความเป็นพวกพ้องและมีความใส่ใจต่อกันในการทำงานเพื่อชุมชน

มากที่สุด ขณะที่ Civil Society เป็นแนวคิดเมืองใช้สื่อความหมายของสังคมขนาดใหญ่กว่าชุมชนเป็นสังคมที่มีความสัมพันธ์กันแบบหลวม ๆ จึงมีการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์พัฒนาและสร้างกิจกรรมหรือสัญลักษณ์หรือสถาบันขึ้นมา ความผูกพันนี้เป็นเรื่องของความเชื่อในคนแปลกหน้าและทำงานร่วม โดยอาศัยทั้งการแสดงออกและร่วมปฏิบัติ แม้จะอยู่คนละถิ่นหรือไม่พบหน้าค่าตากันเลย (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543, น. 18-19)

อาจารย์ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม ได้ให้ความหมายคำว่า ชุมชน องค์กร ชุมชน ประชาสังคม เพื่อแยกแยะให้เห็นประเด็น ดังนี้ (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543, น. 19)

“ชุมชน” (Community) หมายถึง กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกันและมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นปกติต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากการอยู่ในพื้นที่ร่วมกัน หรือการมีอาชีพร่วมกันหรือการประกอบกิจกรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกันหรือการมีวัฒนธรรม ความเชื่อหรือความสนใจร่วมกัน

“องค์กรชุมชน” (Community Organization) หมายถึง องค์กรหรือกลไกการจัดการที่ชุมชนจัดตั้งขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

“ประชาคม” (Community ในความหมายกว้าง) หมายถึง กลุ่มประชาชนอันหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่หรืออาณาเขตหนึ่ง ๆ เช่น จังหวัด อำเภอ กลุ่มน้ำ และมีความรู้สึกกร่วมเป็นเจ้าของในพื้นที่หรืออาณาเขตนั้น ๆ

“ประชาสังคม” (Civil Society) หมายถึง สังคมที่ประชาชนทั่วไปมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของประชาชนโดยอาศัยองค์กร กลไก กระบวนการและกิจกรรมอันหลากหลายที่ประชาชนจัดขึ้นหรือหมายถึง ส่วนของสังคมที่ไม่ใช่ภาครัฐ (ซึ่งดำเนินงานโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย) และไม่ใช่ภาคธุรกิจ (ซึ่งดำเนินงานโดยไม่มุ่งหวังกำไร)

จะเห็นได้ว่า นัยยะและความหมายดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคมร่วมสมัย ซึ่งเราอาจกล่าวโดยสรุปถึงนัยยะและความหมายของ “ประชาสังคม หมายถึง ส่วนรวมที่ไม่ใช่รัฐเกิดจากการที่ผู้คนในสังคมแสดงออกซึ่งสำนึกและความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมส่วนรวมโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมและรับผิดชอบเพื่อก่อให้เกิดสังคมที่ดีงาม” (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543, น. 19)

ทัศนะหนึ่งเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของประชาสังคม คือ เพิ่มความเป็นประชาธิปไตย ลดความยากจนและมีสันติภาพ (Martin Geoghegan and Fred Powell, 2008, p. 442) ปัญหา คือ ขณะที่การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมอย่างเข้มแข็ง สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งไม่

จำเป็นต้องสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประเด็นนี้จะต้องมีการตรวจสอบความสัมพันธ์ อย่างเข้มข้น (Albritton and Bureekul, 2002) แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคมส่วนใหญ่ให้คุณค่ากับประชาสังคม เป็นสัญลักษณ์ของสังคมประชาธิปไตยประชาสังคมจึงถูกมองว่าเป็นพื้นฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมือง นักวิชาการและผู้กำหนดนโยบายในปัจจุบันเชื่อกันอย่างกว้างขวางว่าประชาสังคมที่เข้มแข็งมีบทบาทสำคัญระดับรากฐานในการส่งเสริมประชาธิปไตย (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2554)

2.2.4 ลักษณะความเป็นประชาสังคม

ธีระยุทธ บุญมี (2547, น. 19-22) ได้กล่าวถึง ความเข้าใจเบื้องต้นต่อความคิดประชาสังคมก็คือ การคานอำนาจระหว่างรัฐกับสังคม รัฐกับกิจกรรมการรวมกลุ่มและการแสดงความคิดเห็นของสังคม ประชาสังคมก็คือสังคมที่สมาชิกกระตือรือร้น เอาการเอางานถกเถียงร่วมกันของสังคมในสิ่งที่ เป็นประโยชน์โดยรวมของภาคสาธารณะชนหรือส่วนรวม 1) หน่วยและองค์รวมทางสังคม การเมืองการพูดถึงประชาสังคมหรือภาคสาธารณะหมายถึงต้องมีหน่วยหรือองค์รวมทางสังคมอยู่ หน่วยหนึ่งซึ่งมีลักษณะมั่นคง ถาวร ดำรงเป็นพื้นฐานอยู่ก่อนซึ่งอาจเป็นประชาคมโลก ประเทศ จังหวัด หมู่บ้านชุมชนก็ได้ จึงอาจมีประชาคมสังคมระดับโลก (Global Civil Society) ระดับประเทศ หรือระดับท้องถิ่นก็ได้ พื้นที่เปิดแห่งการช่วงชิง (Open and Contested Space) ในหน่วยสังคมการเมืองนี้จะมีพื้นที่เปิด เวที โอกาสร่วมกันอยู่หนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งประเภท ซึ่งจะเป็นที่ที่ฝ่ายต่าง ๆ ในหน่วยหรือองค์รวมได้พบปะสนทนาหรือสื่อสารกันทั้งนี้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ความต้องการอื่น ๆ ของฝ่ายนั้น ๆ หรือบรรลุการประนีประนอมเพื่อ “ผลประโยชน์” โดยรวมของหน่วยหรือองค์รวมนั้น ไม่ว่าจะ เป็นในระดับชุมชน จังหวัด ประเทศ หรือประชาคมโลก พื้นที่เปิดแห่งการช่วงชิงนี้โดยคร่าว ๆ ก็คือสิ่งที่เราเรียกว่า “ภาคสาธารณะ” หรือ “ประชาสังคม” 2) ประชาสังคมไม่เป็นเพียงองค์กรสถาบัน แต่ประชาสังคมเป็นการปฏิบัติกิจกรรม เป็นประเด็นสาธารณะ เป็นปฏิสัมพันธ์ซึ่งซับซ้อนซึ่งกันและกันเข้าไปในฝ่ายต่าง ๆ ของ ประชาสังคมที่มีอยู่ในเกือบทุก ๆ ที่ทุก ๆ เวที แม้แต่การประชุมสหประชาชาติซึ่งเป็นประชาคมรัฐในโลก ก็มีประเด็นที่เป็นประโยชน์กับส่วนรวมสาธารณะของประชาชนทั่วไป เช่น มีการพูดถึง “ประชาธิปไตย” “สิทธิเสรีภาพ” สิทธิมนุษยชน” ในประเทศสมาชิก มีการประชุมจำกัดอาวุธชีวภาพ นิวเคลียร์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีองค์กรเฉพาะด้าน เช่น WHO ดูแลสุขภาพ UNICEF ดูแลเรื่องเด็ก การประชุมขององค์กรพัฒนาเอกชน NGO and INGO (International Non-Government Organization) การประชุมเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมโลก สิทธิมนุษยชนในโลก เป็นต้น

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2553, น. 33) กล่าวถึง ปัจจุบันชนชั้นกลางปีกปฏิรูปจำนวนไม่น้อย มองว่ารัฐไทยนับวันจะหมดบทบาทและความสามารถในการแก้ปัญหาให้สังคม ชัยอนันต์ สมุทวณิช มองว่าถ้าเป็นเช่นนี้ ประชาชนจะพากัน “ทิ้งรัฐ” หรือ “ข้ามรัฐ” ไป ในขณะที่นักวิชาการปีกปฏิรูปอีก บางท่าน เช่น แก้วสรร อติโพธิ มีแนวโน้มที่จะเห็นว่า การสร้าง “ประชาสังคม” (Civil Society) สำคัญหรือเร่งด่วนกว่าการสร้างสถาบันการเมือง (Political Society หรือ Political Institution) และชี้ว่า “กุญแจสำคัญในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย” คือการสร้างเสริม “ประชาธิปไตยแบบที่เน้นการมีส่วนร่วม” ของประชาชน (Participatory) หรือ “ประชาธิปไตยแบบที่เน้นการมีส่วนร่วม” ของประชาชน (Participatory Democracy) มากกว่า “ประชาธิปไตยที่ผ่านผู้แทน” (Representative Democracy)

Albritton and Burekul (2002) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อสนับสนุนแนวคิดของ Putnam จากข้อถกเถียงพื้นฐานซึ่งภาคประชาสังคม มีคุณธรรมของพลเมืองที่เตรียมตัวสำหรับบทบาทของเขาในเรื่องธรรมาภิบาลประชาธิปไตย

ความสัมพันธ์ระหว่างประชาสังคมกับประชาธิปไตยมีแนวโน้มในลักษณะกำกวมและกำหนดชัดไม่ได้ว่าจะออกมาในรูปแบบไหนขึ้นอยู่กับบริบททางการเมือง ชนิดของรัฐและธรรมชาติของกลุ่มองค์กรที่ก่อปรขึ้นเป็นประชาสังคม ซึ่งเขาได้ยกเอางานวิจัยหลายเรื่องที่ชี้ให้เห็นภัยร้ายจากประชาสังคมที่อาจคุกคาม สร้างความอ่อนแอและบ่อนทำลายประชาธิปไตยได้ เช่น การล่มสลายของประชาธิปไตยเยอรมันภายใต้ระบอบนาซี และประชาสังคมในอินโดนีเซียช่วงทศวรรษ 1950-1960 (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2554, น. 158-166) เช่นเดียวกับคำถามที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างสภาองค์กรชุมชน ประชาสังคมและประชาธิปไตย เอนก เหล่าธรรมทัศน์ เป็นนักวิชาการผู้หนึ่งที่สนับสนุนสภาองค์กรชุมชน เขาได้เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ใน “ประชาธิปไตยชุมชน: รัฐศาสตร์สำหรับสภาองค์กรชุมชน” (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2553) ทศนะของเอนกต่อสภาองค์กรชุมชนไม่ต่างไปจากทัศนะประชาสังคมในกระแสหลักทั่วไปที่เห็นว่าสภาองค์กรชุมชนจะนำไปสู่การสร้างประชาธิปไตยในระดับชุมชน เพื่อเป็นรากฐานของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศได้อย่างดีเยี่ยมเขาสนับสนุนสภาองค์กรชุมชนด้วยเหตุผลหลัก ๆ 3 ประการ คือ

1. สภาองค์กรชุมชนสามารถเปิดพื้นที่ให้กับชุมชนในฐานะหน่วยพื้นฐานของสังคมซึ่งไม่ได้เน้นไปที่ปัจเจกบุคคล

2. สภาพองค์กรชุมชนอาจต้านทานต่อการพัฒนาที่เข้ามาบั่นทอนทำลายชุมชนได้
3. เมื่อชุมชนเข้มแข็งก็สามารถแก้ปัญหาให้ปัจเจกบุคคลได้ดียิ่งขึ้นอีกทั้งยังช่วยพัฒนาประเทศในทางเศรษฐกิจ สร้างประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลในการบริหารประเทศได้ รวมถึงสามารถกำหนดการพัฒนาชุมชนตามพื้นฐานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของตนได้ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2553, น. 6)

จากแนวคิดประชาสังคมข้างต้นสรุปได้ว่า เป็นแนวคิดเรื่องชุมชน ความสัมพันธ์ต่อกันของมนุษย์และมีสมาชิกที่มีสำนึกความเป็นพลเมือง เน้นความเท่าเทียมกันมีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการรวมกลุ่มกันแต่อยู่ห่างกันก็ได้ หากเป็นองค์กรก็เป็นองค์กรที่จัดตั้งโดยไม่ใช่อำนาจรัฐหรือไม่ได้มีอำนาจรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง บางครั้งอาจเป็นลักษณะการจัดตั้งที่มีส่วนช่วยกลไกของรัฐหรือเป็นการคานอำนาจระหว่างรัฐกับสังคม

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

2.3.1 แนวคิดการกระจายอำนาจ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะในแนวคิดการกระจายอำนาจไว้ในทำนองเดียวกันดังนี้ จรัส สุวรรณมาลา (2538, น. 9-10, อ้างถึงใน นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, ม.ป.ป.) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า คำดังกล่าวซึ่งเป็นแนวคิดของตะวันตกที่นักวิชาการไทยหยิบยืมมาใช้อธิบายสภาวะทางการเมืองและการบริหารปกครองในประเทศไทย และแปลเป็นภาษาไทยว่า “การกระจายอำนาจ” นั้น ผู้คนส่วนใหญ่มักตีความคำว่า “อำนาจ” ในคำกระจายอำนาจที่ได้แปลมาหมายถึง “อำนาจอธิปไตย” ซึ่งมักจะกล่าวกันว่าไม่สามารถแบ่งแยกได้ หรือถ้าตีความตามแบบนักสังคมวิทยาที่มองอำนาจว่าเป็นสภาวะที่บุคคลหรือองค์การหนึ่งมีอิทธิพล (Influence) เหนือความคิดหรือพฤติกรรมของบุคคลหรือองค์การอื่นๆ ซึ่งแบ่งปันหรือกระจายอำนาจไปให้ใครมิได้เช่นเดียวกัน จึงทำให้เกิดความสับสนในความหมายของการกระจายอำนาจ อันที่จริงความหมายดั้งเดิมของคำดังกล่าวนี้มีได้เน้นเรื่อง อำนาจ (Power) หากแต่เป็นเรื่องของ สภาวะศูนย์กลาง (Central) และสภาวะกระจายอำนาจ (Decentral) เป็นสำคัญ หากมีเรื่องอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องก็หมายถึง “อำนาจการตัดสินใจ” ในการดำเนินกิจกรรม ดังนั้น จรัส จึงได้เสนอว่า “คำว่า Decentralization จึงควรจะหมายถึงการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ มิใช่การแบ่งอำนาจอธิปไตยของชาติ การกระจายอำนาจ

สู่ภูมิภาคและท้องถิ่นมิใช่การสร้างอธิปไตย หากแต่เป็นการให้ (ยอมรับ) สิทธิในการปกครองตนเองของชุมชนและภูมิภาคภายใต้อธิปไตยของชาติหนึ่ง ๆ ร่วมกัน”

นักวิชาการต่างประเทศในราย Humes (1991, p. 3, อ้างถึงใน นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, ม.ป.ป.) เสนอว่า มันควรจะเป็นเรื่องของ “การจัดสรรแบ่งปันอำนาจ” (Distribution of Power) กล่าวคือ เมื่อเราพูดถึงการกระจายอำนาจภายใต้บริบทของการบริหารปกครองในพื้นที่ที่เรียกว่าท้องถิ่น (Local Governance) มันควรจะเป็นเรื่องของ “จัดสรรหรือแบ่งปันอำนาจ” (Distribution) มิใช่การ “แบ่งแยกอำนาจ” (Division) กล่าวคือ แม้คำว่า “แบ่งแยกอำนาจ” จะมีการนำไปใช้อธิบายแนวคิดในเรื่องการกระจายตัวของอำนาจทางการบริหารปกครองไปสู่ท้องถิ่นก็ตาม แต่โดยลักษณะทางประวัติศาสตร์แล้วคำดังกล่าวมักจะนำไปสู่ความสับสนหรือปะปนกับการใช้ในแนวคิดเรื่องรัฐธรรมนูญกับการแบ่งแยกอำนาจ (Constitutional Division of Power Between Nation and State) ขณะที่คำว่า “จัดสรร/แบ่งปันอำนาจ” ดูจะมีความสอดคล้องและอยู่ในขอบวงของแนวคิดต่าง ๆ ในเรื่องการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นมากกว่า ดังเช่นแนวคิดในเรื่อง (De) Centralization, (De) Concentration, Devolution and Delegation

ดังนั้น สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจในความหมายกว้างๆ ก็คือ การจัดสรรหรือแบ่งปันอำนาจ การตัดสินใจ (หรือในภาษากฎหมายของไทยเรียกว่าการวินิจฉัยสั่งการ) อันเกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะ (Public Affairs) ของรัฐส่วนกลางไปยังหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ

2.3.2 ความหมายของการกระจายอำนาจ

สำนักวิชาการและสำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2557, น. 15) หลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) หมายถึง หลักการที่รัฐมอบอำนาจปกครอง บางส่วนให้แก่องค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางให้จัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีอิสระตามสมควร เป็นการมอบอำนาจให้ทั้งในด้านการเมืองและการบริหาร เป็นเรื่อง ที่ท้องถิ่นมีอำนาจที่จะกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายท้องถิ่นของตนเองได้

ธนสวรรค์ เจริญเมือง (2535, น. 60-61) ได้เขียนไว้ในบทความเรื่องกระจายอำนาจสู่ ท้องถิ่น โดยมีแนวความคิดหรือทัศนคติต่อการกระจายอำนาจไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง ระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการ ที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะ ได้แก่ ระบบสาธารณสุข โภค การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ ๆ 2 อย่างที่รัฐบาล กลางควบคุมไว้เด็ดขาดก็คือ การทหาร และการต่างประเทศ

2. การกระจายอำนาจ (Decentralization) คือ การโอนกิจการบริหารสาธารณะ บางเรื่อง จากรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศ หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์การปกครอง ส่วนกลาง ดังนั้นเห็นว่าการกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบ คือ 1) การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องภายในเขต ของแต่ ละท้องถิ่นและท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร 2) การกระจายอำนาจตาม บริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง โอนกิจการสาธารณะบางกิจการจากรัฐหรือ องค์การปกครองส่วนกลาง ไปให้หน่วยงาน บางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็น อิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการ ซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงใด แขนงหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น การสื่อสาร วิทยุ กระจายเสียงและโทรทัศน์ การผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

อภิชาติ สถิตนิรามัย (2555, อ้างถึงใน วุฒิสสาร ตันไชย, 2557, น. 14) ได้อาศัยคำนิยาม ของ Dani Rodrik ในงานชื่อ “Institutions for High-Quality Growth” โดยมองว่าการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนและการกระจายอำนาจภายใต้ระบอบประชาธิปไตย เป็นเครื่องมือที่มี ประสิทธิภาพของการสร้างสถาบันอันเป็นกฎ-กติกาที่ดี กล่าวคือ การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และประชาธิปไตย เป็นกรอบแม่บทของการสร้างกฎที่ดีเนื่องจากการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ของประชาชนจะเป็นกลไกหลักของการรวบรวมความรู้ท้องถิ่น (Local Knowledge) ซึ่งสำคัญ ต่อการสร้างสถาบันทางสังคมหนึ่ง

Kjaer (2004, p 29) เสนอว่าการกระจายอำนาจคือการที่รัฐบาลเริ่มพิจารณากระจาย อำนาจการจัดการบริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแทนที่จะรวมศูนย์การจัดการสาธารณะเอาไว้ และเมื่อ กลไกและอำนาจได้ถูกถ่ายโอนไปสู่ระดับท้องถิ่น การตัดสินใจต่าง ๆ จะสามารถนำไปสู่การเพิ่มการ ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น โดยรัฐบาลกลางจะเป็นเพียงผู้ประสานงานเพื่อทำหน้าที่

จัดลำดับความสำคัญก่อนหลังในภาพรวม แต่อำนาจการจัดบริการสาธารณะส่วนใหญ่ควรที่จะถูกกระจายไปสู่ระดับท้องถิ่นที่ต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ อาทิเช่น การจัดบริการดูแลเด็กหรือการศึกษาระดับประถมศึกษาควรให้รัฐบาลระดับท้องถิ่นทำหน้าที่ดังกล่าวจึงเหมาะสมที่สุด

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ คือ การที่รัฐมอบอำนาจปกครอง บางส่วนให้แก่องค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางให้จัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีอิสระตามสมควร เป็นการมอบอำนาจให้ทั้งในด้านการเมืองและการบริหารไปให้หน่วยงาน บางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการ ซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงใดแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น การสื่อสาร วิทยุ กระจายเสียงและโทรทัศน์ การผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

2.3.3 รูปแบบการกระจายอำนาจ

ขอบข่ายของแนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจนี้ครอบคลุมมิติใดบ้าง และการ “กระจาย” ที่กล่าวถึงนี้กระจายไปยังหน่วยงานหรือองค์กรในลักษณะใด และอำนาจที่กระจายนี้มีความกว้างขวางเพียงใด จากคำถามเช่นนี้ ย่อมหมายความว่า การกระจายอำนาจนั้นมีหลายระดับและหลายรูปแบบ ซึ่งเพื่อป้องกันความสับสนที่อาจจะเกิดขึ้น เราควรที่จะกำหนดเงื่อนไขว่า การกระจายอำนาจนั้นควรเป็นเรื่องของ “ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในระบบการเมืองหนึ่ง ๆ” (Manor, 1999, pp. 4-12 อ้างในนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ , เว็บบไซด์) ซึ่งจากเงื่อนไขดังกล่าว ในที่นี้จึงอาจแจกแจงขอบข่ายหรือรูปแบบของการกระจายอำนาจได้ 5 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจโดยจำเป็นหรือโดยปริยาย (Decentralization by Default) การกระจายอำนาจในลักษณะนี้ เกิดจากสภาวะการณ์ที่สถาบันหรือองค์กรของรัฐบาลเกิดความล้มเหลวในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มิอาจสามารถจะเข้าไปใช้อำนาจหรือมีอิทธิพลในดินแดนที่ตนปกครองอยู่ได้ และจากสภาวะที่ประชาชนในระดับรากหญ้าเกิดความไม่เชื่อใจในรัฐบาล เหล่านี้จึงเป็นผลให้ประเทศที่มีภาคประชาสังคมมีความตื่นตัวและเข้มแข็ง เช่น สมาคมต่าง ๆ องค์กรอาสาสมัคร และองค์กรพัฒนาเอกชน เหล่านี้ จำเป็นต้องลุกขึ้นมาดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อชุมชนของตนด้วยตัวเองโดยที่รัฐบาลเองก็มิได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น เช่น การจัดให้มีโรงเรียน การจัดระบบสหกรณ์หรือธนาคารชุมชน และการจัดทำโครงการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น 2) การแปรรูปกิจการของภาครัฐ (Privatization) การแปรรูปกิจการของรัฐ ได้แก่ การโยกโอน (Handover) กิจการบางอย่างที่เคยจัดทำโดยหน่วยงานของรัฐไปให้ภาคเอกชนเป็นผู้จัดทำแทน เช่น กิจการขนส่งมวลชน กิจการโทรคมนาคม การไฟฟ้า และการประปา เป็นต้น นั้นย่อมหมายความว่า

ว่า กิจกรรมสาธารณะที่เคยเป็นของรัฐได้ถูกทำให้กลายเป็นสินค้าหรือบริการที่ภาคเอกชนสามารถเข้ามาแข่งขันจัดทำสินค้าหรือบริการเหล่านี้ได้เอง การกระจายอำนาจในรูปแบบนี้เกิดจากแรงผลักดันของความคิดที่ว่า กิจกรรมบางอย่างนั้น เอกชนสามารถจัดทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถให้บริการต่อสังคมโดยรวมได้ดีกว่าการจัดทำโดยภาครัฐ โดยให้กลไกทางการตลาด (Market Mechanism) เข้ามามีบทบาทมากกว่าที่จะถูกผูกขาดโดยรัฐซึ่งมักจะก่อให้เกิดความไร้ประสิทธิภาพและการบริการที่มีคุณภาพต่ำ

3) การกระจายอำนาจภายใต้หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) การกระจายอำนาจในลักษณะนี้ จะหมายถึง การแบ่งอำนาจของรัฐบาลกลางไปยังองค์กรในระดับรองที่ออกไปทำงานในพื้นที่นอกศูนย์กลางหรือท้องถิ่น โดยที่องค์กรภายใต้หลักการแบ่งอำนาจนี้จะมีอิสระตามสมควรในการตัดสินใจต่าง ๆ ภายในพื้นที่ที่ตนดูแล แต่ทั้งนี้อำนาจการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ยังคงอยู่ที่ส่วนกลาง เพราะตัวองค์กรและบุคลากรตามหลักการแบ่งอำนาจยังคงถือว่าเป็นของส่วนกลาง ซึ่งการกระจายอำนาจในลักษณะนี้มักเกิดขึ้นภายในระบบราชการโดยการแบ่งเอาภารกิจและอำนาจหน้าที่ออกไปยังองค์กรที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ท้องถิ่นเพื่อจัดทำบริการและปกครองพื้นที่นั้น ๆ อย่างมีเอกภาพภายใต้องค์กรเดียว บางครั้งจึงเรียกการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ว่า “การกระจายอำนาจทางการบริหาร” (Administrative Decentralization) (Parker, 1995)

4) การกระจายอำนาจภายใต้หลักการมอบอำนาจ (Delegation) นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ (2546) กล่าวว่า การกระจายอำนาจภายใต้หลักการมอบอำนาจนี้จะมีระดับของการกระจายอำนาจที่ให้อิสระสูงกว่าการแบ่งอำนาจอีกทั้งการกระจายอำนาจจะเน้นในเชิงของ “ภารกิจหน้าที่” มากกว่าการย้ำเน้นในเรื่องของ “พื้นที่” ดังเช่นการแบ่งอำนาจ กล่าวคือ การมอบอำนาจเป็นการกระจายอำนาจที่รัฐส่วนกลางอาจมอบอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรกึ่งอิสระ องค์กรมหาชน หรือองค์กรที่จัดทำโครงการเฉพาะกิจต่าง ๆ ที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้น โดยมีการกำหนดภารกิจเฉพาะที่ชัดเจนให้องค์กรเหล่านั้นสามารถที่จะตัดสินใจและใช้อำนาจหน้าที่ภายในขอบเขตของตนได้โดยอิสระ แต่รัฐส่วนกลางก็ยังคงมีอำนาจอยู่เหนือองค์กรเหล่านี้โดยอาศัยมาตรการทางกฎหมายเป็นกรอบในการควบคุมและกำกับบทบาทขององค์กรภายใต้หลักการมอบอำนาจ รวมถึงอำนาจในการจัดตั้งและยุบเลิกองค์กรภายใต้หลักการมอบอำนาจ

5) การกระจายอำนาจภายใต้หลักการโอนอำนาจ (Devolution) การกระจายอำนาจภายใต้แนวคิดเรื่องการโอนอำนาจ ถือได้ว่าเป็นการกระจายอำนาจที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับของการกระจายอำนาจที่กว้างขวางมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการกระจายอำนาจในรูปแบบนี้ จะถูกใช้เพื่ออธิบายถึงสถานะที่รัฐส่วนกลางมีการถ่ายโอนหรือ

ยกอำนาจการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ไปยังองค์กรตัวแทนของพื้นที่ ชุมชน หรือท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และองค์กรที่รับการโอนอำนาจนี้จะมีตัวแทนที่ประชาชนภายในพื้นที่นั้น ๆ เลือกเข้ามาเพื่อทำหน้าที่ตัดสินใจและกำหนดนโยบายต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง รวมถึงอำนาจในการตรากฎหมายและออกระเบียบต่าง ๆ เพื่อบังคับใช้ภายในพื้นที่หรือชุมชนของตนได้โดยอิสระ โดยที่ส่วนกลางจะไม่เข้ามาบีบบังคับหรือแทรกแซงการทำงานขององค์กรภายใต้หลักการโอนอำนาจ หรือการแทรกแซงจะเกิดขึ้นก็ต้องเป็นไปอย่างจำกัดมาก ซึ่งโดยมากก็มักจะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศเท่านั้น ดังนั้น จึงมีการเรียกการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ว่า “การกระจายอำนาจในทางการเมือง” หรือ “การกระจายอำนาจที่เน้นความเป็นประชาธิปไตย” (Political or Democratic Decentralization) ทั้งนี้ การโอนอำนาจเท่าที่ปรากฏจะมีอยู่ด้วยกัน 2 ระดับ ได้แก่

ระดับที่หนึ่ง การโอนอำนาจในทางการปกครอง (Administrative Devolution) การโอนอำนาจในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับการจัดรูปการปกครองท้องถิ่นตามหลัก “การปกครองตนเอง” (Local-Self Government) กล่าวคือ จะเป็นหลักการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นของตนเอง โดยตนเอง และเพื่อตนเอง โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระเป็นอย่างสูงในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่และสามารถจัดทำกิจการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความจำเป็นภายในชุมชนของตนได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งยังมีความเป็นอิสระทั้งในทางการคลังและบุคลากร กล่าวคือ มีทรัพยากรเป็นของตนเองที่จะใช้เพื่อจัดทำกิจการต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ

ระดับที่สอง การโอนอำนาจในทางนิติบัญญัติ (Legislative Devolution) การโอนอำนาจในลักษณะนี้ถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการกระจายอำนาจขั้นสูงสุดที่เป็นไปภายใต้การจัดรูปแบบการปกครองในระบบรัฐเดี่ยว (Unitary System) จนมีลักษณะเข้าใกล้กับระบบสหพันธรัฐ (Federal System) (Heywood, 2002, pp. 167-168) กล่าวคือ เป็นการถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปยังพื้นที่หรือท้องถิ่นหนึ่งๆ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนที่ได้รับการโอนอำนาจสามารถที่จะกำหนดชะตากรรมในทางการเมืองได้ด้วยตนเอง (Home Rule) ผ่านการจัดตั้งสถาบันทางการเมืองในรูปแบบ “สภา” (Assembly) ที่เป็นของตนเอง เพื่อทำหน้าที่ออกกฎหมายและกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อบังคับใช้ภายในพื้นที่ของตน แต่ทั้งนี้ สภาที่ได้รับการโอนอำนาจนี้ก็ยังคงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ และไม่มีสิทธิในการใช้อำนาจอธิปไตยร่วมกับรัฐบาลดังเช่นในระบบสหพันธรัฐ Benjamin (2003) จากรูปแบบการกระจายอำนาจทั้ง 5 ลักษณะ เมื่อนำมาใช้ภายใต้บริบทของการศึกษาที่

เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น การกระจายอำนาจจึงควรครอบคลุมเฉพาะรูปแบบที่สามถึงรูปแบบที่ห้าเท่านั้น ขณะที่สองรูปแบบแรกควรจัดแยกออกไปเนื่องจากว่า การกระจายอำนาจในรูปแบบแรกหรือการกระจายอำนาจโดยจำเป็นหรือโดยปริยายนั้น เป็นการเกิดขึ้นเองในภาคประชาชนมิใช่เป็นผลจากการดำเนินการจัดสรรหรือแบ่งปันอำนาจจากรัฐบาลส่วนกลาง ขณะที่การกระจายอำนาจในลักษณะของการแปรรูปกิจการภาครัฐนั้น ท้ายที่สุดแล้วมิได้นำไปสู่สถานะของการกระจายอำนาจที่เป็นจริง เพราะจากบทเรียนที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ การดำเนินการแปรรูปนั้นเป็นแต่เพียง “การโยกย้าย” อำนาจและทรัพยากรซึ่งรวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลางอยู่เดิมไปสู่บริษัทเอกชนขนาดใหญ่ซึ่งก็มีลักษณะรวมศูนย์เช่นกัน

ดังนั้น จากความหมายและขอบข่ายโดยกว้าง เมื่อเรจำกัดกรอบการมองโดยอยู่บนฐานคิดเรื่องการบริหารปกครองในพื้นที่ท้องถิ่น ทำให้เห็นได้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากหลักการกระจายอำนาจ แต่เนื่องจากการกระจายอำนาจนั้นมีหลายระดับดังที่นำเสนอ นั้นย่อมหมายความว่า ระบบการปกครองท้องถิ่นในประเทศหนึ่ง ๆ ก็ย่อมมีอำนาจและความเป็นอิสระที่มากน้อยแตกต่างกันออกไป อีกทั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นก็มักจะมีลักษณะของการผสมผสานแนวคิดการกระจายอำนาจที่ต่างรูปแบบกัน เช่น ในด้านของอำนาจหน้าที่อาจจะเป็นไปภายใต้หลักการโอนอำนาจ แต่ในด้านของทรัพยากรทางการคลังก็อาจจะเป็นไปภายใต้หลักการหนึ่งก็ได้ หรือในระบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ก็อาจจะมีการจัดระบบได้ในหลายลักษณะตามระดับหรือรูปแบบของการกระจายอำนาจที่ต่างกันออกไป

2.4 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเจตนารมณ์หลักของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และต่อเนื่องมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมีบัญญัติอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ อีกมากมาย อีกทั้งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พุทธศักราช 2546 ก็ได้ให้ความสำคัญของการให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางให้มีการปฏิรูประบบราชการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดินอีกด้วย

2.4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ในเรื่องความหมายของการมีส่วนร่วมได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ถวิลวดี บุรีกุล (2551, น. 5) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมยังอธิบายได้ในหลายมิติ ทั้งในแง่ของมิติความลึกทั้งในเชิงกว้าง 1) การมีส่วนร่วมในความหมายที่แคบ คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจโดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติแต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการ หรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ 2) การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น 3) ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น ๆ ด้วย 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าในอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา 5) การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้ง สิทธิ และหน้าที่ ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่าง ๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น 6) การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึงว่า บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายามตลอดจน ความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความริเริ่มนั้น

สนธยา เดชรัตน์วิไชย (2550, น. 12) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของชุมชน ในลักษณะที่เป็นการเข้ามาร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ให้ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ การร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผล

สฤษดี ธัญกิจจานุกิจ (2547, น. 9) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมหมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาในลักษณะของ การเข้าร่วมการจัดการตั้งแต่การเข้าร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตาม การประเมินผลในรูปของชุมชนที่ได้ประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, น. 4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมา เข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้นเป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยอย่าง แท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้น ต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ยุพาพร รูปงาม (2545, น. 6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการ ให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของบุคคล แก้ไขปัญหาพร้อมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้นได้มีนักวิชาการต่างประเทศให้ความหมายของการมีส่วนร่วมที่ทำให้เข้าใจง่ายขึ้น คือ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวม เพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน (Creighton, วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล, 2543, น. 19)

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น การส่งเสริม สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทหรือมี ส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโครงการทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในการร่วมคิดร่วมวิเคราะห์ปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน

2.4.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจ รัฐในทุกระดับ สิทธิและการมีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยได้แก่ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 56 มาตรา 57 และมาตรา 67) 1) การให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น 2) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย 3) การให้

ประชาชนมีสิทธิถอดถอน สมาชิกสภาท้องถิ่น และ 4) การให้ประชาชนมีสิทธิเสนอร่างกฎหมายท้องถิ่นได้

หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ โดยมอบอำนาจการปกครองไปสู่ส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น เพื่อให้รัฐบาลทั้งสองระดับมีอำนาจในการปฏิบัติภารกิจตามความรับผิดชอบของตน รัฐบาลส่วนกลางมีหน้าที่ดูแลความมั่นคงและความก้าวหน้าของชาติโดยรวม ในขณะที่ รัฐบาลส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในท้องถิ่น ในขณะเดียวกันประชาชนเจ้าของอำนาจ ต้องได้รับการพัฒนาให้มีวุฒิภาวะอย่างเพียงพอในการใช้อำนาจ หมายความว่าประชาชนจะต้องมี วิจารณ์ญาณที่ดีว่า ควรมอบอำนาจให้กับผู้ใด เพื่อวัตถุประสงค์อะไร และควรรับผิดชอบต่อการมอบอำนาจ ของตนเองอย่างไร ควรติดตามควบคุมการใช้อำนาจอย่างไร และควรลงโทษผู้ใช้อำนาจโดยมิชอบอย่างไร ถ้าหากประชาชนผู้ใช้อำนาจเข้าใจในเหตุผลเหล่านี้ การปกครองแบบประชาธิปไตยจะบรรลุเป้าหมายได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจในสิทธิตามกฎหมายของ ประชาชน และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้หลายระดับและหลายวิธี บางวิธีสามารถทำได้ง่าย ๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับ ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ความสำเร็จของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลจึง ขึ้นอยู่กับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน

2.4.3 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

Rousseau (1977, อ้างถึงใน ศุภวรรษ เชื้อเมืองพาน, 2556, น. 9) ได้เขียนสาระสำคัญของทฤษฎีการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยไว้ดังนี้

ประการที่ 1 การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนฐานของเสรีภาพในการตัดสินใจว่าจะเลือกในการมีส่วนร่วมหรือไม่ ที่สำคัญจะต้องไม่มีใครเป็นนายใคร หรือเป็นนายแห่งชีวิตใคร

ประการที่ 2 กระบวนการมีส่วนร่วมนั้น จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและความสามารถที่พึ่งพาตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการตระหนัก รับรู้ในความสำคัญของการมีส่วนร่วม ของตนเอง สำหรับทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางจิตวิทยา รุสโซ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า

“การเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทำให้เกิดขึ้นได้ โดยการสร้างสถานการณ์ให้เกิด การมีส่วนร่วมในกลุ่มบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ” เทคนิคในการก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม เช่น การกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจหรือการให้แรงเสริม จึงสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมทางจิตวิทยา ประกอบด้วย การตัดสินใจ การเกิดความรู้สึกผูกพันต่อกิจกรรมหรือเรื่องนั้น ๆ และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

Weber (1987, อ้างถึงใน ศุภววรรษ เชื่อเมืองพาน, 2556, น. 8) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการกระทำทางสังคม โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับการกระทำของมนุษย์และให้คำจำกัดความการกระทำว่าเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่เป็น แบบเปิดเผยและลับ ซึ่งบุคคลเป็นผู้กำหนดความหมายเป็นการส่วนตัว ซึ่ง หมายความว่าตามแนวคิดของเวเบอร์ เกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 ความหมายส่วนตัว เกิดจากการกระทำของบุคคลหนึ่งซึ่งสามารถเข้าใจได้จากการสังเกตโดยตรง

ลักษณะที่ 2 การเข้าใจสิ่งเร้า หมายความว่า ถ้าการกระทำของบุคคลไม่มีเหตุผล ก็อาจเป็นเพราะอารมณ์3การกระทำเกิดขึ้นโดยการเข้าไปมีส่วนร่วม มีความเห็นใจกัน ซึ่งพฤติกรรมและสถานการณ์เหล่านี้อาจทำความเข้าใจได้ด้วยสติปัญญา ไม่จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดทฤษฎี จุดมุ่งหมายขั้นสูงสุดหรือค่านิยมของผู้นำ อีกนัยหนึ่งการกระทำบางอย่างเกิดขึ้นจากแรงกระตุ้น การเข้าใจแรงกระตุ้นสามารถถือได้ว่าเป็นการอธิบายสาเหตุที่แท้จริงของการกระทำ เพราะวาแรงกระตุ้น' จะมีอยู่ในส่วนลึกของจิตใจของผู้กระทำ และสำหรับผู้สังเกตนั้นแรงกระตุ้นเป็นพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาพฤติกรรม นอกจากนั้น เวเบอร์ ยังกล่าวถึง การกระทำทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย การกระทำ 4 ลักษณะ ดังนี้ ลักษณะที่ 1 การกระทำที่มีเหตุผล เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการอันเหมาะสมในอันที่จะ บรรลุวัตถุประสงค์ที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผล การกระทำดังกล่าวมุ่งไปในด้านการเมืองเศรษฐกิจ และสังคม ลักษณะที่ 2 การกระทำเกี่ยวกับค่านิยม เป็นการกระทำที่เหมาะสมเช่นกนเพื่อจะทำให้ค่านิยมสูงสุดในชีวิตมีความสมบูรณ์พร้อม การกระทำเช่นนี้มุ่งไปในด้านจริยธรรม ศาสนา และศีลธรรมเพื่อการดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบในชีวิตทางสังคม ลักษณะที่ 3 การกระทำตามประเพณี เป็นการกระทำที่ไม่เปลี่ยนแปลงโดยการยึด เอาเป็น แบบอย่างพฤติกรรมที่ทำกันมาตั้งแต่อดีตเป็นหลักการกระทำตามประเพณีไม่คำนึงถึงเหตุผล ลักษณะที่ 4 การกระทำที่แฝงด้วยความเสแสร้ง เป็น การกระทำที่คำนึงถึงอารมณ์และ ความผูกพันทางจิตใจระหว่างผู้กระทำกับวัตถุที่เป็นจุดมุ่งหมายของการกระทำ การกระทำเช่นนี้ไม่ คำนึงถึงเหตุผลอย่างอื่นใดนอกจากเรื่องส่วนตัว

2.4.4 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนนับได้ว่าเป็นหลักการที่มีความสำคัญ และเป็นเรื่องที่สังคมไทยให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นการพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ตามหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาล โดยที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน และผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เริ่มตั้งแต่ ส่วนในการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้นและเพื่อเป็นที่ยอมรับของทุก ๆ ฝ่าย

วรลักษณ์ โรจน์ธำรง (2553, น. 165) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมอาจแบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หรือดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

โดยขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการวางแผน คือการรับรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนและร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหรือดำเนินการ คือ การดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ และการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ คือ การจัดสรรผลประโยชน์ หรือผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือผลของการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้นสุดท้าย คือการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามโครงการ คือ การที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับการคิดเกณฑ์ในการประเมินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย ซึ่งผลของกระบวนการประเมินนี้จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) สู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนต่อไป

Cohen and Uphoff (1977, pp. 59-76, อ้างถึงใน พระกิตติชัย ปญญาโร (สินคง), 2557, น. 27-28) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหา หรือทางเลือกที่สามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนา โดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา ซึ่งขั้นตอนนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

- 1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นต้น หมายถึง การค้นคว้าความต้องการที่แท้จริงของวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

- 1.2 การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ หมายถึง การหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

1.3 การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ หมายถึง การหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงานเพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการ การคัดเลือกผู้นำและการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ เป็นการดำเนินงานตามโครงการ และแผนงาน และเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการและผลที่ปรากฏ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วนได้แก่

2.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร หมายถึง การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ความเต็มใจ

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรมผู้ที่เข้าปฏิบัติในโครงการ หรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย

2.3 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ หมายถึง การเข้ามีส่วนร่วมโดยการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ พบว่า ลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือเพราะการบังคับให้ทำนั้นผลประโยชน์จะไม่ใช่เป็นสิ่งสำคัญ แต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ จะมีการคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากมีส่วนร่วมด้วย

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

3.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ หมายถึง การมีส่วนร่วมการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม หมายถึง ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิต การเกิดระบบน้ำประปา

3.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล หมายถึง ความนับถือตนเอง (Self-Esteem) พลังอำนาจการเมือง (Political Power) และความคุ้มค่าของผลประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไปและเป็นการประเมินผลความสำเร็จ หรือความล้มเหลวเป็นระยะ ๆ

เอกวิทย์ นวเศรษฐ (2554, น. 9) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น โดยแบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนรวมถึงการร่วมตัดสินใจ กำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน และรวมถึงทรัพยากรที่จะใช้ในดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ
3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการเพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการติดตาม และประเมินผล เป็นระยะต่อเนื่อง หรือติดตามประเมินผลโครงการในคราวเดียวกันก็ได้

สหพันธ์ ปัญญาภินันท์ (2557, น. 26-27) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีขั้นตอนในการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมถึงการริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ประกอบด้วย การสนับสนุนทรัพยากร การบริหาร และประสานความช่วยเหลือ

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุประสงค์ทางด้านสังคม หรือประโยชน์ส่วนบุคคล

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินการ

ประยูร อัครบวร (2552, น. 49) กล่าวถึงขั้นตอนการบริหารจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพ ควรประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ

1. ขั้นตอนการเตรียมการและจัดทำแผนการมีส่วนร่วม (Planning Process)
2. ขั้นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Implementation)

3. ชี้แนะเสนอข้อมูลย้อนกลับให้ประชาชน(Feedback)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ขั้นตอนในการมีส่วนร่วม มีประมาณ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นต้น

2.4.5 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ณรงค์ ปิติบุญญพัฒน์ (2553, น. 13) ได้กล่าว ถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดการระดมความคิด ทำให้มีการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน ส่งผลให้ประชาชนมีอิสระในการตัดสินใจร่วมกันนำไปสู่การพัฒนาชุมชนได้

ณัฐยาณี บุญทองคำ (2555, น. 48) ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนที่จะช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์ และความต้องการของโครงการ หรือนโยบายนั้น ๆ

2. ลดค่าใช้จ่าย และการสูญเสียเวลา หมายถึง โดยทั่วไปแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้เริ่มมาตั้งแต่ต้นสามารถที่จะลดความล่าช้าลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ เพราะในการตัดสินใจนั้นเป็นการตกลงกันระหว่างกลุ่ม และความคิดเห็นภายในกลุ่ม

3. การสร้างฉันทามติ หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงยืนยาว และเป็นที่ยอมรับภายในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม

4. ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ และเมื่อได้รับการตัดสินใจแล้วเขาก็จะยอมต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติ

5. ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรม และการดำรงอยู่ของความชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการตัดสินใจที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ก็จะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใส และน่าเชื่อถือต่อสาธารณชน เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้น ๆ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการที่ทางภาครัฐจัดขึ้นมานั้น จะส่งผลให้การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น ประชาชนให้การยอมรับในโครงการ และผลการปฏิบัติการยังตอบสนองได้ตรงต่อความต้องการของประชาชน

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับธรรมนูญสุขภาพ

ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่ เป็นเครื่องมือใหม่ของสังคมไทยที่กำลังได้รับความสนใจ อย่างกว้างขวาง ในแวดวงคนทำงานด้านสุขภาพและคนทำงานเพื่อสังคม เริ่มต้นจาก ตำบลเล็ก ๆ ที่อยู่ห่างไกลได้นำแนวคิดของธรรมนูญสุขภาพระดับชาติไปประยุกต์ใช้ จนเกิดเป็น “ธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่” แห่งแรกของประเทศไทย หรือจะกล่าวว่าเป็นแห่งแรกของโลกก็ได้และจากจุดเริ่มต้นของ “ธรรมนูญสุขภาพ” ในพื้นที่เล็ก ๆ ได้กลายเป็นแรงบันดาลใจให้กับพื้นที่อื่น ๆ จนเกิดเป็นธรรมนูญสุขภาพในระดับพื้นที่ อีกหลายแห่งทั่วประเทศ และยังมีกระแสความสนใจจากชุมชน หน่วยงานองค์กรอีก จำนวนมากที่อยากจะเรียนรู้และลองทำ “ธรรมนูญสุขภาพพื้นที่” บ้าง

2.5.1 ความเป็นมา

ธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ คือผลพวงของธรรมนูญ ว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ที่เกิดจาก พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 25 ซึ่งได้กำหนดให้คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) มีหน้าที่จัดทำธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และการดำเนินงานด้านสุขภาพของประเทศ ที่ครอบคลุมองค์ประกอบของสุขภาพทั้งระบบ โดยมี กระบวนการที่เน้นเรื่องการทำงานด้านวิชาการและการสร้างการมีส่วนร่วมในสังคมทุกภาคส่วน ซึ่งในเวลาต่อมา ได้มีการนำแนวคิดของธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพ แห่งชาตินี้ไปส่งเสริมให้เกิดการจัดทำธรรมนูญสุขภาพ ระดับพื้นที่ เพื่อกำหนดกรอบนโยบายการพัฒนาสุขภาพในระดับชุมชน ตามบริบทและความต้องการของชุมชน อย่างมีส่วนร่วมโดยชุมชน เพื่อชุมชนเอง “ธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่” จึงเป็นเสมือนเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มทางเลือกให้กับการพัฒนาสุขภาพภาคประชาชน และเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะ ช่วยนำทางให้เกิดการจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยการมีส่วนร่วม ของทุกฝ่าย นอกจากนี้ธรรมนูญสุขภาพยังเป็นเสมือน “คัมภีร์แห่งชีวิต” ที่จะสามารถ ช่วยให้ประชาชนในชุมชนมีโอกาสได้

ใช้ชีวิตอย่าง “อยู่เย็นเป็นสุข” กันถ้วนหน้าอีกด้วย ที่ผ่านมานโยบายของกรมสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ได้ถูกนำไปใช้ในการก่อสร้าง รูปธรรมเป็นครั้งแรกที่ตำบลชะแล้อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยในช่วงปลายปี พ.ศ. 2551 นายกษุทอง บุญประวิตร นายองค์การบริหารส่วนตำบลชะแล้อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ในสมัยนั้น ได้ถูกเชิญชวนให้จัดทำธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ฉบับแรกของประเทศไทย จนกระทั่งมีการจัดทำและประกาศใช้ในวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ก็ได้เริ่มเป็นที่รู้จัก และเริ่มเป็นที่สนใจแก่ชุมชนท้องถิ่นในหลากหลายพื้นที่ทั่วประเทศตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ได้สนับสนุนการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่แก่พื้นที่ต่าง ๆ ที่มีความสนใจเรื่อยมา โดยการประสานงานกับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดส่งชุดความรู้และคู่มือการนำธรรมนูญสุขภาพไปใช้ประโยชน์ในการ พัฒนาระบบสุขภาพชุมชนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กว่า 8,000 แห่ง ทั่วประเทศ และประสานงานกับกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ในการจัดส่งชุดความรู้และคู่มือการนำธรรมนูญสุขภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ระบบสุขภาพชุมชนให้แก่แกนนำ อสม. รวม 5,000 แห่ง รวมทั้งประสานงานกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ในการจัดส่งชุดความรู้และ คู่มือการนำธรรมนูญสุขภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน ให้แก่ ชุมชนพื้นที่ปฏิบัติการจัดทำแผนชีวิตชุมชนเชิงคุณภาพ ตำบลยุทธศาสตร์การพัฒนา ปี 2553 - 2554 จำนวน 152 ตำบล (1,600 หมู่บ้าน) จากจุดเริ่มต้นในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ฉบับแรกของประเทศไทยที่ตำบลชะแล้อันในปีพ.ศ. 2551 จนกระทั่งถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2556 พบว่า แนวคิดของธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ได้มีการขยายตัวออกไปยังตำบลและอำเภอต่าง ๆ ทั่วทุกภาคในประเทศไทยกว่า 40 แห่ง และจะยังคงมีการขยายตัวออกไปเรื่อยๆ อย่างไม่หยุดยั้ง ในขณะที่พื้นที่ที่มีการจัดทำและประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพไปแล้ว ก็ยังคงมี การขับเคลื่อนเพื่อสร้างสุขภาวะให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีการ ปรับปรุงและพัฒนาธรรมนูญสุขภาพเป็นระยะ ๆ ตามข้อตกลงของแต่ละพื้นที่เพื่อปรับ แก้หรือแต่งเติมให้ธรรมนูญสุขภาพมีความทันสมัย และมีเนื้อหาที่ตรงใจผู้คนในชุมชนให้มากที่สุด ดังนั้นธรรมนูญสุขภาพจึงเป็นเสมือนเครื่องมือที่มีทั้งความจริงจังและ ยืดหยุ่นอยู่ในเครื่องมือเดียวกัน คือมีความจริงจังในการนำไปปฏิบัติใช้แต่ก็มีความ ยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนเนื้อหาไปตามสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน เพราะหัวใจสำคัญของธรรมนูญสุขภาพ คือ การทำให้ธรรมนูญสุขภาพเป็นกรอบข้อ ตกลงของชุมชนที่ใช้ได้จริงตามบริบทของชุมชน ไม่ใช่

กระดาศเขื่อนน้ำหมึกที่อยู่แต่ บนหึ่งเพียงอย่างเดี๋ยวเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.), 2556, น. 10-13)

2.5.2 กระบวนการจัดทำธรรมนูญ

จากกรอบแนวคิด กระบวนการจัดทำธรรมนูญ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 จัดทำธรรมนูญสุขภาพ 8 ขั้นตอน ระยะที่ 2 การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพหลังประกาศ ภาพรวมใช้กระบวนการ KM กำกับติดตาม พัฒนา ศักยภาพ ถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่และขยายผลสู่สาธารณะ

ระยะที่ 1 จัดทำธรรมนูญสุขภาพ มีการดำเนินงาน 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สร้างความเข้าใจผู้บริหารและผู้นำชุมชนกำหนดเป้าหมายการจัดทำธรรมนูญสุขภาพ 2) จัดตั้งคณะทำงานธรรมนูญสุขภาพระดับตำบล 3) ทบทวนข้อมูลและสถานการณ์ปัญหาพื้นที่ 4) ออกแบบเครื่องมือ เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 5) ยกร่างธรรมนูญสุขภาพตำบล 6) จัดเวทีประชาคมหมู่บ้านพิจารณาร่างธรรมนูญสุขภาพตำบล 7) ปรับปรุงร่างและจัดเวทีพิจารณาธรรมนูญสุขภาพตำบล 8) ประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพตำบล

กรอบการจัดทำอ้างอิง พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ครอบคลุมทุกมิติ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคม วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

ระยะที่ 2 การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพหลังประกาศใช้ 2 ขั้นตอน 9) การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพหลังประกาศใช้ โดยเชื่อมโยงกับแผนงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ ระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ /หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง 10) ติดตามและประเมินผลความสำเร็จของธรรมนูญสุขภาพตำบล โดยภาพรวมใช้กระบวนการ KM กำกับติดตาม พัฒนา ศักยภาพ ถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่และขยายผลสู่สาธารณะ

ผลการดำเนินงานจัดทำธรรมนูญสุขภาพในระยะที่ 1 พบว่า เกิดขบวนการขับเคลื่อนระบบสุขภาพระดับ ตำบลโดยกองทุนตำบล เกิดกลไกการทำงานมิติใหม่แบบบูรณาการ (รัฐ ท้องถิ่น ประชาชน) ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด หนุนเสริมขับเคลื่อนจัดการระบบสุขภาพและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ มีนโยบายสาธารณะระดับชุมชนที่ เกิดจากความเห็นร่วมของคนในชุมชน มีการประกาศเป็นกติกาหรือข้อตกลงชุมชน ใช้กันเองสร้างสำนึกแห่งความ เป็นพลเมืองแบบมีส่วนร่วมกล่าวได้ว่า การจัดทำธรรมนูญสุขภาพ จนสามารถประกาศใช้เป็นเรื่องที่ท้าทายของชุมชนนั้น ๆ แต่การดำเนินงาน

ขับเคลื่อนธรรมนูญให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติหลังประกาศใช้ นับเป็นสิ่งที่ท้าทายกว่า ธรรมนูญสุขภาพจะไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ ต่อชุมชนเลยถ้าไม่มีการนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม กองทุน ตำบลหลาย ๆ แห่ง ได้มีการขับเคลื่อนแปลงธรรมนูญสุขภาพไปสู่การปฏิบัติซึ่งทำตามรูปแบบความเข้าใจและบริบท ของชุมชนนั้นๆ โดยการเชื่อมโยงข้อบังคับหรือเทศบัญญัติของ อปท. และแผนงานกองทุนตำบล ประกาศเป็นกติกาหรือข้อตกลงชุมชน การจัดทำโครงการภายใต้ธรรมนูญสุขภาพ ซึ่งเป็นลักษณะต่างคนต่างทำตาม ความพร้อมและศักยภาพ และเพื่อให้การขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพอย่างมีพลัง การพัฒนาคู่มือการแปลงธรรมนูญ สุขภาพไปสู่การปฏิบัติ จึงมีความจำเป็น และสำคัญอย่างต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ตลอดจน สร้างการเรียนรู้ที่นำสู่การขยายผลไปยังกองทุนตำบลข้างเคียง และ หน่วยงานอื่นๆ ที่สนใจ (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 8 อุดรธานี, 2557, น. 10)

2.5.3 กรณีศึกษาการดำเนินการตามธรรมนูญสุขภาพ

2.5.3.1 ตำบลดงมูลเหล็ก (รัตนศิริ ศิริระพาณิษฐ์กุล, 2556, น. 25-66) ปี พ.ศ. 2552 องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก ไปดูงานธรรมนูญสุขภาพ ตำบลชะแล้อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา และต่อมาในปีพ.ศ. 2553 องค์การบริหาร ส่วนตำบลดงมูลเหล็กก็ได้ไปดูงานตำบลสุขภาวะที่ องค์การบริหารส่วนตำบลปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งหลังจากที่ได้ไปดูงานทั้ง 2 แนวคิดแล้ว นายกฉนวน ก้อนทอง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็กก็ได้นำทั้ง 2 แนวคิดนี้มาผนวกรวมกัน และได้มีการจัดสมัชชาสุขภาพ เพื่อให้พี่น้องประชาชนในตำบลดงมูลเหล็กได้ร่วมกัน แสดงความคิดเห็นในประเด็นความต้องการด้านสุขภาวะในตำบลจนกระทั่งมีการยกร่าง และประกาศใช้ “ธรรมนูญสุขภาพตำบลสุขภาวะของประชาชนตำบลดงมูลเหล็ก” ในวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 หลังจากที่มีการประกาศใช้ “ธรรมนูญว่าด้วยสุขภาพสู่ตำบลสุขภาวะของ ประชาชนตำบลดงมูลเหล็ก” แล้ว คณะทำงานก็ได้มีการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพฯ จนเกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น การทำแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนางค์การบริหาร ส่วนตำบลดงมูลเหล็กประจำปี 2555 - 2559 (ฉบับตำบลสุขภาวะ) ซึ่งเป็นแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับพิเศษ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อให้เกิดสุขภาวะในชุมชน, การทำกองทุน (กองทุน) สวัสดิการชุมชน และการทำโครงการตำบลสุขภาวะเพื่อ ขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพฯ เป็นต้น

ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์มีทั้งหมด 11 หมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่ ถูกใช้ในการทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าว, ปลูกพืชไร่ หรือ ปลูกพืชผัก สวนครัว มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 10,036 คน (2,425 ครัวเรือน) ส่วนใหญ่ นับถือ ศาสนาพุทธ และประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา และปลูกพืชผักเศรษฐกิจทั่วไป เช่น ถั่วเหลือง, ฝักชี่และต้นหอม (ต้นหอมคือพืชที่ทำรายได้ให้กับชาวบ้านมากจน เป็นที่กล่าวขานว่าเป็น “ต้นหอมเงินล้าน”) นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชไร่ทำสวน ผลไม้เช่น สวนมะม่วง และเลี้ยงสัตว์เช่น สุกร, ไก่, ปลา และวัว เป็นต้น เส้นทางการพัฒนาตำบลดงมูลเหล็ก ก่อนมีธรรมนูญสุขภาพฯ ก่อน ปีพ.ศ. 2539 ตำบลดงมูลเหล็ก ถือว่าเป็นตำบลที่ยากจนที่สุดในจังหวัด เพชรบูรณ์ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพ ไม่มีเงินค่ารักษาพยาบาล ในขณะที่ยากลำบากเรื่อยมา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2539 ได้มีการจัดตั้ง “สภาตำบล” ขึ้น และได้มีนโยบายถ่ายโอนภารกิจตาม “พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542” ในเวลาต่อมา ทำให้สภาตำบลดงมูลเหล็กถูกยกระดับขึ้นเป็น “องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก” และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา องค์การบริหารส่วนตำบล ดงมูลเหล็กก็ได้ดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในตำบลดงมูลเหล็กมาโดยตลอด โดยใช้แนวคิดหลัก ในการดำเนินงาน 4 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิด สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตำบลดงมูลเหล็ก

1.1 สร้างการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็กมีแนวคิดในการสร้างการมีส่วนร่วมใน ชุมชน โดยวิธีการ “ประชุมบูรณาการ” เป็นประจำทุกเดือน เพื่อให้แกนนำจากทุก องค์การภาคีที่เป็นทุนทางสังคมในชุมชนเข้ามา “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาชุมชน” อย่างพร้อมเพรียง ไม่ว่าจะเป็น 1) แกนนำท้องถิ่น แกนนำท้องที่ (ฝ่ายปกครอง กำนันผู้ใหญ่บ้าน) 2) แกนนำหน่วยงานภาครัฐ (หัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ เช่น ผู้อำนวยการ สถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้น) 3) แกนนำภาคประชาชน (ประธาน อสม. และเจ้าคณะตำบล เป็นต้น)

โดยแกนนำจากทุกองค์กรจะมาแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลความต้องการของประชาชน ความเคลื่อนไหวในองค์กร ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อ ร่วมมือกันหาทางแก้ไขปัญหาให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีสุขภาวะ ที่ดีกันถ้วนหน้า ดังที่เคยมีกรณีตัวอย่างที่ผู้อำนวยการ รพ.สต.ดงมูลเหล็ก ได้นำปัญหา มาขอคำปรึกษาในที่ประชุมบูรณาการว่า ในชุมชนมีผู้พิการรายหนึ่งที่เคยดร้อนไม่มีที่อยู่ อาศัยที่เป็นสัดส่วน ซึ่งที่ประชุมก็ได้มีมติในเรื่องนี้ว่า

ควรจะให้ความช่วยเหลือเรื่องการจัดทำที่อยู่อาศัยให้ผู้พิการรายนั้น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็กจึงได้จัดสรรงบประมาณสำหรับก่อสร้างบ้าน และประสานกับทางวิทยาลัยเทคนิคเพชรบูรณ์ เพื่อขอแรงนักศึกษาแผนกวิชาช่างก่อสร้างมาช่วยกันออกแบบและดำเนินการก่อสร้างบ้าน จนแล้วเสร็จสมบูรณ์ทำให้ผู้พิการรายนี้และครอบครัวมีบ้านอยู่เป็นสัดส่วนและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

1.2 บริหารจัดการประสานเครือข่าย ตำบลดงมูลเหล็กเน้นการจัดการกันเอง โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของ ฝ่ายท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน ในการหาทางออกร่วมกัน แต่หากมีส่วนใดที่เกินศักยภาพขององค์กรภายในตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก ก็จะมีการประสานงานกับองค์กรภาคีเครือข่ายภายนอกทั้งภาควิชาการ และภาคราชการ มาหนุนเสริมการทำงานของภาคีเครือข่ายภายในตำบลดงมูลเหล็ก เช่น ประสานงานกับทางเกษตรอำเภอเข้ามาให้ความรู้กับกลุ่มมะม่วงส่งออก หรือกรณี ประสานงานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์และ สำนักงานบ้านพักเด็กจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อขอความช่วยเหลือในการรับเด็กกำพร้า ในชุมชนไปอุปการะเลี้ยงดูเป็นต้น

1.3 การสร้างคนให้มีความสุข ตำบลดงมูลเหล็กตั้งเป้าหมายการทำงานเพื่อสร้างความสุขให้กับประชาชน ทั้งทางกาย ใจ และสังคม โดยให้คนในตำบลเป็นผู้กำหนดความสุขของตนเอง ซึ่งแนว ทางนี้ตรงกับแนวทางการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลชะแล้ที่ทางองค์การบริหาร ส่วนตำบลดงมูลเหล็กได้ไปดูงานที่ตำบลชะแล้อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก จึงได้นำแนวทางนี้มาพูดคุยและปรึกษาหารือกันในเวทีประชุมบูรณาการประจำเดือน จนนำไปสู่การขับเคลื่อน “ธรรมนูญว่า ด้วยสุขภาพสู่ตำบลสุขภาพะของประชาชนตำบลดงมูลเหล็ก” โดยการมีส่วนร่วม ของประชาชนในเวลาต่อมา

1.4 พัฒนาแบบต่อยอดและตอบสนองตามนโยบาย การทำงานของตำบลดงมูลเหล็กมีจุดที่เน้นอยู่ 2 ส่วน คือ 1) ยกระดับการต่อยอดทุนเดิมของตำบล ทั้งทุนบุคคล และทุนภูมิปัญญา โดยการส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่าง ๆ เช่น การถ่ายทอดภูมิปัญญา จักสานของผู้สูงอายุผู้เฒ่าวชน หรือการต่อยอดทางความคิดหลังจากที่มี การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากภายนอก เช่น การนำแนวคิดการ จัดทำกองทุน (กองทุน) สวัสดิการชุมชน ที่ได้จากการไปศึกษาดูงานจาก ตำบลปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบท แวดล้อมของตำบลดงมูลเหล็ก เป็นต้น 2) การทำงานที่ตอบสนองต่อนโยบายรัฐ ทางตำบลใช้กระบวนการพูดคุย ปรึกษากับคนในตำบลจนได้ข้อตกลงร่วมกัน และนำไปสู่การคิดต่อยอดให้นโยบายนั้นส่งผลดีต่อตำบลดงมูลเหล็ก

รายละเอียดธรรมนูญว่าด้วยสุขภาพสู่ตำบลสุขภาวะของประชาชน ตำบลดงมูลเหล็ก
ทั้ง 12 หมวด

หมวดที่ 1 ปรัชญาแนวคิดของระบบสุขภาพ

หมวดที่ 2 การสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อสุขภาวะ

หมวดที่ 3 การควบคุม การป้องกันปัจจัยที่คุกคามต่อสุขภาพ

หมวดที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ

หมวดที่ 5 การบริหารติดตามประเมินผล

หมวดที่ 6 การสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

หมวดที่ 7 การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค

หมวดที่ 8 การสร้างความรู้เผยแพร่ความรู้และบริการข้อมูล

หมวดที่ 9 เศรษฐกิจพอเพียง

หมวดที่ 10 การเงินและการระดมทรัพยากร เพื่อสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ

หมวดที่ 11 การแก้ไขเพิ่มเติม

หมวดที่ 12 บทเฉพาะกาล

หลังจากประกาศร่างธรรมนูญสุขภาพฯ ในวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็กก็ได้มีการจัดทำ “แผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาการ้องการบริหาร ส่วนตำบลดงมูลเหล็กประจำปี 2555 - 2559 (ฉบับตำบล สุขภาวะ)” ขึ้น ตามแนวทางของ “ธรรมนูญว่าด้วยสุขภาพสู่ตำบลสุขภาวะของ ประชาชนตำบลดงมูลเหล็ก” หมวดที่ 12 ข้อที่ 1 ที่ได้ ระบุว่า “ให้้องการบริหาร ส่วนตำบลดงมูลเหล็กจัดทำแผนพัฒนาและกำหนดเป็นแผนพัฒนา (ฉบับ ตำบล สุขภาวะ พ.ศ. 2555 - 2559) โดยกำหนดแล้วเสร็จ ภายใน 30 มิถุนายน พ.ศ. 2554” โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อให้การขับเคลื่อนงาน “ธรรมนูญว่าด้วยสุขภาพสู่ตำบล สุขภาวะของประชาชนตำบล ดงมูลเหล็ก” สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น โดยมี ยุทธศาสตร์และงบประมาณในการรองรับ การกิจอย่างจริงจัง

การสร้างสังคมสุขภาวะให้เกิดขึ้นในชุมชนตำบลดงมูลเหล็กตามเจตนารมณ์ของ ธรรมนูญสุขภาพฯ นั้น จะไม่สามารถทำได้สำเร็จเลย หากขาดซึ่ง 4 ปัจจัย อันเป็น แรงแหนุนเสริม สำคัญที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนงานต่าง ๆ สามารถดำเนินต่อไปได้อย่าง ต่อเนื่องและราบรื่น โดย 4 แรงแหนุนที่ช่วยหนุนชุมชน สู่ตำบลสุขภาวะ มีดังต่อไปนี้

1. ชุมชน หนองใจ องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก มีแนวทางในการพัฒนาตำบลภายใต้ แนวคิด “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา” ผ่านกลไกของการประชุมบูรณาการร่วมกันระหว่างทุกภาคส่วนทุกองค์กรในชุมชน ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก สามารถเข้าถึงและเข้าใจปัญหาของประชาชนได้อย่างลึกซึ้ง และพร้อมที่จะพัฒนา ชุมชนให้กลายเป็นตำบลแห่งความสุขในทุกมิติอย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยใช้ เครื่องมือต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ธรรมนูญสุขภาพฯ ,กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล, หอกระจายข่าวไร้สาย, อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หรือ อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน ฯลฯ เข้ามาเป็นกลไกในการบริหารจัดการชุมชนให้สามารถขับเคลื่อน ไปสู่ตำบลสุขภาวะได้อย่างอย่างราบรื่น

2. ธรรมนูญสุขภาพฯ หนองแนวคิด ธรรมนูญสุขภาพฯ ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของทุกๆ กิจกรรมที่สร้างเสริมสุข ภาวะของชุมชน เพราะธรรมนูญสุขภาพฯ คือกรอบแนวคิดนามธรรมที่จะช่วยนำทาง ทุกฝ่ายไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม “ที่นำภูมิใจก็คือผลจากการทำธรรมนูญสุขภาพฯ ตรงนี้ทำให้ท้องถิ่นสามารถ บริหารงานได้ง่ายขึ้น เพราะในธรรมนูญสุขภาพฯ ได้เขียนไว้ชัดเจนว่าท้องถิ่นต้องให้ ความสำคัญกับการสร้างสุขภาวะ โดยเฉพาะด้านสุขภาพ เพราะจะต้องมีการหยิบ ธรรมนูญสุขภาพฯ มาเป็นตัวตั้งในการผลักดันงบประมาณลงมาเพื่อสร้างผลให้เกิดเป็นรูปธรรมให้ได้” นายกโชน กล่าว

3. ตำบลสุขภาวะ หนองกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ทั้ง 24 แหล่งในตำบลสุขภาวะดงมูลเหล็กนั้น หากไม่นับรวม แหล่งเรียนรู้ธรรมนูญสุขภาพฯ แล้ว อีก 23 แหล่งที่เหลือ ก็ล้วนสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของธรรมนูญสุขภาพฯ ทั้งสิ้น โดยแหล่งเรียนรู้ทั้งหมดยกเว้นแหล่งเรียนรู้กองทุน (กองทุน) สวัสดิการชุมชน จะเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีธรรมนูญสุขภาพฯ ซึ่งใน ช่วงนั้นยังไม่ได้มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลกิจกรรม หรือจัดระบบหมวดหมู่ จึงทำให้ไม่สามารถเห็นภาพรวมของทุนทางสังคมตำบลดงมูลเหล็กได้ชัดเจน แต่เมื่อ มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเข้ากับธรรมนูญสุขภาพฯ ประกอบกับการแบ่งระบบแหล่งเรียนรู้ของตำบลสุขภาวะแล้ว ก็ทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมได้ชัดเจน มากยิ่งขึ้น และสามารถวางแผนล่วงหน้าได้ว่า จะเดินหน้าเต็มเต็มหรือต่อยอดกิจกรรมใด อย่างไรบ้าง เพื่อที่จะทำให้การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพฯ สามารถเดินหน้าต่อไปได้ ไกลมากยิ่งขึ้น

4. กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล หนุนงบประมาณ กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล คือแหล่งทุนที่สำคัญแหล่งหนึ่งในการ สนับสนุนงบประมาณการขับเคลื่อนงานสุขภาพที่สอดคล้องกับธรรมนูญสุขภาพฯ และสอดคล้องกับเงื่อนไขของระเบียบกองทุน ซึ่งนอกจากเงินงบประมาณสนับสนุน จาก สปสช. โดยตรงที่ใช้งบประมาณต่อหัวประชากรแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้ใช้งบประมาณสนับสนุนเข้ากองทุนฯ อีกทางหนึ่งด้วย โดยได้มีการสมทบเงินเข้า กองทุนฯ ร้อยละ 30 ต่อปีตามที่ระเบียบการขององค์การบริหารส่วนตำบลได้กำหนด ไว้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลระดับกลางจะต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนหลักประกัน สุขภาพตำบลจำนวนร้อยละ 30 ต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับที่ระบุไว้ในธรรมนูญสุขภาพฯ หมวดที่10 ข้อที่56 ว่า “ให้องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็กจัดทำยุทธศาสตร์ และจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามแผนงาน / โครงการ / กิจกรรมตามข้อกำหนดไว้ในธรรมนูญสุขภาพตำบลดงมูลเหล็กฉบับนี้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนของงบประมาณในแต่ละปี”

ปัจจัยของความสำเร็จในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพฯ ของที่นี่คือ ทุกคน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ มันไม่ได้เกิดจากผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งถ้าผมทำตามลำพังคนเดียวก็คง จะไม่ได้” นายกไอน กล่าวเกริ่นนำก่อนจะเล่าถึงการสร้างความสัมพันธ์กับฝ่ายท้องที่ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานขับเคลื่อนชุมชน สามารถเดินหน้าต่อไปได้โดยไม่ติดขัด รัตนศิริ ศิริพานิชย์กุล (2556,น.72)

2.5.3.2 ธรรมนูญตำบลชาวกบก (สงคราม ประจง, 2562)

ตำบลชาวกบก คงจะมีต้นกะบก เป็นจำนวนมาก บรรพบุรุษจึงเรียกว่า ชาก หมายถึง ต้นไม้ชนิดเดียวกัน มีอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก เป็นป่าละเมาะ ขนาดต้นใหญ่มาก ๆ หลายคนโอบต่อมาเมื่อความเจริญเข้ามา ต้นกะบกถูกตัดไปเป็นไม้ทำที่อยู่อาศัย บ้างเผาทำถ่านบ้าง จะสังเกตุบ้านโบราณในตำบล จะเห็นว่าเป็นไม้ทั้งหลัง ด้วยเหตุนี้ต้นไม้ชนิดนี้จึงค่อย ๆ หายไป ๆ กลายเป็น ไร่ นา บ้านเรือน

ตำบลชาวกบกเป็นพื้นที่ ที่มีภูเขาล้อมรอบ อยู่ท่ามกลางหุบเขา รูปเกือกม้าโชคดีจริง ๆ ที่ไม่มี อุตสาหกรรมในพื้นที่ หลายคนคงบอกในใจว่าน่ามาอยู่จัง แต่ก็โชคร้ายมาพร้อมกัน ครับ ที่ ถูกล้อมรอบ ด้วยโรงงานอุตสาหกรรม และอาจเป็นตำบลกระสุนตกของบรรดาสารเคมีทั้งหลายที่เกิดจากอุตสาหกรรมก็เป็นได้ เพราะเป็นพื้นที่ที่มีความเย็นด้วยป่าไม้และภูเขา

แม้จะมีธรรมชาติคือภูเขา ป่าไม้มาก คนชากบก ก็หาได้พ้นความเสี่ยงด้านสุขภาพไม่ ยังอยู่บนความเสี่ยงจากมลพิษทางอุตสาหกรรม ไรศภัยต่าง ๆ อาจคุกคามชีวิตและทำลายสุขภาพของคนชากบกให้อ่อนแอลงได้ทุกเมื่อ ทั้งจากการกิน การบริโภค อาหารและน้ำ ของใช้ต่าง ๆ ก็มีความเสี่ยงทั้งสิ้น จากพิษภัยร้ายที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของคนชากบก ทั้งที่เกิดในปัจจุบัน ในอนาคต ก็คือพิษภัยที่คุกคาม สุขภาพทั้งปวง ไม่ว่าจะเกิดจากการเกษตรที่ยังใช้สารเคมี หรือมลพิษทางอากาศที่อาจได้รับทางอุตสาหกรรม

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลชากบก ภายใต้การนำของ กำนันพานิช ยมหา ประธานสภาองค์กรชุมชนฯ ได้ชักชวนเพื่อน ๆ ภาคีเครือข่าย เช่น ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน สำนักงานเทศบาล โรงเรียน วัด รพ.สต.เข้ามาพูดคุยกัน ผ่านเวที สภาองค์กรชุมชน พลังแห่งความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนชากบกที่มองไปข้างหน้า เห็นพิษภัยร่วมกัน จึงได้ขออนุมัติสภาองค์กรชุมชนฯ ตั้งคณะทำงานขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อขับเคลื่อนตำบลชากบก โดยร่วมกับ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.)สปสช.และสช.ขับเคลื่อน ธรรมนูญสุขภาพตำบลชากบก ภายใต้คำว่า “คนชากบกต้องมีสุขภาพดีถ้วนหน้าตลอดไป” เป้าหมายชัดเจนและใหญ่มากสำหรับคณะทำงานเพื่อตำบลชากบกของเรา การทำงานแบบบูรณาการและประสานร่วมกันทุกภาคี เป็นไปด้วยดีอย่างน่าชื่นชม ก็เกิดขึ้น มีความเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับภารกิจ ด้านสุขภาพ แม้ว่าตำบลชากบก จะเป็นส่วนหนึ่งของตำบลสุขภาวะ ที่ให้การสนับสนุนของ สสส. อยู่แล้วก็ตาม ถึงกระนั้นการดูแลสุขภาพของคนก็ยังคงทำในทุกวิถีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของคนชากบก คณะทำงานมุ่งมั่นขับเคลื่อน ประชุมกันหาแนวทางในการยกร่าง ธรรมนูญสุขภาพ ขึ้นทำการแก้ไข เพิ่มเติมให้เหมาะสมกับ ปัญหาและภารกิจ บริบทของตำบลชากบก ของพื้นที่หลังจากได้แก้ไขเพิ่มเติม จนเข้าที่เข้าทาง เหมาะสมแล้ว ก็นำเข้าสู่ที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลชากบกอีกครั้ง เพื่อรับรองร่างธรรมนูญสุขภาพของเรา ให้มีความถูกต้องตามกระบวนการ สุดท้าย สภาฯก็ให้การรับรองอย่างเต็มที่ คณะทำงานมีความประสงค์ให้ ธรรมนูญสุขภาพมีความสมบูรณ์มากขึ้น และให้เกิดองค์ความรู้ที่แพร่ไปในตำบล จึงได้จัด เวทีเสวนาเชิงประชาพิจารณ์ขึ้นอีก คำรบหนึ่ง ได้เชิญผู้ที่มีความชำนาญด้านสุขภาพ เช่น อ.เจษฎา มิ่งสมร จากจังหวัดฉะเชิงเทรา และตัวแทนจาก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน รวมถึง ผู้บริหารท้องถิ่น มาร่วมเวทีเสวนา คนในตำบลชากบกส่วนหนึ่งได้ถูกเชิญมาร่วมฟังร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีครั้งนี้อย่างพร้อมเพรียง และได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นไปอีก ความรู้ด้านธรรมนูญสุขภาพถูกเผยแพร่ไปในตำบลอย่างต่อเนื่อง

เมื่อคณะทำงานด้านสุขภาพที่ได้รับการรับรองจากสภาองค์กรชุมชนฯ เห็นว่าถึงเวลาแล้วที่ ต้องประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพตำบลชากบกเสียที เพื่อให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณะว่า คนชากบกรักสุขภาพ และจะร่วมกันดูแลสุขภาพตนเอง ไม่ใช่เจ็บป่วยแล้วต้องไปรักษาและกินยา

วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2557 มีทั้ง ตัวแทน นายก อบจ.สสจ.สสอ.เจ้าคณะอำเภอบ้านค่าย เจ้าคณะตำบลชากบก นายอำเภอบ้านค่าย กำนันผู้ใหญ่บ้าน รพ.สต.ผอ.โรงเรียนตำบลประมาณ 20 คน มาร่วมทำ MOU กับในวันประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพ เป็นอันว่าทุกภาคีเครือข่ายได้ลงมือร่วมกันเป็นสักขีพยาน ในการดูแลสุขภาพของคนชากบก

แม้การประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพจะเสร็จสิ้นไปแล้ว ภารกิจก็หาว่าจะจบลงไม่ คณะทำงานชุดแรกสิ้นสุดลง ไปพร้อมกับการประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพ สภาองค์กรชุมชนโดย จำเอกสงคราม ประจาง เลขานุการสภาองค์กรชุมชน ผู้ประสานหลัก ได้ทำการขับเคลื่อนภารกิจธรรมนูญสุขภาพให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้นตามที่เขียนไว้ในธรรมนูญฯ ด้วยการใช้สภาองค์กรชุมชนในการสรรหาคณะทำงานสำนักธรรมนูญสุขภาพตำบลชากบก อีกหนึ่งชุด ชุดนี้จะมีหน้าที่ในการขับเคลื่อนธรรมนูญฯ ให้ไปสู่เป้าหมาย

ในที่สุดก็ได้ ภาคีเครือข่าย ในพื้นที่มา อีก หนึ่งชุด ประกอบด้วย ท้องถิ่น ท้องที่ ภาครัฐ ภาคประชาชน เอกชน เข้ามาร่วมงานกัน ทำเรื่องสุขภาพในทุกมิติ โดยคณะได้ มีมติ ให้ ดร.วัฒนา บรรเทิงสุข เป็นผู้อำนวยการสำนักธรรมนูญสุขภาพ และให้ จำเอกสงคราม ประจาง เป็นเลขานุการ

เมื่อได้โครงสร้างของธรรมนูญสุขภาพมาแล้ว ก็หาว่าจะหยุดอยู่กับที่ไม่ คณะทำงานภายใต้การขับเคลื่อนของ ผู้อำนวยการสำนัก ก็ยังต้องขบคิดหาวิธีเดินหน้าสู่เป้าหมายให้สำเร็จ ตามประกาศไว้ “ภายใน 5 ปี ต่อไปนี้ คนชากบกจะต้องรู้จักการดูแลสุขภาพตนเอง ไม่น้อยกว่า 10%” โดยมีค่านิยมด้านสุขภาพของคนชากบก 3 ประการ อยู่ในหลัก ของ สุขภาพทางกาย และความสุขทางกาย

1. กินอาหารเป็นยา
2. รักษาสิ่งแวดล้อมในบ้านและชุมชน
3. ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ทั้งสามประการนี้ ที่ต่อจากนี้ไปคนชากบกต้องร่วมกัน

ทำให้มันเป็นมรรคเป็นผลต่อไป

เทศบาลตำบลชากบกเอง นำโดยนายก นาค ระยอง ได้จัดสรรงบประมาณในการขับเคลื่อน ธรรมนูญสุขภาพ และสภาองค์กรชุมชน ถึง 40,000 บาท นับว่าผู้บริหารได้ให้ความสำคัญต่อภารกิจนี้เป็นอย่างมาก เลยทีเดียว

การขับเคลื่อนยังคงเดินต่อไป การสื่อสาร ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นสื่อแผ่นพับ โฆษณา เน็ตเวิร์ค สำนักข่าว ได้ถูกนำมาใช้ ในการเผยแพร่ข่าวอย่างต่อเนื่อง และได้ผล ชากบกเป็นที่นิยมเป็นตัวอย่างด้านสุขภาพให้กับตำบลหรือพื้นที่ใกล้เคียง และห่างออกไป

ความเปลี่ยนแปลงของตำบลชากบก เหมือนสถานการณ์ถูกปลุกเร้าด้วยพลังร่วมในพื้นที่ตำบลชากบก ตั้งแต่ดำเนินการเรื่องตำบลสุขภาวะ มาจนถึงธรรมนูญสุขภาพ การเพิ่มขึ้นของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ การปลูกพืชไร้สารเคมี การใช้การกินอาหารที่ปลูกเองและขึ้นเองตามธรรมชาติ ตลาดนัดสีเขียว ที่เปรียบเสมือน แบรินด์ของคนรักสุขภาพ ซึ่งเปิดขายผลผลิตทางอาหารธรรมชาติ ชาวบ้านนำมาขาย ให้กับพี่น้องชากบก และคนในพื้นที่ใกล้เคียง และได้รับการนิยมนมากขึ้นในหมู่ของคนรักสุขภาพ การปลูกจิตสำนึกของทั้งรัฐและชาวบ้าน การประชาสัมพันธ์ ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบ นายกนาค ระยอง นายกเทศมนตรี ประกาศเลิกสูบบุหรี่ รองนายก ประกาศเลิกเหล้า กำหนดประกาศลดการดื่มเหล้า ปลัดตำบลหันมาปลูกผัก กินเอง และมารวมตัวกันสร้างกลุ่มรักสุขภาพ ชื่อว่า “ปั่นเป็นสุข” ขึ้น โดยการ ปั่นจักรยานทุกวัน ผู้นำดี ผู้ตามก็ดี นับวันก็มีคนมาร่วมปั่นมากขึ้น นำสรรเสริญ เรื่องสุขภาพเป็นเหมือน อมตะนิยายที่ไม่มีวันตาย เพราะตราบดีที่ยังมีการเกิด การกินขอแต่เพียงให้รู้จัก ทานอาหาร หรือบริโภค ของที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ มันก็เพียงพอที่จะหยุดยั้งโรคร้ายไข้เจ็บได้บ้าง การขับเคลื่อนกิจกรรมด้านสุขภาพ ด้วยการค้นหาครัวเรือนตัวอย่างด้านสุขภาพ เป็นอีกภารกิจจากนี้ไป จนถึง เดือนธันวาคม 58 โดยความร่วมมือของ อสม. ในตำบลทุกหมู่บ้าน เรามีเพื่อน เรามีพลัง เราจะร่วมกันสร้างสุขภาพของตนเอง ให้ดีต่อไป มันเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเล็ก ๆ จากความร่วมมือของทุกฝ่าย

2.5.3.3 ธรรมนูญตำบลปาฝา (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2562)

1) บริบททั่วไป ตำบลปาฝาตั้งขึ้นเมื่อพุทธศักราช 2499 โดยแยกตัวออกจากตำบลดินดำ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อปี 2526 มีลักษณะภูมิประเทศทั่วไปเป็นพื้นที่ราบสูง มีเนื้อที่ 25 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นพื้นที่ 15,000 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาข้าวสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 140 เมตร มีพื้นที่ลาดลงสู่ลำน้ำชีทางด้านทิศเหนือของตำบล จึงมีสภาพบางส่วนเป็นที่ราบ

ลุ่ม บางส่วนเป็นที่ดอน ป่าละเมาะ และแหล่งน้ำซึ่งมีทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ และคลองส่งน้ำชลประทานโครงการโขงชีมูล

2) สภาพสังคม ตำบลปาฝาเป็นชุมชนชนบทขนาดใหญ่ กิ่งเมืองกิ่งชนบท ลักษณะของชุมชนส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านแฝด ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้าง อยู่ใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรม คนหนุ่มสาวรับจ้างทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และภาคเอกชนในตัวจังหวัดประชาชนมีนิสัยใจคอโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเชื่อในทางโหราศาสตร์ ไสยศาสตร์

3) สภาพเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น เกษตรกรรม ได้แก่ทำนาทำนาปีละ 2 ครั้ง เลี้ยงสัตว์ รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 51.09 และร้อยละ 25.96 ตามลำดับ มีพื้นที่ทำกิน 8,778 ไร่ พื้นที่ทำกินเฉลี่ยหลังคาเรือนละ 6.45 ไร่ มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี 33,227.73บาท/คน/ปี

เหตุผลและความสำคัญ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญและประกาศใช้ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2552 เป็นกรอบและแนวทางในการกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านสุขภาพของประเทศ ซึ่งในคำปรารภ ในธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2552 กล่าวไว้ว่า “เพื่อให้ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ สะท้อนเจตนารมณ์และเป็นพันธะร่วมกันของสังคม ให้สังคมสามารถนำไปใช้เป็นฐานอ้างอิงในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของระบบสุขภาพในอนาคต ทั้งนี้ ภาควิชาหรือข่ายระดับพื้นที่สามารถจัดทำธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพเฉพาะพื้นที่ของตน โดยต้องไม่ขัดหรือแย้งกับธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ”

ภาควิชาเครือข่ายสุขภาพตำบลปาฝาประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ตัวแทนสถานศึกษา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เครือข่าย อสม. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนภาคประชาชน ได้ร่วมกันจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝา และประกาศใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ตามแนวคิดสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ซึ่งสามเหลี่ยมในที่นี้จะประกอบด้วย ภาควิชาการ (รพ.สต./ส่วนราชการอื่น) ภาคการเมือง (ผู้บริหาร/สมาชิก อบต./ผู้นำชุมชน) และภาคประชาสังคม (อสม./ประชาชน/สื่อมวลชน) มีส่วนร่วมเรียนรู้ในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพเพื่อใช้เป็นกรอบนโยบายและทิศทางในการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในพื้นที่นั้นก็หมายถึงภูเขา ตามแนวคิดสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขานั้นเอง

ดังนั้น ธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝา จึงไม่ใช่กฎหมายที่จะไปบังคับใคร แต่เป็นพันธสัญญา ของชาวตำบลปาฝาจะยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ เหมือนศีลในพระพุทธศาสนา ที่ทุกคนในชุมชนต่างยึดเหนี่ยวยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต ดังนั้นธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝา จึงเสมือนกฎกติกา ข้อตกลง ภาพฝัน เป้าหมายร่วมกันของคนในชุมชน ที่เกิดขึ้นจากการมาร่วมกันคิด กำหนด ทำ และรับประโยชน์ เพื่อนำไปสู่การทำลายวงจรอุบาทว์ นั่นก็คือความโง่จนเจ็บและเกิดสุขภาวะที่ดี กล่าวคือสุขภาพดีการศึกษาดีและรายได้ดีที่สุดในที่สุด

กล่าวโดยสรุป ธรรมนูญสุขภาพ จึงหมายถึง “กฎกติกา ข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชนโดยชุมชนกำหนดขึ้นเอง ประเมินกันเองในชุมชน เพื่อให้เกิดความสุขภาวะของคนในชุมชน โดยไม่ได้มองแค่การมีสุขภาพดี หากแต่พิจารณาถึงมิติด้านรายได้ และการศึกษา อีกด้วย ในส่วนของสุขภาพดีก็ไม่ใช่แค่เรื่องการดูแลสุขภาพเจ็บป่วยทางร่างกาย แต่หมายรวมถึงสุขภาพองค์รวมทั้งทางด้านทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม”

4) กระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบล 1) การก่อตัวและการกำหนดประเด็นนโยบาย ในการพัฒนาขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝา ในระยะแรกภาคีเครือข่ายสุขภาพตำบลปาฝา หรือ Core Team ได้มีแนวคิดร่วมกันที่จะหาวิธีการพัฒนาสุขภาวะชาวตำบลปาฝา โดยมีข้อสรุปว่าจะนำธรรมนูญสุขภาพมาเป็นเครื่องมือสำหรับใช้พัฒนาสุขภาวะประชาชนตำบลปาฝา จึงได้สมัครใจเข้าประชุมและลงนามข้อตกลง(MOU) กับรองผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด ในเวทีปฏิรูปสุขภาพ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ณ โรงแรมเพชรรัชต์การ์เด็นท์ จังหวัดร้อยเอ็ด หลังจากนั้นราวเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 จึงได้รับเกียรติจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ให้ร่วมเดินทางไปศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานธรรมนูญสุขภาพ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเปลือย อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ทำให้ภาคีเครือข่ายสุขภาพตำบลปาฝาเราเกิดมุมมอง และแนวคิดการนำธรรมนูญสุขภาพมาปรับใช้ในพื้นที่ตำบลปาฝาของเราต่อไป ปัจจัยสำเร็จในขั้นการก่อตัวนโยบาย และกำหนดทางเลือกนโยบาย ก็คือการร่วมคิดร่วมวางแผนของภาคีเครือข่ายสุขภาพตำบลปาฝาหรือ Core Team ในการแสวงหาเครื่องมือ วิธีการมาพัฒนาสุขภาวะของประชาชนในชุมชน บทเรียนสำคัญคือการได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่ต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานธรรมนูญสุขภาพเสมือนการมีครูพี่เลี้ยงที่ดี และเป็นการจุดประกายในการก่อตัวของนโยบายและเป็นการกำหนดทางเลือกนโยบายว่าตำบลปาฝาเราจะขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลไปในทิศทางใด ข้อเสนอต่อการขับเคลื่อน คือ

ในช่วงก่อตัวของนโยบายและเป็นการกำหนดทางเลือกนโยบายควรสนับสนุนให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และศึกษาดูงานที่หลากหลายพื้นที่ เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบและนำสู่การเลือกแนวทงนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ตนเอง หลังจากดูงานเรา ได้เชิญภาคีเครือข่ายสุขภาพตำบลปาฝาทุกภาคส่วนมาร่วมเป็นคณะกรรมการธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝา เพื่อศึกษารูปแบบแนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝาของเราต่อไป โดยมีการจัดเวทีประชาคมยกร่างธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝา เวทีแรก เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2554 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลปาฝา อำเภอลำปาง จังหวัดร้อยเอ็ด จากนั้นคณะกรรมการธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝาได้จัดเวทีประชาพิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นต่อร่างธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝาทุกชุมชนในตำบลปาฝา รวม 5 เวที และได้รวบรวมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และประเด็นความเห็นต่าง หรือค่านำธรรมนูญ มาปรับปรุงร่างธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนการประกาศใช้ ปัจจัยสำเร็จในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ก็คือร่างธรรมนูญสุขภาพผ่านการประชาพิจารณ์ได้รับความเห็น ข้อเสนอแนะ รวมถึงประเด็นที่มีความเห็นต่าง อย่างครอบคลุมทุกชุมชน แต่สิ่งที่เป็นล้มเหลว ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ก็คือประชาชนที่ออกมาประชาพิจารณ์ค่อนข้างน้อยทำให้ความเห็นต่อร่างธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตรงตามความต้องการของประชาชนเท่าที่ควร 2) การนำธรรมนูญสุขภาพตำบลสู่การปฏิบัติ หลังจากที่มีการปรับปรุงร่างธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝา ตามข้อเสนอแนะอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว คณะกรรมการธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝาได้ประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝา ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2555 อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 31 เดือนมกราคม พ.ศ.2555 โดยประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝา ในเวทีการประชุมประจำเดือนกำนันผู้ใหญ่บ้าน การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปาฝา การประชุมใหญ่ อสม.ตำบลปาฝา และการประชามหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลปาฝา เพื่อนำธรรมนูญสุขภาพตำบลไปเป็นกรอบการปฏิบัติงานพัฒนาและแก้ไขปัญหาสุขภาพในพื้นที่ต่อไป แต่เนื่องจากกระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมธรรมนูญสุขภาพตำบลปาฝา ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2555 ไม่ได้ถูกเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลปาฝาเห็นชอบและใช้ประกอบการจัดทำแผน / ข้อบัญญัติงบประมาณ จึงทำให้การนำธรรมนูญสุขภาพสู่การปฏิบัติเป็นไปในลักษณะแต่ละภาคส่วนต่างคนต่างทำ แต่มีการนำธรรมนูญสุขภาพเป็นกรอบในการจัดทำแผนงานโครงการเป็นบางส่วน

5) ปัจจัยสำเร็จการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยสำเร็จการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ธรรมนุญสุภาพที่เขียนเนื้อไว้กว้างและยืดหยุ่นทำให้สามารถทำแผนงานโครงการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านสุภาพได้หลากหลายมากขึ้น ส่วนปัจจัยล้มเหลวและบทเรียนสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ธรรมนุญสุภาพไม่ได้ถูกเชื่อมโยงกับแผน/ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าฝาง ทำให้การสนับสนุนการขับเคลื่อนธรรมนุญสุภาพในบางประเด็นที่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณ อาจไม่สามารถพัฒนาและขับเคลื่อนไปได้ ข้อเสนอต่อการขับเคลื่อนคือ ส่วนกลางควรกำหนดนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินงานธรรมนุญสุภาพต้องจัดทำแผน/ข้อบัญญัติที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับธรรมนุญสุภาพด้วย

6) ข้อเสนอแนะ 1) ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ให้ภาคีเครือข่ายขับเคลื่อน ข้อคิดสำคัญเพื่อการพัฒนาขับเคลื่อนธรรมนุญสุภาพตำบลป่าฝาง ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ที่เข้มข้นทั่วถึงครอบคลุม จะทำให้ให้ประชาชนตระหนักรู้ ให้ความสำคัญที่จะปฏิบัติตามธรรมนุญสุภาพตำบลป่าฝางแนวทางให้ผู้บริหาร อปท. ให้ความสำคัญและร่วมขับเคลื่อนธรรมนุญสุภาพตำบลป่าฝางอย่างจริงจัง และเชื่อมโยงธรรมนุญสุภาพเข้ากับแผนงาน/ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล และเชื่อมโยงกับแผนงานโครงการของหน่วยงานในพื้นที่ต่อไป ผลักดันให้กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับตำบลป่าฝาง มีบทบาทหนุนเสริมการขับเคลื่อนธรรมนุญสุภาพ สนับสนุนการขับเคลื่อนงานสุขภาพภาคประชาชนบูรณาการงานธรรมนุญสุภาพกับงานด้านต่าง ๆ ในชุมชน 2) ข้อเสนอแนะต่อรัฐ หน่วยงานของรัฐที่อยู่ในพื้นที่ต้องเข้ามา มีบทบาทในกระบวนการพัฒนาธรรมนุญสุภาพตำบลตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อการสื่อสารที่ชัดเจน และไปสู่การขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ สามารถเป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาของหน่วยงานนั้น ๆ ได้

2.5.3.4 ธรรมนุญสุภาพตำบลบางแก้ว (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2562)

การขับเคลื่อนธรรมนุญสุภาพตำบลบางแก้ว เชื่อมโยงสู่กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น/พื้นที่

บริบท: ธรรมนุญสุภาพตำบล ไม่ใช่กฎหมายที่จะไปบังคับใคร แต่เป็นสิ่งที่ทุกคนในชุมชนสัญญาไว้ว่า จะปฏิบัติตามเหมือน"ศีล"ที่ทุกคนยึดถือ "ธรรมนุญสุภาพตำบล" จึงเป็นทั้ง"กติการ่วม ข้อตกลงร่วม ภาพฝันร่วม กฎร่วม เป้าหมายร่วม หรือศีลร่วม"ที่เกิดขึ้นจากคนใน "ตำบลบางแก้ว" มาร่วมคิด กำหนด ทำ และรับประโยชน์เพื่อนำไปสู่การมีสุขภาวะที่ดีทั้งกาย ใจ ปัญญา และสังคม

เดิมพื้นที่ตำบลบางแก้วเป็นพื้นที่ทำการเกษตร โดยมีชาวมอญพระประแดง เป็นเจ้าของที่ดินเป็นส่วนใหญ่ เมื่อถึงฤดูกาลทำนาจะมาทำนา พอเสร็จแล้วก็กลับไปพระประแดง โดยจะมาอาศัยตั้งรกรากอยู่บริเวณริมคลองบางแก้วใหญ่ คลองรองปลัด คลองปลัดเป็รียง คลองหลวงแพ่ง และคลองกระทุ่ม เมื่อทางรัฐบาลตัดถนนบางนา-ตราด ถนนศรีนครินทร์ และถนนหนามแดง-บางพลี ความเจริญได้เข้ามาในวิถีชีวิตผู้คนเปลี่ยนแปลงไป ชาวนาได้ขายที่ดินให้นายทุนเพื่อก่อสร้างบ้านจัดสรร โรงงานอุตสาหกรรม ท่งนาได้หายไปจากพื้นที่ มีประชากรย้ายถิ่นเข้ามาอยู่จนกลืนคนพื้นเมืองชาวมอญไปเกือบหมด ชาวนาดั้งเดิมจึงได้เปลี่ยนอาชีพจากทำนามาเลี้ยงปลาสด ซึ่งปัจจุบันปลาสดเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจของเกษตรกรบางแก้วที่หารายได้ให้คนในชุมชนมีรายได้ที่อยู่ดีกินดี

ตำบลบางแก้ว มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา สภาพพื้นดินเป็นดินเหนียวอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูกและเลี้ยงปลา พื้นที่ของตำบลที่ติดกับกรุงเทพมหานคร บริเวณบางนา-ตราด และถนนบางพลี-หนามแดง-ศรีนครินทร์ เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท จึงมีวิถีชีวิตชนบทแบบเรียบง่ายในเขตที่เป็นชนบท และใช้ชีวิตต่างคนต่างอยู่ในเขตเมือง มีหมู่บ้านจำนวน 16 หมู่บ้าน ประชากร 41,661 คน 19,593 ครัวเรือน มีโรงงานอุตสาหกรรมหมู่บ้านจัดสรรและอาคารพาณิชย์ ทั้งสองฝั่งถนนผุดขึ้นอย่างมากมาย และด้วยสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกและเลี้ยงปลา ประชาชนส่วนใหญ่จึงมีอาชีพเลี้ยงปลาสดและทำสวนผลไม้ และเนื่องจากมีพื้นที่ที่กว้างใหญ่จึงมี รพ.สต. ในการดูแลและให้บริการแก่ประชาชนในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคจำนวน 2 แห่ง คือ รพ.สต.บางแก้ว และ รพ.สต. วัดสลุด มี อสม. ที่ช่วยเหลือให้การบริการในชุมชน จำนวน 300 คน ปัญหาทางด้านสาธารณสุขที่พบคือ ปัญหาโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ปัญหาผู้สูงอายุ ปัญหาภาวะโภชนาการในเด็กวัยเรียน ปัญหาโรคไข้เลือดออก ปัญหายาเสพติด/อาชญากรรม และปัญหาประชากรแฝง

กระบวนการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลบางแก้ว เป็นตำบลต้นแบบของการจัดทำกระบวนการธรรมนูญสุขภาพตำบลของอำเภอบางพลี เป็นหนึ่งใน 15 ตำบลของจังหวัดสมุทรปราการ ที่มีการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลเป็นตำบลต้นแบบ โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจกับผู้บริหารและผู้นำชุมชน โดย คณะทำงานในระดับจังหวัด ได้เข้าหารือและสร้างความรู้ความเข้าใจในเจตนารมณ์ หลักการ แนวคิด กระบวนการในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบล และผลประโยชน์ที่ชุมชนและประชาชนจะได้รับ กับผู้บริหาร คือ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบางแก้ว (ดร. ภัทรพล จำปารัตน์) ในขณะนั้นและแกนนำผู้นำชุมชน

โดยมี ผอ.รพ.สต.บางแก้ว (นางพราวพิลาส ควรรดำรงธรรม) เป็นผู้เชื่อมประสานการทำงาน เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงานการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลร่วมกัน

2. จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลบางแก้ว เพื่อจัดทำแผนดำเนินงานการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบล โดยกำหนดให้ รพ.สต. บางแก้ว เป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินงานร่วมกับ ปลัดเทศบาลตำบลบางแก้ว

3. ทบทวนข้อมูลและสถานการณ์ในพื้นที่ และออกแบบเครื่องมือเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องมือแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ในการวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชนสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และจัดหมวดหมู่ตามธรรมนูญสุขภาพตำบลทั้ง 13 หมวด

4. จัดทำ(ร่าง)ธรรมนูญสุขภาพตำบลบางแก้ว โดยมีคทง.ยกร่างธรรมนูญสุขภาพตำบลบางแก้ว ทั้ง 13 หมวด จำนวน 31 ข้อ ที่มาจากทุกภาคส่วนและแกนนำประชาชน โดยมี รพ.สต.บางแก้ว เป็นเจ้าภาพ เป็นการเก็บรวบรวมความต้องการจากเวทีในการจัดกระบวนการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบล และทบทวนข้อบัญญัติและเทศบัญญัติท้องถิ่นเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และนำมาพิจารณาในกลุ่มผู้บริหารและแกนนำ ปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปสู่การทำประชาคมหมู่บ้าน

5. จัดประชาคมหมู่บ้าน พิจารณา(ร่าง) ธรรมนูญสุขภาพตำบล ทั้ง 16 หมู่บ้าน เพื่อให้เกิดกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตัดสินใจในการกำหนดเป็นกติกาหรือข้อตกลงใช้ร่วมกันทั้งตำบล

6. ปรับปรุง(ร่าง) ธรรมนูญสุขภาพตำบล และประกาศใช้ "ธรรมนูญสุขภาพตำบลบางแก้ว"

ผลที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบล พบว่า เกิดขบวนการขับเคลื่อนระบบสุขภาพระดับตำบล เกิดกลไกการทำงานมิติใหม่แบบบูรณาการ (รัฐ ท้องถิ่น ประชาชน) ระดับตำบล อำเภอและจังหวัด ที่หนุนเสริมขับเคลื่อนการจัดการระบบสุขภาพและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ มีนโยบายสาธารณะระดับชุมชนที่เกิดจากความเห็นร่วมของคนในชุมชน มีการประกาศเป็น กติกาหรือข้อตกลงชุมชน ใช้กันเอง เป็นการสร้างสำนึกแห่งความเป็นพลเมืองแบบมีส่วนร่วม

การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลบางแก้วเชื่อมโยงกับกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น/พื้นที่

จากการดำเนินงานตามกระบวนการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลของตำบลบางแก้ว จนมีการประกาศใช้ พบว่า ธรรมนูญสุขภาพตำบลเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพฯได้ อันเนื่องจากการเกิดธรรมนูญสุขภาพตำบลเกิดจากคนในชุมชนรวมตัวกัน ร่วมคิด ร่วมทำขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบ กติกา ข้อตกลง หรือแนวทางการพัฒนาสุขภาพะ ลดปัญหาของคนในชุมชน ซึ่งคนในชุมชน หมายถึง หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ มารวมตัวกันทำงาน ตั้งแต่การหาข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์ของชุมชน ยกร่างกรอบกติกาสุขภาพะของชุมชน จัดทำออกมาเป็นธรรมนูญสุขภาพของชุมชน ประกาศใช้ และร่วมมือกันปฏิบัติ เป็นการร่วมคิดร่วมทำที่เรียกว่า "ประชารัฐ"คือ ประชาชนร่วมมือกับรัฐในการทำงานร่วมกันในแนวราบ เป็น "นวัตกรรมทางสังคม"ที่ท้าทายที่คนในชุมชนลุกขึ้นมากำหนดนโยบายของตนเอง ใช้กันเองโดยเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแบบร่วมด้วยช่วยกัน

การจัดทำธรรมนูญสุขภาพ จนสามารถประกาศใช้นั้นเป็นเรื่องที่ท้าทายของชุมชน แต่การดำเนินงานขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติหลังประกาศใช้นั้น นับเป็นสิ่งที่ท้าทายยิ่งกว่า ธรรมนูญสุขภาพตำบลจะไม่บังเกิดประโยชน์ใดๆต่อชุมชนเลย ถ้าไม่มีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น อบต.บางแก้ว ร่วมกับ รพ.สต.บางแก้ว/รพ.สต.วัดสลด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งองค์กรชุมชนและประชาชน จึงร่วมมือกันในการแปลงธรรมนูญสุขภาพตำบลไปสู่การปฏิบัติ ในการเชื่อมโยงสู่กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่/หน่วยงานต่างๆในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: ระบุกลยุทธ์หลักหรือกิจกรรมหลักที่อยู่ในหมวดต่าง ๆ ของธรรมนูญสุขภาพฯทุกหมวด ดำเนินการโดย สนง.ธรรมนูญสุขภาพตำบล (อบต.บางแก้ว ร่วมกับ รพ.สต.บางแก้ว และวัดสลด)

ขั้นตอนที่ 2: ระบุหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์หลักหรือกิจกรรมที่ระบุในขั้นตอนที่ 1 เช่น โรงเรียน อบต. รพ.สต ตำรวจ เกษตร พัฒนาชุมชน อสม. เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3: หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนที่ 2 นำเอากลยุทธ์หลักหรือกิจกรรมหลัก ที่เกี่ยวข้องกับหมวดและข้อต่าง ๆ ในธรรมนูญสุขภาพตำบล ทั้ง 13 หมวด 31 ข้อ มาจัดทำเป็นกลยุทธ์รอง แผนงาน/โครงการ และแผนปฏิบัติการโดยยึดโยงกับธรรมนูญสุขภาพตำบล ซึ่งถือได้ว่าธรรมนูญสุขภาพตำบล คือแผนแม่บทของแผนพัฒนาสุขภาพของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่นั่นเอง

ขั้นตอนที่ 4: เป็นการจัดทำโครงการหรือแผนปฏิบัติการ ภายใต้แผนงานกองทุนหลักประกันสุขภาพที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ 1) โครงการคัดกรองสุขภาพประชาชนตำบลบางแก้ว โดย รพ.สต.บางแก้วและ รพ.สต.วัดสลุด เป็นผู้รับผิดชอบ 2) โครงการแลกเปลี่ยนลดขยะในชุมชน โดย อสม. เป็นผู้รับผิดชอบ 3) โครงการออกกำลังกายเพื่อชีวิตที่ดีของชาวบางแก้ว โดย อบต. บางแก้ว เป็นผู้รับผิดชอบ 4) โครงการควบคุมโรคจากโรคไข้เลือดออก โดย รพ.สต. บางแก้วและ รพ.สต.วัดสลุด เป็นผู้รับผิดชอบ 5) โครงการบางแก้วอาหารปลอดภัย โดย เกษตรตำบล เป็นผู้รับผิดชอบ 6) โครงการกินร้อนช้อนกลาง โดย โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ 7) มหกรรมสุขภาพ โดย อบต. บางแก้ว ร่วมกับ รพ.สต. เป็นผู้รับผิดชอบ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 8) โครงการจัดทำบัตรประชาชน โดย อบต.บางแก้ว เป็นผู้รับผิดชอบ 9) โครงการจัดทำบัตรทอง โดย รพ.สต.บางแก้ว และ รพ.สต.วัดสลุด ร่วมกับ อสม. 10) โครงการเยี่ยมบ้าน โดย อสม.เป็นผู้รับผิดชอบ

ผลที่ได้และผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจ

1. ด้านการบริหารจัดการแผนงาน/โครงการ: มีแผนงาน/โครงการที่ครอบคลุมการจัดการสุขภาพแบบองค์รวม กองทุนฯ มีกรอบอ้างอิงกระบวนการจัดการแผนงาน/กิจกรรม/โครงการต่าง ๆ และชุมชนมีกรอบ กติกา ข้อตกลงร่วมกันและยกระดับธรรมนูญสุขภาพ สู่การกำหนดเป็นกฎหมายชุมชน/ท้องถิ่น สร้างวัฒนธรรมใหม่เปลี่ยนความเชื่อปรับพฤติกรรมเสี่ยงโรคลดค่าใช้จ่าย
2. ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ อบต.ใช้เป็นกรอบในการจัดสรรงบประมาณ สมทบ กำหนดเป็นข้อบังคับหรือเทศบัญญัติท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำงบประมาณเพิ่มเติม และพึ่งตนเองด้านการจัดการสุขภาพ
3. การสร้างพลังขับเคลื่อนในพื้นที่ เกิดกลไกการทำงานแบบบูรณาการ ระหว่างรัฐท้องถิ่น ประชาชนในระดับพื้นที่ เกิดการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
4. ด้านการมีหลักประกันสุขภาพที่มั่นคงแบบองค์รวม ประชาชนเกิดการเรียนรู้ และกลไกการคุ้มครองสิทธิประชาชนในชุมชนนำสู่การเข้าถึงบริการสุขภาพ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและฟื้นฟูสมรรถภาพ
5. ด้านขวัญและกำลังใจในการทำงาน: รพ.สต.บางแก้วได้รับรางวัลพระราชทาน รพ.สต.ดีเด่นระดับประเทศในปี 2557

2.5.3.5 ธรรมนูญสุขภาพตำบลเอราวัณ (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2562)

เอราวัณ เป็นตำบลเล็ก ๆ ตำบลหนึ่งของอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย มีพื้นที่ทั้งสิ้น 61.23 ตารางกิโลเมตร หรือ 38,266 ไร่ ทิศเหนือ ติดกับ ต.ท่าสวรรค์ อ.นาด้วง จ.เลย ทิศใต้ ติดกับ ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลผาอินทร์แปลง จังหวัดเลย และทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลผาน้อย อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย อยู่ห่างจากตัวจังหวัดเลยไปทางทิศตะวันออกประมาณ 42 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวอำเภอเอราวัณไปทางทิศตะวันตกประมาณ 18 กิโลเมตร

มีคำกล่าวว่า “ทุกปัญหาของชุมชน ย่อมมีทางออกเสมอ ถ้าผู้นำคุยกัน” “ตำบลเอราวัณ แยกมาจากตำบลผาน้อย อำเภอวังสะพุง เมื่อปี พ.ศ. 2515 มีหมู่บ้านทั้งหมด จำนวน 16 หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งสิ้น 10,060 คน โดยใช้ชื่ออำเภอเอราวัณเป็นนามตำบลตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำและลำน้ำสวยไหลผ่านตลอดตำบล มีเนินเขาเตี้ย ๆ เหมาะสำหรับการเกษตร ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ทำนา เมื่อหมดเสร็จจากการทำไร่ทำนา ก็จะไปขายลือตเตอร์ แต่ปัจจุบันนี้การขายลือตเตอร์ มีความยุ่งยากทั้งในด้านการขายและการจอง เนื่องจากต้องมีการจองล่วงหน้า จึงหันกลับมาทำไร่ทำนาเหมือนเดิม หลายรายก็ทำสวนยางพารา และในปัจจุบันนี้ได้มีการตั้งโรงงานน้ำตาลในพื้นที่ใกล้เคียงตำบลเอราวัณ ชาวบ้านที่นี้จึงหันมาปลูกอ้อยส่งโรงงานกันมากขึ้น ที่เป็นปัญหากับคนในพื้นที่มากในขณะนี้คือ วิธีและการใช้ชีวิตเปลี่ยนไป ต่างคนต่างอยู่ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีหนี้สินจากการทำการเกษตร สุขภาพก็เป็นปัญหาเพราะใช้สารเคมีในการทำการเกษตร ลูกหลานคนรุ่นใหม่ ไม่สามารถเป็นที่พึ่งพาอาศัยได้ ที่ตำบลนี้มีโรงโมหินตั้ง 3 โรง นอกจากในพื้นที่จะมีแต่ฝุ่นละอองแล้ว ปัญหาอุบัติเหตุก็มีไม่น้อย เนื่องจากถนนหนทางคับแคบรถบรรทุกหินวิ่งกันทั้งวัน ยิ่งถ้าเป็นช่วงที่โรงงานเปิดหีบอ้อย ยิ่งหนักมาก ผมและผู้นำพยายามหาทางออกจากปัญหา แต่ก็ทำได้ยาก เพราะชาวบ้านมีเวลาว่างไม่ค่อยจะตรงกัน” นายแดง วงษ์ศา กำนันตำบลเอราวัณคนปัจจุบัน ได้เล่าสถานการณ์ที่ผู้นำและชาวบ้านในพื้นที่ประสบให้ฟัง “ภารกิจของเทศบาลตำบลเอราวัณ ก็คือ การทำให้พี่น้องประชาชนเหมือนกว่าคน อยู่ดี มีสุข โดยมีงบประมาณที่รัฐบาลจัดให้ และที่เทศบาลจัดเก็บ มาใช้ในการบริหารและจัดการ ผมเป็นปลัดที่นี้มาเกือบ 20 ปี พี่น้องบ้านผม ก็ยังมีเรื่องทุกข์ร้อนมากมาย ในขณะที่พื้นที่รับผิดชอบของเทศบาล มีหน่วยงานที่ทำงานแบบเราหลายหน่วยงาน ผมจึงชวนผู้นำชุมชน รวมทั้งหัวหน้าหน่วยงาน มาคุยกันเกี่ยวกับปัญหาของชาวบ้าน พร้อมตั้งคำถามว่า ทำอย่างไรเราจึงจะร่วมมือกัน แก้ไขปัญหาของพี่น้องได้ หลัง

การพูดคุยกัน ทุกคนต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า เราต้องบูรณาการกัน โดยขอให้เทศบาลเป็นเจ้าภาพ เนื่องจากผม เคยมีโอกาสไปเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญสุขภาพ ที่ตำบลชะแล้ จังหวัดสงขลา ผมก็เลยนำเรื่องนี้ปรึกษา พร้อมทั้งชักชวนว่า เรามาช่วยกันทำเรื่องนี้ดูม๊ยะ และทุกคนเห็นด้วย รวมทั้งผมเป็นคนที่ชอบทดลอง ก็เลยได้มีโอกาสทำเรื่องนี้”

อุเทน แสงนาโก ปลัดเทศบาลตำบลเอราวัณ กล่าวถึงที่มา “เหตุที่พวกเราต้องการมีธรรมนูญสุขภาพของเราเอง ก็เพื่อจะใช้เป็นเครื่องมือ ในการกำกับทิศทางที่พวกเราคาดหวังร่วมกัน ทุกวันนี้คนรุ่นเราก็มีชีวิตที่ลำบากยากแค้น มันถึงทางตัน ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ร่อยหรอหมดลงไปทุกวัน ผู้คนแย่งกันกิน แย่งกันใช้ เอาไรต์เอาเปรียบ สังคมวุ่นวาย ลูกหลานทำอะไรไม่เป็น วัน ๆ มีแต่แบมือขอเงิน ซึ่งมันจะเป็นเรื่องที่ “ทับถมทับบ้านมานานแสนนาน” จนกระทั่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิต แต่ไม่กล้าที่จะบอกใครต่อใครให้มารับรู้ นานวันเข้าก็เกิดความทุกข์ 4 อย่าง คือ “จิตใจเป็นทุกข์ ร่างกายเจ็บป่วย ปัญญาความรู้ที่มีไม่สามารถนำออกมาใช้ได้ จนในที่สุดก็ส่งผลให้สังคมเป็นทุกข์ ทางออกของ “คนเอราวัณ” ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มนักธุรกิจผู้ประกอบการ ข้าราชการยุคใหม่ ข้าราชการบำนาญ กลุ่มพลังต่าง ๆ ผู้นำชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. ประชาชนชาวบ้าน เกษตรกร คนหาเช้ากินค่ำ ลูกหลานเยาวชนคนรุ่นใหม่ จะต้องลุกขึ้นมาช่วยกันทำหน้าที่ในฐานะพลเมือง ที่เรียกว่าจัดการด้วยตัวเองทั้งในเรื่องของปัญหาหนี้สิน สังคม การเมือง สุขภาพ วิถีวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่เช่นนั้นลูกหลานที่จะเป็นอนาคตของเรา เค้าจะใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขได้อย่างไร”

ปัจจัยที่ทำให้คนเอราวัณ ประสบความสำเร็จในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพ “คณะทำงานฯ ที่ไปทำหน้าที่จัดเวที ไม่ได้ทำหน้าที่เพียง เพื่อให้ได้ข้อเสนอจากพี่น้องประชาชน แต่ยังต้องทำหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับพี่น้องประชาชนด้วย การวางตัว การมีปฏิสัมพันธ์ การใช้ภาษา และการตั้งคำถาม ถือเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการนี้ครับ” คุณเฉลิม โยธามาศ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าหมอเฉลิม หัวหน้าสำนักปลัด เทศบาลตำบลเอราวัณ แก่นนำสำคัญในการจัดทำธรรมนูญตำบลเอราวัณอีกท่าน ให้ความเห็นเพิ่มเติมต่อ “ขั้นตอนที่ต้องใช้ความมุ่งมั่นและความอดทนมากที่สุดของกระบวนการในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพ ก็คือ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเสนอที่เป็นคำพูดของชาวบ้าน ให้เป็นงานทางวิชาการ แถมคณะทำงานของเราก็มาจากหลากหลายหน่วยงาน หลากหลายความรู้และประสบการณ์ มีทั้งตัวแทนชาวบ้าน ตัวแทนผู้นำชุมชนและข้าราชการ ที่ผ่านพ้นกระบวนการนี้ไปได้ก็เพราะ เราเน้นการเรียนรู้ร่วมกัน เราเน้นที่การทำงานร่วมกันแล้วมีความสุข

บางคนเพิ่งเคยทำงานร่วมกันครั้งนี้เป็นครั้งแรก บางคนเพิ่งรู้จักกัน แต่ทุกคนพูดคุยกันอย่างสนุกสนาน เป็นงานเป็นการ ผมว่านี่คือ หัวใจของการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลเอราวัณครับ”

“การตั้งคำถาม ต้องใช้คำถามง่าย ๆ เป็นคำถามที่กระทบใจ และพี่น้องอยากตอบมากที่สุด ทีมงานที่ออกไปจัดเวทีเพื่อรับฟังความเห็นของพี่น้องประชาชนทั้ง 16 หมู่บ้านนั้น มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กัน มีทั้งเป็นวิทยากร เป็นคนชวนคุยกลุ่มย่อย เป็นคนคอยจดบันทึก และขณะเดียวกันยังสามารถเปลี่ยนบทบาทกันได้ตามสถานการณ์ คำถามที่เราใช้ในการรับฟังความเห็นนั้น มีเพียง 2 คำถามคือ พี่น้องอยากเห็นสิ่งดี ๆ อะไรบ้างเกิดขึ้นกับหมู่บ้านของเรา ? และพี่น้องไม่อยากจะเห็นสิ่งที่ไม่ดีไม่งามอะไรบ้าง เกิดขึ้นกับหมู่บ้านของเรา? การตั้งคำถามแบบนี้ เราจะได้ข้อเสนอใหม่ ๆ ที่พี่น้องประชาชนอยากตอบ อยากพูด อยากเสนอ ไม่ใช่ข้อเสนอแบบเก่า ๆ จากการจัดเวทีที่เราเรียกว่า เวทีประชาคม นั่นคือ ถนน ไฟฟ้า ฝายน้ำล้น สระกักเก็บน้ำ” คุณเฉลิม โยธามาศ เน้นย้ำถึงวิธีการสำคัญ ๆ และเรียงง่ายในการจัดกระบวนการ

การไม่มีเส้นแบ่งระหว่างคนทำงานด้วยตัวเอง คือ อีกปัจจัยแห่งความสำเร็จในการทำงานแบบมีส่วนร่วม “ผมคิดว่าหัวใจสำคัญในการทำงานร่วมกันในครั้งนี้ คือ การไม่มีเส้นแบ่งทางชนชั้นระหว่างคณะทำงานด้วยเอง แม้ผมจะเป็นปลัดเทศบาล แต่ผมจะเรียกหัวหน้าสำนักปลัดว่าพี่เหลิมทุกครั้ง เพราะนอกจากพี่เหลิมจะมีอายุมากกว่าผมแล้ว ผมเคารพพี่เค้า พี่เค้ามีประสบการณ์ในการทำงานด้านชุมชนมานานกว่าผม พี่เหลิมมีองค์ความรู้ในตัวมากมาย ไม่เฉพาะพี่เหลิมเท่านั้น กับผู้นำชุมชนท่านอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน เค้ามีทักษะในการชวนพูดชวนคุย ผมมักจะเรียกว่า พี่กำนันบ้าง ท่านประธานสภาบ้าง ผมคิดว่าปฏิสัมพันธ์แบบนี้รีเปลาที่ทำให้การขับเคลื่อนการจัดทำธรรมนูญสุขภาพของตำบลเอราวัณสามารถก้าวผ่านปัญหาต่าง ๆ มาได้” ปลัดอุเทน แสงนาโก แกนนำคนสำคัญ เปิดเผยเคล็ดลับในการทำงานครั้งนี้

เท่าที่ได้ฟังแกนนำของตำบลเอราวัณเล่ามาทั้งหมดนั้น หากจะกล่าวว่าการจัดทำธรรมนูญสุขภาพ เป็นดัง “การเปิดพื้นที่สาธารณะ” ที่ผู้จัดกระบวนการชักชวนผู้คนที่ใส่ใจในประโยชน์ของส่วนรวม “มาร่วมสร้างระบบสุขภาพที่พึงประสงค์” บนความเห็นพ้องต้องกันของคนจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในขณะที่เดียวกันก็เป็น “สร้างพื้นที่ปลอดภัย” ให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองปกป้องและเสริมสร้างสุขภาพ เพราะที่สุดแล้ว ธรรมนูญสุขภาพก็คือ “การปฏิบัติการ” ร่วมกันของคนจำนวนหนึ่งซึ่งตื่นตัวและตระหนักรู้ในสิทธิต่าง ๆ โดยเฉพาะสิทธิทางสุขภาพ สิทธิชุมชน และสิทธิพลเมือง การเข้าร่วมสร้างธรรมนูญสุขภาพ

ของผู้คนในพื้นที่ จึงไม่มีความเสี่ยงอะไร เนื่องจากไม่ใช่การเดินทางเข้าสู่ "เขตอันตรายหรือเขตห้ามเข้า" แต่อย่างใดทั้งสิ้น

และยังทำให้เข้าใจได้ว่า ธรรมนูญสุขภาพหมายถึง อำนาจร่วมที่คนในสังคมกำหนด และคนในสังคมคือผู้ลงโทษ เนื่องจาก “ธรรมนูญสุขภาพตำบลเอราวัณ” คือ ข้อตกลง กติกา หรือศีล ที่พี่น้องเราทั้งตำบลกำหนดว่า “เราจะทำในสิ่งที่ดี และจะไม่ทำในสิ่งที่ไม่ดีร่วมกัน” ในเมื่อทุกคน ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงหรือกติกาแล้ว ต่อจากนี้ผู้คนตำบลเอราวัณก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันกัน รวมทั้งถ้าจะกล่าว “ธรรมนูญสุขภาพ หมายถึง นโยบาย สาธารณะที่ทุกคนเป็นเจ้าของ ไม่ใช่เครื่องมือสำหรับคนหนึ่งคนใด หรือเพื่อผลประโยชน์ของคนกลุ่ม หนึ่งกลุ่มใด ก็น่าจะถูกต้อง

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ธรรมนูญสุขภาพ หรือกติกาชุมชน คือเครื่องมือหนึ่ง ในการ ร่วมกันสร้างนโยบายสาธารณะที่เป็นการรวมตัวของคนในชุมชน ทุกองค์กร เครือข่าย ภาครัฐ ท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ ประชุมพูดคุย พัฒนาร่วมกัน เกิดการระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม เกิดการจัดตั้งคณะกรรมการยกร่างสรุปเนื้อหา เรียบเรียงให้เป็นระบบ กระบวนการคือ เป็นการนำกติกา ชุมชนที่เป็นฉบับร่าง สู่การทำประชาพิจารณ์ในทุกหมู่บ้าน เพื่อให้คนจำนวนมากในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วม ร่วมสร้างกติกาในชุมชนของตนเอง จากนั้นนำกติกาฉบับร่าง มาเรียบเรียงใหม่อีกครั้ง เพื่อให้เกิด ความสมบูรณ์ แล้วจึงนำไปสู่การประกาศใช้ มีพิธีกรรมที่สำคัญ คนในสังคมชุมชน สถาบันได้รับการ ยอมรับของชุมชน ประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง และมีสำนักงานรับผิดชอบขับเคลื่อน ติดตามให้บรรลุ เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ กติกาชุมชน คนในชุมชนสร้าง คนในชุมชนต้องร่วมกันดูแลรักษา สร้าง ขึ้นมาให้ง่าย ให้มีหัวใจ มีความปรารถนาที่ดีต่อกัน กติกาชาวบ้านสร้าง ต้องงามและง่าย ทุกคนเข้าใจ ว่ากติกาสร้างมาเพื่อใช้ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข เพื่อการเกื้อกูลกันเอง

2.6 บริบทของจังหวัดร้อยเอ็ด

2.6.1 ประวัติความเป็นมา

เคยเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ โดยปรากฏชื่อในตำนานอุรังคธาตุ ว่าสาเกตนคร หรือ เมืองร้อยเอ็ดประตู อันเนื่องมาจากเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองโดยที่มีเมืองขึ้น จำนวนมาก การตั้งชื่อเมืองว่า "ร้อยเอ็ดประตู" นั้น น่าจะเป็นการตั้งชื่อเชิงอุปมาอุปไมยให้เป็น

ศิริมงคลและแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของเมืองมากกว่าการที่เมืองจะมีประตูเมืองอยู่จริงถึงร้อยเอ็ดประตู ซึ่งการตั้งชื่อเพื่อแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองผ่านการมีประตูเมืองจำนวนมากนั้น น่าจะได้รับอิทธิพลหรือแบบอย่างมาจากเมืองหรืออาณาจักรที่เคยรุ่งเรืองในสมัยโบราณอย่างทวารวดีซึ่งมีความหมายว่าเมืองที่มีประตูล้อมรอบเป็นกำแพง หรืออย่างเมืองหงสาวดีที่มีประตูเมืองรายล้อมกำแพงเมืองอยู่สี่สิบประตู ซึ่งแต่ละประตูนั้นจะตั้งชื่อตามเมืองขึ้นของตน เช่น เชียงใหม่ อโยธยา จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น นอกจากนี้การตั้งชื่อเมืองให้ดูยิ่งใหญ่เกินจริงเพื่อความเป็นสิริมงคลก็ถือเป็นธรรมดาของการตั้งชื่อเมืองหรืออาณาจักรในสมัยโบราณ

ส่วนข้อสันนิษฐานที่ว่าเมืองร้อยเอ็ดน่าจะมีเพียงสิบเอ็ดหัวเมือง อันเนื่องมาจากการเขียนจำนวนตามแบบภาษาลาวโบราณ โดยเลขสิบเอ็ดจะประกอบไปด้วยเลขสิบกับเลขหนึ่ง ($10+1=101$) ทำให้เกิดการอ่านที่ผิดเพี้ยนเป็นคำว่าร้อยเอ็ดนั้น น่าจะเป็นสมมุติฐานที่คลาดเคลื่อน เพราะจากการตรวจสอบข้อความตัวอักษรธรรมในต้นฉบับโบราณเรื่องอุรังคธาตุไม่ปรากฏว่ามีจุดไหนที่เขียนชื่อเมืองร้อยเอ็ดเป็นตัวเลข แต่กลับมีการเขียนถึงเมืองร้อยเอ็ดเป็นตัวอักษรทุกจุด (มีทั้งหมด 59 จุด) และไม่มีข้อความตอนใดที่บรรยายแจกแจงรายชื่อหัวเมืองทั้ง 11 แห่ง (อ่านเพิ่มเติมที่ ร้อยเอ็ด คือ ร้อยเอ็ดมิใช่สิบเอ็ด หรือ $10 + 1$ โดย สุวัฒน์ ลิขจร)

ประกอบกับตามธรรมดาของการตั้งชื่อต่างๆไม่ว่าจะคนหรือเมืองนั้น จะต้องมีการออกเสียงก่อนถึงจะมีการเขียนเป็นตัวอักษรหรือตัวเลข ซึ่งหากชื่อเมืองแต่เดิมชื่อว่าเมืองสิบเอ็ดประตูแล้ว จึงมีการจารึกชื่อเป็นตัวเลขอย่าง 101 นั้น คำว่าสิบเอ็ดก็ไม่น่าจะออกเสียงเพี้ยนจนมาเป็นคำว่าร้อยเอ็ดอย่างในปัจจุบันได้ ดังนั้นชื่อเมืองร้อยเอ็ดหรือเมืองร้อยเอ็ดประตูจึงน่าจะเป็นชื่อเมืองที่มีมาอยู่แต่แรกเริ่มดังปรากฏในหลักฐานสำคัญ คือ ตำนานอุรังคธาตุฉบับกรมศิลป์ฯ

สรุปความหมาย ก็คือ มีค่า 2 ค่าที่ต้องทำความเข้าใจ คำแรก คือคำว่า ร้อยเอ็ด แปลว่าจำนวนที่มากมายจนนับไม่ถ้วน และ อีกคำหนึ่ง ก็คือ คำว่า เมืองร้อยเอ็ดประตู ซึ่งมีนักวิชาการ ได้ตีความว่าน่าจะหมายถึง ทวารวดี เพราะ ทวาร แปลว่า ช่อง, รู, ประตู วติ หรือ วติ แปลว่า เขต หรือ รั้ว ทวารดี จึงแปลว่า เมืองที่มีประตูเป็นรั้ว ซึ่งเปรียบเทียบแล้วน่าจะมีความหมายที่ใกล้เคียงกับคำว่าเมืองร้อยเอ็ดประตูที่สุด

2.6.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างละติจูดที่ 15 องศา 24 ลิปดาเหนือ ถึง 16 องศา 19 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 103 องศา 16 ลิปดาตะวันออก ถึง 104 องศา 21 ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ 512 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 8,299.46 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,187,156 ไร่ มีเขตแดนติดต่อกับจังหวัดอื่นดังนี้

ทิศเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือ จรดจังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จรดจังหวัดมุกดาหาร

ทิศตะวันออก จรดจังหวัดยโสธร

ทิศตะวันออกเฉียงใต้ จรด จังหวัดศรีสะเกษ

ทิศใต้ จรดจังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันตก จรดจังหวัดมหาสารคาม

2.6.3 ประชากรศาสตร์

จำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,310,259 คน แยกเป็นชาย 654,508 คน หญิง 655,751 คน โดยมีอำเภอที่มีประชากรมากที่สุดได้แก่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด 118,789 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอเสลภูมิ มีจำนวน 108,063 คน และอำเภอสุวรรณภูมิ มีจำนวน 106,451 คน สำหรับอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอจังหาร โดยมีอัตราความหนาแน่น 295 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด มีอัตราความหนาแน่น 240 คนต่อตารางกิโลเมตร และอำเภอเชียงขวัญมีอัตราความหนาแน่น 215 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยอัตราความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของจังหวัดอยู่ในระดับ 158 คนต่อตารางกิโลเมตร

โดยประชากรมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

กลุ่มภาษาไทย-ลาว เป็นคนกลุ่มหลักในจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งย่อยเป็น 2 กลุ่มได้แก่

1) ชาวไทยอีสานเดิม คนกลุ่มนี้มีภาษาไทยที่เป็นเอกลักษณ์เรียกว่า "สำเนียงร้อยเอ็ด" ไม่พบการใช้สำเนียงนี้ในที่อื่นนอกจากร้อยเอ็ด เป็นกลุ่มภาษาเดียวในภาคอีสานที่จังหวัดอื่นไม่มี สันนิษฐานว่าเป็นชนพื้นเมืองร้อยเอ็ดในรุ่นแรกที่เข้ามาอาศัยไม่ต่ำกว่า 500 ปี จนวิวัฒนาการมีภาษาและสำเนียงของตน ทางประเทศลาวได้กำหนดภาษาลาวไว้ 6 สำเนียง โดยสำเนียงร้อยเอ็ดนี้ทางประเทศลาวได้จัดให้เป็นภาษาลาวตะวันตก มีในเฉพาะในจังหวัดร้อยเอ็ดเท่านั้นและไม่พบการพูดสำเนียงนี้ในที่อื่น ๆ รวมถึงประเทศลาว แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น ภาษาลาวจัดอยู่ตระกูลภาษาขร้า-ไท เช่นเดียวกับภาษาไทย

ทุกสำเนียง แต่ที่ถูกเรียกเป็นภาษาลาวเพราะทางการลาวใช้สำเนียงเวียงจันทน์เป็นภาษากลางในการ
 จำแนก จึงทำให้สำเนียงร้อยเอ็ดถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มลูกของภาษาลาว เนื่องจากมีความใกล้เคียงกับภาษา
 เวียงจันทน์มากกว่าทางกรุงเทพมหานคร 2) ชาวไทยอีสานใหม่ เป็นกลุ่มชาวไทยอีสานที่โยกย้ายกัน
 ในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา ไม่ว่าจะเป็ดยุคสงครามหรือการเมือง คนไทยอีสานในกลุ่มนี้ไม่ได้
 ใช้สำเนียงร้อยเอ็ด แต่ใช้ภาษาอีสานที่มีในอีสานเหนือ, อีสานกลาง รวมถึงสำเนียงลาวใต้ที่พบใน
 แขวงจำปาสัก, แขวงอัตตะปือ อีกทั้งมีการพบสำเนียงลาวเวียงจันทน์ที่โยกย้ายเข้ามาช่วงต้น
 กรุงรัตนโกสินทร์

กลุ่มภาษาเขมรเป็นคนพื้นเมืองร้อยเอ็ด แต่มีบรรพบุรุษเชื้อสายเขมร อยู่ในอำเภอสวรรณภูมิ
 และอำเภอเกษตรวิสัย กลุ่มคนเหล่านี้มีภาษาใกล้เคียงกับชาวเขมรในอีสานใต้ หรือที่เรียกกันว่า
 ภาษาเขมรสูง แยกเป็นอีกสำเนียงหนึ่งในตระกูลภาษาเขมร โดยคนกัมพูชาฟังไม่ค่อยเข้าใจ แต่ชาว
 เขมรสูงในประเทศไทยสามารถฟังภาษาเขมรในกัมพูชาแตกฉาน

กลุ่มภาษาส่วย-กวย เป็นคนที่อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีเชื้อสายเป็นชาวส่วยหรือกวย อยู่บริเวณ
 อำเภอสวรรณภูมิ, อำเภอปทุมรัตน์ และอำเภอโพนทราย ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ ภาษากวยจัดอยู่
 ในตระกูลภาษาออสโตร-เอเชียติก เช่นเดียวกับกลุ่มภาษามอญ-เขมร แต่ชาวกวยแยกสายออกมาเป็น
 เวลานั้นมากจึงทำให้มีภาษาใหม่ ปัจจุบันภาษากวยถูกแยกย่อยเป็นอีกกลุ่มภาษาคือกลุ่มภาษากะ
 ตู ภาษาย่อยกวย

กลุ่มภูไทหรือผู้ไท เป็นกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานในเขตอำเภอมะขาม, อำเภอหนองพอก ซึ่งติดต่อกับ
 จังหวัดกาฬสินธุ์, ยโสธร และมุกดาหารคนกลุ่มนี้เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ยาว
 จนมาถึงสมัยรัชกาลที่ 5 โดยในปัจจุบันคือแขวงหัวพัน, แขวงเชียงขวาง, แขวงพงสาลี รวมถึงดินแดน
 สิบสองจุไท หรือในปัจจุบันคือจังหวัดเดียนเบียนฟูในประเทศเวียดนาม พูดภาษาผู้ไท และเรียกตนเอง
 ว่าไทหน้า หน้า เช่น ไทดำ นอกจากนี้ภาษาใกล้เคียงมากกับชาวไทพวน โดย "พวน" คือชื่อเมือง

กลุ่มไทย้อ เป็นกลุ่มที่มีเชื้อสายมาจากแขวงคำมวน ประเทศลาว อาศัยอยู่ในเขตอำเภอโพธิ์ชัย
 ภาษาไทย้อจัดอยู่ในกลุ่มภาษาไทตะวันตกเฉียงใต้ ในประเทศไทยมีจำนวนกว่า 50,000 คน ถึงแม้ใน
 อดีตจะมาจากฝั่งประเทศลาว แต่ชาติพันธุ์ไทย้อไม่ได้ถูกนับรวมกับกลุ่มภาษาลาวทั้ง 6 สำเนียงจาก
 ทางการ ภาษาไทย้อใกล้เคียงกับภาษาภูไท, ผู้ไท, พวน, ลาวโซ่ง และไทดำ

นอกจากนั้นยังมีกลุ่มคนอพยพเข้ามาอาศัยในจังหวัดร้อยเอ็ดในภายหลัง ได้แก่ กลุ่มชาวจีน, ชาวเวียดนาม, แวก

2.6.4 การศึกษา

การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ริเริ่มอย่างแบบตะวันตกนั้นได้เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2453 โดยพระครู เอกุตรสตาธิคุณ (โมง) เจ้าอาวาสวัดศรีมงคล (ปัจจุบันคือวัดสระทอง) อำเภอเมืองร้อยเอ็ด ตรงกับช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มขยายการศึกษาไปสู่หัวเมืองต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2454 รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้ราชบุรุษจันทร์มาเปิดโรงเรียนอย่างเป็นทางการที่วัดศรีมงคล โดยได้ตั้งชื่อว่าโรงเรียนวัดศรีมงคล ปลาย พ.ศ. 2456 จึงได้ย้ายมาทำการสอนที่อาคารที่ว่าการอำเภอเก่าริมคูเมือง พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนประจำมณฑลร้อยเอ็ด และตั้งเป็นโรงเรียนประจำมณฑลร้อยเอ็ด (ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และกาฬสินธุ์) ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย

เนื่องจากโรงเรียนประจำมณฑลร้อยเอ็ดเปิดสอนเฉพาะนักเรียนชาย จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนประจำมณฑลหญิงขึ้นในปี พ.ศ. 2462 โดยได้แยกออกมาทำการเรียนการสอนบริเวณนอกคูเมืองทางทิศใต้ ซึ่งปัจจุบันคือ โรงเรียนสตรีศึกษา ต่อมารัฐก็ได้พยายามส่งเสริมการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากขึ้น โดยได้จัดตั้งโรงเรียนวิสามัญประจำอำเภอจนครบทุกอำเภอในปี พ.ศ. 2513 จนกระทั่งปัจจุบันจังหวัดร้อยเอ็ดมีการจัดการศึกษาในทุกระดับการศึกษาทั้งระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระดับอุดมศึกษา

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
2. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
3. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
4. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด ณ พุ่งกุลาร่องไห้
5. สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กนกวรรณ เอี่ยมชัย (2562, น. 579-590) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการพัฒนานโยบาย สาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมระดับตำบล จังหวัดพะเยา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมระดับตำบลของจังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างเลือกอย่างเจาะจง ในพื้นที่ 5 ตำบล ตำบลละ 30 คน รวม 150 คน จากภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม โดยใช้กระบวนการถอดบทเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็น แนวทางการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตและการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่ามีประเด็นร่วมของนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต และการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย กระบวนการเริ่มต้นจากการก่อตัวของนโยบายเริ่มต้นจากการเห็นปัญหาของผู้นำชุมชนร่วมกับนโยบายภาครัฐ การกำหนดทางเลือกเชิงนโยบาย โดยนำประเด็นเข้าสู่สภาตำบล เพื่อกำหนดแผนงานและงบประมาณในการพัฒนาตำบล การตัดสินใจผ่านกระบวนการประชุมแล้วนำมากำหนดเป็นกฎระเบียบ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจากท้องถิ่น การประเมินและติดตามผลโดยผู้นำชุมชนใช้วิธีการสังเกตจากการดำเนินการตามนโยบาย

ชญัญญาช พุทธิเสน (2562, ปปม.) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษา ชุมชนบ้านโคกล่าม ตำบลหนองบัว อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม การวิจัยเรื่องนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งบ้านโคกล่าม ตำบลหนองบัว อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งบ้านโคกล่าม ตำบลหนองบัว อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีปัจจัยภายในชุมชน ด้านทุนมนุษย์โดยชุมชนบ้านโคกล่าม มีผู้นำที่มีภาวะความเป็นผู้นำ ด้านทุนสังคมชุมชนบ้านโคกล่ามเป็นชุมชนขนาดเล็กอยู่กันแบบเครือญาติ มีการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมตามจารีตประเพณีท้องถิ่นคนในชุมชนมีความสามัคคี มีภูมิปัญญาท้องถิ่นในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ด้านทุนกายภาพ มีโครงสร้างพื้นฐานในการดำรงชีวิตครบถ้วน ด้านทุนธรรมชาติ มีพื้นที่ทำการเกษตร และมีพื้นที่สาธารณะไว้สำหรับปลูกหม่อน ทุนการเงิน มี 3 กองทุน มีกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน คือการจัดเวทีประชาคม การจัดทำแผนชุมชน การจัดกิจกรรมเพื่อแสดงการยกย่องเชิดชูกิจกรรมการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นชุมชน

เข้มแข็ง เกิดจากองค์ประกอบของชุมชนหลายๆอย่างรวมกัน ก่อให้เกิดชุมชนที่มีความสามัคคีและเป็นชุมชนที่มีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งสิ่งเหล่านี้รวมกันเป็นองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น คนในชุมชนมีความสุข เป็นชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน

ภาวิตา เจริญจินดารัตน์ และดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์ (2561, น. 152-161) ได้ทำการศึกษาเรื่อง งานวิจัยท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการวิจัยที่ช่วยให้คนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาของตน และเป็นตัวกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความรู้ ความคิด ในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันวางแผน และร่วมกันรับผลที่เกิดขึ้น ซึ่งกระบวนการเหล่านี้สามารถที่จะตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้มากที่สุด และสามารถแก้ไขปัญหของคนในชุมชนได้ตรงประเด็นที่สุด เพราะผู้ที่ทำวิจัยท้องถิ่นนั้นคือคนในชุมชนเอง โดยการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถวางแผนได้ว่าชุมชนควรจะเริ่มดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเด็นใดก่อน ตามความต้องการของชุมชนที่จะแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งเมื่อชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาได้ก็จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง โดยความเข้มแข็งของชุมชนสามารถวัดได้จากการที่ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง เกิดการรวมกลุ่มกันเกิดการสร้างเครือข่าย เป็นต้น การที่ชุมชนจะเข้มแข็งขึ้นได้นั้น สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ต้องการให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ดังนั้นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงมีส่วนสำคัญในการทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง จนชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้นในที่สุด

นิล พันธุ์ชื่น (2561, น. 232) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สถานะทางกฎหมายของกฎหมายหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 พบว่า หมู่บ้านเป็นหน่วยการปกครองที่มีขนาดเล็กที่สุดตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง ท้องที่ พ.ศ. 2457 แม้จะเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองแต่กลับไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจ ในการกำหนดระเบียบหรือกฎหมายหมู่บ้านได้ ส่งผลให้ระเบียบหรือกฎหมายที่กำหนดขึ้นไม่มีสถานะ ตามกฎหมายเป็นแต่เพียงการยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านเท่านั้น เมื่อมีผู้ไม่ปฏิบัติตาม หรือละเมิดระเบียบหรือกฎหมายผู้นั้นก็ไม่ได้มีความรับผิดชอบตามกฎหมายแต่อย่างใด ทั้งที่หมู่บ้านเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีแนวทางปฏิบัติ วัฒนธรรม จารีตประเพณี สืบทอดต่อกันมาแต่ เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้แนวปฏิบัติ วัฒนธรรมจารีตประเพณีเหล่านั้นต้องมีอันเลือนหายไปในขณะที่เดียวกันเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ทำให้เกิดนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรขึ้น และยังบัญญัติให้นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรสามารถ

กำหนด ระเบียบหมู่บ้านจัดสรรเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สาธารณูปโภค การอยู่อาศัยและการจราจร ภายใน ที่ดินจัดสรรได้ทำให้กฎกติกาการอยู่ร่วมกันในหมู่บ้านจัดสรรถูกรับรองให้มีผลตามกฎหมาย หากมีการฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าวย่อมส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบตามกฎหมายขึ้น จะเป็นการดีกว่า หรือไม่หากหมู่บ้านสามารถนำแนวปฏิบัติวัฒนธรรม จารีตประเพณีที่สืบทอดต่อกันมานี้ มากำหนด เป็นระเบียบหรือกฎหมายหมู่บ้านที่มีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อชุมชน ร่วมกัน ทำให้การบริหารจัดการหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วชิราภรณ์ สุรชนะสกุล,ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ และอัจฉรา ไชยบุถัมภ (2560, น. 92) ได้ ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน การวิจัยนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคและบทบาท การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน 2) วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และองค์ประกอบการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ และ 3) นำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความ เข้มแข็ง ของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารของวิทยาลัยชุมชน จำนวน 47 คน ผู้ทรงคุณวุฒิของวิทยาลัยชุมชน จำนวน 4 คน ผู้เกี่ยวข้องกับวิทยาลัยชุมชน จำนวน 233 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ประเมินความเหมาะสม (ร่าง) รูปแบบฯ จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเหมาะสม (ร่าง) รูปแบบฯ และการจัดประชุมโดยอิงผู้ทรงคุณวุฒิ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติเชิง บรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันใน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามความคิดเห็น ของผู้เกี่ยวข้องโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่สุดทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มประชาชนชาวบ้านและผู้นำชุมชนที่มีอยู่ใน ระดับมาก และมีปัญหาอุปสรรค เกี่ยวกับการบริหารจัดการ บุคลากร และเครือข่ายความร่วมมือ รวมทั้ง มีบทบาท 3 ลักษณะ ได้แก่ ตามเป้าหมาย ตามพันธกิจ และตามรูปแบบการจัดการศึกษา 2) องค์ประกอบ การเสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ การมีเป้าหมายร่วมกัน การเรียนรู้ของชุมชน การมีส่วนร่วม ของชุมชน เครือข่ายความร่วมมือ ศักยภาพของชุมชน ทุนภูมิสังคม และการบริหารจัดการชุมชน และ 3) รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประกอบไปด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน บทบาทการเสริมสร้างความ เข้มแข็ง ของชุมชน หลักการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ

วราพร วันไชยธนวงศ์, พิมพ์ใจ อุ๋นบ้าน, พงษ์นิย มนต์พรหม (2560, น. 43) การพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนุญสุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ พบว่า การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนุญสุขภาพของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายมี 3 กลุ่มตามระยะของงานวิจัย ระยะที่ 1 ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนธรรมนุญสุขภาพวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์เป็น ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ตัวแทนอาจารย์ 5 คน ตัวแทนสายสนับสนุน 5 คน และตัวแทนนักศึกษา จำนวน 5 คน ระยะที่ 2 พัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนุญสุขภาพวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ ปีการศึกษา 2558 รวมทั้งสิ้น 685 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและอาจารย์ 59 คน บุคลากร 45 คน และนักศึกษา 581 คน ระยะที่ 3 ศึกษาผลการขับเคลื่อนธรรมนุญสุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ ปีการศึกษา 2558 รวมทั้งสิ้น 270 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและอาจารย์ 23 คน บุคลากร 17 คน และนักศึกษา 230 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมข้อมูลคือแบบสอบถามการใช้ธรรมนุญสุขภาพ 3 ส่วนคือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) การปฏิบัติตามธรรมนุญสุขภาพ 3) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการใช้ธรรมนุญสุขภาพเครื่องมือผ่านการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.67การวิเคราะห์ข้อมูลผลการปฏิบัติตามธรรมนุญสุขภาพฯ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลข้อดีข้อบกพร่อง ของธรรมนุญสุขภาพข้อจำกัด / อุปสรรค ในการนำธรรมนุญสุขภาพไปใช้ผลลัพธ์ต่อสุขภาพ (Health Outcome) ที่ได้จากการนำธรรมนุญสุขภาพไปใช้ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงธรรมนุญสุขภาพ(ประเด็นเนื้อหา และการนำไปใช้) ใช้วิธีการสังเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนุญสุขภาพวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง คือเริ่มจากการประกาศนโยบาย มีกลไกการขับเคลื่อนธรรมนุญสุขภาพ โดยการประชุมของนักศึกษาภายใต้สโมสรนักศึกษาและนำเข้าชมรมต่าง ๆ มีการประชุมของอาจารย์และเจ้าหน้าที่แล้วนำกิจกรรมต่าง ๆ เข้าครอบครั้วเสมือน และกำหนดเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการทำงานกลไกการขับเคลื่อนธรรมนุญสุขภาพมีวิธีการสร้างแรงจูงใจ เน้นการเชิญชวน ยกย่อง ให้เกียรติบัตร เอื้ออาทร การพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนุญสุขภาพวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่มีขั้นตอนการจัดทำ ธรรมนุญสุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ 1) จัดตั้งแกนนำ (สโมสรนักศึกษา – นักศึกษา)

2) จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกับแกนนำ 3) ประเมินสถานการณ์ (เวทีสมัชชา และ ทำแบบสอบถาม)
 4) จัดหมวดหมู่ความต้องการ 5) ยกร่างธรรมนูญ 6) ประชาพิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นเพื่อปรับไข (เวทีสมัชชา) 7) ประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพ 8) ติดตาม และประเมินผลมีประเด็นธรรมนูญสุขภาพ 10 ข้อ ได้แก่ วิทยาลัยได้ยกร่างธรรมนูญสุขภาพโดยมีรายละเอียด 10 ข้อคือ 1) ออกกำลังกายทุกวัน พุธสับดี 2) รับประทานอาหารและดื่มน้ำสะอาดถูกสุขลักษณะโดยใช้ภาชนะของตัวเอง 3) แต่งกายสะอาด ถูกต้องตามระเบียบของวิทยาลัย 4) ตรวจสุขภาพ ปีละ 1 ครั้ง 5) เปิดเพลงสบาย ๆ ตอนพักเที่ยง 6) ทำสมาธิ 5 นาที ก่อนเรียนทุกวิชา และนอนสมาธิวันละ 20 นาที ตอนพักเที่ยง 7) เข้าห้องพระ รักษาศีล 5 และรับประทานอาหารมังสวิรัตทุกวันจันทร์ 8) ตักบาตรเดือนละ 1 ครั้ง และฟังธรรมะบรรยายทุกวันพุธสับดีที่ 3 ของเดือน 9) ร่วมกิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดวิทยาลัยเดือนละ 1 ครั้ง และปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปีละ 1 ครั้งและ 10) คัดแยกขยะ ผลการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ ผลการปฏิบัติตามธรรมนูญสุขภาพในภาพรวมอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 2.89 ผลลัพธ์ต่อสุขภาพ (Health Outcome) ที่ได้จากการนำธรรมนูญสุขภาพไปใช้ได้แกมีสุขภาพกายที่แข็งแรงในระยะยาวทำให้สุขภาพจิตดีในระยะยาวจิตใจเบิกบานได้ร่วมกิจกรรมในสถานที่ทำงานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานมีรูปร่างที่ดีหน้าตาที่แจ่มใสทำให้มีสติทำให้จิตใจหนักแน่น มั่นคงจากการเข้าห้องพระ มีที่พึ่งทางใจ

พระมหาสาทร ธมมาทโร (บุญชูยะ) (2560, น. 80) ได้ทำการศึกษาเรื่อง หมู่บ้านรักษาศีล 5 รูปแบบ และกระบวนการเสริมสร้างการดำรงชีวิต ดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “หมู่บ้านรักษาศีล 5: รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างการดำรงชีวิต” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศีล 5 ในพระพุทธศาสนา การรักษาศีล 5 ของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดลพบุรี และ เสนอรูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างการดำรงชีวิตตามหลักศีล 5 ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการวิจัยคืองานวิจัยขั้นนี้เป็งานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับศีล 5 ในจังหวัดลพบุรี จำนวน 10 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า ศีล 5 มีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม เป็นพื้นฐานการพัฒนาตนเองให้พบกับความสุขการพัฒนาชีวิตที่งอกงาม มีจิตสำนึกแห่งความดีงามเป็นมรรควิธีและเป้าหมายของการพัฒนาชีวิตที่ดีงามและการจัดการเพื่อคุ้มครองชีวิตที่ตีร่วมกัน หมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นอีกรูปแบบหนึ่งี่แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม เป็นรูปแบบของการสร้างสังคมตามแนววิถีพุทธได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเคารพในสิทธิของกัน ได้แสดงตนเป็นพุทธมามกะ ได้ใกล้ชิดพระพุทธศาสนาให้สมกับที่สังคมไทยเป็นเมืองที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา รูปแบบและกระบวนการ

เสริมสร้างการดำรงชีวิตตามหลักศีล 5 จังหวัดลพบุรี จึงสรุปออกมาเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการสมาทานศีล 5 ตามหลักวิริตี 3 และ 2) รูปแบบตามหลักเบญจธรรม

วรพิทย์ มีมาก (2560, น. 179) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ บทวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน การสุ่มตัวอย่างกองทุนหมู่บ้านใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 7,920 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อถือได้ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลที่ได้จากการวิจัย มีดังนี้ 1) การนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ มีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้าน มีแนวโน้มที่จะเป็นไปตามองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลการมีภูมิคุ้มกันในตนเอง ความรู้ และคุณธรรมจากระดับปานกลางถึงระดับค่อนข้างสูง 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ ได้แก่ ความมีเหตุผลความพอประมาณ การติดต่อสื่อสาร ความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง โครงสร้างการปฏิบัติงาน คุณธรรม ความรู้ ทรัพยากร และลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน

ประกันชัย ไกรรัตน์ (2560, น. 634) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการคัดแยกขยะมูลฝอย เขตเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ มุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการคัดแยกขยะมูลฝอย เขตเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ กลุ่มเป้าหมายคือคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพ และคณะกรรมการสำนักธรรมนูญสุขภาพตำบล จำนวน 35 คน และประชาชน จำนวน 459 คน วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม แบบบันทึก และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา ใช้สถิติวิเคราะห์ได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการศึกษา พบว่า บริบทของชุมชนเป็นชุมชนกึ่งเขตเมือง คราวเรือนยัง

ขาดความชัดเจน ความต่อเนื่อง และ ไม่เข้าใจในหลักการธรรมนูญสุขภาพตำบล ได้มีการประยุกต์แนวทางตามหลักการธรรมนูญสุขภาพตำบล การคัดแยกขยะมูลฝอย ผ่านแผนงาน โครงการ 3 โครงการ 1) โครงการให้ความรู้ประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย 2) โครงการธนาคารขยะชุมชน และ 3) โครงการส่งเสริม การคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชน ตามกระบวนการพัฒนารูปแบบ 3 ขั้นตอน พบว่า กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงระดับการมีส่วนร่วมก่อนและหลังดำเนินการ ระดับปานกลาง ระดับความรู้ก่อน และหลังดำเนินการ ระดับสูง ส่วนระดับการปฏิบัติตนก่อนดำเนินการ ระดับปานกลาง และหลังดำเนินการ ระดับมาก ส่วนกลุ่มตัวอย่างประชาชน อายุ 15 – 59 ปี หลังดำเนินการมีความรู้ส่วนใหญ่ ระดับสูง มีการปฏิบัติตน ส่วนใหญ่ ระดับปานกลาง โดยสรุป กระบวนการการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการ คัดแยกขยะมูลฝอย ครั้งนี้ ได้ องค์ประกอบ เรียกว่า VISIT Model ซึ่ง องค์ประกอบ คือ 1) การสมัครใจเข้าร่วม 2) การตรวจสอบ ได้ มีความโปร่งใส 3) การประสาน งานระหว่างภาคี 4) การสร้างรายได้ และ 5) มีทีมให้ความรู้เทคโนโลยีคัดแยกขยะ ซึ่งเป็น แนวทางที่จะพัฒนาเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพระดับตำบล ต่อไป

กมลรัตน์ ชื่นช้อย (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ธรรมนูญสุขภาพตำบลหนองแวง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้สำรวจสภาพปัญหาปัจจุบันตามชีวิตที่ดำรงอยู่ของประชาชน และความต้องการของประชาชนตำบลหนองแวงตามความเป็นจริงในการดำรงชีวิต ภายใต้สภาพสังคมชนบท ที่มีความรักใคร่ กลมเกลียว ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ยึดโยงความเป็นญาติร่วมบ้าน ภายใต้การดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความอยู่รอดและเพื่อสร้างอนาคตให้กับคนในครอบครัว

ธรรมนูญสุขภาพตำบลหนองแวง จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการเสริมพลังการขับเคลื่อนสู่การจัดทำธรรมนูญสุขภาพระดับตำบลหนองแวง ที่เกิดจากการรวมตัวของภาคีเครือข่ายภาคประชาชน ภาคีรัฐ และภาควิชาการมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ คณะทำงานประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผอ.กองสมาชิกสภาเทศบาล และภาคประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพตำบล โดยใช้กระบวนการประชาคมสร้างการมีส่วนร่วมครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

จากการสำรวจสภาพปัญหาเบื้องต้นของประชาชนคนตำบลหนองแวง พบประเด็นปัญหาทั้งหมด 8 หัวข้อ ได้แก่ 1) การใช้สารเคมี 2) การทะเลาะวิวาท 3) การขั้บรถชิง 4) การดื่มสุรา 5) การทิ้งขยะ 6) ยาเสพติด 7) การเล่นเกมพนัน 8) ปัญหาอื่น ๆ และได้มีการนำประเด็นปัญหา

ทั้งหมดมาร่วมกันถอดบทเรียน ร่วมกันของภาคีเครือข่าย และได้สรุปธรรมนูญสุขภาพตำบลหนองแวง ในประเด็นหัวข้อการจัดการขยะ ซึ่งสาเหตุมาจากพฤติกรรมของคนในชุมชน เช่นการใช้ขยะประเภท พลาสติกมากขึ้น มักร้าง ไม่มีวินัย ตรงไหนทิ้งตรงนั้น

องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ได้ประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพตำบล อยู่ในช่วงดำเนินการ ประกาศใช้ โดยผลจากโครงการเสริมพลังขับเคลื่อนสุขภาวะสู่การจัดทำธรรมนูญสุขภาพระดับตำบล หนองแวง เกิดเป็นนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม โดยธรรมนูญสุขภาพตำบลหนองแวงแบ่ง ออกเป็น 4 หมวด ดังนี้ หมวดที่ 1 ด้านพฤติกรรม หมวดที่ 2 ด้านสิ่งแวดล้อม หมวดที่ 3 ด้านระบบ กลไก หมวดที่ 4 ด้านศักยภาพ โดยจะพัฒนาให้มีการนำเข้าสู่แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองแวงต่อไป

ข้อเสนอแนะ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ควรมีการดำเนินงานเพื่อ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับภาคีเครือข่าย และผลักดันให้เกิดข้อบัญญัติของท้องถิ่น ให้สามารถมีผลบังคับใช้ต่อไป

ชุมแพ แสนยะบุตร (2560, น. 53) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และภาคประชาชนต่อต้านการทุจริตขององค์กรชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลกลาง หมื่น อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการ และวิธีการในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ปัจจัยหลักของ ความสำเร็จที่เอื้อหรือก่อให้เกิด ความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตของชุมชน และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างความ เข้มแข็ง ให้กับชุมชนและภาคประชาชนต่อต้านการทุจริตในองค์กรชุมชน ในเขตเทศบาลตำบล กลางหมื่น อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน และตัวแทนสมาชิกในชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 12 คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชน เขตเทศบาลตำบล กลางหมื่น เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยด้วยวิธีการหาค่าความ เทียงตรง โดยการ ให้คณะผู้เชี่ยวชาญดูในภาพรวมด้านเนื้อหา ภาษาและ ความครอบคลุม และเก็บ รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนา กลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดของการ วิจัย แล้วนำ เสนอข้อมูลในรูปแบบการเขียนบรรยายผลและข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการและวิธีการในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เกิดจากการประกาศเจตนารมณ์ ของสมาชิก ชุมชนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตในพื้นที่ของตน ซึ่งมีการเข้าร่วมในรูปแบบจิตอาสา จนเกิดเป็นองค์กรชุมชนเพื่อต่อต้านการทุจริต ทั้งนี้ ปัจจัยหลักของความสำเร็จที่ำ ให้เกิดการสร้าง

ความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อต่อต้านการทุจริต ในเขตเทศบาลตำบลกลางหมื่นประกอบด้วย ศักยภาพนโยบายของผู้นำ กลไกการตรวจสอบ และการสนองตอบความต้องการของประชาชน และ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและภาคประชาชนต่อต้านการทุจริต ประกอบด้วย สมาชิกในชุมชนพึงตระหนักบทบาทหน้าที่ของตน ถือปฏิบัติอย่างเต็มกำลัง ความสามารถ เน้นการสร้างควมสามัคคี และแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง หากจะนำ รูปแบบการ ดำเนินการนี้ไปใช้ จำ เป็นต้องทำความเข้าใจว่าจะสามารถนำตัวแบบนี้ไปใช้ได้เหมาะสมตามสภาพ พื้นที่ชุมชนของตนได้หรือไม่ เนื่องจากบริบทของแต่ละ สถานที่ย่อมมีความแตกต่างกัน

ยন্ত্রการ จินะคำปา (2560, น. 183-184) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการพัฒนาต้นแบบ ชุมชนบริหารจัดการตนเอง: กรณีของตำบลชมภู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาค้นคว้ามี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ กระบวนการพัฒนาชุมชนในรูปแบบชุมชนบริหารจัดการ ตนเองให้บรรลุผล โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกแก่ผู้ให้ ข้อมูลจำนวน 19 ท่าน รวมทั้งการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการ ศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ามีกระบวนการบริหารชุมชนด้วยการส่งต่อความยั่งยืนของ ชุมชนโดยมีกระบวนการพัฒนาชุมชน คือ ชุมชนมีเป้าหมาย มีทิศทางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ สืบทอดไปยังคนรุ่นหลัง มีระบบ ฐานข้อมูลที่สำคัญของชุมชนที่สามารถนำไปวางแผนและกำหนด แนวทางการพัฒนาจนเกิด แผนพัฒนาชุมชนเองโดยมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ในระดับตำบล ที่ครอบคลุมในด้าน เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ เด็ก-เยาวชน ยาเสพติด สามารถ ปฏิบัติตามแผนชุมชน ร่วมกันของคนในพื้นที่และถูกจัดการแก้ไขตามกระบวนการที่กำหนดไว้ใน การ พัฒนาเน้นเรื่องการเมืองการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานด้านการพัฒนาและติดตามตรวจสอบ อย่างเป็นรูปธรรม ชุมชน มีการจัดการปัญหาในชุมชนโดยใช้ประชาชนเป็นหลัก มีองค์กรชุมชน ที่หลากหลายเป็นพื้นฐานของ การทำงานด้านการพัฒนา มีการจัดการทุนชุมชนทั้งทุนทรัพยากร ทุนสิ่งแวดล้อม ทุนการเงิน และทุน ภูมิปัญญาเกิดระบบสวัสดิการเพื่อสร้างความมั่นคงเพียงพอต่อ ชีวิต และการอยู่ร่วมกันของชุมชนได้ อย่างยั่งยืน เกิดความสัมพันธ์ของกลุ่มองค์กรต่างๆในท้องถิ่น สร้างกระบวนการขององค์กรชุมชน เกิด การเรียนรู้และมีแหล่งเรียนรู้ระดับตำบล มีระบบการจัดการ ความรู้ ทางด้านภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม มีบทเรียนเพื่อสื่อสารต่อสาธารณะ และชุมชนอื่นต่อไป คนในชุมชนมีความสุข มีความเป็นเจ้าของ ชุมชน มีระเบียบกฎกติกาการอยู่ร่วมกัน มีความผูกพันช่วย เหลือซึ่งกันและกัน เน้นการมีส่วนร่วม ของคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เกิดความสัมพันธ์ในการร่วม กันของทุกคนในชุมชน สร้างระบบการ

พัฒนาคนจากรุ่นสู่รุ่น มีคนรุ่นใหม่มาสืบต่อต่อเจตนาธรรมณ์ ยึดตามหลักธรรมาภิบาล ความน่าเชื่อถือ ในการดำเนินงาน และมีระบบการตรวจสอบการทำงานของ ชุมชน ที่ทุกคนสามารถสอบถาม ในการ พัฒนาชุมชน และหาข้อสรุปได้ โดยแนวความคิดการพัฒนาชุมชน บริหารจัดการตนเอง ทำให้ชุมชนเข้ม แข็ง ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ ครอบครัวมีคุณภาพชีวิต ที่ดี มีความสุขจากกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เห็นคุณค่าในสิ่งที่ ตนเองประพฤติปฏิบัติจนเกิดความภูมิใจ ส่งผลที่ดีต่อตนเองและชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่อย่างยั่งยืน

ลัดดาวัลย์ สำราญ (2559, น. 629) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของ ชุมชน กรณีศึกษา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี โดย ศึกษาจากประชาชน ที่อาศัยอยู่ใน อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 350 คน โดยการสุ่มแบบตามสะดวกเครื่องมือ ที่ใช้เป็น แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่า เบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบ พหุคูณ (Multiple Correlation Analysis)ในการ ทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน 3) ด้าน การบริหารจัดการชุมชน 4) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม ชุมชน และ 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน โดยรวมภาพอยู่ในระดับ มาก และความ คิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเข้มแข็งของชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจาก การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความ เข้มแข็งของชุมชน เรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรอื่น ด้านการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน และด้านความรู้ความสามารถของผู้นำชุมชน

ธนพร นุตสารและคณะ (2559, น. 2) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วิถีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน งานวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติ พันธุ์ อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็น งานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ระเบียบวิจัยทางด้านมานุษยวิทยา (Anthropology) และมานุษยวิทยาดนตรี (Ethnomusicology) โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษา ดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อ ตำบลเวียงใต้ และกลุ่มชาติพันธุ์ มูเซอ ตำบลแม่มาเตง อำเภอลำปาง จังหวัด แม่ฮ่องสอน 2) ศึกษาสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ของกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ ตำบลแม่มาเตง อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 3) ศึกษาวัฒนธรรมกฎหมายของกลุ่ม ชาติพันธุ์ลื้อ ตำบลเวียงใต้ และกลุ่ม

ชาติพันธุ์มูเซอ ตำบลแม่नाเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ข้อมูลที่ได้การสัมภาษณ์ ทั้งนี้จะเสนอผลการวิจัยแบบพรรณวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู ตำบลเวียงใต้ คนตรียังมีการดำรงอยู่ และในชุมชนมีเครื่องดนตรีที่ใช้ใน เทศกาล ดังนี้เครื่องเป่า คือ ปาลิผู้หลู ผู้หลูแลแล ผู้หลูนาอู่ และหยื่อหลู เครื่องดีด จำนวน 1 เครื่อง คือ ซือปือ เครื่องดนตรีปาลิผู้หลู ผู้หลูแลแล ผู้หลูนาอู่ เป็นเครื่องดนตรีประเภทแคน มีลิ้นอิสระ มีทา จากไม้ไผ่ จำนวน 5 ท่อ น้ำ เต้า และซี่ขึ้นโรง เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชนิดมีขนาดที่แตกต่างกัน คือ ปาลิผู้หลู มีขนาดเล็ก ผู้หลูแลแล มีขนาดกลาง และ ผู้หลูนาอู่มีขนาดใหญ่ เกิดเสียงจากการเป่า และการดีด จะทำให้เกิดเสียง ประสานและเสียงโครน วิธีการเป่าและการดีดอยู่ที่ความแตกต่างลีลาและจังหวะของนักดนตรี เครื่องดนตรี ทั้ง 3 ประเภท มีข้อแตกต่างที่ความเร็วและการเต้นของนักดนตรี ส่วนหยื่อหลูเป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมของ เครื่องเป่า ดนตรีมี 2 แบบ คือ แบบเป่าข้าง และเป่าปลาย มีรูไล่ระดับเสียง 6 รู และ ซือปือเป็นเครื่องดนตรี ประเภทดีดมีลักษณะคล้ายกับซามิเซ็งเครื่องดนตรีญี่ปุ่น คือไม่มีเฟร็ต และมีขนาดที่เล็กกว่ามาก มีสาย จำนวน 3 สาย และบรรเลงโดยใช้ปลายเขาสัตว์สวมที่นิ้วชี้เพลงที่ใช้ในเทศกาลมีจำนวน 19 เพลง ดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ พบว่า หน่อซื่อแหล่เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า มีลิ้นอิสระ อยู่ใน ตระกูลแคน หน่อซื่อแหล่ทา จากน้ำ เต้า ไม้ไผ่สำหรับทำ ท่อ และไม้ไผ่ทำ ลิ้น และซี่ขึ้นโรงอุดรอบ ๆ ท่อเพื่อ ไม้ให้ลมภายในออกมาด้านนอก หน่อซื่อแหล่มีหลายขนาดขึ้นอยู่กับขนาดของน้ำ เต้า การเป่าหน่อซื่อ แหล่สามารถผลิตเสียงทำนอง เสียงประสานและเสียงโครน ส่วนบทเพลงที่ใช้ใน เทศกาลทั้งหมดจำนวน 13 เพลง 3) ศึกษาสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ ตำบลแม่नाเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่ากลุ่มชาติพันธุ์มูเซอมีการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้ความเชื่อ และการนับถือผีเป็นแนวการเชื่อมโยง เพื่อให้สมาชิกภายใน ชุมชนดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้มีความ ยั่งยืน ส่วนด้านการเผาป่า ก่อนเข้าสู่ฤดูฝนซึ่งเป็นฤดู การทา การเกษตร กลุ่มชาติพันธุ์มูเซอต้องมีการเตรียม พื้นดินหลังจากการเก็บเกี่ยวจะมีวัชพืชขึ้นมา และมีใบไม้ที่ทับถมเป็นระยะเวลาหลายเดือน การกำจัดวัชพืชและใบไม้ด้วยการเผาป่าเป็นขั้นตอนที่ สะดวก เนื่องจากมีใบไม้ที่หล่นมาทับถมเป็นจำนวนมากและเป็นการป้องกันไฟป่า รวมทั้งเจ้าหน้าที่ป่า ไม้ให้ใช้วิธีการเผาแทนการใช้รถเข้าไปเกรดหน้าดินแทนเพราะจะทำให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม่ได้ อย่าง รวดเร็ว 4) ศึกษาวัฒนธรรมกฎหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู ตำบลเวียงใต้ และกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ ตำบลแม่नाเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ลีซอ ตำบลเวียงใต้และกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้อำเภอปายมากทำให้ทั้ง 2 กลุ่มชาติพันธุ์รับวัฒนธรรมจากภายนอก

ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 2 กลุ่มนี้ใช้วัฒนธรรมกฎหมายด้วยวิธีการนับถือผีเป็นการควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน แต่ปัจจุบันที่ภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปการนับถือผีแบบดั้งเดิมไม่สามารถควบคุมสมาชิกภายในชุมชนได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎระเบียบของชุมชนขึ้นมา เพื่อควบคุมให้สมาชิกในชุมชนมีระเบียบวินัยและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งการตั้งกฎหมายท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำวัฒนธรรมกฎหมายเข้ามาปรับเพื่อให้เกิดความสงบสุขในชุมชน

อรรถพล ศรีประภา (2558, น. 58) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการ ออกกำลังกายในชุมชนตำบลโคกกว้าง อำเภอบึงคล้า จังหวัดบึงกาฬ พบว่า การพัฒนาธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายในชุมชนนั้นต้อง อาศัย 3 ภาคส่วนในการขับเคลื่อน ภาควิชาการ ภาคประชาชน ภาครัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ร่วมกับการถอดบทเรียน เพื่อให้เกิดข้อตกลง กติกา เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนร่วมกันในการส่งเสริมสุขภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายในชุมชนตำบลโคกกว้าง อำเภอบึงคล้า จังหวัดบึงกาฬ โดยทำการศึกษากลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 62 คน กระบวนการศึกษาประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนแก้ไขปัญหา การปฏิบัติการ และการ ติดตามประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพ ด้วยการออกกำลังกายในชุมชน เกิดการบูรณาการทำงานร่วมกันของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในตำบลโคกกว้าง ในการร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาของตำบลมีความเข้าใจตรงกันที่จะแก้ไขปัญหาของตำบลโคกกว้างเป็น แบบองค์รวม มองจุดอ่อนที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องร่วมกันแก้ไข โดยมีการคืนข้อมูลทางด้านสุขภาพให้กับ กลุ่ม ชุมชน เป็นการสะท้อนและกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการรับรู้ปัญหาทางด้านสุขภาพที่ตนเองได้มองข้าม เกิดการ ตระหนักที่จะช่วยกันหาทางแก้ไข ร่วมวางแผนดำเนินการและนำไปปฏิบัติ เพื่อให้คนในตำบลมีสุขภาพที่ดีตามกรอบ และแนวทางที่ธรรมนูญสุขภาพตำบลเฉพาะพื้นที่ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายในชุมชน ตำบล โคกกว้าง ปัจจัยความสำเร็จในครั้งนี้ ประกอบด้วย ภาควิชาการ ภาคประชาชน ภาครัฐ เข้ามา

มีส่วนร่วมในการ พัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตั้งนั้น กระบวนการขับเคลื่อนธรรมาภิบาลเฉพาะพื้นที่ ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพ ด้วยการออกกำลังภายในชุมชน จึงต้องอาศัยศักยภาพและความ เข้มแข็งของชุมชนเป็นพื้นฐานในกระบวนการจัดการ หน่วยงานรัฐระดับพื้นที่สนับสนุนงบประมาณ และวิชาการ โดยยึดหลักการทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้ชุมชนมีข้อตกลง กติกา ร่วมกันเกิดการรับรู้แก้ปัญหาทางด้านสุขภาพด้วยตนเองได้

ปัญญารัตน์ นุรักษ์ (2558, น. 303) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานกองทุน หลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น อำเภอนาทม จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น เพื่อเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพการได้รับบริการตามชุดสิทธิประโยชน์จำแนกตามศักยภาพการบริหารจัดการของกองทุน หลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น และ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ในอำเภอนาทม จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรอายุ 25 ปีขึ้นไป ที่ถูกสุ่มอย่างเป็นระบบ จำนวน 243 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test ข้อมูลเชิงคุณภาพ รวบรวมด้วยการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึก คณะกรรมการบริหารกองทุนจำนวน 49 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เพื่อสรุปปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 43.2 ซึ่งมี ให้บริการตรวจมะเร็งปากมดลูกมากที่สุด ถึงร้อยละ 95.5 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของประสิทธิภาพการได้รับบริการตามชุดสิทธิประโยชน์ของกองทุนที่มีการบริหารจัดการ ระดับดี และ ระดับปานกลาง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-2.25, p < 0.05$) ปัญหาที่สำคัญในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น คือ ความไม่เพียงพอของ งบประมาณ ในหมวดค่าใช้จ่ายการบริหารจัดการหรือพัฒนากองทุนให้มีประสิทธิภาพ และขาดการ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของกองทุน ดังนั้น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติควรเพิ่ม งบประมาณในการบริหารจัดการและคณะกรรมการบริหารกองทุน ควรประชาสัมพันธ์ผลการ ดำเนินงานของกองทุนให้ประชาชนได้รับทราบ

ศุภวัฒน์ ปภัสสรากาญจน์ (2558, น. 28) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเข้มแข็งและศักยภาพขององค์กรชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี รายงานวิจัยนี้ ได้เสนอผลการประเมินศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในจังหวัด สุพรรณบุรี จำนวน 2 ประเภท ประเภทละ 2 องค์กรชุมชน อันได้แก่ องค์กรชุมชนที่มีการดำเนินงาน ในลักษณะประกอบการเชิงวิสาหกิจและองค์กรชุมชนที่มีการดำเนินงานในลักษณะเชิงสังคม และวัฒนธรรม ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นถึงศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ทั้ง 2 ประเภท เห็นได้จากการที่องค์กรชุมชนทั้ง 2 ประเภทได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนอย่าง สูง อันเนื่องมาจากความสามารถในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยใช้ต้นทุน ทางสังคม และทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน งานวิจัยนี้ ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้รัฐ ให้ความสำคัญองค์กรชุมชนและปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศโดยให้ความสำคัญ กับท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นและใช้ศักยภาพของท้องถิ่นในฐานะจักรกลของการพัฒนาประเทศจากระดับล่าง ไปสู่ระดับบนให้มากยิ่งขึ้น

พัชรารวรรณ จันทร์เพชร (2555, น. 48) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพองค์กรบริหารส่วนตำบล ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ตำบลหัวโตน อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษาการพัฒนาศักยภาพองค์กรบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ตำบลหัวโตน อำเภอสวรรณภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรกลุ่มตัวอย่างในองค์การ บริหารส่วนตำบลจำนวน 30 คน และแกนนำผู้สูงอายุจำนวน 60 คน จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ อบต. ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ และกระบวนการ วางแผนแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เปรียบเทียบ ค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังดำเนินการ ด้วยสถิติ Paired Sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการ วิจัย พบว่า ภายหลังจากการดำเนินการ บุคลากรกลุ่มตัวอย่างใน อบต. มีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ ทักษะคิดการรับรู้ บทบาทหน้าที่ ความเชื่อในความสามารถตนเองในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และความพึงพอใจ ในการมีส่วนร่วมดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนสูงกว่าก่อนดำเนินการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$)

พัชรชาติ ตรีชัย (2552, น. 126-127) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกลางดง ตำบลศิลาลอยอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บทความเรื่อง “การวิเคราะห์ความเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกลางดงตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่การพลิกฟื้นความเข้มแข็งของชุมชนบ้านหนองกลางดง 2) เพื่อศึกษาการวิเคราะห์กลยุทธ์ต่างๆ หรือเทคนิควิธีของผู้นำชุมชนที่สามารถพลิกฟื้นสังคมอ่อนแอไปสู่สังคมแห่งความเข้มแข็ง ผลจากการศึกษาสามารถตอบคำถามได้ คือ 1) ปัจจัยสำคัญของการพลิกฟื้นจากสังคมที่มีปัญหาวิกฤติในด้านต่าง ๆ สามารถทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ เป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญคือ 1) ผู้นำ มีภาวะผู้นำโดดเด่นในด้านขีดความสามารถของผู้นำ (ผู้ใหญ่โชคชัย ลิ่มประดิษฐ์) ในการสร้างกระบวนการประชาธิปไตยในการบริหารงาน เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา การมีจุดยืนทางความคิด วิธีคิด เห็นคุณค่าและพลังในการพัฒนาชุมชน ตระหนักสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนรู้จักพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพิงจากภายนอก เป็นผู้นำที่มีความมั่นใจในตนเองสูงมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มุ่งมั่น และมีความสามารถในการถ่ายทอดอย่างชัดเจน 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนบ้านหนองกลางดง การสร้างพลังการทำงานเป็นทีม สร้างคนดี คนเก่ง คนมีความสามารถ สร้างผู้นำในชุมชน ประสานพนักกำลังร่วมคิดร่วมทำ 3) การมีทุนทางสังคมในมิติต่าง ๆ ความสัมพันธ์เกื้อกูลภายในชุมชนความรักสามัคคี ผูกพันกัน สานสัมพันธ์กันในระบอบอาวุโส ภูมิปัญญาชาวบ้าน เก่งคิดเก่งทำ เห็นผลได้ในทางปฏิบัติ 4) ทุนทางเศรษฐกิจ สามารถพึ่งตนเองได้ มีการรวมกลุ่มทางอาชีพ นำภูมิปัญญาเพิ่มมูลค่าผลผลิต (แปรรูป) ลดปัญหาการว่างงาน สร้างรายได้ชุมชนปลอดภัย สังคมมีความสุข 2) กลยุทธ์ที่ผู้นำชุมชนสามารถพลิกฟื้นไปสู่ความเข้มแข็ง จากการศึกษา พบว่าการมีสภา 59 และการจัดทำแผนชุมชน เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่ทำให้เกิดการหลอมรวมคนในชุมชนและเป็นการพนักกำลังประสานประโยชน์เป็นหนึ่งเดียว การมีสภา 59 เป็นพื้นฐานที่มั่นคงในระบอบประชาธิปไตย การจัดทำแผนชุมชน เป็นการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ กองทุนชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการพัฒนาพลิกฟื้นให้เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างแท้จริง แผนชุมชนเป็นแผนที่ชีวิตของสังคมให้ดำเนินไปตามแนวทางที่ได้ร่วมกันคิดแก้ปัญหาเพื่อเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนบ้านหนองกลางดง สภา 59 และแผนชุมชนถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ทำให้ชุมชนบ้านหนองกลางดงเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

พัชรี ศรีสังข์ (2552, น. 144-145) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาความเข้มแข็งการให้สุขศึกษาชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุข: กรณีศึกษา ชุมชนนวลจิต เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของการพัฒนาความเข้มแข็งการให้สุขศึกษาชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนนวลจิต กลุ่มตัวอย่างได้มาจากประชากรอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนนวลจิตทั้งหมด 20 คน ที่มีความสนใจและสมัครใจเข้าร่วมการพัฒนาครั้งนี้ทั้ง 2 รอบ จำนวน 6 คน ที่ปฏิบัติงานการสาธารณสุขมูลฐาน ณ ศูนย์สุขภาพชุมชนนวลจิตเหนือและใต้ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ช่วยพัฒนาความเข้มแข็งการให้สุขศึกษาชุมชน และ 2) เครื่องมือที่ศึกษาประสิทธิผลการพัฒนาความเข้มแข็งการให้สุขศึกษาชุมชน ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า 1) ขณะพัฒนาความเข้มแข็งการให้สุขศึกษาชุมชนมีหลักฐานคำพูดผลการใช้กระบวนการสุขศึกษาชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนนวลจิตมีประสิทธิผลตามเกณฑ์ทั้ง 2 รอบ โดยขั้นการเตรียมการดำเนินการกระบวนการสุขศึกษาชุมชน รอบที่ 1 อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนนวลจิตปฏิบัติได้ระดับมากและระดับพอสมควรมีจำนวนเท่ากัน รอบที่ 2 ส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ระดับมาก ขั้นการประเมินปัญหาสุขภาพและความต้องการสุขศึกษาชุมชน และขั้นการประเมินผลสุขศึกษาชุมชน รอบที่ 1 อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนนวลจิตส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ระดับมาก รอบที่ 2 ทุกคนปฏิบัติได้ระดับมาก ขั้นการวางแผนสุขศึกษาชุมชน รอบที่ 1 อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนนวลจิตทุกคนปฏิบัติได้ระดับพอสมควร รอบที่ 2 ส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ระดับมาก ขั้นการปฏิบัติตามแผนงานและโครงการสุขศึกษาชุมชน และขั้นการประสานงานบริการสุขศึกษาชุมชน ทั้งรอบที่ 1 และ 2 อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนนวลจิตทุกคนปฏิบัติได้ระดับมาก และผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้กระบวนการสุขศึกษาชุมชนในรอบที่ 1 ไม่มี แต่ในรอบที่ 2 ได้มีการนำกิจกรรมการให้ สุขศึกษาบางกิจกรรมไปใช้ แล้วส่งผลให้ชาวบ้านชุมชนนวลจิตมีสุขภาพอนามัยแข็งแรงดีขึ้นจากการที่ชาวบ้านชุมชนนวลจิตส่วนใหญ่มีความตระหนัก และมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะลงในภาชนะที่ถูกต้อง สภาพแวดล้อมในชุมชนนวลจิตสะอาดมากขึ้น ชาวบ้านชุมชนนวลจิตจำนวน 200 คน ได้รับการรักษาสุขภาพและตรวจสุขภาพจากโรงพยาบาลเพชรเวช เพื่อคัดกรองโรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน ไขมันในเลือดสูง และ 2) ประสิทธิผลของการพัฒนาความเข้มแข็ง การให้สุขศึกษาชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนนวลจิต 2.1) ด้านสติปัญญา 2.2) ด้านทักษะ และ 2.3) ด้านเจตคติ ก่อนการพัฒนา มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าอยู่ในระดับปรับปรุง เล็กน้อย และปานกลาง ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบ

กับภายหลังการพัฒนา มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าอยู่ในระดับดีมาก มาก และมากที่สุด ตามลำดับ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และมีประสิทธิผลตามเกณฑ์การพัฒนา

ชาติชาย โทสินธิติ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการเสริมสร้างความเข้มแข็ง หมู่บ้าน/ชุมชนต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการต่อต้านยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ วัตถุประสงค์ของการศึกษาคั้งนี้ มี 3 ประการ คือ 1) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้ หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งในการต่อต้านยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน 2) ปัจจัยที่มีผลต่อผลสำเร็จของการ พัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนให้เข้มแข็งในการต่อต้านยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน และ 3) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขของการใช้หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งในการต่อต้านยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,008 ราย เก็บจาก กลุ่มประชาชน กลุ่มผู้นำ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินการในมาตรการจัดระเบียบและเสริมสร้างความมั่นคงของหมู่บ้าน/ชุมชนด้านภัยยาเสพติด ชายแดนภาคเหนือ ตามโครงการเครือข่ายชุมชนป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2547 ใน 8 จังหวัดการศึกษาคั้งนี้ใช้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและ เชิงคุณภาพ ข้อมูลปฐมภูมิที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ (Face to Face Interviewing) ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสนทนา กลุ่ม (Focus Group) กับประชาชน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ใช้เทคนิค การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ (Ordinary Multiple Regression Analysis) และวิเคราะห์ ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินงานของรัฐที่ต่างหน่วยงานต่างทำในการแก้ไขปัญหายา ยังไม่มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรส่วนกลุ่มผู้นำและกลุ่มเจ้าหน้าที่ เห็นว่าการดำเนินการใน หมู่บ้าน/ชุมชน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่น่าพอใจ

นอกจากนั้น ยังพบว่า มี 3 ปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ที่ทำให้ หมู่บ้าน/ชุมชนประสบความสำเร็จในการต่อต้านยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน ได้แก่ ความเข้มแข็งของ หมู่บ้าน/ชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนชายแดน และทัศนคติของคนใน หมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ชายแดนต่อปัญหายาเสพติด ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ การที่ยังมีการผลิตยา เสพติดในประเทศเพื่อนบ้านใกล้ชายแดน สำหรับปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาสาธารณสุขปโภคพื้นฐาน ปัญหาความยากจน งบประมาณที่ขาดความต่อเนื่อง ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนที่ขาดความรู้ความสามารถ

ยังมีค่านิยม/ทัศนคติที่ผิดเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด ปัญหาสวัสดิการของผู้ปฏิบัติ ปัญหาการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ฯลฯ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ต้องมีข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน/ชุมชนที่ถูกต้องเนื่องจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจพื้นฐานมีความแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ รัฐบาลต้องประสานงานกับประเทศเพื่อนบ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ชายแดน และให้การสนับสนุนหมู่บ้าน/ชุมชนในด้านต่าง ๆ อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง มีการตรวจสอบพื้นที่เป็นระยะๆ มีการปราบปรามเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดสร้างบทบาทของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมอาชีพให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่เคยเสพยาเสพติด และกลับตัวแล้ว เพื่อเป็นแหล่งรายได้

2.8 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการทบทวนวรรณกรรม ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบบรรณานุกรมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยพิจารณาการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบรรณานุกรมประชาชน ทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน หลักการสร้างชุมชนเข้มแข็ง หลักประชาสังคมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลจากการ Focus Group ที่มีกลุ่มเป้าหมายคือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน จำนวน 7 อำเภอ รวมทั้งหมด 70 คน ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิด ที่จะใช้ใน ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ สภาพการใช้และผลกระทบบรรณานุกรมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ 1) จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 2) จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 3) จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 4) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 5) โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 6) โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 7) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 8) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ลักษณะบรรณานุกรมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 17 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถานะตามกฎหมาย 2) ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี 3) ด้านโครงสร้างทางสังคม 4) ด้านการบริหารจัดการชุมชน

- 5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน 7) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 8) ด้านความสามารถผู้นำชุมชน 9) ด้านนโยบายและการวางแผน 10) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน 11) ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน 12) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 13) ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย 14) ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน 15) ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม 16) ด้านการศึกษาและคุณธรรม 17) ด้านจิตอาสาตั้งแผนภูมิกรอบแนวคิดดังนี้

ตัวแปรอิสระ

(Independent Variables)

สภาพการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ 1) จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 2) จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 3) จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 4) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 5) โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 6) โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 7) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 8) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ตัวแปรตาม

(Dependent Variables)

ลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 17 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถานะตามกฎหมาย 2) ด้านวัฒนธรรม จารีต ประเพณี 3) ด้านโครงสร้างทางสังคม 4) ด้านการบริหารจัดการชุมชน 5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน 7) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 8) ด้านความสามารถผู้นำชุมชน 9) ด้านนโยบายและการวางแผน 10) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน 11) ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน 12) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 13) ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย 14) ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน 15) ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม 16) ด้านการศึกษาและคุณธรรม 17) ด้านจิตอาสา

รูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยทำการวิจัยเชิงปริมาณก่อน จากนั้นจึงทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนากระบวนการประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น พื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด โดยในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพและผลกระทบจากการใช้ธรรมณูประชาชนต้นแบบ ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

1. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 1

1.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 1 จะดำเนินการแยก Focus Group ในอำเภอที่มีการประกาศใช้ธรรมณูตำบลของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายอำเภอ จำนวน 7 อำเภอ เพื่อให้ได้ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตามหลัก SWOT เพื่อนำผลไปจัดทำเครื่องมือประกอบการวิจัยเชิงปริมาณ ดังต่อไปนี้

1.1.1 อำเภอเมืองสรวง ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมณูประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน

1.1.2 อำเภอธวัชบุรี ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมณูประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน

1.1.3 อำเภอโพธารอง ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน

1.1.4 อำเภอสวรรณภูมิ ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน

1.1.5 อำเภอจังหาร ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน

1.1.6 อำเภอโพธิ์ชัย ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน

1.1.7 อำเภอเกษตรวิสัย ประกอบด้วยตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน

2. การดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2

เมื่อได้ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามจากการการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 1 เป็นรายอำเภอ จำนวน 7 อำเภอ แล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาสังเคราะห์ตามหลัก SWOT เพื่อนำผลที่ได้มาประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในครั้งที่ 2 เพื่อยืนยันข้อมูลความถูกต้องและเที่ยงตรง โดยผู้วิจัยดำเนินการกำหนดประเด็นการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี วิธีการ เอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์เป็นรูปแบบเบื้องต้นมาพบที่ปรึกษาและดำเนินการวางแผนร่วมกันในการสร้างรูปแบบเพื่อนำไป Focus Group

2.2 ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่ายตามที่ได้วางแผนในเรื่อง วัน เวลา และสถานที่อย่างไม่เป็นทางการ

2.3 ขออนุญาตเชิญประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเรียนเชิญประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ประชากรที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ได้แก่บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดย

เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง อำเภอละ 10 คน รวมทั้งหมดจำนวน 70 คน ซึ่งจะดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยที่ละอำเภอจนครบจำนวน 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองสรวง อำเภอธวัชบุรี อำเภอโพธิ์ทอง อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภोजังหาร อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอเกษตรวิสัย

2.4 ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ระหว่างวันที่ 10 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 15 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563

2.5 สังเคราะห์ผลการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เป็นรูปแบบเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการทำวิจัยเชิงปริมาณต่อไป

โดยประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามและการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ทั้ง 2 ครั้ง จะเป็นประชากรกลุ่มเดียวกันแต่ไม่ใช่ประชากรบุคคลเดียวกัน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อถามเกี่ยวกับสภาพและผลกระทบจากการใช้ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยแบ่ง 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมประชุม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพและผลกระทบจากการใช้ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการเก็บข้อมูลที่มีความหลากหลาย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์และมีความน่าเชื่อถือในระดับสูงโดยการประชุมกลุ่มย่อย ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ศึกษาวิธีการดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยที่สังเคราะห์เป็นรูปแบบเบื้องต้นมาพบที่ปรึกษาและดำเนินการวางแผนร่วมกันในการสร้างแบบคำถาม เพื่อนำไปดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อย

4.2 ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่ายตามที่ได้วางแผนในเรื่อง วัน เวลา และสถานที่อย่างไม่เป็นทางการ

4.3 ขออนุญาตเชิญประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเรียนเชิญประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และอาจารย์ที่ปรึกษาและกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

4.4 ดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในระหว่างเดือนมกราคม 2563 ถึงเดือนมีนาคม 2563 ในอำเภอที่มีการประกาศใช้ธรรมนูญตำบลของจังหวัดร้อยเอ็ด คือ อำเภอเมืองสรวง อำเภอธวัชบุรี อำเภอพนมทอง อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภोजังหาร อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) โดยกำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงในรูปแบบของข้อความโดยการจัดกลุ่มประเด็น (Grouping)

5.2 ทำการวิเคราะห์ตามประเด็นของข้อมูล โดยการอธิบายความ (Explanation) และการตีความข้อมูล (Interpretation) ที่ได้โดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ตามหลัก SWOT

5.3 อภิปรายผลพร้อมพรรณนาความ (Description) ข้อมูลตามทฤษฎีและปรากฏการณ์เพื่อสร้างข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

5.4 สังเคราะห์ผลการ Focus Group เป็นข้อมูลเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 โดยใช้วิธีการพรรณนา และอธิบายผลที่ได้จากการ Focus Group ว่ามีลักษณะสอดคล้องหรือแตกต่างจากการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างไร เพื่อให้การสรุปและการเสนอแนะในมุมมองและความสัมพันธ์ในแต่ละมิติเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและเชื่อมั่นให้กับงานวิจัยในเชิงวิชาการ

การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อศึกษารูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ในการวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ส่วนคือหลังจากได้ผลการวิจัยระยะที่ 1 แล้วได้ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างยืนยันผลการวิจัยในระยะที่ 1 และงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2 เป็นการประชุมกลุ่มย่อยในภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับธรรมนูญประชาชนในระดับจังหวัด

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน จำนวน 7 อำเภอ รวมทั้งหมด จำนวน 525,686 คน (สำนักทะเบียนอำเภอเมืองร้อยเอ็ด, ข้อมูลเมื่อ 31 ธันวาคม 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ใน อำเภอเมืองสรวง จำนวน 23,163 คน อำเภอธวัชบุรี จำนวน 68,218 คน อำเภอพนมทอง จำนวน 108,286 คน อำเภอสุวรรณภูมิ จำนวน 116,339 คน อำเภอจังหาร จำนวน 46,318 คน อำเภอโพธิ์ชัย จำนวน 58,131 คน อำเภอเกษตรวิสัย จำนวน 98,236 คน รวมจำนวนทั้งหมด 518,691 คน (สำนักทะเบียนอำเภอเมืองร้อยเอ็ด, ข้อมูลเมื่อ 31 ธันวาคม 2562) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973, p. 727) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (1973, p. 727) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e^2)} \quad (3-1)$$

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากร

e แทน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นในการศึกษาครั้งนี้ยอมให้เกิดขึ้นร้อยละ

0.05 แทนค่าในสูตรขนาดตัวอย่าง

$$\begin{aligned} n &= \frac{518,691}{1 + (518,691)(0.05)^2} \\ &= 399.6918 \end{aligned}$$

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์ในจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงขอเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่าง เป็น 400 คน

และผู้วิจัยดำเนินการหาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอตามวิธีการหาสัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม/ชั้น} = \frac{\text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่มชั้น} \times \text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

กำหนดสูตร

$$N = \frac{a \times n}{T}$$

โดย N = จำนวนประชากร

ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองสรวง

แทนค่าในสูตร

$$N = \frac{23,163 \times 400}{518,691}$$

$$N = 17.8626$$

โดยผู้วิจัยจะเพิ่มหรือลดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินการหาสัดส่วนให้ครบตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกเป็นอำเภอ

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ประชากรอายุ 18 ปี	กลุ่มตัวอย่าง
1	อำเภอเกษตรวิสัย	98,236	75
2	อำเภอจังหาร	46,318	37
3	อำเภอธวัชบุรี	68,218	52
4	อำเภอพนทอง	108,286	83
5	อำเภอโพธิ์ชัย	58,131	45
6	อำเภอเมืองสรวง	23,163	18
7	อำเภอสหัสขันธ์	116,339	90
รวมทั้งหมด		518,691	400

เมื่อทราบประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอแล้วผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แบ่งตามชั้นภูมิ โดยแบ่งเป็นอำเภอ (ทุกอำเภอ) และเลือกตัวแทนทุกอำเภอหลังจากนั้นจึงดำเนินการขั้นที่ 2

2. ผู้วิจัยจะจัดทำบัญชีประชากร เรียงลำดับตามพยัญชนะชื่อ โดยแต่ละบัญชีจะเรียงลำดับประชากรตามหลักการเรียงอักษรพยัญชนะไทยของราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546 โดยเรียงตั้งแต่ 1 ถึง N ต่อมาคิดค่าช่วงสุ่ม (Sampling Interval) หรือ k โดยสูตร $k = N/n$ แล้วเลือกจุดสุ่มเริ่มต้น (Random Start หรือ R) ที่อยู่ระหว่าง 1 ถึง k หลังจากนั้นจะเริ่มสุ่มตัวอย่างจากหน่วยตัวอย่างที่ประกอบด้วย R, R+k, R+2k.....ไปจนครบจำนวน แต่ในกรณีที่ N หาร n ไม่ลงตัว ผู้วิจัยใช้จุดทศนิยม 4 ตำแหน่ง ถ้า k เป็นตัวเลขที่มีจุดทศนิยม จะเลือกตัวอย่างเป็นจำนวนเต็มโดยมีการปัดเศษทศนิยมตามหลักคณิตศาสตร์สากลนิยม

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้จะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยส่วนประกอบของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย จำนวน 4 ตอน มีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่อยู่อาศัย ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบระบุรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ SWOT ของสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 29 ข้อ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบโดยใช้แบบเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ ได้แก่ 5 = สูงที่สุด 4 = สูง 3 = ปานกลาง 2 = ต่ำ และ 1 = ต่ำที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 17 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานะตามกฎหมาย ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี ด้านโครงสร้างทางสังคม ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านความสามารถผู้นำชุมชน ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม ด้านการศึกษาและคุณธรรมและด้านจิตอาสา จำนวน 85 ข้อ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบโดยใช้แบบเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ ได้แก่ 5 = สูงที่สุด 4 = สูง 3 = ปานกลาง 2 = ต่ำ และ 1 = ต่ำที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

1.4 การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลจึงทำให้ต้องมีการหาคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งที่ผู้วิจัยจะพัฒนาเครื่องมือดังกล่าวให้มีความเที่ยงตรง (Validity) และมีความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.4.1 นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

1.4.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Item of Objective Congruence หรือ IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539, น. 249) จำนวน 5 ท่าน

1.4.2.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขา การบริหารการพัฒนา ตำแหน่งอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการท้องถิ่นและการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.4.2.2 ดร. สติตคุณ บุญเรือน วุฒิการศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน ตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มกฎหมายและคดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เลย เขต 1 ช่วยปฏิบัติการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.4.2.3 ดร. อธิพงษ์ นาครอด วุฒิการศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน ตำแหน่งรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะปลา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.4.2.4 ดร. พยงค์ มูลวาปี วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาไทยศึกษา ตำแหน่งอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

1.4.2.5 ดร. ศิวะทัศน์ สุขสุวรรณ วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์ศรีสว่างวิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ

เกณฑ์การให้คะแนนรายข้อมีดังนี้

คะแนนเท่ากับ	+1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
คะแนนเท่ากับ	0	เมื่อไม่แน่ใจหรือข้อคำถามมีลักษณะคลุมเครือไม่ชัดเจน
คะแนนเท่ากับ	-1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

เลือกข้อคำถามที่ค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ 0.6 – 1.0 ใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถามกรณีข้อคำถามใดไม่ผ่านค่า IOC ผู้วิจัยจะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญหาค่า IOC ใหม่ หรือหากเป็นข้อคำถามที่ไม่กระทบต่อวัตถุประสงค์ผู้วิจัยจะดำเนินการตัดข้อนั้น ๆ คำนวณหาค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 โดยเมื่อคำนวณเป็นรายข้อพบว่า ค่า IOC เท่ากับ 0.80 จำนวน 9 ข้อ และ ค่า IOC เท่ากับ 1.00 จำนวน 105 ข้อ

1.4.3 ทดลองใช้เครื่องมือผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ชุด ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อทดสอบว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สื่อความหมายให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจประเด็นคำถามที่ผู้ศึกษาต้องการทำการศึกษาเพียงใด และนำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการทำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามมีความถูกต้อง ชัดเจนและสมบูรณ์มากขึ้น โดยจะนำมาทำการทดสอบหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามและการหาค่าสัมประสิทธิ์อย่างง่ายระหว่างรายข้อกับรวมทุกข้อ (Item-Total Correlation) โดยวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .899 แสดงว่าคุณภาพของเครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่นสูง

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Survey) ตามขั้นตอนดังนี้

1.5.1 ขออนุญาตและขอหนังสือแนะนำตัวและของอนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงกลุ่มตัวอย่างที่จะขอเข้าเก็บข้อมูล

1.5.2 ผู้วิจัยกำหนดให้มีผู้ช่วยผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 1 คนต่อหนึ่งอำเภอ เพื่อนำแบบสอบถามแจกให้กลุ่มตัวอย่าง โดยจะดำเนินการอบรม และจัดประชุมกลุ่มย่อย Focus Group เพื่อความเข้าใจในแบบสอบถามและรายละเอียดต่างๆ

1.5.3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามคืนจนครบตามจำนวน

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.6.1 ตรวจสอบเช็คความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและลงรหัส

1.6.2 นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ และนำคะแนนไปหาค่าเฉลี่ย

1.6.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ตรวจเช็คความสมบูรณ์และลงรหัสแล้วด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1.6.4 กำหนดเกณฑ์การวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับสูงสุด
- 4 หมายถึง ระดับสูง
- 3 หมายถึง ระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับต่ำ
- 1 หมายถึง ระดับต่ำที่สุด

เกณฑ์การแบ่งช่วงชั้นคะแนนจากจำนวนระดับชั้นเท่ากับ 5 ชั้น (คะแนนจาก 1 ถึง 5) คำนวณได้จากสูตร นี้

$$= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับชั้น}}$$

$$= \frac{5 - 1}{5}$$

$$= 0.8$$

ฉะนั้นในแต่ละช่องคะแนนของระดับชั้น จะเท่ากับ 0.8 คิดเป็นเกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนนในแต่ละระดับชั้น จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 93 - 95)

ระดับคะแนน	4.21-5.00	หมายถึง	ระดับสูงสุด
ระดับคะแนน	3.41-4.20	หมายถึง	ระดับสูง
ระดับคะแนน	2.61-3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
ระดับคะแนน	1.81-2.60	หมายถึง	ระดับต่ำ
ระดับคะแนน	1.00-1.80	หมายถึง	ระดับต่ำที่สุด

1.6.5 วิเคราะห์ระดับสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

1.6.6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับ ตัวแปรตาม ดังนี้

1.6.6.1 เกณฑ์การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 ตรงข้าม 1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย (Walter, 1971, p. 121) ดังนี้

ตารางที่ 3.2 ค่าระดับของความสัมพันธ์

ค่า r	ระดับของความสัมพันธ์
.91 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
.71 - .90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.51 - .70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.31 - .50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 - .30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

1.6.6.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามสถิติการหาความสัมพันธ์ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของ Pearson Product Moment Correlation และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) โดยวิธี Enter และ Stepwise

1.6.7 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.6.7.1 ตรวจสอบเช็คข้อเสนอแนะจากการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ

1.6.7.2 จัดกลุ่มข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

1.6.7.3 สรุปผลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามจำนวนความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

1.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ จะทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) จะเป็นการวิเคราะห์ขั้นต่อนที่นำเสนอการพรรณนาลักษณะของข้อมูล สถิติที่ใช้ดังนี้

1.7.1 ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency)

1.7.2 สถิติที่ใช้ในการวัดระดับสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดผู้วิจัยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)

1.7.3 สถิติเชิงตีความ (Inference Statistics) จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่ออ้างอิงประชากรซึ่งผู้วิจัยจะใช้สถิติหลักเพื่อการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) โดยวิธี Enter และ Stepwise นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2 เพื่อยืนยันผลการวิจัย

2.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2 เป็นการดำเนินการ Focus Group ในภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับธรรมเนียมประชาชนในระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ดหรือตัวแทน จำนวน 1 คน ท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด หรือตัวแทน จำนวน 1 คน ตัวแทนสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 คน ตัวแทนนักวิชาการ จำนวน 7 คน ตัวแทนผู้บริหารท้องถิ่นที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน จำนวน 5 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 20 คน

ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างในการ Focus Group และการวิจัยเชิงปริมาณไม่ใช่บุคคลเดียว

2.2 การดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดประเด็นการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ดังนี้

2.2.1 นำผลการวิจัยเชิงปริมาณที่สังเคราะห์เป็นรูปแบบเบื้องต้นมาพบที่ปรึกษาและดำเนินการวางแผนร่วมกันในการสร้างรูปแบบเพื่อนำไป Focus Group ครั้งที่ 2

2.2.2 ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่ายตามที่ได้วางแผนในเรื่อง วัน เวลา และสถานที่ อย่างไม่เป็นทางการ

2.2.3 ขอบหนังสือเชิญประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเรียนเชิญกลุ่ม Focus Group และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมกิจกรรม Focus Group ประชากรที่ใช้ในการ Focus Group ได้แก่บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง รวมทั้งหมด จำนวน 18 คน

2.2.4 ดำเนินการจัด Focus Group ในวัน เวลาที่กำหนดขึ้น

2.2.5 สังเคราะห์ผลการ Focus Group เป็นรูปแบบเพื่อนำไปสร้างเป็นรูปแบบธรรมนูญ ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดต่อไป

โดยประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามและการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ทั้ง 2 ครั้งจะเป็นประชากรกลุ่มเดียวกันแต่ไม่ใช่ประชากรบุคคลเดียวกัน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อยืนยันสภาพและผลกระทบ จากการใช้รวมทั้งรูปแบบของธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยแบ่ง 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมประชุม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการยืนยันสภาพและผลกระทบจากการใช้รวมทั้งรูปแบบของธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการเก็บข้อมูลที่มีความหลากหลาย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์และมีความน่าเชื่อถือในระดับสูงโดยการประชุมกลุ่มย่อย ผู้วิจัยกำหนด ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.4.1 ศึกษาผลการวิจัยจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 1 และงานวิจัยเชิงปริมาณ แล้วกำหนดวิธีการดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยที่สังเคราะห์เป็นรูปแบบเบื้องต้นมาพบที่ปรึกษาและดำเนินการวางแผนร่วมกันในการสร้างแบบคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) เพื่อนำไป Focus Group

2.4.2 ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่ายตามที่ได้วางแผนในเรื่อง วัน เวลา และสถานที่ อย่างไม่เป็นทางการ

2.4.3 ขอบหนังสือเชิญประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเรียนเชิญกลุ่ม Focus Group และอาจารย์ที่ปรึกษาและกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

2.4.4 ดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในวันที่ 16 เดือนกันยายน พ.ศ. 2563 เวลา 13.00-16.30 น. ณ ห้องประชุมกันเกรา ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพราชภัฏกรีนวิลล์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2 มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) โดยกำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

2.5.1 นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงในรูปแบบของข้อความโดยการจัดกลุ่มประเด็น (Grouping)

2.5.2 ทำการวิเคราะห์ตามประเด็นของข้อมูล โดยการอธิบายความ (Explanation) และการตีความข้อมูล (Interpretation) ที่ได้โดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์

2.5.3 อภิปรายผลพร้อมพรรณนาความ (Description) ข้อมูลตามทฤษฎีและปรากฏการณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

2.5.4 สังเคราะห์ผลการ Focus Group เป็นข้อมูลเพื่อนำไปสังเคราะห์เป็นรูปแบบโดยใช้วิธีการพรรณนา และอธิบายผลที่ได้จากการ Focus Group ว่ามีลักษณะสอดคล้องหรือแตกต่างจากการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างไร เพื่อให้การสรุปและการเสนอแนะในมุมมองและความสัมพันธ์ในแต่ละมิติเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและเชื่อมั่นให้กับงานวิจัยในเชิงวิชาการ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อศึกษาผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดและเพื่อสร้างรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ตามขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	หมายถึง	จำนวนประชากร
$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	หมายถึง	สถิติทดสอบที่ใช้ในการพิจารณา (T –Distribution)
F	หมายถึง	สถิติทดสอบที่ใช้ในการพิจารณา (F –Distribution)
R_{xy}	หมายถึง	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
B	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การถดถอยปกติ
Beta	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน
S.E.	หมายถึง	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)
R	หมายถึง	สัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (Coefficient of Regression)
R^2	หมายถึง	ประสิทธิภาพในการพยากรณ์หรืออธิบายการผันแปร

df	หมายถึง	ค่าของขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
Sig (2-tailed)	หมายถึง	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้
X	หมายถึง	สภาพการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
X ₁	หมายถึง	จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
X ₂	หมายถึง	จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
X ₃	หมายถึง	จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
X ₄	หมายถึง	จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
X ₅	หมายถึง	โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
X ₆	หมายถึง	โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
X ₇	หมายถึง	อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
X ₈	หมายถึง	อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
X _{รวม}	หมายถึง	โดยรวมสภาพการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
Y	หมายถึง	ลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
Y ₁	หมายถึง	ด้านสถานะตามกฎหมาย
Y ₂	หมายถึง	ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี
Y ₃	หมายถึง	ด้านโครงสร้างทางสังคม
Y ₄	หมายถึง	ด้านการบริหารจัดการชุมชน
Y ₅	หมายถึง	ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน
Y ₆	หมายถึง	ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน
Y ₇	หมายถึง	ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน
Y ₈	หมายถึง	ด้านความสามารถผู้นำชุมชน
Y ₉	หมายถึง	ด้านนโยบายและการวางแผน
Y ₁₀	หมายถึง	ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
Y ₁₁	หมายถึง	ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน
Y ₁₂	หมายถึง	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

Y ₁₃	หมายถึง	ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย
Y ₁₄	หมายถึง	ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน
Y ₁₅	หมายถึง	ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม
Y ₁₆	หมายถึง	ด้านการศึกษาและคุณธรรม
Y ₁₇	หมายถึง	ด้านจิตอาสา
Y _{รวม}	หมายถึง	โดยรวมของลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขต จังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย จึงได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ Focus Group ครั้งที่ 1 จำนวน 7 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมืองสรวง อำเภอธวัชบุรี อำเภอโพนทอง อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภोजังหาร อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอเกษตรวิสัย

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ SWOT ธรรมณูญประชาชนต้นแบบในจังหวัดร้อยเอ็ด_จำนวน 7 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมืองสรวง อำเภอธวัชบุรี อำเภอโพนทอง อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภोजังหาร อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอเกษตรวิสัย

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่อยู่อาศัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสผลกระทบการใช้

ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดและอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 17 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานะตามกฎหมาย ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี ด้านโครงสร้างทางสังคม ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านความสามารถผู้นำชุมชน ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม ด้านการศึกษาและคุณธรรมและด้านจิตอาสา

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์การ Focus Group ครั้งที่ 2 เป็นการประชุมกลุ่มย่อยในภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับธรรมนูญประชาชนในระดับจังหวัด

ส่วนที่ 6 การวิพากษ์รูปแบบสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ Focus Group ครั้งที่ 1 จำนวน 7 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมืองสรวง อำเภอธวัชบุรี อำเภอพนทอง อำเภอสวรรณภูมิ อำเภอจังหาร อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอเกษตรวิสัย ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอเมืองสรวง

อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด	
สภาพการใช้	ผลกระทบ
- สถานะตามกฎหมาย	- การบริหารจัดการหมู่บ้านมีประสิทธิภาพ
- วัฒนธรรม จารีตประเพณี	- วิธีการจัดการความขัดแย้งของชุมชน
- การได้รับข้อมูลไม่ตรงกัน	- ความเคารพในสิทธิของกัน
- ปัญหาโครงสร้าง	- การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
- ความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม	- ความพอประมาณ
- ผลประโยชน์ขัดกัน และขาดจิตสำนึก	- ความมีเหตุผล
สาธารณะ	- การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง
- การพัฒนาตนเอง	- ความรู้ และคุณธรรม
- จิตสำนึกแห่งความดีงาม	- เกษตรปลอดภัย อาหารปลอดภัย
- การติดต่อสื่อสาร	
- ความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย	
- โครงสร้างการปฏิบัติงาน	
- ลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน	

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอเมืองสรวง พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ สถานะตามกฎหมาย วัฒนธรรม จารีตประเพณี การได้รับข้อมูลไม่ตรงกัน ปัญหาโครงสร้างความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม ผลประโยชน์ขัดกัน และขาดจิตสำนึกสาธารณะ การพัฒนาตนเอง จิตสำนึก

แห่งความดีงาม การติดต่อสื่อสาร ความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย โครงสร้างการปฏิบัติงาน ลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน ผลกระทบ ได้แก่ การบริหารจัดการหมู่บ้านมีประสิทธิภาพ วิธีการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ความเคารพในสิทธิของกัน การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง ความรู้ และคุณธรรม เกษตรปลอดภัย อาหารปลอดภัย

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอวังชะบุรี

อำเภอวังชะบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด	
สภาพการใช้	ผลกระทบ
<ul style="list-style-type: none"> - ความเชื่อและการนับถือผีเป็นแนวการเชื่อมโยง - กฎระเบียบของชุมชน - วัฒนธรรมจากภายนอก - ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน - หน่วยงานรัฐระดับพื้นที่สนับสนุนงบประมาณและวิชาการ - หลักการทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายอย่างมีคุณภาพ - การประกาศนโยบาย - กลไกการขับเคลื่อนธรรมณูญสุภาพ - กำหนดเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ - การสร้างแรงจูงใจ - ติดตาม และประเมินผล 	<ul style="list-style-type: none"> - ความสงบสุขในชุมชน - ชุมชนมีข้อตกลง กติกา ร่วมกัน - เกิดการรับรู้แก้ปัญหาทางด้านสุขภาพด้วยตนเองได้ - สุขภาพจิตดี - จิตอาสา จิตใจเบิกบาน - มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน - ทำให้มีสติทำให้จิตใจหนักแน่น มั่นคง

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอวังชะบุรี พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ ความเชื่อและการนับถือผีเป็นแนวการเชื่อมโยง กฎระเบียบของชุมชน วัฒนธรรมจากภายนอก ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน หน่วยงานรัฐระดับพื้นที่สนับสนุนงบประมาณและวิชาการ

หลักการดำเนินงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายอย่างมีคุณภาพ การประกาศนโยบาย กลไกการขับเคลื่อน ธรรมนูญสุขภาพ กำหนดเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ การสร้างแรงจูงใจ ติดตาม และประเมินผล ผลกระทบ ได้แก่ ความสงบสุขในชุมชน ชุมชนมีข้อตกลง กติกา ร่วมกัน เกิดการรับรู้แก้ปัญหา ทางด้านสุขภาพด้วยตนเองได้ สุขภาพจิตดี จิตอาสา จิตใจเบิกบาน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้มีสติทำให้จิตใจหนักแน่น มั่นคง

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอโพธารอง

อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด	
สภาพการใช้	ผลกระทบ
-การก่อตัวของนโยบาย	-การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
-ผู้นำชุมชน	สิ่งแวดล้อม
-การกำหนดทางเลือกเชิงนโยบาย	-คุณภาพชีวิต และการเกษตรเพื่ออาหาร
-กำหนดแผนงานและงบประมาณ	ปลอดภัย
-กำหนดเป็นกฎระเบียบ	-ความรู้ทัศนคติการรับรู้ บทบาทหน้าที่
- การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	-ความเชื่อในความสามารถตนเองในการ
- การประเมินและติดตามผล	ดำเนินงาน
- บุคคล	-ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ
- กิจกรรม	-ความพึงพอใจ ในการมีส่วนร่วมดำเนินงาน
- การประยุกต์ใช้ทฤษฎี	-ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน
- ศักยภาพการบริหารจัดการของกองทุน	-ประสิทธิผลการดำเนินงานกองทุน
หลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น	หลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอโพธารอง พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ การก่อตัวของนโยบาย ผู้นำชุมชน การกำหนดทางเลือกเชิงนโยบาย กำหนดแผนงานและงบประมาณ กำหนดเป็นกฎระเบียบ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การประเมินและติดตามผลบุคคล กิจกรรม การประยุกต์ใช้ทฤษฎี ศักยภาพการบริหารจัดการของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ผลกระทบ ได้แก่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตและการเกษตรเพื่อ

อาหารปลอดภัย ความรู้ทัศนคติการรับรู้ บทบาทหน้าที่ ความเชื่อในความสามารถตนเองในการดำเนินงาน ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ความพึงพอใจ ในการมีส่วนร่วมดำเนินงาน ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน ประสิทธิภาพการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอสุวรรณภูมิ

อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	
สภาพการใช้	ผลกระทบ
<ul style="list-style-type: none"> - บริบทของชุมชน - ความต่อเนื่องและเข้าใจในหลักการธรรมนูญ - กระบวนการพัฒนารูปแบบ - สภาพปัญหา - พฤติกรรมของคนในชุมชน - การถอดบทเรียน - ภาศึเครือข่าย - ชุมชนมีเป้าหมายทิศทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ สืบทอดไปยังคนรุ่นหลัง - ระบบฐานข้อมูลที่สำคัญของชุมชนที่สามารถนำไปวางแผนและกำหนด แนวทางการพัฒนาจนเกิดแผนพัฒนาชุมชนเองโดยมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ในระดับตำบลที่ครอบคลุมในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ เด็ก-เยาวชน ยาเสพติด สามารถ ปฏิบัติตามแผนชุมชนร่วมกันของคนในพื้นที่และถูกจัดการแก้ไขตามกระบวนการที่กำหนดไว้ 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบล - การมีส่วนร่วม - ระดับความรู้ - การปฏิบัติตน นวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม - หมวดที่ 1 ด้านพฤติกรรม - หมวดที่ 2 ด้านสิ่งแวดล้อม - หมวดที่ 3 ด้านระบบกลไก - หมวดที่ 4 ด้านศักยภาพ - กระบวนการพัฒนาต้นแบบชุมชนบริหารจัดการตนเอง

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอสุวรรณภูมิ พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ บริบทของชุมชน ความต่อเนื่องและเข้าใจในหลักการธรรมนูญ กระบวนการพัฒนารูปแบบ สภาพ ปัญหา พฤติกรรมของคนในชุมชน การถอดบทเรียน ภาควิเคราะห์ ชุมชนมีเป้าหมายทิศทางการ พัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ สืบทอดไปยังคนรุ่นหลัง ระบบฐานข้อมูลที่สำคัญของชุมชนที่สามารถนำไป วางแผนและกำหนด แนวทางการพัฒนาจนเกิดแผนพัฒนาชุมชนเองโดยมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พื้นที่ในระดับตำบลที่ครอบคลุมในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพทรัพยากรธรรมชาติ เด็ก-เยาวชน ยา เสพติด สามารถ ปฏิบัติตามแผนชุมชนร่วมกันของคนในพื้นที่และถูกจัดการแก้ไขตามกระบวนการที่ กำหนดไว้ ผลกระทบ ได้แก่รูปแบบขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบล การมีส่วนร่วม ระดับความรู้ การ ปฏิบัติตน นวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม หมวดที่ 1 ด้านพฤติกรรม หมวดที่ 2 ด้านสิ่งแวดล้อม หมวดที่ 3 ด้านระบบกลไก หมวดที่ 4 ด้านศักยภาพ กระบวนการพัฒนาต้นแบบชุมชนบริหารจัดการ ตนเอง

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอจันทหาร

อำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด	
สภาพการใช้	ผลกระทบ
-ด้านทุนมนุษย์	- การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น
-ด้านทุนสังคม	
-ด้านทุนกายภาพ	- คนในชุมชนมีความสุข เป็นชุมชนเข้มแข็ง
ทุนการเงิน	และยั่งยืน
-คนในชุมชน	- การทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ
-การสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้น	พัฒนาชุมชนของตนเอง จนชุมชนเกิดความ
-สามารถวางแผนได้ว่าชุมชน	เข้มแข็งขึ้นในที่สุด
-ความต้องการของชุมชน	- ความเป็นชุมชนเข้มแข็ง
-ผู้นำ	
-การมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชน	
-กลยุทธ์	

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอจันทพร พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ ด้านทุนมนุษย์ ด้านทุนสังคม ด้านทุนกายภาพ ทุนการเงิน คนในชุมชน การสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถวางแผนได้ว่าชุมชน ความต้องการของชุมชน ผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชน กลยุทธ์ผลกระทบ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น คนในชุมชนมีความสุข เป็นชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน การทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง จนชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้นในที่สุด ความเป็นชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอโพธิ์ชัย

อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด	
สภาพการใช้	ผลกระทบ
-สภาพปัจจุบันในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน -กลุ่มบุคคล -องค์ประกอบ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 1) ด้านผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน 3) ด้านการบริหารจัดการชุมชน 4) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน และ 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน -ต้นทุน ทางสังคม -ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน -การประกาศเจตนารมณ์ของสมาชิก -การเข้าร่วมในรูปแบบจิตอาสา -ศักยภาพนโยบายของผู้นำ -กลไกการตรวจสอบ -การสนองตอบความต้องการของประชาชน	- รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน - ศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน - ความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตของชุมชน

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอโพธิ์ชัย พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ สภาพปัจจุบันในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กลุ่มบุคคล องค์ประกอบ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 1)ด้านผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน 3) ด้านการบริหารจัดการชุมชน 4) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน และ 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน ต้นทุน ทางสังคม ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน การประกาศเจตนารมณ์ของสมาชิก การเข้าร่วมในรูปแบบจิตอาสา ศักยภาพนโยบายของผู้นำ กลไกการตรวจสอบ การสนองตอบความต้องการของประชาชน ผลกระทบ ได้แก่รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชน ศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตของชุมชน

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอเกษตรวิสัย

อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด	
สภาพการใช้	ผลกระทบ
-ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน	-ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้
-การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนชายแดน	หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งในการต่อต้านยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน
-ทัศนคติของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ชายแดนต่อปัญหายาเสพติด	-ประสิทธิผลของการพัฒนาความเข้มแข็ง การให้สุศึกษาชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุข
-กระบวนการสุศึกษาชุมชน	ชุมชนนวลจิต
-การประเมินปัญหาสุขภาพและความต้องการสุศึกษาชุมชน	-ด้านสติปัญญา
-การวางแผนสุศึกษาชุมชน	-ด้านทักษะ
-การปฏิบัติตามแผนงานและโครงการสุศึกษาชุมชน	-ด้านเจตคติ
-การประสานงานบริการสุศึกษาชุมชน	

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ Focus Group อำเภอเกษตรวิสัย พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนชายแดน ทักษะคติของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ชายแดนต่อปัญหาเสพติด กระบวนการสุศึกษาชุมชน การประเมินปัญหาสุขภาพและความต้องการสุศึกษาชุมชน การวางแผนสุศึกษาชุมชน การปฏิบัติ ตามแผนงานและโครงการสุศึกษาชุมชน การประสานงานบริการสุศึกษาชุมชน ผลกระทบ ได้แก่ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งในการต่อต้านยาเสพติดในพื้นที่ ชายแดน ประสิทธิภาพของการพัฒนาความเข้มแข็ง การให้สุศึกษาชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุข ชุมชนนวลจิต ด้านสติปัญญา ด้านทักษะ ด้านเจตคติ

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ Focus Group โดยรวม

สภาพการใช้	ผลกระทบ
1. ด้านสถานะตามกฎหมาย	1. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนใน
2. ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี	ชุมชน
3. ด้านโครงสร้างทางสังคม	2. ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน
4. ด้านการบริหารจัดการชุมชน	3. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
5. ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน	สิ่งแวดล้อม
6. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและ	4. ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย
องค์กรเอกชน	5. ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน
7. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	6. ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม
8. ด้านความสามารถผู้นำชุมชน	7. ด้านการศึกษาและคุณธรรม
9. ด้านนโยบายและการวางแผน	8. ด้านจิตอาสา

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ Focus Group โดยรวมแล้วพบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ 1) ด้านสถานะตามกฎหมาย 2) ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี 3) ด้านโครงสร้างทางสังคม 4) ด้าน การบริหารจัดการชุมชน 5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน 6) ด้านการสนับสนุนจาก หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน 7) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 8) ด้านความสามารถผู้นำ ชุมชน และ 9) ด้านนโยบายและการวางแผน ผลกระทบ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน

ในชุมชน 2) ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน 3) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย 5) ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน 6. ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม 7) ด้านการศึกษาและคุณธรรม 8) ด้านจิตอาสา ซึ่งจะได้มีการนำผลดังกล่าวไปวิเคราะห์ตามหลัก SWOT ต่อไป

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ SWOT ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 7 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมืองสรวง อำเภอธวัชบุรี อำเภอโพนทอง อำเภอสว่างภูมิ อำเภอจังหาร อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอเกษตรวิสัย

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด			
จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. ผู้นำเข้มแข็งมีศักยภาพ 2. ชาวบ้านรักความสงบมีความสามัคคีกัน 3. มีกฎกติกาของชุมชนที่ชัดเจนครอบคลุมทุกเรื่อง 4. ชาวบ้านลดการใช้สารเคมีทำเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย 5. ในชุมชนมีนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม 6. ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ตามวิถีพอเพียง 7. การจัดการความขัดแย้งของชุมชนมีประสิทธิภาพ	1. ไม่มีการบังคับจริงจังเด็ดขาด 2. เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ 3. ไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติ 4. ไม่มีการทบทวน 5. ธรรมนูญประชาชน 5. ผู้สูงอายุมาก	1. ความต้องการแก้ปัญหาชุมชนเบื้องต้นร่วมกัน 2. ได้รับความสนับสนุนร่วมมือจากเทศบาลและรพ.สต 3. ชาวบ้านร่วมกันต่อต้านการทุจริต 4. กระบวนการพัฒนาต้นแบบชุมชนบริหารจัดการ	1. ขาดงบประมาณในการดำเนินการต่าง ๆ 2. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมในช่องทางต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ 3. การทำงานไม่ต่อเนื่อง

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ SWOT ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในจังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอเมืองสรวง พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) ผู้นำเข้มแข็งมีศักยภาพ 2) ชาวบ้านรักความสงบมีความสามัคคีกัน 3) มีกฎกติกาของชุมชนที่ชัดเจนครอบคลุมทุกเรื่อง 4) ชาวบ้านลดการใช้สารเคมีทำเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย 5) ในชุมชนมีนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม 6) ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ตามวิถีพอเพียง 7) การจัดการความขัดแย้งของชุมชนมีประสิทธิภาพ จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) ไม่มีการบังคับจริงจังเด็ดขาด 2) เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ 3) ไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติ 4) ไม่มีการทบทวนธรรมนูญประชาชน 5) ผู้สูงอายุมาก โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ความต้องการแก้ปัญหาชุมชนเบื้องต้นร่วมกัน 2) ได้รับความสนับสนุนร่วมมือจาก เทศบาลและรพ.สต. 3) ชาวบ้านร่วมกันต่อต้านการทุจริต 4) กระบวนการพัฒนาต้นแบบชุมชนบริหารจัดการ อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณในการดำเนินการต่าง ๆ 2) ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมในช่องทางต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ 3) การทำงานไม่ต่อเนื่อง

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด			
จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. ความเชื่อฟังผู้นำ	1. ขาดการ	1. ชาวบ้านต้องการ	1. ขาดงบประมาณ
2. อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนมีความเข้มแข็ง	บังคับอย่าง เด็ดขาด	แก้ปัญหาชุมชน	สนับสนุนจาก หน่วยงานภายนอก พื้นที่
3. กติกาชุมชนมีความชัดเจนหลายเรื่อง	2. เจ้าหน้าที่ที่	2. การปฏิบัติตาม นโยบายของส่วน	
4. ศักยภาพการบริหารจัดการของ กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับ ท้องถิ่น	รับผิดชอบมี น้อยไม่เพียงพอ	ราชการ	2. ขาดความ ต่อเนื่องในการ ดำเนินงาน
5. ความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ของนโยบาย และ โครงสร้างการ ปฏิบัติงาน	3. หน่วยงาน ราชการในพื้นที่ ขาดงบประมาณ	3. ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมี ความสมบูรณ์	3. ขาดความร่วมมือ จากหน่วยงาน ต่าง ๆ อย่างจริงจัง
		4. โครงสร้างสังคม ชนบท	

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ SWOT ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในจังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอร้อยบุรี พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) ความเชื่อฟังผู้นำ 2) อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนมีความเข้มแข็ง 3) กติกาชุมชนมีความชัดเจนหลายเรื่อง 4) ศักยภาพการบริหารจัดการของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น 5) ความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย และ โครงสร้างการปฏิบัติงาน จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) ขาดการบังคับอย่างเด็ดขาด 2) เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีน้อยไม่เพียงพอ 3) หน่วยงานราชการในพื้นที่ขาดงบประมาณ โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ชาวบ้านต้องการแก้ปัญหาชุมชน 2) การปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการ 3) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์ 4) โครงสร้างสังคมชนบท อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกพื้นที่ 2) ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน 3) ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างจริงจัง

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด			
จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. ชาวบ้านรักความสงบและมีความสามัคคีกัน	1. ในพื้นที่ไม่มีการบังคับจริงจัง	1. ความต้องการแก้ปัญหาชุมชน	1. ขาดงบประมาณในการดำเนินการต่าง ๆ
2. ชาวบ้านมีความเชื่อ และการนับถือผีเป็นแนวการเชื่อมโยง	เด็ดขาด 2. ผู้รับผิดชอบไม่	เบื้องต้นร่วมกัน	2. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้
3. อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนเข้มแข็ง	ดำเนินงานอย่างจริงจัง	ร่วมมือจาก เทศบาลและรพ.สต	ครอบคลุมในช่องทางต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่
4. ชาวบ้านลดการใช้สารเคมีทำเกษตรปลอดภัย		3. ชาวบ้านร่วมกันต่อต้านการทุจริต	3. การทำงานไม่ต่อเนื่อง
5. ศักยภาพการบริหารจัดการของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น		4. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์	4. ผู้สูงอายุจำนวนมาก

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ SWOT ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในจังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอโพนทอง พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) ชาวบ้านรักความสงบและมีความสามัคคีกัน 2) ชาวบ้านมีความเชื่อ และการนับถือผีเป็นแนวการเชื่อมโยง 3) อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนเข้มแข็ง 4) ชาวบ้านลดการใช้สารเคมีทำเกษตรปลอดภัย 5) ศักยภาพการบริหารจัดการของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) ในพื้นที่ไม่มีการบังคับจริงจังเด็ดขาด 2) ผู้รับผิดชอบไม่ดำเนินงานอย่างจริงจัง โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ความต้องการแก้ปัญหาชุมชนเบื้องต้นร่วมกัน 2) ได้รับความสนับสนุนร่วมมือจาก เทศบาลและ รพ.สต 3) ชาวบ้านร่วมกันต่อต้านการทุจริต 4) ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์ อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณในการดำเนินการต่าง ๆ 2) ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมในช่องทางต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ 3) การทำงานไม่ต่อเนื่อง 4) ผู้สูงอายุจำนวนมาก

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด			
จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. วัฒนธรรม จารีต ประเพณี ที่ดีงาม เข้มแข็ง	1. พื้นที่ติดต่อหลาย ตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่าย	1. ส่วนกลางเห็น ความสำคัญปัญหา ชุมชน	1. ขาดงบประมาณ 2. ขาดการสนับสนุน จากหน่วยงานอื่น ๆ
2. ชาวบ้านมีความ เชื่อใน พระพุทธศาสนา	2. ขาดหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง	2. ทรัพยากรธรรมชาติ มีความสมบูรณ์	3. ชาวบ้านมีปัญหา โรคเบาหวาน ความดัน
3. ชาวบ้านในพื้นที่มี จิตสำนึกที่ดีร่วมกัน	3. การขาดการ บูรณาการระหว่าง หน่วยงานในจังหวัด	3. ในพื้นที่มี มหาวิทยาลัยที่ให้ ความรู้ด้านการเกษตร	
4. ในพื้นที่มีการทำ เกษตรอินทรีย์มาก ขึ้น	อำเภอและตำบล อย่างจริงจัง		

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ SWOT ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในจังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอสหัสขันธ์ พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงาม เข้มแข็ง 2) ชาวบ้านมีความเชื่อในพระพุทธศาสนา 3) ชาวบ้านในพื้นที่มีจิตสำนึกที่ดีร่วมกัน 4) ในพื้นที่มีการทำเกษตรอินทรีย์มากขึ้น จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) พื้นที่ติดต่อกับหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่าย 2) ขาดหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง 3) การขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในจังหวัด อำเภอและตำบลอย่างจริงจัง โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ส่วนกลางเห็นความสำคัญปัญหาชุมชน 2) ทรัพยากรธรรมชาติมีความสมบูรณ์ 3) ในพื้นที่มีมหาวิทยาลัยที่ให้ความรู้ด้านการเกษตร อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณ 2) ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ 3) ชาวบ้านมีปัญหาโรคเบาหวาน ความดัน

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ด			
จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. ความเชื่อฟังผู้นำ 2. ชาวบ้านให้ความร่วมมือที่ดี 3. กติกาชุมชนมีความชัดเจนหลายเรื่อง 4. ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ตามวิถีพอเพียง 5. ประชาชนมีความเป็นประชาธิปไตย	1. ขาดการบังคับใช้อย่างเด็ดขาด 2. ชาวบ้านยังสับสนกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบงาน 3. ชาวบ้านบางคนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม	1. ชาวบ้านต้องการแก้ปัญหาชุมชน ปัญหาเสพติดปัญหาทุจริต ๆ 2. การปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการที่สั่งการมายังส่วนราชการในระดับจังหวัดและอำเภอ	1. ขาดงบประมาณสนับสนุน 2. ขาดความต่อเนื่อง 3. ขาดการประชาสัมพันธ์ 4. โครงสร้างทางสังคมเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบทบังคับใช้ยาก 5. ชาวบ้านมีปัญหาสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่นเบาหวาน ความดัน

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ SWOT ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในจังหวัดร้อยเอ็ด อำเภोजังหวัด พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) ความเชื่อฟังผู้นำ 2) ชาวบ้านให้ความร่วมมือที่ดี 3) กติกาชุมชนมีความชัดเจนหลายเรื่อง 4) ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ตามวิถีพอเพียง 5) ประชาชนมีความเป็นประชาธิปไตย จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) ขาดการบังคับใช้อย่างเด็ดขาด 2) ชาวบ้านยังสับสนกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบงาน 3) ชาวบ้านบางคนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ชาวบ้านต้องการแก้ปัญหาชุมชน ปัญหาเสพติดปัญหาทุจริต ฯ 2) การปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการที่สั่งการมายังส่วนราชการในระดับจังหวัดและอำเภอ อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณสนับสนุน 2) ขาดความต่อเนื่อง 3) ขาดการประชาสัมพันธ์ 4) โครงสร้างทางสังคมเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบทบังคับ ใช้ยาก 5) ชาวบ้านมีปัญหาสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดัน

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด			
จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. ชาวบ้านมีวัฒนธรรมจารีตประเพณี ที่ดี 2. ความเชื่อฟังผู้นำ และผู้อาวุโสในชุมชนพื้นที่ 3. ชาวบ้านมีความสามัคคีกัน 4. ประชาชนมีความเป็นประชาธิปไตย 5. ชาวบ้านไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและการพนัน	1. สถานะกฎหมายมีการบังคับน้อย 2. เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงไม่มี ไม่ชัดเจน 3. การบริหารงานไม่ดีเท่าที่ควร 4. พื้นที่เป็นรอยต่อระหว่างจังหวัด	1. ทางราชการส่วนกลางเห็นความสำคัญปัญหาชุมชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ปัญหาสังคม สุขภาพและยาเสพติดฯ 2. ทศนคติของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่	1. ขาดงบประมาณ 2. ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ 3. การได้รับข้อมูลไม่ตรงกัน

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ SWOT ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในจังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอกุฉินารายณ์ พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) ชาวบ้านมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดี 2) ความเชื่อฟังผู้นำและผู้อาวุโสในชุมชนพื้นที่ 3) ชาวบ้านมีความสามัคคีกัน 4) ประชาชนมีความเป็น ประชาธิปไตย 5) ชาวบ้านไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและการพนัน จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) สถานะกฎหมายมีการบังคับน้อย 2) เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงไม่มี ไม่ชัดเจน 3) การบริหารงานไม่ดี เท่าที่ควร 4) พื้นที่เป็นรอยต่อระหว่างจังหวัด โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ทางราชการส่วนกลาง เห็นความสำคัญปัญหาชุมชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ปัญหาสังคม สุขภาพ และยาเสพติดฯ 2) ทศนคติของคนใน หมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณ 2) ขาดการสนับสนุนจาก หน่วยงานอื่น ๆ 3) การได้รับข้อมูลไม่ตรงกัน

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ SWOT อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดร้อยเอ็ด			
จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. วัฒนธรรม จารีตประเพณีที่ดีงาม เข้มแข็ง	1. พื้นที่ติดต่อหลาย ตำบลคนต่างถิ่นเข้า มาง่าย ควบคุมได้	1. ส่วนกลางเห็น ความสำคัญ ปัญหาชุมชน	1. ขาด งบประมาณ
2. ความเชื่อในพระพุทธศาสนา	ยาก	2. ทรัพยากร	2. ขาดการ สนับสนุนจาก
3. ชาวบ้านในพื้นที่มีจิตสำนึกที่ดีร่วมกัน	2. ขาดหน่วยงานรับ ผิดของโดยตรง	2. ทรัพยากร ธรรมชาติมีความ สมบูรณ์	หน่วยงานอื่น ๆ
4. ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นในหน่วยงาน เทศบาลและรพ.สต.	3. ขาดการบูรณา การระหว่าง	3. โครงสร้างสังคม เป็นแบบชนบท	3. ผู้สูงอายุ จำนวนมาก
5. มีการทำเกษตรอินทรีย์เพื่ออาหาร ปลอดภัย	หน่วยงานในจังหวัด อำเภอและตำบล		
6. มีนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็น รูปธรรม	อย่างจริงจัง		
7. การจัดการความขัดแย้งของชุมชนมี ประสิทธิภาพ			

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ SWOT ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในจังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอกเกษตรวิสัย พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงาม เข้มแข็ง 2) ความเชื่อในพระพุทธศาสนา 3) ชาวบ้านในพื้นที่มีจิตสำนึกที่ดีร่วมกัน 4) ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นในหน่วยงานเทศบาลและรพ.สต. 5) มีการทำเกษตรอินทรีย์เพื่ออาหารปลอดภัย 6) มีนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม 7) การจัดการความขัดแย้งของชุมชนมีประสิทธิภาพ จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) พื้นที่ติดต่อหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่าย ควบคุมได้ยาก 2) ขาดหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง 3) ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในจังหวัด อำเภอและตำบลอย่างจริงจัง โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ส่วนกลางเห็นความสำคัญปัญหาชุมชน 2) ทรัพยากร ธรรมชาติมีความสมบูรณ์ 3) โครงสร้างสังคมเป็นแบบชนบท อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณ 2) ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ 3) ผู้สูงอายุจำนวนมาก

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ SWOT โดยรวม

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1) ประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับ อบายมุขและการพนัน	1) ขาดการบังคับอย่าง เด็ดขาด	1) ชาวบ้านต้องการชาวบ้าน ต้องการแก้ปัญหาชุมชน	1) สนับสนุนจากหน่วยงาน ภายนอกพื้นที่
2) ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็งและมี มีศักยภาพ	2) เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีน้อยไม่เพียงพอ	2) การปฏิบัติตามนโยบายของ ส่วนราชการ	2) ขาดความต่อเนื่องในการ ดำเนินงาน
3) ชุมชนรักความสงบและมี ความสามัคคีกัน	3) ชาวบ้านบางคนยังขาด จิตสำนึกสาธารณะเพื่อ	3) ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์	3) ขาดความร่วมมือจาก หน่วยงานต่างๆอย่างจริงจัง
4) ผู้นำจัดการความขัดแย้งของ ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4) พื้นที่ติดต่อหลายตำบล คนต่างถิ่นเข้ามาง่าย	4) โครงสร้างสังคมชนบท	4) ผู้สูงอายุจำนวนมาก
5) ชุมชนมีกติกชุมชนในการ ปฏิบัติที่ชัดเจน	5) หน่วยงานราชการใน พื้นที่ขาดงบประมาณ	5) ในพื้นที่มีมหาวิทยาลัยที่ให้ ความรู้ด้านการเกษตร	5) ชาวบ้านมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเบาหวาน ความดัน
6) ประชาชนมีความเป็นอยู่ตาม วิถีความพอเพียง		6) ชาวบ้านร่วมกันต่อต้านการ ทุจริต	6) ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ ทั่วถึง
7) ชุมชนมีวัฒนธรรม จารีต ประเพณี ที่ดีงามและเข้มแข็ง			7) ช่องทางการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารทั้งในและนอกพื้นที่ น้อย

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ SWOT ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) ประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและการพนัน 2) ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพ 3) ชุมชนรักความสงบและมีความสามัคคีกัน 4) ผู้นำจัดการความขัดแย้งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ชุมชนมีกติกากฎชุมชนในการปฏิบัติที่ชัดเจน 6) ประชาชนมีความเป็นอยู่ตามวิถีความพอเพียง 7) ชุมชนมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงามและเข้มแข็ง จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) ขาดการบังคับอย่างเด็ดขาด 2) เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีน้อยไม่เพียงพอ 3) ชาวบ้านบางคนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม 4) พื้นที่ติดต่อหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่าย 5) หน่วยงานราชการในพื้นที่ขาดงบประมาณ โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ชาวบ้านต้องการชาวบ้านต้องการแก้ปัญหาชุมชน 2) การปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการ 3) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์ 4) โครงสร้างสังคมชนบท 5) ในพื้นที่ที่มีมหาวิทยาลัยที่ให้ความรู้ด้านการเกษตร 6) ชาวบ้านร่วมกันต่อต้านการทุจริต อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก พื้นที่ 2) ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน 3) ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างจริงจัง 4) ผู้สูงอายุจำนวนมาก 5) ชาวบ้านมีปัญหาสุขภาพเช่น โรคเบาหวาน ความดัน 6) ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง 7) ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกพื้นที่น้อย ซึ่งจะได้มีการนำผลดังกล่าวไปเป็นกรอบในการศึกษาวิจัยและประกอบการจัดทำเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณต่อไป

จากการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสร้างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม สามารถสร้างตัวแปรได้ดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ สภาพการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 ด้าน ได้แก่

- 1.1 จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.2 จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.3 จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.4 จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.5 โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.6 โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.7 อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.8 อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

2. ตัวแปรตาม คือ ลักษณะธรรมาณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 17 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถานะตามกฎหมาย 2) ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี 3) ด้านโครงสร้างทางสังคม 4) ด้านการบริหารจัดการชุมชน 5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน 7) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 8) ด้านความสามารถผู้นำชุมชน 9) ด้านนโยบายและการวางแผน 10) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน 11) ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน 12) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 13) ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย 14) ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน 15) ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม 16) ด้านการศึกษาและคุณธรรม 17) ด้านจิตอาสา

ซึ่งสามารถสร้างเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อนำไปสู่การวิจัยเชิงปริมาณ ดังภาพกรอบแนวคิดดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ 4.1 สรุปรอบแนวคิดการวิจัย

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียม
ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.17 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	175	43.75
2. หญิง	225	56.25
โดยรวม	400	100
อายุ		
1. 18 – 30 ปี	88	22.00
2. 31 – 40 ปี	104	26.00
3. 41 – 50 ปี	139	34.75
4. 51 ปีขึ้นไป	69	17.25
โดยรวม	400	100
การศึกษา		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	206	51.50
2. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	136	34.00
3. ปริญญาโทขึ้นไป	58	14.50
โดยรวม	400	100
หมู่บ้านที่อยู่อาศัย		
อำเภอเมืองสรวง	19	4.75
อำเภอรวัชบุรี	52	13.00
อำเภอโพนทอง	83	20.75

(ต่อ)

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อำเภอสุวรรณภูมิ	89	22.25
อำเภอจังหาร	37	9.25
อำเภอโพธิ์ชัย	45	11.25
อำเภอเกษตรวิสัย	75	18.75
อำเภอเมืองสรวง	19	4.75
โดยรวม	400	100

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.25 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 ส่วนใหญ่อายุ 41-50 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 รองลงมา อายุ 31-40 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 อายุ 18 – 30 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25 ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 รองลงมาาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 ปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 ส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยในอำเภอสุวรรณภูมิ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 รองลงมาคือ อำเภอพนมทอง จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.75 อำเภอเกษตรวิสัย จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 อำเภอธวัชบุรี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 อำเภอโพธิ์ชัย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.25 อำเภอจังหาร จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.25 และอำเภอเมืองสรวง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.75

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบ
ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 4.18 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

สภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบ ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	4.27	0.31	มากที่สุด
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด	4.04	0.49	มาก
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	3.96	0.47	มาก
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด	3.96	0.44	มาก
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	3.98	0.47	มาก
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด	4.05	0.45	มาก
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	3.98	0.40	มาก
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด	3.93	0.53	มาก
โดยรวม	4.02	0.30	มาก

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{X} = 4.27$) อยู่ในระดับมาก 7 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัด

ร้อยเอ็ด ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมาคือจุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{X} = 4.04$) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเท่ากับโอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{X} = 3.98$) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเท่ากับจุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{X} = 3.96$) และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{X} = 3.93$)

ตารางที่ 4.19 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายชื่อ

จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับบอบายมุขและการพนัน	4.36	0.58	มากที่สุด
2. ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพ	4.24	0.66	มากที่สุด
3. ชุมชนรักความสงบและมีความสามัคคีกัน	4.34	0.55	มากที่สุด
4. ผู้นำจัดการความขัดแย้งของชุมชนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	4.31	0.56	มากที่สุด
5. ชุมชนมีกติกากลุ่มในการปฏิบัติที่ชัดเจน	4.22	0.54	มากที่สุด
6. ประชาชนมีความเป็นอยู่ตามวิถีความพอเพียง	4.25	0.54	มากที่สุด
7. ชุมชนมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงามและเข้มแข็ง	4.16	0.59	มาก
โดยรวม	4.27	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ มีระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมนุญประชาชนต้นแบบอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 ข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับบอบายมุขและการพนัน ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมาคือชุมชนรักความสงบและมีความสามัคคีกัน ($\bar{X} = 4.34$) ผู้นำจัดการความขัดแย้งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.31$) ประชาชนมี

ความเป็นอยู่ตามวิถีความพอเพียง ($\bar{X} = 4.25$) ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพ ($\bar{X} = 4.24$) ชุมชนมีกติกาศุมนในการปฏิบัติที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.22$) มีระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมณู ประชาชนต้นแบบอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ คือชุมชนมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงามและเข้มแข็ง ($\bar{X} = 4.16$)

ตารางที่ 4.20 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายชื่อ

จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ประชาชนให้ความร่วมมือที่ดี	4.13	0.62	มาก
2. ประชาชนลดการใช้สารเคมีทำเกษตรปลอดภัย	4.08	0.66	มาก
3. กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นมีศักยภาพ ใน การบริหารจัดการ	3.91	0.64	มาก
โดยรวม	4.04	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ มีจุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ประชาชนให้ความร่วมมือที่ดี ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาคือประชาชนลดการใช้สารเคมีทำเกษตรปลอดภัย ($\bar{X} = 4.08$) และกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นมีศักยภาพในการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.91$)

ตารางที่ 4.21 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายชื่อ

จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีน้อยไม่เพียงพอ	3.85	0.65	มาก
2. พื้นที่ติดต่อหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่าย	3.99	0.56	มาก
3. คนต่างถิ่นมีการอพยพและเข้าออกชุมชนง่าย	4.02	0.57	มาก
โดยรวม	3.96	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ มีจุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ คนต่างถิ่นมีการอพยพและเข้าออกชุมชนง่าย ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมาคือพื้นที่ติดต่อหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่าย ($\bar{X} = 3.99$) และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีน้อยไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.85$)

ตารางที่ 4.22 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายชื่อ

จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ธรรมนูญประชาชนขาดสภาพการบังคับที่เด็ดขาด	3.94	0.56	มาก
2. หน่วยงานราชการในพื้นที่ขาดงบประมาณที่เพียงพอ	3.95	0.55	มาก
3. ประชาชนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม	3.99	0.52	มาก
โดยรวม	3.96	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีจุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ประชาชนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมาคือหน่วยงานราชการในพื้นที่ขาดงบประมาณที่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.95$) และธรรมณูประชาชนขาดสภาพการบังคับที่เด็ดขาด ($\bar{X} = 3.94$)

ตารางที่ 4.23 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายข้อ

โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการ	3.98	0.54	มาก
2. ชุมชนยังมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ความสมบูรณ์	3.94	0.55	มาก
3. ชุมชนยังเป็นโครงสร้างสังคมชนบท	4.02	0.57	มาก
โดยรวม	3.98	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีโอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ชุมชนยังเป็นโครงสร้างสังคมชนบท ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมาคือ การปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการ ($\bar{X} = 3.98$) และชุมชนยังมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ความสมบูรณ์ ($\bar{X} = 3.94$)

ตารางที่ 4.24 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายข้อ

โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดการความขัดแย้งของชุมชน	4.07	0.56	มาก
2. ชุมชนให้ความสำคัญกับการศึกษาและคุณธรรมของ ประชาชน	4.05	0.55	มาก
3. นวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรมของชุมชน	4.04	0.50	มาก
โดยรวม	4.05	0.45	มาก

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีโอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การจัดการความขัดแย้งของชุมชน ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมาคือชุมชนให้ความสำคัญกับการศึกษาและคุณธรรมของประชาชน ($\bar{X} = 4.05$) และนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรมของชุมชน ($\bar{X} = 4.04$)

ตารางที่ 4.25 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายข้อ

อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	4.10	0.51	มาก
2. ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน	4.05	0.54	มาก
3. ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.88	0.60	มาก
4. ชุมชนมีผู้สูงอายุจำนวนมาก	3.91	0.54	มาก
โดยรวม	3.98	0.40	มาก

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีอุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด จำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.05$) ชุมชนมีผู้สูงอายุจำนวนมาก ($\bar{X} = 3.91$) และขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.88$)

ตารางที่ 4.26 ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นรายข้อ

อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ประชาชนมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเบาหวาน ความดัน	3.87	0.62	มาก
2. ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง	3.86	0.65	มาก
3. ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกพื้นที่มีน้อย	4.07	0.61	มาก
โดยรวม	3.93	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกพื้นที่มีน้อย ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมาคือประชาชนมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเบาหวาน ความดัน ($\bar{X} = 3.87$) ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง ($\bar{X} = 3.86$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัด
ร้อยเอ็ด

ตารางที่ 4.27 ระดับลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมและจำแนก
เป็นรายด้าน

ลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสถานะตามกฎหมาย	3.81	0.50	มาก
2. ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี	3.92	0.41	มาก
3. ด้านโครงสร้างทางสังคม	4.05	0.42	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการชุมชน	3.84	0.37	มาก
5. ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน	3.72	0.37	มาก
6. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน	3.80	0.45	มาก
7. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.92	0.36	มาก
8. ด้านความสามารถผู้นำชุมชน	3.81	0.47	มาก
9. ด้านนโยบายและการวางแผน	3.85	0.46	มาก
10. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน	3.80	0.45	มาก
11. ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน	4.21	0.41	มากที่สุด
12. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.14	0.47	มาก
13. ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย	4.31	0.33	มากที่สุด
14. ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน	4.32	0.32	มากที่สุด
15. ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม	4.29	0.32	มากที่สุด
16. ด้านการศึกษาและคุณธรรม	4.23	0.27	มากที่สุด
17. ด้านจิตอาสา	4.16	0.34	มาก
โดยรวม	4.01	0.16	มาก

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ระดับลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาคือด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ($\bar{X} = 4.31$) ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม ($\bar{X} = 4.29$) ด้านการศึกษาและคุณธรรม ($\bar{X} = 4.23$) และด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ($\bar{X} = 4.21$) มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมาก จำนวน 12 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านจิตอาสา ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.14$) ด้านโครงสร้างทางสังคม ($\bar{X} = 4.05$) ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณีเท่ากับ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = 3.92$) ด้านนโยบายและการวางแผน ($\bar{X} = 3.85$) ด้านการบริหารจัดการชุมชน ($\bar{X} = 3.84$) ด้านสถานะตามกฎหมายเท่ากับด้านความสามารถผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 3.81$) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนเท่ากับด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ($\bar{X} = 3.80$) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ($\bar{X} = 3.72$)

ตารางที่ 4.28 ระดับลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสถานะตามกฎหมาย จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านสถานะตามกฎหมาย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการจัดทำธรรมณูญประชาชน	3.83	0.65	มาก
2. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.82	0.69	มาก
3. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมณูญประชาชนของประชาชน	3.78	0.76	มาก
4. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน	3.76	0.81	มาก
5. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญประชาชน	3.86	0.74	มาก
โดยรวม	3.81	0.50	มาก

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสถานะตามกฎหมาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือสถานะทางกฎหมายมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญประชาชน ($\bar{X} = 3.86$) รองลงมาคือสถานะทางกฎหมายมีผลต่อการจัดทำธรรมนุญประชาชน ($\bar{X} = 3.83$) สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมนุญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.82$) สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมนุญประชาชนของประชาชน ($\bar{X} = 3.78$) และสถานะทางกฎหมายมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน ($\bar{X} = 3.76$)

ตารางที่ 4.29 ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมนุญประชาชน	3.70	0.91	มาก
2. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมนุญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.79	0.58	มาก
3. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมนุญประชาชนของประชาชน	3.89	0.51	มาก
4. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน	4.11	0.55	มาก
5. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญประชาชน	4.09	0.53	มาก
โดยรวม	3.92	0.41	มาก

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ

วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน ($\bar{X} = 4.11$)
 รองลงมาคือวัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมเนียมประชาชน ($\bar{X} = 4.09$)
 วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมเนียมประชาชนของประชาชน ($\bar{X} = 3.89$)
 วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมเนียมประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วน
 เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.79$) และวัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมเนียมประชาชน
 ($\bar{X} = 3.70$)

ตารางที่ 4.30 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านโครงสร้าง
 ทางสังคม จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านโครงสร้างทางสังคม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการจัดทำธรรมเนียมประชาชน	4.08	0.57	มาก
2. โครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ ธรรมเนียมประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.09	0.55	มาก
3. โครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตาม ธรรมเนียมประชาชนของประชาชน	4.00	0.58	มาก
4. โครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการยอมรับและ ความเชื่อมั่นของประชาชน	4.04	0.51	มาก
5. โครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการปรับปรุง แก้ไขธรรมเนียมประชาชน	4.05	0.55	มาก
โดยรวม	4.05	0.42	มาก

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้าน
 โครงสร้างทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับลักษณะ
 อยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือโครงสร้างทาง
 สังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมเนียมประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.09$)
 รองลงมาคือโครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการจัดทำธรรมเนียมประชาชน ($\bar{X} = 4.08$) โครงสร้างทาง
 สังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมเนียมประชาชน ($\bar{X} = 4.05$) โครงสร้างทางสังคม

ของคนในชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน ($\bar{X} = 4.04$) และโครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมเนียมประชาชนของประชาชน ($\bar{X} = 4.00$)

ตารางที่ 4.31 ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการบริหารจัดการชุมชน จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านการบริหารจัดการชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมเนียมประชาชน	4.01	0.56	มาก
2. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมเนียมประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.87	0.55	มาก
3. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมเนียมประชาชนของประชาชน	3.81	0.59	มาก
4. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน	3.79	0.56	มาก
5. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมเนียมประชาชน	3.70	0.58	มาก
โดยรวม	3.84	0.37	มาก

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ระดับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการบริหารจัดการชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือการบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมเนียมประชาชน ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือการบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมเนียมประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.87$) การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมเนียมประชาชนของประชาชน ($\bar{X} = 3.81$) การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน ($\bar{X} = 3.79$) และ การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมเนียมประชาชน ($\bar{X} = 3.70$)

ตารางที่ 4.32 ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการจัดทำ ธรรมนุญประชาชน	3.68	0.60	มาก
2. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ ธรรมนุญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.73	0.62	มาก
3. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตาม ธรรมนุญประชาชนของประชาชน	3.75	0.58	มาก
4. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการยอมรับ และความเชื่อมั่นของประชาชน	3.74	0.57	มาก
5. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการปรับปรุง แก้ไขธรรมนุญประชาชน	3.69	0.60	มาก
โดยรวม	3.72	0.37	มาก

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมนุญประชาชนของประชาชน ($\bar{X} = 3.75$) รองลงมาคือศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน ($\bar{X} = 3.74$) ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมนุญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.73$) ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญประชาชน ($\bar{X} = 3.69$) ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมนุญประชาชน ($\bar{X} = 3.68$)

ตารางที่ 4.33 ระดับลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการสนับสนุน
จากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการจัดทำธรรมณูประชาชน	3.70	0.64	มาก
2. การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมณูประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.75	0.64	มาก
3. การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมณูประชาชนของประชาชน	3.84	0.65	มาก
4. การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน	3.82	0.61	มาก
5. การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูประชาชน	3.92	0.54	มาก
โดยรวม	3.80	0.45	มาก

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ระดับลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูประชาชน ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาคือการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมณูประชาชนของประชาชน ($\bar{X} = 3.84$) การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน ($\bar{X} = 3.82$) การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมณูประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.75$) และการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการจัดทำธรรมณูประชาชน ($\bar{X} = 3.70$)

ตารางที่ 4.34 ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมนุญประชาชน	3.95	0.60	มาก
2. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมนุญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.86	0.61	มาก
3. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมนุญประชาชนของประชาชน	3.89	0.63	มาก
4. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน	3.97	0.62	มาก
5. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญประชาชน	3.94	0.58	มาก
โดยรวม	3.92	0.36	มาก

จากตารางที่ 4.34 พบว่า ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมนุญประชาชน ($\bar{X} = 3.95$) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญประชาชน ($\bar{X} = 3.94$) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมนุญประชาชนของประชาชน ($\bar{X} = 3.89$) และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมนุญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.86$)

ตารางที่ 4.35 ระดับลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านความสามารถ
ผู้นำชุมชน จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านความสามารถผู้นำชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการจัดทำธรรมณูญประชาชน	3.87	0.54	มาก
2. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมณูญ ประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.75	0.68	มาก
3. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมณูญ ประชาชนของประชาชน	3.82	0.65	มาก
4. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่น ของประชาชน	3.79	0.64	มาก
5. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญ ประชาชน	3.83	0.57	มาก
โดยรวม	3.81	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ระดับลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านความสามารถผู้นำชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการจัดทำธรรมณูญประชาชน ($\bar{X} = 3.87$) รองลงมาคือความสามารถของผู้นำมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญประชาชน ($\bar{X} = 3.83$) ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมณูญประชาชนของประชาชน ($\bar{X} = 3.82$) ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน ($\bar{X} = 3.79$) และความสามารถของผู้นำมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.75$)

ตารางที่ 4.36 ระดับลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านนโยบาย และการวางแผน จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านนโยบายและการวางแผน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดทำธรรมณูญประชาชนเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ	3.77	0.66	มาก
2. มีการวางแผนขั้นตอนในการจัดทำธรรมณูญประชาชนอย่างเป็นระบบ	3.90	0.61	มาก
3. กำหนดระยะเวลาการบังคับใช้ธรรมณูญประชาชนเป็นไปตามแผนงานที่กำหนด	3.93	0.59	มาก
4. การปฏิบัติตามธรรมณูญประชาชนของประชาชนเป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่กำหนดเป้าหมาย	3.87	0.61	มาก
5. มีการทบทวนแผนงานและความสอดคล้องของนโยบายอย่างสม่ำเสมอและมีการนำผลมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญประชาชน	3.78	0.65	มาก
โดยรวม	3.85	0.46	มาก

จากตารางที่ 4.36 พบว่า ระดับลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านนโยบายและการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือกำหนดระยะเวลาการบังคับใช้ธรรมณูญประชาชนเป็นไปตามแผนงานที่กำหนด ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมาคือมีการวางแผนขั้นตอนในการจัดทำธรรมณูญประชาชนอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.90$) การปฏิบัติตามธรรมณูญประชาชนของประชาชนเป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่กำหนดเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.87$) มีการทบทวนแผนงานและความสอดคล้องของนโยบายอย่างสม่ำเสมอและมีการนำผลมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญประชาชน ($\bar{X} = 3.78$) และการจัดทำธรรมณูญประชาชนเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ ($\bar{X} = 3.77$)

ตารางที่ 4.37 ระดับลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการพัฒนา

คุณภาพชีวิตของคน ในชุมชน จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ธรรมณูประชาชนมีบทบาทปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง	3.79	0.59	มาก
2. ในชุมชนมีการส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชนทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในสภาพการณ์ปัจจุบัน	3.83	0.57	มาก
3. ในชุมชนเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองไปในทิศทางที่ดีขึ้น	3.79	0.61	มาก
4. ในชุมชนไม่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในส่วนที่เป็นข้อห้ามต่างๆ	3.77	0.62	มาก
โดยรวม	3.80	0.45	มาก

จากตารางที่ 4.37 พบว่า ระดับลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากทั้งหมด จำนวน 4 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือในชุมชนมีการส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชนทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในสภาพการณ์ปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.83$) รองลงมาคือธรรมณูประชาชนมีบทบาทปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง เท่ากับในชุมชนเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองไปในทิศทางที่ดีขึ้น ($\bar{X} = 3.79$) และในชุมชนไม่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในส่วนที่เป็นข้อห้ามต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.77$)

ตารางที่ 4.38 ระดับลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดการความ
 ชัดแย้งของชุมชน จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ธรรมณูประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการความ ชัดแย้งของชุมชน	4.21	0.65	มากที่สุด
2. ในชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการบริหาร ความขัดแย้ง	4.13	0.78	มาก
3. ประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมณูประชาชนใน บทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งได้	4.20	0.60	มาก
4. ในชุมชนสามารถบริหารจัดการความขัดแย้งได้อย่าง เหมาะสมตามวิถีทางของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ	4.29	0.62	มากที่สุด
โดยรวม	4.21	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ระดับลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้าน
 การจัดการความขัดแย้งของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นราย
 ด้าน มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย
 คือในชุมชนสามารถบริหารจัดการความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมตามวิถีทางของชุมชนอย่างมี
 ประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมาคือธรรมณูประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการความ
 ชัดแย้งของชุมชน ($\bar{X} = 4.21$) มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับตาม
 ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมณูประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับการ
 จัดการความขัดแย้งได้ ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมาคือในชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการ
 บริหารความขัดแย้ง ($\bar{X} = 4.13$)

ตารางที่ 4.39 ระดับลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ธรรมณูประชาชนมีบทบาทปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ	4.21	0.70	มากที่สุด
2. ในชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ	4.22	0.68	มากที่สุด
3. ประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมณูประชาชน ใน บทบาทปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้	4.10	0.72	มาก
4. ในชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ	4.15	0.71	มาก
5. ในชุมชนไม่มีผู้ฝ่าฝืนธรรมณูประชาชนในบทบาทปฏิบัติ เกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	4.07	0.70	มาก
6. ในชุมชนมีกระบวนการลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมณูประชาชนใน บทบาทปฏิบัติเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตาม วิถีทางของชุมชนได้อย่าง มีประสิทธิภาพ	4.10	0.72	มาก
โดยรวม	4.14	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.39 พบว่า ระดับลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือในชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมาคือธรรมณูประชาชนมีบทบาทปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.21$) มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือในชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาคือประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมณูประชาชนในบทบาทปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้ เท่ากับในชุมชนมีกระบวนการลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมณู

ประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามวิถีทางของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.10$) และในชุมชนไม่มีผู้ฝ่าฝืนธรรมนุญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.07$)

ตารางที่ 4.40 ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเกษตร เพื่ออาหารปลอดภัย จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ธรรมนุญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย	4.41	0.59	มากที่สุด
2. ในชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย	4.23	0.62	มากที่สุด
3. ประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมนุญประชาชนบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยได้	4.26	0.66	มากที่สุด
4. ในชุมชนมีกระบวนการลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมนุญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามวิถีทางของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.37	0.56	มากที่สุด
5. มีการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญประชาชนในส่วนของบทบัญญัติเกี่ยวกับธรรมนุญประชาชนบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยให้เหมาะสมอยู่เสมอ	4.29	0.67	มากที่สุด
โดยรวม	4.31	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.40 พบว่า ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือธรรมนุญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาคือในชุมชนมีกระบวนการลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมนุญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามวิถีทางของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.37$) มีการปรับปรุงแก้ไข

ธรรมนุญประชาชนในส่วนของบทบัญญัติเกี่ยวกับธรรมนุญประชาชนบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยให้เหมาะสมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.29$) ประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมนุญประชาชนบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยได้ ($\bar{X} = 4.26$) และในชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ($\bar{X} = 4.23$)

ตารางที่ 4.41 ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ธรรมนุญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริต	4.34	0.60	มากที่สุด
2. ประชาชนในชุมชนทราบบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตอย่างทั่วถึง	4.29	0.60	มากที่สุด
3. ประชาชนในชุมชนสามารถปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตได้	4.32	0.62	มากที่สุด
4. การดำเนินการต่อต้านทุจริตในชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	4.36	0.63	มากที่สุด
5. มีการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญประชาชนในส่วนของบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตให้เหมาะสมอยู่เสมอ	4.31	0.61	มากที่สุด
โดยรวม	4.32	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.41 พบว่า ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือการดำเนินการต่อต้านทุจริตในชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมาคือ ธรรมนุญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริต ($\bar{X} = 4.34$) ประชาชนในชุมชนสามารถปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตได้ ($\bar{X} = 4.32$) มีการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญประชาชนในส่วนของบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตให้เหมาะสมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.31$) และ ประชาชนในชุมชนทราบบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.29$)

ตารางที่ 4.42 ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านนวัตกรรม

สุขภาพที่เป็นรูปธรรม จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ในชุมชนมีการค้นหา การสร้างนวัตกรรมสุขภาพใหม่อยู่เสมอ	4.33	0.58	มากที่สุด
2. การค้นพบ การสร้างและการพัฒนานวัตกรรมสุขภาพใหม่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายในชุมชน	4.31	0.61	มากที่สุด
3. นวัตกรรมสุขภาพที่เกิดขึ้นตรงตาม สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน	4.27	0.61	มากที่สุด
4. นวัตกรรมที่ค้นพบสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมจริง	4.25	0.60	มากที่สุด
5. ในชุมชนให้การยอมรับและเกิดความเชื่อมั่นนวัตกรรมสุขภาพใหม่เกิดขึ้น	4.30	0.60	มากที่สุด
6. ในชุมชนพัฒนาและต่อยอดนวัตกรรมสุขภาพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอยู่เสมอ	4.29	0.58	มากที่สุด
โดยรวม	4.29	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.42 พบว่า ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด จำนวน 6 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือในชุมชนมีการค้นหา การสร้างนวัตกรรมสุขภาพใหม่อยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาคือการค้นพบ การสร้างและการพัฒนานวัตกรรมสุขภาพใหม่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายในชุมชน ($\bar{X} = 4.31$) ในชุมชนให้การยอมรับและเกิดความเชื่อมั่นนวัตกรรมสุขภาพใหม่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 4.30$) ในชุมชนพัฒนาและต่อยอดนวัตกรรมสุขภาพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.29$) นวัตกรรมสุขภาพที่เกิดขึ้นตรงตาม สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ($\bar{X} = 4.27$) และนวัตกรรมที่ค้นพบสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมจริง ($\bar{X} = 4.25$)

ตารางที่ 4.43 ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการศึกษาและ
คุณธรรม จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านการศึกษาและคุณธรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีการส่งเสริมในเรื่องการศึกษาในธรรมนุญประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน	4.25	0.59	มากที่สุด
2. มีการส่งเสริมเรื่องคุณธรรมในธรรมนุญประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน	4.26	0.60	มากที่สุด
3. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องการศึกษาและคุณธรรมแก่ประชาชนในชุมชน	4.22	0.58	มากที่สุด
4. มีการยกย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติดีในเรื่องคุณธรรมดีเด่นในชุมชน	4.24	0.60	มากที่สุด
5. มีการติดตามประเมินผลในเรื่องการศึกษาและคุณธรรมในธรรมนุญประชาชน	4.20	0.60	มาก
6. มีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องการศึกษาและคุณธรรมให้เหมาะสมกับคนในชุมชน	4.23	0.60	มากที่สุด
โดยรวม	4.23	0.27	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.43 พบว่า ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการศึกษาและคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือมีการส่งเสริมเรื่องคุณธรรมในธรรมนุญประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมาคือมีการส่งเสริมในเรื่องการศึกษาในธรรมนุญประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน ($\bar{X} = 4.25$) มีการยกย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติดีในเรื่องคุณธรรมดีเด่นในชุมชน ($\bar{X} = 4.24$) มีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องการศึกษาและคุณธรรมให้เหมาะสมกับคนในชุมชน ($\bar{X} = 4.23$) มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องการศึกษาและคุณธรรมแก่ประชาชนในชุมชน ($\bar{X} = 4.22$) ระดับลักษณะอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ มีการติดตามประเมินผลในเรื่องการศึกษาและคุณธรรมในธรรมนุญประชาชน ($\bar{X} = 4.20$)

ตารางที่ 4.44 ระดับลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านจิตอาสา

จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านจิตอาสา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีการให้ความรู้ในเรื่องจิตอาสาในธรรมณูประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน	4.15	0.56	มาก
2 เกิดกระบวนการปลูกฝังการทำหน้าที่ด้านจิตอาสาแก่ประชาชนในชุมชน	4.07	0.67	มาก
3. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องการทำหน้าที่จิตอาสาแก่ประชาชนในชุมชน	4.22	0.62	มากที่สุด
4. มีการยกย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติในการทำหน้าที่จิตอาสาดีเด่นในชุมชน	4.15	0.63	มาก
5. มีการติดตามประเมินผลในเรื่องจิตอาสาอย่างสม่ำเสมอ	4.25	0.63	มากที่สุด
6. มีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องจิตอาสาให้เหมาะสมกับคนในชุมชน	4.15	0.64	มาก
โดยรวม	4.16	0.34	มาก

จากตารางที่ 4.44 พบว่า ระดับลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านจิตอาสา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือมีการติดตามประเมินผลในเรื่องจิตอาสาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมาคือมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องการทำหน้าที่จิตอาสาแก่ประชาชนในชุมชน ($\bar{X} = 4.22$) ระดับลักษณะอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือมีการให้ความรู้ในเรื่องจิตอาสาในธรรมณูประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน เท่ากับมีการยกย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติในการทำหน้าที่จิตอาสาดีเด่นในชุมชนเท่ากับมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องจิตอาสาให้เหมาะสมกับคนในชุมชน ($\bar{X} = 4.15$) และ เกิดกระบวนการปลูกฝังการทำหน้าที่ด้านจิตอาสาแก่ประชาชนในชุมชน ($\bar{X} = 4.07$)

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับ ตัวแปรตาม

โดยเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วยวิธี Pearson's Product Moment Correlation (r) ในการหาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เรียกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ที่มีค่าเป็นบวก (+) หมายความว่า ข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงตามกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรตัวหนึ่งสูงค่าตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะสูงด้วย ถ้าค่าตัวแปรตัวหนึ่งต่ำค่าตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะต่ำด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ที่มีค่าเป็นลบ (-) หมายความว่า ข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามคือกลับกัน ถ้าค่าเป็นศูนย์ (0) หมายความว่า ข้อมูลทั้งสองชุดไม่เกี่ยวข้องกันไม่สัมพันธ์กันหรือไม่แปรผันร่วมกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรตัวหนึ่งสูงค่าตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะต่ำ ถ้าค่าตัวแปรตัวหนึ่งต่ำค่าตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะสูง จากค่า Correlation Coefficient มีเกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ ดังนี้ (Walter, 1971, p. 121)

ตารางที่ 4.45 ค่าระดับของความสัมพันธ์

ค่า r	ระดับของความสัมพันธ์
.91 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
.71 - .90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.51 - .70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.31 - .50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 - .30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันควรมีค่าสูงสุดไม่เกิน 0.85 เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเกิด Multi - Collinearity ซึ่งหมายถึง ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองสูงมากเกินไปจนไม่เหมาะสมที่จะนำตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินไปเข้าสมการทั้งสองตัว (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม, 2536, น. 25)

ตารางที่ 4.46 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบ กับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม

ตัวแปร	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₁)	-.021	.141**	.298**	.191**	.064	.114*
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₂)	.168**	.416**	.485**	.284**	.164**	.033
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₃)	.207**	.243**	.270**	.340**	.237**	.036
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₄)	.144**	.228**	.280**	.338**	.271**	.261**
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₅)	.199**	.265**	.327**	.269**	.308**	.243**
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)	.092	.267**	.358**	.270**	.221**	.267**
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	.180**	.414**	.339**	.417**	.295**	.204**
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	.303**	.460**	.322**	.339**	.303**	.124*
ความสัมพันธ์โดยรวมของสภาพการใช้ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบกับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X _{รวม})	.249**	.459**	.494**	.453**	.351**	.233**

(ต่อ)

ตารางที่ 4.46 (ต่อ)

ตัวแปร	Y ₇	Y ₈	Y ₉	Y ₁₀	Y ₁₁	Y ₁₂
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₁)	.007	-.132 ^{**}	-.097	-.122 [*]	.013	.037
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₂)	-.002	.226 ^{**}	.228 ^{**}	.174 ^{**}	.012	.047
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₃)	.062	.261 ^{**}	.326 ^{**}	.369 ^{**}	.071	.128 [*]
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₄)	.135 ^{**}	.285 ^{**}	.345 ^{**}	.291 ^{**}	.023	.053
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₅)	.194 ^{**}	.301 ^{**}	.481 ^{**}	.313 ^{**}	.085	.031
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)	.206 ^{**}	.264 ^{**}	.311 ^{**}	.191 ^{**}	.040	-.006
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	.174 ^{**}	.408 ^{**}	.475 ^{**}	.447 ^{**}	.048	.038
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	.126 [*]	.428 ^{**}	.430 ^{**}	.460 ^{**}	.072	.060
ความสัมพันธ์โดยรวมสภาพการใช้ ผลกระทบ และรูปแบบธรรมนุญประชาชนต้นแบบกับ ลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขต จังหวัดร้อยเอ็ด (X _{รวม})	.169 ^{**}	.399 ^{**}	.482 ^{**}	.413 ^{**}	.069	.073
ตัวแปร	Y ₁₃	Y ₁₄	Y ₁₅	Y ₁₆	Y ₁₇	Y _{รวม}
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₁)	.037	.126 [*]	.028	-.023	.005	.087
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₂)	.034	.047	-.045	-.034	-.034	.345 ^{**}

(ต่อ)

ตารางที่ 4.46 (ต่อ)

ตัวแปร	Y ₁₃	Y ₁₄	Y ₁₅	Y ₁₆	Y ₁₇	Yรวม
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₃)	.014	.025	-.010	-.046	-.114*	.385**
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₄)	-.002	-.024	.010	.068	-.011	.417**
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₅)	.008	-.022	.003	.034	-.032	.470**
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)	-.047	.014	-.003	-.047	-.053	.368**
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	-.044	-.018	-.002	-.016	-.034	.523**
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	-.016	-.029	-.034	-.070	-.029	.520**
ความสัมพันธ์โดยรวมสภาพการใช้ ผลกระทบ และรูปแบบธรรมนุญประชาชนต้นแบบกับ ลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขต จังหวัดร้อยเอ็ด (Xรวม)	-.004	.015	-.013	-.026	-.058	.589**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.46 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนุญประชาชนต้นแบบกับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .589 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₁) กับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .087 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านโครงสร้างทางสังคม (Y₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .298 รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .191 ด้านวัฒนธรรมจารีตประเพณี (Y₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .141 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน

(Y₈) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .132 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y₁₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .126 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y₁₀) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .122 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .114 ด้านนโยบายและการวางแผน (Y₉) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .097 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .064 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y₁₂) และด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y₁₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .037 ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y₁₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .028 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y₁₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .023 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .021 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y₁₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .013 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .007 และด้านจิตอาสา (Y₁₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .005

จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₂) กับลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .345 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านโครงสร้างทางสังคม (Y₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .298 รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .191 ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี (Y₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .141 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y₈) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .132 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y₁₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .126 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y₁₀) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .122 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .114 ด้านนโยบายและการวางแผน (Y₉) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .097 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .064 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y₁₂) และด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y₁₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .037 ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y₁₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .028 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y₁₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่

ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .023 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y_1) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .021 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y_{11}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .013 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y_7) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .007 และด้านจิตอาสา (Y_{17}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .005

จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3) กับลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .385 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y_{10}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .369 รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y_4) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .340 ด้านนโยบายและการวางแผน (Y_9) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .326 ด้านโครงสร้างทางสังคม (Y_3) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .270 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y_8) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .261 ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี (Y_2) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .243 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y_5) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .237 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y_1) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .207 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y_{12}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .128 ด้านจิตอาสา (Y_{17}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .114 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y_{11}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .071 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y_7) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .062 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y_{16}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .046 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y_6) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .036 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y_{14}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .025 ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y_{13}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .014 และด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y_{15}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .010

จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4) กับลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .417 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านนโยบายและการวางแผน (Y_9) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .345 รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y_4) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .338 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y_{10}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .291

ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y₈) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .285 ด้านโครงสร้างทางสังคม (Y₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .280 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .271 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .261 ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี (Y₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .228 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .144 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .135 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y₁₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .068 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y₁₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .053 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y₁₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .024 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y₁₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .023 ด้านจิตอาสา (Y₁₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .011 ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y₁₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .010 และด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y₁₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .002

โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₅) กับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .470 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านนโยบายและการวางแผน (Y₉) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .481 รองลงมาคือด้านโครงสร้างทางสังคม (Y₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .327 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y₁₀) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .313 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .308 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y₈) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .301 ด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .269 ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี (Y₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .265 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .243 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .199 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .194 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y₁₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .085 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y₁₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .034 ด้านจิตอาสา (Y₁₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .032

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y₁₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .031 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y₁₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .022 ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y₁₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .008 และด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y₁₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .003

โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₆) กับลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .368 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านโครงสร้างทางสังคม (Y₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำเท่ากับ .358 รองลงมาคือด้านนโยบายและการวางแผน (Y₉) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำเท่ากับ .311 ด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .270 ด้านวัฒนธรรมจารีตประเพณี (Y₂) และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .267 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y₈) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .264 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .221 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .206 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y₁₀) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .191 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .092 ด้านจิตอาสา (Y₁₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .053 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y₁₆) และด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y₁₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .047 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y₁₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .040 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y₁₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .014 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y₁₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .006 และด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y₁₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .003

อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₇) กับลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .523 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านนโยบายและการวางแผน (Y₉) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .475 รองลงมาคือด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y₁₀) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .447 ด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .417 ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี (Y₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำเท่ากับ

.414 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y₈) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .408 ด้านโครงสร้างทางสังคม (Y₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .339 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .295 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .204 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .180 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .174 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y₁₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .048 ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y₁₃) ค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .044 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y₁₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .038 ด้านจิตอาสา (Y₁₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .034 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y₁₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .018 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y₁₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .016 และด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y₁₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .002

อุปสรรคผลกระทบทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₈) กับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .520 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y₁₀) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .460 เท่ากับด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี (Y₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .460 รองลงมาคือด้านนโยบายและการวางแผน (Y₉) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .430 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y₈) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .428 ด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .339 ด้านโครงสร้างทางสังคม (Y₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .322 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .303 เท่ากับด้านสถานะตามกฎหมาย (Y₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .303 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .126 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .124 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y₁₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .072 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y₁₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .070 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม (Y_{12}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .060 ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y_{15}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .034 ด้านจิตอาสา (Y_{17}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .029 เท่ากับด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y_{14}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .029 และด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y_{13}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .016

ตารางที่ 4.47 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะ
ธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	-.011	-.021	-	-	-	-
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	.002	.005	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	.026	.075	.032 (4)	.094	2.092	.037
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	.013	.036	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	.080	.234	.090 (1)	.265	5.731	.000
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_6)	.026	.072	-	-	-	-
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_7)	.049	.122	.067 (3)	.168	3.027	.003
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_8)	.093	.310	.089 (2)	.294	5.617	.000
ค่าคงที่ (Constant)	2.917		2.909			
Multiple R	.636		.634			
R^2	.405		.402			
Adjusted R^2	.393		.395			
R^2 Change	.405		.007			
F	33.278		66.258			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.47 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม มีจำนวน 4 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_8) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_7) และจุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 40.20 มีค่า $R^2 = .402$ และมีค่าของ F เท่ากับ 66.258 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$ สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } \hat{Y} = 2.909 + .032X_3 + .090X_5 + .067X_7 + .089X_8$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } Z_r = .294Z_8 + .265Z_5 + .168Z_7 + .094Z_3$$

ตารางที่ 4.48 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสถานะตามกฎหมาย

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	-.085	-.052	-	-	-	-
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	.019	.019	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	.103	.098	-	-	-	-
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	-.096	-.086	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	.182	.173	.127 (2)	.120	2.419	.016
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_6)	.020	.018	-	-	-	-

(ต่อ)

ตารางที่ 4.48 (ต่อ)

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	.130	-.106	-	-	-	-
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	.278	.298	.250 (1)	.268	5.392	.000
ค่าคงที่ (Constant)	2.683		2.320			
Multiple R	.346		.324			
R ²	.120		.105			
Adjusted R ²	.102		.101			
R ² Change	.120		.013			
F	6.636		23.322			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.48 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสถานะตามกฎหมาย มีจำนวน 2 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₅) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₈) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 10.50 มีค่า R² = .105 และมีค่าของ F เท่ากับ 23.322 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ α .05 สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ } \hat{Y} = 2.320 + .127X_5 + .250 X_8$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_r = .268Z_8 + .120Z_5$$

ตารางที่ 4.49 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะ

ธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านวัฒนธรรม จาริตประเพณี

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₁)	-.012	-.009	-	-	-	-
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₂)	.224	.273	.196 (2)	.239	4.892	.000
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₃)	-.091	-.105	-	-	-	-
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₄)	-.010	-.011	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₅)	.058	.067	-	-	-	-
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)	.049	.054	-	-	-	-
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	.074	.074	.134 (3)	.133	2.321	.021
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	.237	.311	.208 (1)	.272	4.793	.000
ค่าคงที่ (Constant)	1.801		1.771			
Multiple R	.538		.528			
R ²	.290		.279			
Adjusted R ²	.275		.274			
R ² Change	.290		.010			
F	19.941		51.154			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.49 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี มีจำนวน 3 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_8) จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2) และอุปสรรคสภาพการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_7) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 27.90 มีค่า $R^2 = .279$ และมีค่าของ F เท่ากับ 51.154 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$ สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } \hat{Y} = 1.771 + .196X_2 + .134X_7 + .208 X_8$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_r = .272Z_8 + .239Z_2 + .133Z_7$$

ตารางที่ 4.50 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านโครงสร้างทางสังคม

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	.139	.102	.150 (2)	.110	2.287	.023
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	.290	.344	.252 (1)	.299	5.539	.000
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	-.084	-.094	-	-	-	-
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	.026	.027	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	.108	.122	.095 (5)	.107	2.167	.031

(ต่อ)

ตารางที่ 4.50 (ต่อ)

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)	.166	.179	.126 (3)	.136	2.692	.007
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	-.103	-.100	-	-	-	-
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	.145	.186	.098 (4)	.126	2.603	.010
ค่าคงที่ (Constant)	1.255		1.121			
Multiple R	.556		.549			
R ²	.310		.302			
Adjusted R ²	.295		.293			
R ² Change	.310		.008			
F	21.916		34.074			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.50 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านโครงสร้างทางสังคม มีจำนวน 5 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₁) จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₂) โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₅) โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₆) และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₈) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 30.20 มีค่า R² = .302 และมีค่าของ F เท่ากับ 34.074 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ α .05 สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ } \hat{Y} = 1.121 + .150X_1 + .252X_2 + .095X_5 + .126X_6 + .098X_8$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบมาตรฐาน } \hat{Z}_r = .299Z_2 + .136Z_6 + .126Z_8 + .110Z_1 + .107Z_5$$

ตารางที่ 4.51 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะ
ธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการบริหารจัดการชุมชน

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขต จังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	.148	.124	.122 (3)	.102	2.259	.024
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	-.026	-.035	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขต จังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	.113	.145	.157 (2)	.200	4.147	.000
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	.098	.119	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขต จังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	-.009	-.012	-	-	-	-
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_6)	-.023	-.028	-	-	-	-
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_7)	.246	.271	.291 (1)	.319	6.560	.000
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_8)	.058	.084	-	-	-	-
ค่าคงที่ (Constant)	1.396		1.536			
Multiple R	.483		.470			
R^2	.234		.221			
Adjusted R^2	.218		.215			
R^2 Change	.234		.010			
F	14.891		37.400			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.51 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการบริหารจัดการชุมชน มีจำนวน 5 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_7) จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3) และจุดแข็งสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 22.10 มีค่า $R^2 = .221$ และมีค่าของ F เท่ากับ 37.400 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$ สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } \hat{Y} = 1.536 + .122X_1 + .157X_3 + .291X_7$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_r = .319Z_7 + .200Z_3 + .102Z_1$$

ตารางที่ 4.52 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	.037	.030	-	-	-	-
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	-.068	-.090	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	.064	.082	-	-	-	-
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	.022	.026	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	.146	.186	.189 (1)	.240	4.942	.000

(ต่อ)

ตารางที่ 4.52 (ต่อ)

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)	.044	.053	-	-	-	-
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	.025	.027	-	-	-	-
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	.148	.212	.161 (2)	.232	4.773	.000
ค่าคงที่ (Constant)	2.054		2.330			
Multiple R	.393		.380			
R ²	.155		.144			
Adjusted R ²	.138		.140			
R ² Change	.155		.049			
F	8.952		33.447			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.52 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน มีจำนวน 2 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₅) และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₈) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 14.40 มีค่า R² = .144 และมีค่าของ F เท่ากับ 33.447 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ α .05 สามารถเขียนสมการในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ } \hat{Y} = 2.330 + .189X_5 + .161X_8$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_r = .240Z_5 + .232Z_8$$

ตารางที่ 4.53 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะ
 ธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน
 ภาครัฐและองค์กรเอกชน

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	.129	.089	-	-	-	-
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	-.113	-.125	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	-.157	-.165	-.184(3)	-.193	-3.338	.001
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	.232	.231	.289 (1)	.288	4.762	.000
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	.071	.075	-	-	-	-
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_6)	.188	.190	.206 (2)	.208	4.018	.000
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_7)	-.016	-.015	-	-	-	-
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_8)	.086	.106	-	-	-	-
ค่าคงที่ (Constant)	2.082		2.551			
Multiple R	.373		.352			
R^2	.139		.124			
Adjusted R^2	.122		.117			
R^2 Change	.139		.025			
F	7.923		18.646			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.53 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชน มีจำนวน 3 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4) และโอกาสผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_6) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 12.40 มีค่า $R^2 = .124$ และมีค่าของ F เท่ากับ 18.646 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$ สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ } \hat{Y} = 2.551 - .184X_3 + .289X_4 + .206X_6$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน } Z_r = .288Z_4 + .208Z_6 - .193Z_3$$

ตารางที่ 4.54 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	.001	.000	-	-	-	-
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	-.117	-.161	-.115(2)	-.159	-2.802	.005
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	.004	.006	-	-	-	-
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	-.008	-.010	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	.103	.135	.100 (3)	.131	2.312	.021

(ต่อ)

ตารางที่ 4.54 (ต่อ)

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)	.139	.174	.139 (1)	.174	3.061	.002
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	.001	.001	-	-	-	-
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	.077	.114	.077 (4)	.114	2.086	.038
ค่าคงที่ (Constant)	3.126		3.125			
Multiple R	.276		.276			
R ²	.076		.076			
Adjusted R ²	.057		.067			
R ² Change	.076		.010			
F	7.024		8.125			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.54 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนมีจำนวน 4 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₂) โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₅) โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₆) และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₈) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 7.60 มีค่า R² = .076 และมีค่าของ F เท่ากับ 8.125 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ α .05 สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } \hat{Y} = 3.125 - .115X_2 + .100X_5 + .139X_6 + .077X_8$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_r = .174Z_6 - .159Z_2 + .131Z_5 + .114Z_8$$

ตารางที่ 4.55 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะ
ธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านความสามารถผู้นำชุมชน

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขต จังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	-.382	-.251	-.331(1)	-.217	-4.820	.000
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	.076	.080	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	.001	.001	-	-	-	-
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	.053	.050	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขต จังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	.092	.092	.145 (4)	.146	2.915	.004
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_6)	.110	.106	.181 (3)	.174	3.404	.001
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_7)	.144	.124	-	-	-	-
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_8)	.222	.252	.308 (2)	.351	7.734	.000
ค่าคงที่ (Constant)	2.660		2.698			
Multiple R	.529		.518			
R^2	.280		.269			
Adjusted R^2	.266		.261			
R^2 Change	.280		.021			
F	19.034		36.293			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.55 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะ ธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านความสามารถผู้นำชุมชน มีจำนวน 4 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการ เข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1) โอกาส สภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5) โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด (X_6) และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_8) โดยส่งผลต่อลักษณะ ธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 26.90 มีค่า $R^2 = .269$ และมีค่าของ F เท่ากับ 36.293 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$ สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } \hat{Y} = 2698 - .331X_1 + .145X_5 + .181X_6 + .308X_8$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_r = .351Z_8 - .217Z_1 + .174Z_6 + .146Z_5$$

ตารางที่ 4.56 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะ ธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านนโยบายและการวางแผน

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด (X_1)	-.295	-.197	-.291(2)	-.195	-4.769	.000
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด (X_2)	-.025	-.027	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด (X_3)	.104	.107	-	-	-	-
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด (X_4)	-.067	-.065	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด (X_5)	.341	.350	.337 (1)	.346	7.555	.000
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด (X_6)	.043	.042	-	-	-	-

(ต่อ)

ตารางที่ 4.56 (ต่อ)

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)	.043	.042	-	-	-	-
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	.217	.190	.245 (3)	.215	3.732	.000
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	.165	.191	.170 (4)	.197	3.779	.000
ค่าคงที่ (Constant)	2024		2109			
Multiple R	.616		.610			
R ²	.379		.372			
Adjusted R ²	.367		.366			
R ² Change	.379		.022			
F	29.868		58.593			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.56 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านนโยบายและการวางแผน มีจำนวน 4 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₁) โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₅) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₇) และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₈) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 37.20 มีค่า R² = .372 และมีค่าของ F เท่ากับ 58.593 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ α .05 สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } \hat{Y} = 2.109 - .291X_1 + .337X_5 + .245X_7 + .170X_8$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_r = .346Z_5 + .215Z_7 + .197Z_8 - .195Z_1$$

ตารางที่ 4.57 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะ
 ธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 ของคนในชุมชน

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขต จังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	-.227	-.155	-.246(2)	-.168	-3.596	.000
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	-.125	-.138	-.122(5)	-.134	-2.318	.021
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	.250	.261	.224(3)	.234	4.438	.000
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	-.056	-.056	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขต จังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	.137	.144	.100 (6)	.104	2.133	.034
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_6)	-.073	-.073	-	-	-	-
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนใน เขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_7)	.327	.293	.271(1)	.243	4.064	.000
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_8)	.187	.222	.201 (4)	.239	4.199	.000
ค่าคงที่ (Constant)	2.216		2.183			
Multiple R	.582		.579			
R^2	.339		.335			
Adjusted R^2	.326		.325			
R^2 Change	.339		.008			
F	25.081		32.951			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.57 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมาภิบาลประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน มีจำนวน 6 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมาภิบาลประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1) จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมาภิบาลประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2) จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมาภิบาลประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3) โอกาสสภาพการใช้ธรรมาภิบาลประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมาภิบาลประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_7) และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมาภิบาลประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_8) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมาภิบาลประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 33.50 มีค่า $R^2 = .335$ และมีค่าของ F เท่ากับ 32.951 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$ สามารถเขียนสมการในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ } \hat{Y} = 2.183 - .246X_1 - .122X_2 + .224X_3 + .100X_5 + .271X_7 + .201X_8$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_r = .243Z_7 + .239Z_8 + .234Z_3 - .168Z_1 + .134Z_2 + .104Z_5$$

ตารางที่ 4.58 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะ
 ธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดการความขัดแย้ง
 ของชุมชน

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	.046	.034	-	-	-	-
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	-.079	-.095	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	.094	.108	-	-	-	-
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	-.105	-.114	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	.109	.126	-	-	-	-
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_6)	.019	.021	-	-	-	-
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_7)	-.041	-.041	-	-	-	-
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_8)	.069	.090	-	-	-	-
ค่าคงที่ (Constant)	3.750				-	
Multiple R	.143				-	
R^2	.021				-	
Adjusted R^2	.000				-	
R^2 Change	.021				-	
F	1.024				-	

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.58 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชนไม่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 4.59 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₁)	.082	.054	-	-	-	-
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₂)	-.057	-.060	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₃)	.167	.168	.127	.128	2.567	.011
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₄)	-.032	-.030	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₅)	.011	.011	-	-	-	-
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)	-.064	-.062	-	-	-	-
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	.025	.021	-	-	-	-
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	.019	.022	-	-	-	-
ค่าคงที่ (Constant)	3.526		3.638			
Multiple R	.146		.128			
R ²	.022		.016			
Adjusted R ²	.002		.014			
R ² Change	.002		.016			
F	1.089		6.592			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.59 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจำนวน 1 ตัวแปร คือ จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 10.60 มีค่า $R^2 = .016$ และมีค่าของ F เท่ากับ 6.592 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$ สามารถเขียนสมการในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ } \hat{Y} = 3.638 + .127X_3$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_r = .128Z_3$$

ตารางที่ 4.60 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	.042	.039	-	-	-	-
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	.030	.046	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	.008	.012	-	-	-	-
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	-.007	-.010	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	.032	.046	-	-	-	-

(ต่อ)

ตารางที่ 4.60 (ต่อ)

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)	-.045	-.062	-	-	-	-
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	-.044	-.055	-	-	-	-
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	-.001	-.002	-	-	-	-
ค่าคงที่ (Constant)	4.244		-			
Multiple R	.095		-			
R ²	.009		-			
Adjusted R ²	-.011		-			
R ² Change	.009		-			
F	.441		-			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.60 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ไม่ส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 4.61 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะ

ธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₁)	.137	.131	.131	.126	2.533	.012
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₂)	-.001	-.002	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₃)	.041	.060	-	-	-	-
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₄)	-.039	-.054	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₅)	-.010	-.014	-	-	-	-
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)	.006	-.008	-	-	-	-
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	-.021	-.026	-	-	-	-
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	-.012	-.020	-	-	-	-
ค่าคงที่ (Constant)	3.884		3.766			
Multiple R	.144		.126			
R ²	.021		.016			
Adjusted R ²	.001		.013			
R ² Change	.021		.016			
F	1.037		6.415			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.61 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน มีจำนวน 1 ตัวแปร คือ จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 10.60 มีค่า $R^2 = .016$ และมีค่าของ F เท่ากับ 6.415 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$ สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } \hat{Y} = 3.766 + .131X_1$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } Z_r = .126Z_1$$

ตารางที่ 4.62 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	.061	.058	-	-	-	-
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	-.056	-.086	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	.017	.025	-	-	-	-
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	.013	.018	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	.002	.002	-	-	-	-

(ต่อ)

ตารางที่ 4.62 (ต่อ)

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)	-.019	-.026	-	-	-	-
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	.041	.050	-	-	-	-
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	-.026	-.042	-	-	-	-
ค่าคงที่ (Constant)	4.147		-			
Multiple R	.083		-			
R ²	.007		-			
Adjusted R ²	-.013		-			
R ² Change	.007		-			
F	.337		-			

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.62 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม ไม่ส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 4.63 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะ
 ธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการศึกษาและคุณธรรม

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₁)	-.024	-.027	-	-	-	-
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₂)	.019	.033	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₃)	-.063	-.108	-	-	-	-
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₄)	.106	.171	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชน ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₅)	.005	.009	-	-	-	-
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)	-.075	-.122	-	-	-	-
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₇)	.068	.099	-	-	-	-
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₈)	-.070	-.135	-	-	-	-
ค่าคงที่ (Constant)	4.375				-	
Multiple R	.174				-	
R ²	.030				-	
Adjusted R ²	.010				-	
R ² Change	.030				-	
F	1.517				-	

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.63 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการศึกษาและคุณธรรม ไม่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 4.64 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านจิตอาสา

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	.014	.013	-	-	-	-
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	.035	.051	-	-	-	-
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	-134	-186	-082	-114	-2279	.023
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	.087	.144	-	-	-	-
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	-.023	-.032	-	-	-	-
6. โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_6)	-.046	-.061	-	-	-	-
7. อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_7)	.014	.017	-	-	-	-
8. อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมณูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_8)	.000	.000	-	-	-	-
ค่าคงที่ (Constant)	4.368				4.486	
Multiple R	.148				.114	
R ²	.022				.013	
Adjusted R ²	.002				.010	
R ² Change	.022				.013	
F	1.094				5.195	

หมายเหตุ. N= 400

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.64 พบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านจิตอาสา มีจำนวน 1 ตัวแปร คือ จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 10.30 มีค่า $R^2 = .013$ และมีค่าของ F เท่ากับ 5.195 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$ สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } \hat{Y} = 4.486 - 0.82X_3$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_r = -.114Z_3$$

สรุป ภาพรวมผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 4.65 ภาพรวมผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา มหานครขอนแก่นสู่ความยั่งยืน	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Y ₇	Y ₈	Y ₉	Y ₁₀
1. จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1)	X	X	✓	✓	X	X	X	✓	✓	✓
2. จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2)	X	✓	✓	X	X	X	✓	X	X	✓
3. จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3)	X	X	X	✓	X	✓	X	X	X	✓
4. จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4)	X	X	X	X	X	✓	X	X	X	X
5. โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญ ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_5)	✓	X	✓	X	✓	X	✓	✓	✓	✓

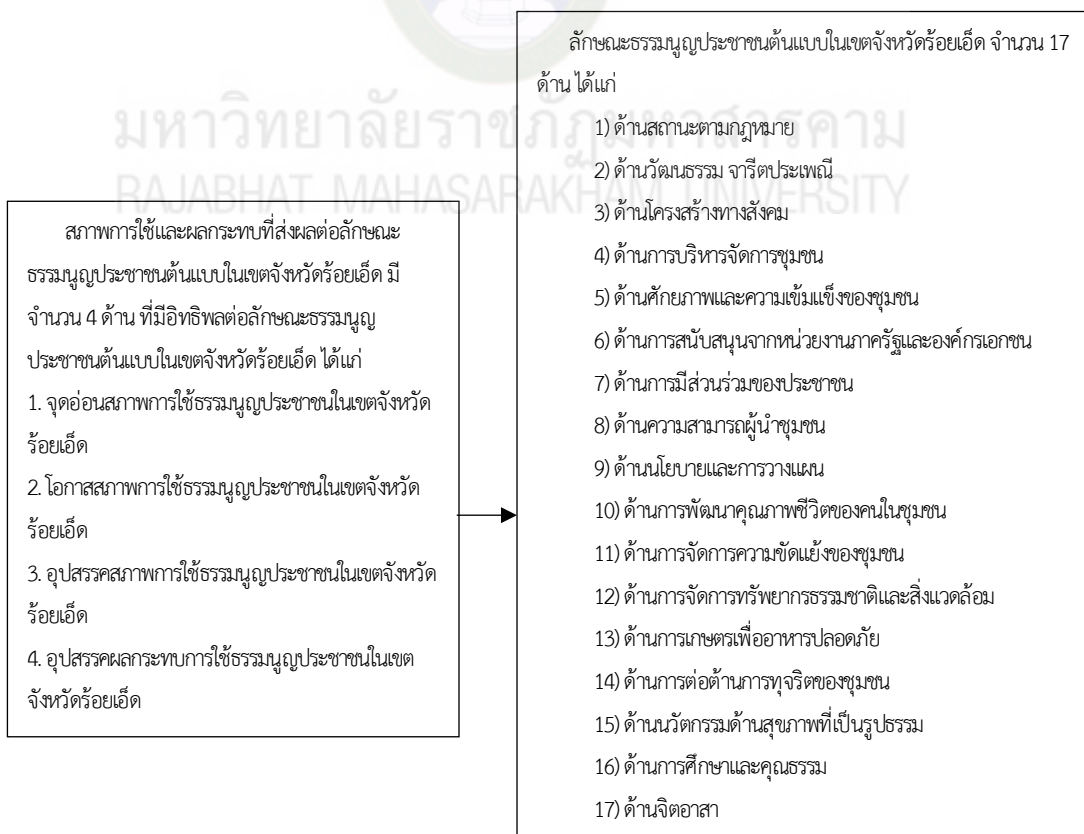
(ต่อ)

ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X ₆)							
---	--	--	--	--	--	--	--

จากตารางที่ 4.65 พบว่า ภาพรวมผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้และผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมมีความสัมพันธ์ จำนวน 4 ด้าน คือ จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₃) โอกาสสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₅) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₇) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₈) และไม่มี ความสัมพันธ์ 4 ด้านคือ จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₁) จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₂) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₄) และโอกาสผลกระทบการใช้ธรรมณูประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₆)

จากผลการวิจัยเชิงปริมาณสามารถสร้างรูปแบบเพื่อนำไป Focus ครั้งที่ 2 เพื่อยืนยันผลการวิจัยในภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับธรรมณูประชาชนในระดับจังหวัด ดังภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.2 สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2 เป็นการประชุมกลุ่มย่อยในภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับธรรมนูญประชาชนในระดับจังหวัด

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาในระยยะที่ 2 (เชิงปริมาณ) ดังกล่าวมาดำเนินการศึกษาวิจัยต่อในระยยะที่ 2 โดยการระดมความคิดเห็นจากการจัด การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2 เป็นการดำเนินการ Focus Group ในภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับธรรมนูญประชาชนในระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ดหรือตัวแทน จำนวน 1 คน ท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด หรือตัวแทน จำนวน 1 คน ตัวแทนสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 คน ตัวแทนนักวิชาการ จำนวน 7 คน ตัวแทนผู้บริหารท้องถิ่นที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน จำนวน 5 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 20 คน โดยกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างในการ Focus Group และการวิจัยเชิงปริมาณไม่ใช่บุคคลเดียว ซึ่งผลจากจากการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ปรากฏได้ตามสรุปผลดังนี้

กลุ่มที่ 1 ตัวแทนข้าราชการและผู้บริหารท้องถิ่น

1. จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า การวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบมีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน 4 ด้าน คือ จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ท่านเห็นด้วยกับผลการวิจัยข้างต้นหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

1) จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นด้วย เนื่องจากการที่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีน้อยไม่เพียงพอทำให้เป็นจุดอ่อนในการใช้ธรรมนูญตำบลประกอบกับเมื่อมีพื้นที่ติดต่อกันหลายตำบลทำให้มีคนต่างถิ่นเข้าออกชุมชนง่าย 2) โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นด้วย เนื่องจากประชาชนได้มีการปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการ โดยชุมชนยังมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ความสมบูรณ์ 3) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นด้วย เนื่องจากประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานพร้อมทั้งขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นด้วย เนื่องจาก

ประชาชนมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเบาหวาน ความดัน พร้อมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงและมีช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกพื้นที่

2. จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าการวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบไม่มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 ด้าน จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และโอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ท่านเห็นด้วยกับผลการวิจัยข้างต้นหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้ 1) จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่เห็นด้วย เนื่องจากประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับบอบายมุขและการพนัน เกิดการรักความสงบ มีความสามัคคีกัน มีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพพร้อมทั้งจัดการความขัดแย้งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพจนทำให้ชุมชนมีกติกาสุมชนในการปฏิบัติที่ชัดเจนจะทำให้ธรรมนูญประชาชนนำไปใช้ได้จริง 2) จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่เห็นด้วย เนื่องจากการที่ประชาชนให้ความร่วมมือที่ดี ลดการใช้สารเคมีทำเกษตรปลอดภัยพร้อมทั้งมีกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นมีศักยภาพในการบริหารจัดการ ธรรมนูญประชาชนก็มีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่เห็นด้วย เนื่องจากเราต้องดูข้อมูลในส่วนประชาชนขาดสภาพการบังคับที่ได้เด็ดขาด หน่วยงานราชการในพื้นที่ขาดงบประมาณที่เพียงพอและประชาชนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวมเพื่อจะได้นำไปพัฒนาธรรมนูญประชาชนได้ 4) โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่เห็นด้วย เนื่องจากการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ชุมชนให้ความสำคัญกับการศึกษาและคุณธรรมของประชาชนและมีนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรมของชุมชน จึงจะสามารถนำไปพัฒนาธรรมนูญประชาชนได้

3. ท่านเห็นว่ามีความข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบและลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด นอกจาก 8 ด้าน ข้างต้นหรือไม่ อย่างไร ข้อเสนอแนะการบังคับใช้จริง ๆ ไม่สามารถทำได้เต็มที่ ซึ่งอาจเป็นเพราะการมีวินัยของประชาชน และความพร้อมของผู้นำของแต่ละท้องถิ่น

4. ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าระดับลักษณะธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ท่านเห็นว่าลักษณะในแต่ละด้านต่อไปนี้มีความีรูปแบบอย่างไร

- 1) ด้านสถานะตามกฎหมาย เห็นด้วย เนื่องจาก สถานะทางกฎหมายในการจัดทำธรรมณูญประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะทำให้ส่งผลต่อการใช้ธรรมณูญประชาชน
- 2) ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี เห็นด้วย เนื่องจาก วัฒนธรรมจารีตประเพณีของคนในชุมชนในการจัดทำธรรมณูญประชาชน สภาพการบังคับใช้และการปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน
- 3) ด้านโครงสร้างทางสังคม เห็นด้วย เนื่องจาก โครงสร้างทางสังคมของชุมชนจะเป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมณูญประชาชน มีการบังคับใช้รวมทั้งการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 4) ด้านการบริหารจัดการชุมชน เห็นด้วย เนื่องจากการบริหารจัดการชุมชน เป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมณูญประชาชน มีการบังคับใช้ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญประชาชนด้วย
- 5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน เห็นด้วย เนื่องจาก ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนเป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมณูญประชาชน มีการบังคับใช้ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญประชาชนด้วย
- 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน เห็นด้วย เนื่องจากการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน เป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมณูญประชาชน มีการบังคับใช้ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญประชาชนด้วย
- 7) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เห็นด้วย เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมณูญประชาชน มีการบังคับใช้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญประชาชนด้วย
- 8) ด้านความสามารถผู้นำชุมชน เห็นด้วย เนื่องจาก ความสามารถผู้นำชุมชนเป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมณูญประชาชน มีการบังคับใช้ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญประชาชนด้วย
- 9) ด้านนโยบายและการวางแผน เห็นด้วย เนื่องจากนโยบายและการวางแผน เป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมณูญประชาชน มีการบังคับใช้ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญประชาชนด้วย
- 10) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เห็นด้วย เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมณูญประชาชน มีการบังคับใช้ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความ

เชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชนด้วย 11) ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน เห็นด้วย เนื่องจากการจัดการความขัดแย้งของชุมชน เป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมนูญประชาชน มีการบังคับใช้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชนด้วย 2) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นด้วย เนื่องจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมนูญประชาชน มีการบังคับใช้ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชนด้วย 13) ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย เห็นด้วย เนื่องจากการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย เป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมนูญประชาชน มีการบังคับใช้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชนด้วย 14) ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน เห็นด้วย เนื่องจากการต่อต้านการทุจริตของชุมชน เป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมนูญประชาชน มีการบังคับใช้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชนด้วย 15) ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม เห็นด้วย เนื่องจากนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม เป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมนูญประชาชน มีการบังคับใช้ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชนด้วย 16) ด้านการศึกษาและคุณธรรม เห็นด้วย เนื่องจากการศึกษาและคุณธรรม เป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมนูญประชาชน มีการบังคับใช้ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชนด้วย 17) ด้านจิตอาสา เห็นด้วย เนื่องจากการที่มีจิตอาสาของประชาชนเป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมนูญประชาชน มีการบังคับใช้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชนด้วย

5. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด หรือไม่ อย่างไร

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ 1) ควรมีกฎหมายรองรับในชั้นพระราชบัญญัติเพื่อให้ใช้บังคับได้จริงจัง 2) ควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น กระทรวงทุกกระทรวง 3) ควรมีงบประมาณสนับสนุนในแต่ละปี

กลุ่มที่ 2 ตัวแทนนักวิชาการ

1. จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าการวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้ ผลกระทบ
 ธรรมนูญประชาชนต้นแบบมีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มี
 จำนวน 4 ด้าน คือ จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้
 ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัด
 ร้อยเอ็ด และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ท่านเห็นด้วยกับ
 ผลการวิจัยข้างต้นหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

1) จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นด้วยกับผลการวิจัยเนื่องจาก
 จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนโดยคนที่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบยังไม่มี ความเข้าใจเรื่อง
 ดังกล่าวอย่างถ่องแท้ ประทับมีน้อยไม่เพียงพอ ในบางพื้นที่พื้นที่ติดต่อหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามา
 ง่ายและคนต่างถิ่นมีการอพยพและเข้าออกชุมชนง่ายทำให้บังคับใช้ยาก 2) โอกาสสภาพการใช้
 ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นด้วยกับผลการวิจัยเนื่องจากโอกาสสภาพการใช้
 ธรรมนูญประชาชนโดยการปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการ ชุมชนยังมีทรัพยากรธรรมชาติและ
 สิ่งแวดล้อมที่ความสมบูรณ์และยังเป็นโครงสร้างสังคมชนบท 3) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญ
 ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นด้วยกับผลการวิจัยเนื่องจากอุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญ
 ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดโดยขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ขาดความต่อเนื่องใน
 การดำเนินงาน ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งในชุมชนมีผู้สูงอายุจำนวนมาก
 4) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นด้วยกับผลการวิจัย
 เนื่องจากอุปสรรคผลกระทบธรรมนูญประชาชนโดยประชาชนมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเบาหวาน ความดัน
 ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงและมีช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกพื้นที่มีน้อย

2. จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าการวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้ ผลกระทบ
 ธรรมนูญประชาชนต้นแบบไม่มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
 จำนวน 4 ด้าน จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้
 ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัด
 ร้อยเอ็ด และโอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ท่านเห็นด้วยกับ
 ผลการวิจัยข้างต้นหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้ 1) จุด
 แข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่เห็นด้วยเนื่องจากจุดแข็งของสภาพการ

ใช้ธรรมนูญประชาชนโดยประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและการพนัน รักความสงบและมีความสามัคคีกัน การมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพพร้อมทั้งจัดการความขัดแย้งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพจนทำให้ชุมชนมีกติกาชุมชนในการปฏิบัติที่ชัดเจน ประชาชนมีความเป็นอยู่ตามวิถีความพอเพียง ชุมชนมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงามและเข้มแข็ง 2) จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่เห็นด้วย เนื่องจากจุดแข็งผลกระทบใช้ธรรมนูญประชาชนที่แสดงว่าประชาชนให้ความร่วมมือที่ดี เกิดการตื่นตัวของคนในสังคม ปรับลดวิถีการดำเนินชีวิตที่ไม่ถูกต้องปลอดภัยต่อส่วนรวม ลดการใช้สารเคมีทำเกษตรปลอดภัย พร้อมทั้งมีกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นมีศักยภาพในการบริหารจัดการ 3) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่เห็นด้วย เนื่องจากจุดอ่อนผลกระทบใช้ธรรมนูญประชาชนโดยธรรมนูญประชาชนที่ขาดสภาพการบังคับที่เด็ดขาด เนื่องจากไม่ใช่กฎหมายลูกที่มีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติกำหนดให้ออกได้ ประกอบกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ขาดงบประมาณที่เพียงพอและประชาชนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม 4) โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่เห็นด้วย เนื่องจากโอกาสผลกระทบใช้ธรรมนูญประชาชนโดยการจัดการความขัดแย้งของชุมชน การที่ชุมชนให้ความสำคัญกับการศึกษาและคุณธรรมของประชาชนและมีนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรมของชุมชน

3. ท่านเห็นว่าข้อเสนอนี้เกี่ยวข้องกับสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบและลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด นอกจาก 8 ด้าน ข้างต้นหรือไม่ อย่างไร นอกจากตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษาแล้วผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่าสิ่งที่น่าจะส่งผลต่อการบังคับใช้ธรรมนูญประชาชนคือลักษณะประเพณีพื้นถิ่น การมีวินัยของผู้ใช้ ความพร้อมของผู้นำและควรมีการส่งเสริมให้มีความเข้มข้นบังคับใช้อย่างจริงจัง นอกจากนั้นกลุ่มนักวิชาการยังเห็นว่าตัวแปรในการวิจัยมีมากเห็นสมควรให้รวมตัวแปรที่ให้เคียงกันเข้าด้วยกัน

4. ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าระดับลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ท่านเห็นว่าลักษณะในแต่ละด้านต่อไปนี้ควรมีรูปแบบอย่างไร

- 1) ด้านสถานะตามกฎหมาย เห็นด้วยเพราะว่าสถานะทางกฎหมาย เป็นกระบวนการจัดทำในการจัดทำธรรมนูญประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน
- 2) ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี เห็นด้วยเพราะว่าวัฒนธรรมจารีตประเพณีของคนในชุมชนในเชิง

พื้นที่ส่งผลต่อการจัดทำธรรมนูญประชาชน การบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน 3) ด้านโครงสร้างทางสังคม เห็นด้วยเพราะว่าโครงสร้างทางสังคมของชุมชน ลักษณะทางสังคมในแต่ละพื้นที่ในการจัดทำธรรมนูญประชาชน การบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน 4) ด้านการบริหารจัดการชุมชน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า หมายถึง การบริหารจัดการชุมชนในแต่ละพื้นที่ในการจัดทำธรรมนูญประชาชน การบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน 5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน เห็นด้วยเพราะว่ามุมมองในเรื่องศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนของคนในชุมชนในการจัดทำธรรมนูญประชาชน การบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน 6) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เห็นด้วยเพราะว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญประชาชนในทุกๆขั้นตอนอย่างจริงจัง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการบังคับใช้ การมีส่วนร่วมการปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน 7) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน เห็นด้วยเพราะว่าการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนในการจัดทำธรรมนูญประชาชน การบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน 8) ด้านความสามารถผู้นำชุมชน เห็นด้วยเพราะว่าความสามารถผู้นำชุมชนในการกระบวนกรจัดทำธรรมนูญประชาชน ทั้งในส่วนผู้นำท้องที่และผู้นำท้องถิ่น มีการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน 9) ด้านนโยบายและการวางแผน เห็นด้วยเพราะว่าการจัดทำธรรมนูญประชาชนเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐกำหนด โดยมีการวางแผนขั้นตอนในการจัดทำธรรมนูญประชาชนอย่างเป็นระบบกำหนดระยะเวลาการบังคับใช้การปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนของประชาชน เป็นไปตามนโยบายและแผนงานมีการทบทวนแผนงานและความสอดคล้องของนโยบาย

อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการรายงานให้ภาครัฐทราบด้วย 10) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เห็นด้วยเพราะว่าธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในชุมชน ประชาชนสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้ตามปกติ ไม่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในส่วนที่เป็นข้อห้ามต่าง ๆ 11) ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งของชุมชนประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งได้ในชุมชนสามารถบริหารจัดการความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมตามวิถีทางของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ในชุมชนมีปัญหาขัดแย้ง ทะเลาะวิวาทหรือมีคดีความลดลง 12) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยเพราะว่าธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ ห้วย หนอง คลอง บึง ให้มีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพไม่มีผู้ฝ่าฝืนธรรมนูญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมีกระบวนการลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมนูญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามวิถีทางของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 13) ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย เห็นด้วยเพราะว่า ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยในทุกรูปแบบ รวมทั้งมีกระบวนการลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมนูญที่รุนแรงและอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของคนในพื้นที่ชุมชน 14) ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน เห็นด้วยเพราะว่า ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตประชาชนในชุมชนทราบอย่างทั่วถึง ประชาชนในชุมชนสามารถปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตได้ มีวิธี กระบวนการในการแก้ไขปัญหาในระดับชุมชนพื้นที่ และมีการดำเนินการต่อต้านทุจริตในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมในทุกรูปแบบ 15) ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม เห็นด้วยเพราะว่า ในชุมชนมีการค้นหา การสร้างนวัตกรรมสุขภาพใหม่อยู่เสมอเพื่อใช้ในแก้ปัญหาในชุมชนด้านสุขภาพ นวัตกรรมสุขภาพที่เกิดขึ้นตรงตาม สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชนนวัตกรรมที่ค้นพบสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมจริง 16) ด้านการศึกษาและคุณธรรม เห็นด้วยเพราะว่าการส่งเสริมในเรื่องการศึกษาในธรรมนูญประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน

จากทุกหน่วยงาน เช่น วัด โรงเรียน ผู้นำชุมชนฯ และต้องมีการยกย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติดีในเรื่องคุณธรรมดีเด่นในชุมชน และมีการติดตามประเมินผลในเรื่องการศึกษาและคุณธรรมในธรรมนูญประชาชน 17) ด้านจิตอาสา เห็นด้วยเพราะว่า การให้ความรู้ในเรื่องจิตอาสาในธรรมนูญประชาชนแก่ประชาชนในชุมชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดกระบวนการปลูกฝังการทำหน้าที่ด้านจิตอาสาแก่ประชาชนในชุมชน และควรมีการยกย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติดีในการทำหน้าที่จิตอาสาดีเด่นในชุมชนให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

5. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด หรือไม่ อย่างไร ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอว่าควรมีหน่วยงานเจ้าภาพที่ชัดเจนและเหมาะสมรองรับภารกิจนี้

กลุ่มที่ 3 ตัวแทนประชาชน

1. จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า การวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้ ธรรมนูญประชาชนต้นแบบมีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน 4 ด้าน คือ จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ท่านเห็นด้วยกับผลการวิจัยข้างต้นหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

1) จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นด้วย ตามผลการวิจัยเพราะจากการที่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบมีน้อยไม่เพียงพอทำให้เป็นจุดอ่อนในการใช้ธรรมนูญตำบลประกอบกับเมื่อมีพื้นที่ติดต่อกันหลายตำบลทำให้มีคนต่างถิ่นเข้าออกชุมชนง่าย 2) โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นด้วย ตามผลการวิจัยเพราะประชาชนยังเป็นโครงสร้างสังคมชนบท โดยชุมชนยังมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ความสมบูรณ์ 3) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นด้วย ตามผลการวิจัยเพราะประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดในชุมชนมีผู้สูงอายุจำนวนมาก ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานพร้อมทั้งขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นด้วย ตามผลการวิจัยเพราะประชาชนมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเบาหวาน ความดัน พร้อมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงและมีช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกพื้นที่

2. จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าการวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้ ผลกระทบ
 ธรรมนูญประชาชนต้นแบบไม่มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
 จำนวน 4 ด้าน จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้
 ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัด
 ร้อยเอ็ด และโอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ท่านเห็นด้วยกับ
 ผลการวิจัยข้างต้นหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้ 1) จุด
 แข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่เห็นด้วย เนื่องจากประชาชนมีความ
 เป็นอยู่ตามวิถีความพอเพียง ชุมชนมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงามและเข้มแข็ง 2) จุดแข็ง
 ผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่เห็นด้วย เนื่องจากการที่ประชาชนได้ลด
 การใช้สารเคมีทำเกษตรปลอดภัย โดยท้องถิ่นมีกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นจึงทำให้มี
 ศักยภาพในการบริหารจัดการ 3) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
 ไม่เห็นด้วย เนื่องจากหน่วยงานราชการในพื้นที่จะต้องสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอและ
 ประชาชนต้องมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม 4) โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนใน
 เขตจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่เห็นด้วย เนื่องจากชุมชนควรให้ความสำคัญกับการศึกษาและคุณธรรมของ
 ประชาชนและมีนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรมของชุมชน

3. ท่านเห็นว่าข้อเสนอนี้เกี่ยวข้องกับสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชน
 ต้นแบบและลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด นอกจากนี้ 8 ด้าน ข้างต้น
 หรือไม่ อย่างไร ข้อเสนอแนะคือสภาพการบังคับใช้ไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ เพราะว่าประชาชนผู้
 ปฏิบัติไม่มีวินัยผู้นำไม่กล้าบังคับใช้ในส่วนของบริษัทโทษสำหรับผู้กระทำผิด

4. ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าระดับลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัด
 ร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ท่านเห็นว่าลักษณะในแต่ละด้านต่อไปนี้มีความเหมาะสมอย่างไร
 1) ด้านสถานะตามกฎหมาย เห็นด้วย เนื่องจาก สถานะทางกฎหมายส่งผลต่อธรรมนูญประชาชน
 สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) ด้านวัฒนธรรม
 จารีตประเพณี เห็นด้วย เนื่องจาก วัฒนธรรมจารีตประเพณีส่งผลต่อธรรมนูญประชาชน สภาพการ
 บังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ด้านโครงสร้างทางสังคม
 เห็นด้วย เนื่องจาก โครงสร้างทางสังคมส่งผลต่อธรรมนูญประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ
 ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 4) ด้านการบริหารจัดการชุมชน เห็นด้วย

เนื่องจากการบริหารจัดการชุมชน ส่งผลต่อธรรมณูญประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ
 ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน เห็น
 ด้วย เนื่องจกศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนส่งผลต่อธรรมณูญประชาชน สภาพการบังคับใช้
 การปฏิบัติ ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน
 ภาครัฐและองค์กรเอกชน เห็นด้วย เนื่องจากการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน
 ส่งผลต่อธรรมณูญประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วน
 เกี่ยวข้อง 7) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เห็นด้วย เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผล
 ต่อธรรมณูญประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วน
 เกี่ยวข้อง 8) ด้านความสามารถผู้นำชุมชน เห็นด้วย เนื่องจากความสามารถผู้นำชุมชนส่งผลต่อ
 ธรรมณูญประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
 9) ด้านนโยบายและการวางแผน เห็นด้วย เนื่องกนโยบายและการวางแผน ส่งผลต่อธรรมณูญ
 ประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 10)
 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเห็นด้วย เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในส่งผล
 ต่อธรรมณูญประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วน
 เกี่ยวข้อง 11) ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน เห็นด้วย เนื่องจากการจัดการความขัดแย้งของ
 ชุมชน ส่งผลต่อธรรมณูญประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่
 มีส่วนเกี่ยวข้อง 12) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นด้วย เนื่องจากการ
 จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อธรรมณูญประชาชน สภาพการบังคับใช้ การ
 ปฏิบัติ ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 13) ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย
 เห็นด้วย เนื่องจากการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ส่งผลต่อธรรมณูญประชาชน สภาพการบังคับใช้
 การปฏิบัติ ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 14) ด้านการต่อต้านการทุจริตของ
 ชุมชน เห็นด้วย เนื่องจากการต่อต้านการทุจริตของชุมชน ส่งผลต่อธรรมณูญประชาชน สภาพการ
 บังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 15) ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่
 เป็นรูปธรรม เห็นด้วย เนื่องกนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม ส่งผลต่อธรรมณูญประชาชน สภาพ
 การบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 6) ด้านการศึกษาและ
 คุณธรรม เห็นด้วย เนื่องจากการศึกษาและคุณธรรม ส่งผลต่อธรรมณูญประชาชน สภาพการบังคับใช้
 การปฏิบัติ ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 17) ด้านจิตอาสา เห็นด้วย เนื่องจาก

การที่มีจิตอาสาส่งผลต่อธรรมนูญประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

5. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด หรือไม่ อย่างไร -ไม่มี-

2. สรุปผลการการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2

2.1 จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า การวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบมีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน 4 ด้าน คือ จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ท่านเห็นด้วยกับผลการวิจัยข้างต้นหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

1) จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับผลการวิจัย โดยให้ความคิดเห็นสรุปได้ว่าจุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนโดยการที่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ ยังไม่มีความเข้าใจเรื่องดังกล่าวอย่างถ่องแท้ ประทับมีน้อยไม่เพียงพอ ในบางพื้นที่พื้นที่ติดต่อหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่ายและคนต่างถิ่นมีการอพยพและเข้าออกชุมชนง่ายทำให้บังคับใช้ยาก

2) โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับผลการวิจัย โดยให้ความคิดเห็นสรุปได้ว่าโอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนโดยการปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการ ชุมชนยังมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ความสมบูรณ์และยังเป็นโครงสร้างสังคมชนบท

3) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า หมายถึงอุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดโดยขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งในชุมชนมีผู้สูงอายุจำนวนมาก

4) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับผลการวิจัย โดยให้ความคิดเห็นสรุปได้ว่าอุปสรรคผลกระทบธรรมนูญประชาชนโดยประชาชนมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเบาหวาน ความดัน ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงและมีช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกพื้นที่มีน้อย

2.2 จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าการวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้ ผลกระทบ
 ธรรมนูญประชาชนต้นแบบไม่มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
 จำนวน 4 ด้าน จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้
 ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัด
 ร้อยเอ็ด และโอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ท่านเห็นด้วยกับ
 ผลการวิจัยข้างต้นหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้ 1) จุด
 แข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับผลการวิจัย
 เนื่องจากจุดแข็งของสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนโดยประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับบอบายมุขและการ
 พนัน รักความสงบและมีความสามัคคีกัน การมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพพร้อมทั้งจัดการความ
 ชัดแย้งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพจนทำให้ชุมชนมีกติกาชุมชนในการปฏิบัติที่ชัดเจน ประชาชน
 มีความเป็นอยู่ตามวิถีความพอเพียง ชุมชนมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงามและเข้มแข็ง 2) จุดแข็ง
 ผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับผลการวิจัย
 เนื่องจากจุดแข็งผลกระทบใช้ธรรมนูญประชาชนที่แสดงว่าประชาชนให้ความร่วมมือที่ดี เกิดการ
 ตื่นตัวของคนในสังคม ปรับลดวิถีการดำเนินชีวิตที่ไม่ถูกต้องปลอดภัยต่อส่วนรวม ลดการใช้สารเคมี
 ทำเกษตรปลอดภัยพร้อมทั้งมีกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นมีศักยภาพในการบริหารจัดการ
 3) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับ
 ผลการวิจัย เนื่องจากจุดอ่อนผลกระทบใช้ธรรมนูญประชาชนโดยธรรมนูญประชาชนที่ขาดสภาพการ
 บังคับที่ได้เด็ดขาด เนื่องจากไม่ใช่กฎหมายลูกที่มีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติกำหนดให้ออกได้
 ประกอบกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ขาดงบประมาณที่เพียงพอและประชาชนยังขาดจิตสำนึก
 สาธารณะเพื่อส่วนรวม 4) โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
 ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับผลการวิจัย เนื่องจากโอกาสผลกระทบใช้ธรรมนูญประชาชนโดยการจัดการ
 ความขัดแย้งของชุมชน การที่ชุมชนให้ความสำคัญกับการศึกษาและคุณธรรมของประชาชนและมี
 นวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรมของชุมชน

2.3 ท่านเห็นว่ามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบ
 และลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด นอกจาก 8 ด้าน ข้างต้น หรือไม่
 อย่างไร นอกจากตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษาแล้วผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่าสิ่งที่จะส่งผลต่อการ
 บังคับใช้ธรรมนูญประชาชน ได้แก่ 1) การมีวินัยของประชาชนผู้ใช้ 2) ความพร้อมของผู้นำของแต่ละ

ท้องถิ่น 3) ลักษณะประเพณีพื้นถิ่น 4) ควรส่งเสริมให้มีความเข้มข้นในการบังคับใช้อย่างจริงจัง เพราะว่าการบังคับใช้จริง ๆ ไม่สามารถทำได้เต็มที่ 5) ผู้นำไม่กล้าบังคับใช้ในส่วนของบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิด

2.4 ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าระดับลักษณะธรรมณูญาประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ท่านเห็นว่าลักษณะในแต่ละด้านต่อไปนี้มีความมีรูปแบบอย่างไร

1) ด้านสถานะตามกฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่าสถานะทางกฎหมาย ส่งผลต่อธรรมณูญาประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ เพราะกฎหมายเป็นกระบวนการจัดทำในการจัดทำธรรมณูญาประชาชน ธรรมณูญาประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญาประชาชน 2) ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่าวัฒนธรรมจารีตประเพณีของคนในชุมชนในเชิงพื้นที่ในการจัดทำธรรมณูญาประชาชน ส่งผลต่อธรรมณูญาประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมณูญาประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญาประชาชน 3) ด้านโครงสร้างทางสังคม ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่าโครงสร้างทางสังคมของชุมชน ลักษณะทางสังคมในแต่ละพื้นที่ในการจัดทำธรรมณูญาประชาชน ส่งผลต่อธรรมณูญาประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมณูญาประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญาประชาชน 4) ด้านการบริหารจัดการชุมชน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่าการบริหารจัดการชุมชนในแต่ละพื้นที่ในการจัดทำธรรมณูญาประชาชน ส่งผลต่อธรรมณูญาประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมณูญาประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญาประชาชน 5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่ามุมมองในเรื่องศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนของคนในชุมชนในการจัดทำธรรมณูญาประชาชน ส่งผลต่อธรรมณูญาประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมณูญาประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญาประชาชน 6) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมณูญาประชาชนในทุก ๆ ขั้นตอนอย่างจริงจัง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการบังคับใช้ การมีส่วนร่วมการปฏิบัติ ธรรมณูญา

ประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน 7) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่าการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนในการจัดทำธรรมนูญประชาชน ส่งผลต่อธรรมนูญประชาชน สภาพการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน 8) ด้านความสามารถผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่าความสามารถผู้นำชุมชนในการกระบวนกรจัดทำธรรมนูญประชาชน ทั้งในส่วนผู้นำท้องที่และผู้นำท้องถิ่น มีการบังคับใช้ การปฏิบัติ ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชนรวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน 9) ด้านนโยบายและการวางแผน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า การจัดทำธรรมนูญประชาชนเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐกำหนด โดยมีการวางแผนขั้นตอนในการจัดทำธรรมนูญประชาชนอย่างเป็นระบบกำหนดระยะเวลาการบังคับใช้การปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนของประชาชนเป็นไปตามนโยบายและแผนงานมีการทบทวนแผนงานและความสอดคล้องของนโยบายอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการรายงานให้ภาครัฐทราบด้วย 10) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในชุมชน ประชาชนสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้ตามปกติ ไม่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในส่วนที่เป็นข้อห้ามต่าง ๆ 11) ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งของชุมชนประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งได้ในชุมชนสามารถบริหารจัดการความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมตามวิถีทางของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ในชุมชนมีปัญหาขัดแย้ง ทะเลาะวิวาทหรือมีคดีความลดลง 12) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ ห้วย หนอง คลอง บึง ฯ มีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพไม่มีผู้ฝ่าฝืนธรรมนูญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการ

จัดการทรัพยากรธรรมชาติมีกระบวนการลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมนุญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามวิถีทางของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 13) ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า ธรรมนุญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยในทุกรูปแบบ รวมทั้งมีกระบวนการลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมนุญที่รุนแรงและอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของคนในพื้นที่ชุมชน 14) ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า ธรรมนุญประชาชน มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตประชาชนในชุมชนทราบอย่างทั่วถึง ประชาชนในชุมชนสามารถปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตได้ มีวิธี กระบวนการในการแก้ไขปัญหาในระดับชุมชนพื้นที่ และมีการดำเนินการต่อต้านทุจริตในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมในทุกรูปแบบ 15) ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า ในชุมชนมีการค้นหา การสร้างนวัตกรรมสุขภาพใหม่ อยู่เสมอ เพื่อใช้ในแก้ปัญหาในชุมชนด้านสุขภาพ นวัตกรรมสุขภาพที่เกิดขึ้นตรงตาม สภาพปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของชุมชนนวัตกรรมที่ค้นพบสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมจริง 16) ด้านการศึกษาและคุณธรรม ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า การส่งเสริมในเรื่องการศึกษาในธรรมนุญประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน จากทุกหน่วยงาน เช่น วัด โรงเรียน ผู้นำชุมชนฯ และต้องมีการยกย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติดีในเรื่องคุณธรรมดีเด่นในชุมชน และมีการติดตามประเมินผลในเรื่องการศึกษาและคุณธรรมในธรรมนุญประชาชน 17) ด้านจิตอาสา ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า การให้ความรู้ในเรื่องจิตอาสาในธรรมนุญประชาชนแก่ประชาชนในชุมชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดกระบวนการปลูกฝังการทำหน้าที่ด้านจิตอาสาแก่ประชาชนในชุมชน และควรมีการยกย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติดีในการทำหน้าที่จิตอาสาดีเด่นในชุมชนให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

2.5 ท่านมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการรูปแบบธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด หรือไม่ อย่างไร ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะในการ Focus Group สรุปความว่า 1) ควรมีกฎหมายรองรับในชั้นพระราชบัญญัติเพื่อให้บังคับใช้ได้จริงจัง 2) ควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น กระทรวงทุกกระทรวง 3) ควรมีงบประมาณสนับสนุนในแต่ละปี 4) ควรมีหน่วยงานเจ้าภาพที่ชัดเจนและเหมาะสมรองรับภารกิจนี้

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2 จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าการวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนุญประชาชนต้นแบบมีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน 4 ด้าน คือ จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และผลกระทบธรรมนุญประชาชนต้นแบบไม่มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 ด้าน จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และโอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อมีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) พบมีการยืนยันจำนวน 8 ด้าน คือ 1) จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 2) จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 3) จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 4) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 5) โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 6) โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 7) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 8) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อมีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) พบระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน จำนวน 17 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถานะตามกฎหมาย 2) ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี 3) ด้านโครงสร้างทางสังคม 4) ด้านการบริหารจัดการชุมชน 5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน 7) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 8) ด้านความสามารถผู้นำชุมชน 9) ด้านนโยบายและการวางแผน 10) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน 11) ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน 12) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 13) ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย 14) ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน 15) ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม 16) ด้านการศึกษาและคุณธรรม 17) ด้านจิตอาสา

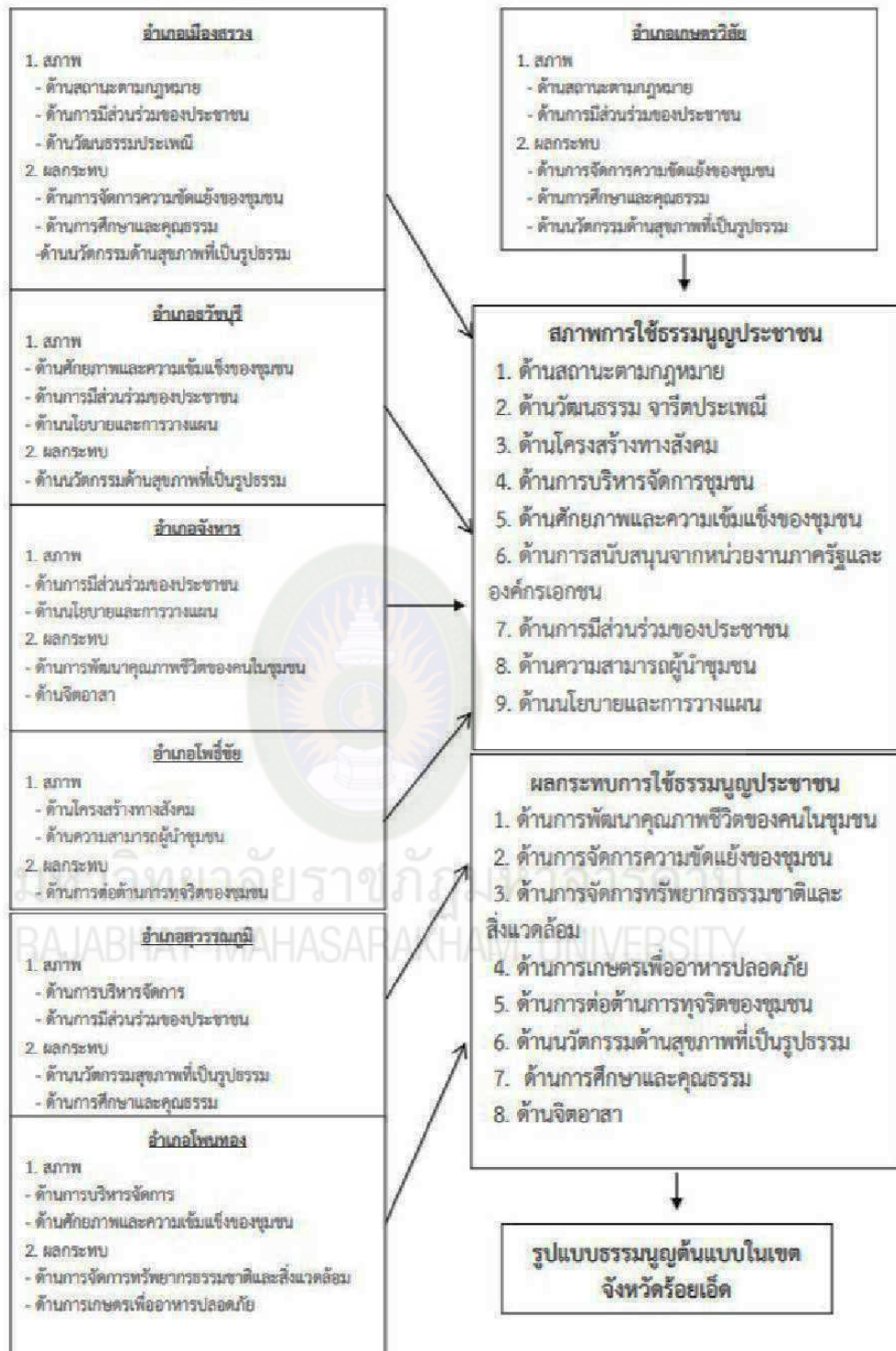
นอกนั้นยังมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด คือ 1) ควรมีกฎหมายรองรับในชั้นพระราชบัญญัติเพื่อให้ใช้บังคับได้จริงจัง 2) ควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น จังหวัด อำเภอ ตลอดจนกระทรวงทุกกระทรวง 3) ควรมีงบประมาณสนับสนุนในแต่ละปี 4) ควรมีหน่วยงานเจ้าภาพที่ชัดเจนและเหมาะสมรองรับภารกิจนี้

ส่วนที่ 6 การวิพากษ์รูปแบบสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

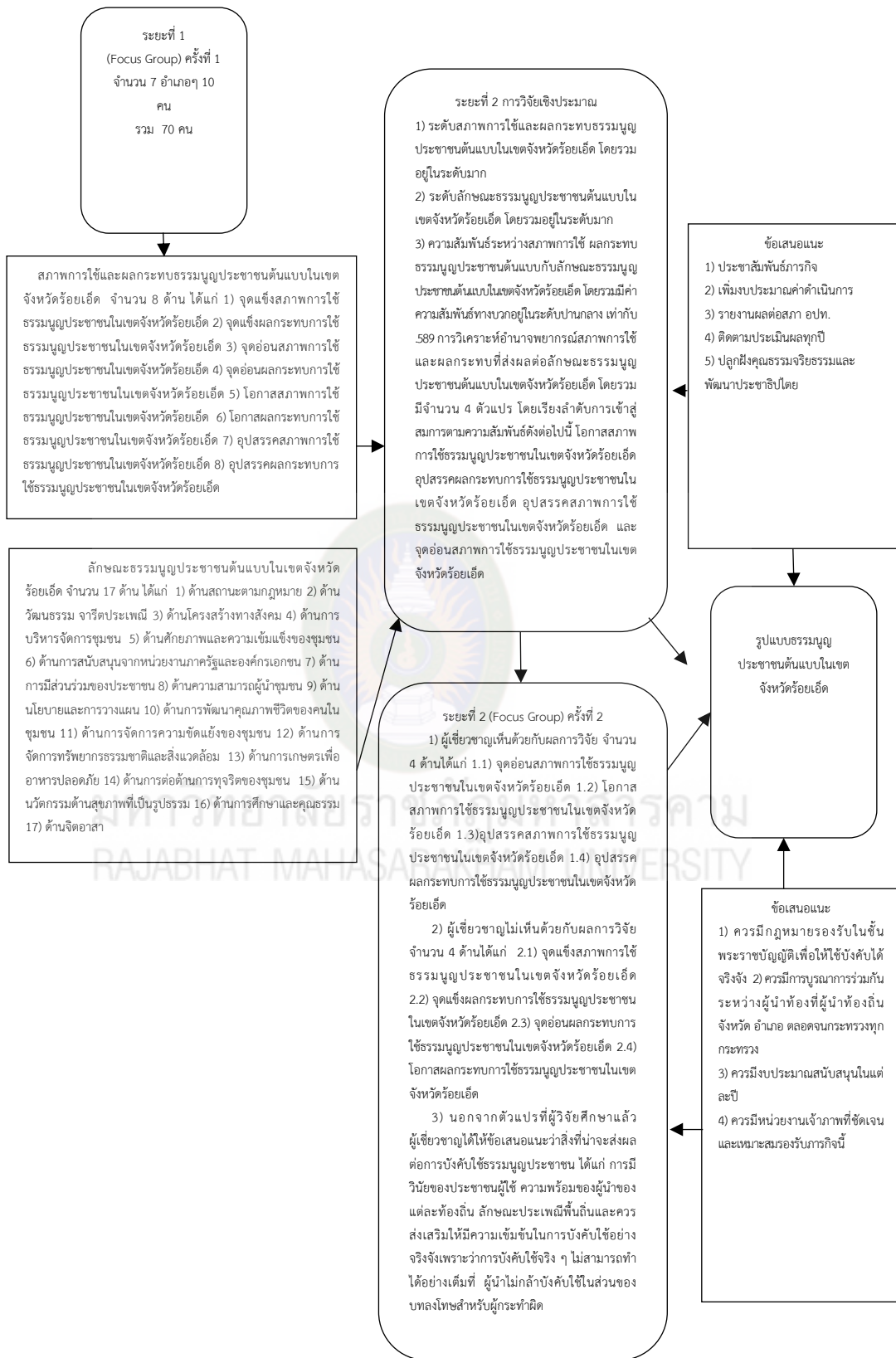
เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยในระยาะที่ 1 การจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 1 และผลการวิจัยในระยาะที่ 2 คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2 สามารถนำเสนอรูปแบบได้ ดังภาพที่ 4.3

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ 4.3 สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อยโดยรวม

ภาพที่ 4.4 รูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อสร้างรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมเนียมประชาชน จำนวน 7 อำเภอ รวมทั้งหมดจำนวน 525,686 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 1 จะดำเนินการแยกการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เป็นรายอำเภอ จำนวน 7 อำเภอ ได้แก่อำเภอเมืองสรวง อำเภอธวัชบุรี อำเภอโพธิ์ทอง อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอจังหาร อำเภอโพธิ์ชัย และอำเภอเกษตรวิสัย โดยกลุ่มเป้าหมายของแต่ละอำเภอ ประกอบด้วย ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมเนียมประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน กลุ่มที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองสรวง จำนวน 23,163 คน อำเภอธวัชบุรี จำนวน 68,218 คน อำเภอโพธิ์ทอง จำนวน 108,286 คน อำเภอสุวรรณภูมิ จำนวน 116,339 คน อำเภอจังหาร จำนวน 46,318 คน อำเภอโพธิ์ชัย จำนวน 58,131 คน อำเภอเกษตรวิสัย จำนวน 98,236 คน รวมจำนวนทั้งหมด 518,691 คน (สำนักทะเบียนอำเภอเมืองร้อยเอ็ด, ข้อมูลเมื่อ 31 ธันวาคม 2562) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973, p. 727) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน กลุ่มที่ 3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2 จะดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับธรรมเนียมประชาชนในระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ดหรือตัวแทน จำนวน 1 คน ท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด หรือตัวแทน จำนวน 1 คน ตัวแทนสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 คน ตัวแทนนักวิชาการ จำนวน 7 คน ตัวแทนผู้บริหารท้องถิ่นที่ประกาศใช้ธรรมเนียมประชาชน จำนวน

5 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนแบบประมาณค่าตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likerts) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด และแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open Ended) และผู้วิจัยนำมาสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุป

5.1.1 ผลการวิเคราะห์การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 1 จำนวน 7 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมืองสรวง อำเภอธวัชบุรี อำเภอพนมทอง อำเภอสวรรณภูมิ อำเภอจังหาร อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอเกษตรวิสัย โดยรวมแล้วพบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ 1) ด้านสถานะตามกฎหมาย 2) ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี 3) ด้านโครงสร้างทางสังคม 4) ด้านการบริหารจัดการชุมชน 5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน 7) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 8) ด้านความสามารถผู้นำชุมชน และ 9) ด้านนโยบายและการวางแผน ผลกระทบ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน 2) ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน 3) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย 5) ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน 6) ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม 7) ด้านการศึกษาและคุณธรรม 8) ด้านจิตอาสา เมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอปรากฏดังต่อไปนี้

5.1.1.1 อำเภอเมืองสรวง พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ สถานะตามกฎหมาย วัฒนธรรม จารีตประเพณี การได้รับข้อมูลไม่ตรงกัน ปัญหาโครงสร้างความรู้สึกล้มเหลวไม่ได้รับความเป็นธรรม ผลประโยชน์ขัดกัน และขาดจิตสำนึกสาธารณะ การพัฒนาตนเอง จิตสำนึกแห่งความดีงาม การติดต่อสื่อสาร ความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย โครงสร้างการปฏิบัติงาน ลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน ผลกระทบ ได้แก่ การบริหารจัดการหมู่บ้านมีประสิทธิภาพ วิธีการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ความเคารพในสิทธิของกัน การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันตนเอง ความรู้ และคุณธรรม เกษตรปลอดภัย อาหารปลอดภัย

5.1.1.2 อำเภอรวัชบุรี พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ความเชื่อและการนับถือผีเป็นแนวการเชื่อมโยง กฎระเบียบของชุมชน วัฒนธรรมจากภายนอกศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน หน่วยงานรัฐระดับพื้นที่สนับสนุนงบประมาณและวิชาการหลักการทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย อย่างมีคุณภาพ การประกาศนโยบาย กลไกการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล กำหนดเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ การสร้างแรงจูงใจ ติดตาม และประเมินผล ผลกระทบ ได้แก่ ความสงบสุขในชุมชน ชุมชนมีข้อตกลง กติกา ร่วมกัน เกิดการรับรู้แก้ปัญหาทางด้านสุขภาพด้วยตนเองได้ สุขภาพจิตดี จิตอาสา จิตใจเบิกบาน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้มีสติทำให้จิตใจหนักแน่น มั่นคง

5.1.1.3 อำเภอโพธารอง พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่การก่อตัวของนโยบาย ผู้นำชุมชน การกำหนดทางเลือกเชิงนโยบาย กำหนดแผนงานและงบประมาณ กำหนดเป็นกฎระเบียบ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การประเมินและติดตามผลบุคคล กิจกรรม การประยุกต์ใช้ทฤษฎี ศักยภาพ การบริหารจัดการของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ผลกระทบ ได้แก่การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตและการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ความรู้ทัศนคติ การรับรู้ บทบาทหน้าที่ ความเชื่อในความสามารถตนเองในการดำเนินงาน ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ความพึงพอใจ ในการมีส่วนร่วมดำเนินงาน ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน ประสิทธิภาพการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น

5.1.1.4 อำเภอสวรรคภูมิ พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ บริบทของชุมชน ความต่อเนื่อง และเข้าใจในหลักการธรรมาภิบาล กระบวนการพัฒนารูปแบบ สภาพปัญหา พฤติกรรมของคนในชุมชน การถอดบทเรียน ภาคีเครือข่าย ชุมชนมีเป้าหมายทิศทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ สืบทอดไปยัง คนรุ่นหลัง ระบบฐานข้อมูลที่สำคัญของชุมชนที่สามารถนำไปวางแผนและกำหนด แนวทางการพัฒนาจนเกิดแผนพัฒนาชุมชนเองโดยมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ในระดับตำบลที่ครอบคลุมใน ด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพทรัพยากรธรรมชาติ เด็ก-เยาวชน ยาเสพติด สามารถ ปฏิบัติตามแผน ชุมชนร่วมกันของคนในพื้นที่และถูกจัดการแก้ไขตามกระบวนการที่กำหนดไว้ ผลกระทบ ได้แก่ รูปแบบขับเคลื่อนธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วม ระดับความรู้ การปฏิบัติตน นวัตกรรมด้าน สุขภาพที่เป็นรูปธรรม หมวดที่ 1 ด้านพฤติกรรม หมวดที่ 2 ด้านสิ่งแวดล้อม หมวดที่ 3 ด้านระบบ กลไก หมวดที่ 4 ด้านศักยภาพ กระบวนการพัฒนาต้นแบบชุมชนบริหารจัดการตนเอง

5.1.1.5 อำเภोजังหาร พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ ด้านทุนมนุษย์ ด้านทุนสังคม ด้านทุนกายภาพ ทุนการเงิน คนในชุมชน การสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถวางแผนได้ว่าชุมชน ความต้องการของชุมชน ผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชน กลยุทธ์ ผลกระทบ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น คนในชุมชนมีความสุข เป็นชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน การทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง จนชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้นในที่สุด ความเป็นชุมชนเข้มแข็ง

5.1.1.6 อำเภอโพธิ์ชัย พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ สภาพปัจจุบันในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กลุ่มบุคคล องค์กรประกอบ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 1)ด้านผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน 3) ด้านการบริหารจัดการชุมชน 4) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน และ 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน ทุน ทุนทางสังคม ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน การประกาศเจตนารมณ์ของสมาชิก การเข้าร่วมในรูปแบบจิตอาสา ศักยภาพนโยบายของผู้นำ กลไกการตรวจสอบ การสนองตอบความต้องการของประชาชน ผลกระทบ ได้แก่รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยวิทยาลัยชุมชนศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตของชุมชน

5.1.1.7 อำเภอเกษตรวิสัย พบว่าสภาพการใช้ ได้แก่ ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนชายแดน ทศนคติของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ชายแดนต่อปัญหาเสพติด กระบวนการสุขศึกษาชุมชนการประเมินปัญหาสุขภาพและความต้องการสุขศึกษาชุมชน การวางแผนสุขศึกษาชุมชน การปฏิบัติตามแผนงานและโครงการสุขศึกษาชุมชน การประสานงานบริการสุขศึกษาชุมชน ผลกระทบ ได้แก่ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งในการต่อต้านยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน ประสิทธิภาพของการพัฒนาความเข้มแข็ง การให้สุขศึกษาชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนนวลจิต ด้านสติปัญญา ด้านทักษะ ด้านเจตคติ

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ SWOT ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) ประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและการพนัน ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพ 3) ชุมชนรักความสงบและมีความสามัคคีกัน 4) ผู้นำจัดการความขัดแย้งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ชุมชนมีกติกาสังคมในการปฏิบัติที่ชัดเจน 6) ประชาชนมีความ

เป็นอยู่ตามวิถีความพอเพียง 7) ชุมชนมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงามและเข้มแข็ง จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) ขาดการบังคับอย่างเด็ดขาด 2) เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีน้อยไม่เพียงพอ 3) ชาวบ้านบางคนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม 4) พื้นที่ติดต่อหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่าย 5) หน่วยงานราชการในพื้นที่ขาดงบประมาณ โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ชาวบ้านต้องการชาวบ้านต้องการแก้ปัญหาชุมชน 2) การปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการ 3) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์ 4) โครงสร้างสังคมชนบท 5) ในพื้นที่มีมหาวิทยาลัยที่ให้ความรู้ด้านการเกษตร 6) ชาวบ้านร่วมกันต่อต้านการทุจริต อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกพื้นที่ 2) ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน 3) ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆอย่างจริงจัง 4) ผู้สูงอายุจำนวนมาก 5) ชาวบ้านมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเบาหวาน ความดัน 6) ขาดการประชาสัมพันธ์ทั่วถึง 7) ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกพื้นที่น้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอปรากฏดังต่อไปนี้

5.1.2.1 อำเภอเมืองสรวง พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) ผู้นำเข้มแข็งมีศักยภาพ 2) ชาวบ้านรักความสงบมีความสามัคคีกัน 3) มีกฎกติกาของชุมชนที่ชัดเจนครอบคลุมทุกเรื่อง 4) ชาวบ้านลดการใช้สารเคมีทำเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย 5) ในชุมชนมีนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม 6) ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ตามวิถีพอเพียง 7.การจัดการความขัดแย้งของชุมชนมีประสิทธิภาพ จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) ไม่มีการบังคับจริงจังเด็ดขาด 2) เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ 3) ไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติ 4) ไม่มีการทบทวนธรรมนูญประชาชน 5) ผู้สูงอายุมาก โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ความต้องการแก้ปัญหาชุมชนเบื้องต้นร่วมกัน 2) ได้รับความสนับสนุนร่วมมือจากเทศบาลและรพ.สต. 3) ชาวบ้านร่วมกันต่อต้านการทุจริต 4) กระบวนการพัฒนาด้านแบบชุมชนบริหารจัดการ อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณในการดำเนินการต่าง ๆ 2) ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมในช่องทางต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ 3) การทำงานไม่ต่อเนื่อง

5.1.2.2 อำเภอธวัชบุรี พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) ความเชื่อฟังผู้นำ 2) อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนมีความเข้มแข็ง 3) กติกาชุมชนมีความชัดเจนหลายเรื่อง 4) ศักยภาพการบริหารจัดการของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น 5) ความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย และ โครงสร้างการปฏิบัติงาน จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) ขาดการบังคับอย่างเด็ดขาด 2) เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีน้อยไม่เพียงพอ 3) หน่วยงานราชการในพื้นที่ขาดงบประมาณ โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ชาวบ้านต้องการแก้ปัญหาชุมชน 2) การปฏิบัติตามนโยบายของส่วน

ราชการ 3) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์ 4) โครงสร้างสังคมชนบท อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกพื้นที่ 2) ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน 3) ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างจริงจัง

5.1.2.3 อำเภอโพนทอง พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) ชาวบ้านรักความสงบและมีความสามัคคีกัน 2) ชาวบ้านมีความเชื่อ และการนับถือผีเป็นแนวการเชื่อมโยง 3) อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนเข้มแข็ง 4) ชาวบ้านลดการใช้สารเคมีทำเกษตรปลอดภัย 5) ศักยภาพการบริหารจัดการของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) ในพื้นที่ไม่มีการบังคับจริงจังเด็ดขาด 2) ผู้รับผิดชอบไม่ดำเนินงานอย่างจริงจัง โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ความต้องการแก้ปัญหาชุมชนเบื้องต้นร่วมกัน 2) ได้รับความสนับสนุนร่วมมือจาก เทศบาลและรพ.สต 3) ชาวบ้านร่วมกันต่อต้านการทุจริต 4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์ อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณในการดำเนินการต่าง ๆ 2) ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมในช่องทางต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ 3) การทำงานไม่ต่อเนื่อง 4) ผู้สูงอายุจำนวนมาก

5.1.2.4 อำเภอสวรรณภูมิ พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงาม เข้มแข็ง 2) ชาวบ้านมีความเชื่อในพระพุทธศาสนา 3) ชาวบ้านในพื้นที่มีจิตสำนึกที่ดีร่วมกัน 4) ในพื้นที่มีการทำเกษตรอินทรีย์มากขึ้น จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) พื้นที่ติดต่อกับหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่าย 2) ขาดหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง 3) การขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในจังหวัด อำเภอลดและตำบลอย่างจริงจัง โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ส่วนกลางเห็นความสำคัญปัญหาชุมชน 2) ทรัพยากรธรรมชาติมีความสมบูรณ์ 3) ในพื้นที่มีมหาวิทยาลัยที่ให้ความรู้ด้านการเกษตร อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณ 2) ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ 3) ชาวบ้านมีปัญหาโรคเบาหวาน ความดัน

5.1.2.5 อำเภोजังหาร พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) ความเชื่อฟังผู้นำ 2) ชาวบ้านให้ความร่วมมือที่ดี 3) กติกาชุมชนมีความชัดเจนหลายเรื่อง 4) ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ตามวิถีพอเพียง 5) ประชาชนมีความเป็นประชาธิปไตย จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) ขาดการบังคับใช้อย่างเด็ดขาด 2) ชาวบ้านยังสับสนกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบงาน 3) ชาวบ้านบางคนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ชาวบ้านต้องการแก้ปัญหาชุมชน ปัญหาเสพติดปัญหาทุจริตฯ 2) การปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการที่สั่งการมายังส่วนราชการในระดับจังหวัดและอำเภอ อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณสนับสนุน 2) ขาดความต่อเนื่อง 3) ขาดการประชาสัมพันธ์

4) โครงสร้างทางสังคมเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบทบังคับ ใช้ยาก 5) ชาวบ้านมีปัญหาสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดัน

5.1.2.6 อำเภอฟิซซัย พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) ชาวบ้านมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดี 2) ความเชื่อฟังผู้นำและผู้อาวุโสในชุมชนพื้นที่ 3) ชาวบ้านมีความสามัคคีกัน 4) ประชาชนมีความเป็นประชาธิปไตย 5) ชาวบ้านไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและการพนัน จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) สถานะกฎหมายมีการบังคับน้อย 2) เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงไม่มี ไม่ชัดเจน 3) การบริหารงานไม่ดีเท่าที่ควร 4) พื้นที่เป็นรอยต่อระหว่างจังหวัด โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ทางราชการส่วนกลางเห็นความสำคัญปัญหาชุมชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ปัญหาสังคม สุขภาพ และยาเสพติดฯ 2) ทศนคติของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณ 2) ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ 3) การได้รับข้อมูลไม่ตรงกัน

5.1.2.7 อำเภอเกษตรวิสัย พบว่าจุดแข็ง (Strengths) ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงาม เข้มแข็ง 2) ความเชื่อในพระพุทธศาสนา 3) ชาวบ้านในพื้นที่มีจิตสำนึกที่ดีร่วมกัน 4) ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นในหน่วยงานเทศบาลและรพ.สต. 5) มีการทำเกษตรอินทรีย์เพื่ออาหารปลอดภัย 6) มีนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม 7) การจัดการความขัดแย้งของชุมชนมีประสิทธิภาพ จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย 1) พื้นที่ติดต่อหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่าย ควบคุมได้ยาก 2) ขาดหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง 3) ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในจังหวัด อำเภอและตำบลอย่างจริงจัง โอกาส (Opportunities) ประกอบด้วย 1) ส่วนกลางเห็นความสำคัญปัญหาชุมชน 2) ทรัพยากร ธรรมชาติมีความสมบูรณ์ 3) โครงสร้างสังคมเป็นแบบชนบท อุปสรรค (Threats) ประกอบด้วย 1) ขาดงบประมาณ 2) ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ 3) ผู้สูงอายุจำนวนมาก

5.1.3 ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

5.1.3.1 ระดับสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือจุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก 7 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด รองลงมาคือจุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขต

จังหวัดร้อยเอ็ดเท่ากับโอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเท่ากับจุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

5.1.3.2 ระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน รองลงมาคือด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม ด้านการศึกษาและคุณธรรม และด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน มีระดับลักษณะอยู่ในระดับมาก จำนวน 12 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านจิตอาสา รองลงมาคือด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านโครงสร้างทางสังคม ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณีเท่ากับ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านสถานะตามกฎหมายเท่ากับด้านความสามารถผู้นำชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนเท่ากับด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน

5.1.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนุญประชาชนต้นแบบกับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .589 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_1) กับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .087 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านโครงสร้างทางสังคม (Y_3) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .298 รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y_4) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .191 ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี (Y_2) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .141 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y_8) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .132 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y_{14}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .126 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y_{10}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .122 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y_6) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .114 ด้านนโยบายและการวางแผน (Y_9) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .097 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y_5) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .064 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(Y_{12}) และด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y_{13}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .037 ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y_{15}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .028 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y_{16}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .023 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y_1) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .021 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y_{11}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .013 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y_7) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .007 และด้านจิตอาสา (Y_{17}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .005 2) จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_2) กับลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .345 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านโครงสร้างทางสังคม (Y_3) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .298 รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y_4) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .191 ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี (Y_2) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .141 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y_8) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .132 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y_{14}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .126 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y_{10}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .122 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y_6) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .114 ด้านนโยบายและการวางแผน (Y_5) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .097 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y_5) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .064 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y_{12}) และด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y_{13}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .037 ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y_{15}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .028 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y_{16}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .023 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y_1) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .021 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y_{11}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .013 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y_7) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .007 และด้านจิตอาสา (Y_{17}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .005 3) จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3) กับลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .385 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y_{10}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .369 รองลงมาคือ

ด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y_4) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .340 ด้านนโยบายและการวางแผน (Y_9) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .326 ด้านโครงสร้างทางสังคม (Y_3) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .270 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y_8) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .261 ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี (Y_2) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .243 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y_5) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .237 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y_1) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .207 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y_{12}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .128 ด้านจิตอาสา (Y_{17}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .114 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y_{11}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .071 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y_7) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .062 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y_{16}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .046 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y_6) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .036 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y_{14}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .025 ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y_{13}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .014 และด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y_{15}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .010 4) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_4) กับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .417 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านนโยบายและการวางแผน (Y_9) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .345 รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y_4) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .338 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y_{10}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .291 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y_8) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .285 ด้านโครงสร้างทางสังคม (Y_3) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .280 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y_5) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .271 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y_6) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .261 ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี (Y_2) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .228 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y_1) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .144 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y_7) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .135 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y_{16}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .068 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดลอม (Y₁₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .053 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y₁₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .024 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y₁₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .023 ด้านจิตอาสา (Y₁₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .011 ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y₁₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .010 และด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y₁₃) ค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .002 5) โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₅) กับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .470 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านนโยบายและการวางแผน (Y₉) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .481 รองลงมาคือด้านโครงสร้างทางสังคม (Y₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .327 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y₁₀) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .313 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .308 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y₈) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .301 ด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .269 ด้านวัฒนธรรมจารีตประเพณี (Y₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .265 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .243 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .199 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .194 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y₁₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .085 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y₁₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .034 ด้านจิตอาสา (Y₁₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .032 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y₁₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .031 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y₁₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .022 ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y₁₃) ค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .008 และด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y₁₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .003 6) โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₆) กับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .368 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านโครงสร้างทางสังคม (Y₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำเท่ากับ .358 รองลงมาคือด้านนโยบายและการวางแผน (Y₉) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

เท่ากับ .311 ด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y_4) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .270 ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี (Y_2) และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y_6) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .267 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y_8) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .264 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y_5) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .221 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y_7) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .206 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y_{10}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .191 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y_1) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .092 ด้านจิตอาสา (Y_{17}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .053 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y_{16}) และด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y_{13}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .047 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y_{11}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .040 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y_{14}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .014 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y_{12}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .006 และด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y_{15}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .003 7) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_7) กับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .523 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านนโยบายและการวางแผน (Y_9) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .475 รองลงมาคือด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y_{10}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .447 ด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y_4) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .417 ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี (Y_2) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำเท่ากับ .414 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y_8) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .408 ด้านโครงสร้างทางสังคม (Y_3) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .339 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y_5) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .295 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y_6) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .204 ด้านสถานะตามกฎหมาย (Y_1) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .180 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y_7) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .174 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y_{11}) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .048 ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y_{13}) ค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .044 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(Y₁₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .038 ด้านจิตอาสา (Y₁₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .034 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y₁₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .018 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y₁₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .016 และด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y₁₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .002 8) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₈) กับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .520 เมื่อดูความสัมพันธ์เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (Y₁₀) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .460 เท่ากับด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี (Y₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .460 รองลงมาคือด้านนโยบายและการวางแผน (Y₉) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .430 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน (Y₈) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .428 ด้านการบริหารจัดการชุมชน (Y₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .339 ด้านโครงสร้างทางสังคม (Y₃) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .322 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน (Y₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .303 เท่ากับด้านสถานะตามกฎหมาย (Y₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .303 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .126 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน (Y₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .124 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน (Y₁₁) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .072 ด้านการศึกษาและคุณธรรม (Y₁₆) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .070 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Y₁₂) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .060 ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม (Y₁₅) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .034 ด้านจิตอาสา (Y₁₇) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .029 เท่ากับ ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน (Y₁₄) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .029 และด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย (Y₁₃) ค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .016 9) การวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สภาพการใช้ ผลกระทบที่ส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม มีจำนวน 4 ตัวแปร โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₅) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₈) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X₇) และจุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญ

ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด (X_3) โดยส่งผลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยละ 40.20 มีค่า $R^2 = .402$ และมีค่าของ F เท่ากับ 66.258 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

$\alpha .05$ สามารถเขียนสมการณีนรูปลักษณ์และคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = 2.909 + .032X_3 + .090X_5 + .067X_7 + .089 X_8$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } Z_r = .294Z_8 + .265Z_5 + .168Z_7 + .094Z_3$$

10) รูปแบบสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสถานะตามกฎหมาย ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี ด้านโครงสร้างทางสังคม ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านความสามารถผู้นำชุมชน ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม ด้านการศึกษาและคุณธรรม และด้านจิตอาสา ทั้งนี้ ธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดควรให้ความสำคัญควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังค่านิยมด้านจริยธรรมคุณธรรมควบคู่กับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน ควรมีกฎหมายรองรับในลำดับขั้นพระราชบัญญัติเพื่อให้ใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการบูรณาการเชิงภารกิจร่วมกันระหว่างผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น จังหวัด อำเภอ ตลอดจนกระทรวงทุกกระทรวง นอกจากนั้นควรมีงบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสมและควรมีหน่วยงานผู้รับผิดชอบภารกิจที่ชัดเจนและเหมาะสมเพื่อให้เกิดการพัฒนาเข้มแข็ง ยั่งยืนและมีความต่อเนื่องเชิงพื้นที่

5.1.4 ผลการวิเคราะห์การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2 เป็นการประชุมกลุ่มย่อยในภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับธรรมนุญประชาชนในระดับจังหวัด สรุปผลได้ว่าการวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนุญประชาชนต้นแบบมีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชน

ต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน 4 ด้าน คือ จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และผลกระทบธรรมนุญประชาชนต้นแบบไม่มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 ด้าน จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และโอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อมีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) พบมีการยืนยันจำนวน 8 ด้าน คือ 1) จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 2) จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 3) จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 4) จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 5) โอกาสสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 6) โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 7) อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด 8) อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนุญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อมีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) พบระดับลักษณะธรรมนุญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน จำนวน 17 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถานะตามกฎหมาย 2) ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี 3) ด้านโครงสร้างทางสังคม 4) ด้านการบริหารจัดการชุมชน 5) ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน 7) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 8) ด้านความสามารถผู้นำชุมชน 9) ด้านนโยบายและการวางแผน 10) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน 11) ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน 12) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 13) ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย 14) ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน 15) ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม 16) ด้านการศึกษาและคุณธรรม 17) ด้านจิตอาสา

ซึ่งนอกจากตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษาแล้วผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่าสิ่งที่น่าจะส่งผลต่อการบังคับใช้ธรรมนุญประชาชน ได้แก่ 1) การมีวินัยของประชาชนผู้ใช้ 2) ความพร้อมของผู้นำของแต่ละท้องถิ่น 3) ลักษณะประเพณีพื้นถิ่น 4) ควรส่งเสริมให้มีความเข้มขันในการบังคับใช้อย่างจริงจัง

เพราะว่าการบังคับใช้จริง ๆ ไม่สามารถทำได้เต็มที่ 5) ผู้นำไม่กล้าบังคับใช้ในส่วนองบตลงโทษสำหรับผู้กระทำผิด และยังมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรูปแบบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด คือ 1) ควรมีกฎหมายรองรับในชั้นพระราชบัญญัติเพื่อให้ใช้บังคับได้จริงจัง 2) ควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถื่น จังหวัด อำเภอ ตลอดจนกระทรวงทุกกระทรวง 3) ควรมีงบประมาณสนับสนุนในแต่ละปี 4) ควรมีหน่วยงานเจ้าภาพที่ชัดเจนและเหมาะสมรองรับภารกิจนี้

5.2 ข้อค้นพบจากการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือเพื่อศึกษาสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และเพื่อสร้างรูปธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นองคือความรู้อย่างต่อไปนี้

5.2.1 สภาพการใช้ธรรมนูญประชาชน จำนวน 9 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานะตามกฎหมาย ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี ด้านโครงสร้างทางสังคม ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านความสามารถผู้นำชุมชน และด้านนโยบายและการวางแผน

5.2.2 ผลกระทบธรรมนูญประชาชน จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน ด้านนวัตกรรม ด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม ด้านการศึกษาและคุณธรรม ด้านจิตอาสา

5.2.3 รูปธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสถานะตาม

กฎหมาย ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี ด้านโครงสร้างทางสังคม ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้าน ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน ด้าน การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านความสามารถผู้นำชุมชน ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย ด้านการต่อต้านการทุจริต ของชุมชน ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม ด้านการศึกษาและคุณธรรม และด้านจิตอาสา ทั้งนี้ ธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังค่านิยมด้าน จริยธรรมคุณธรรมควบคู่กับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน ควรมีกฎหมายรองรับในลำดับชั้น พระราชบัญญัติเพื่อให้ใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการบูรณาการเชิงภารกิจร่วมกันระหว่าง ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น จังหวัด อำเภอ ตลอดจนกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ นอกจากนั้นควรมี งบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสมและควรมีหน่วยงานผู้รับผิดชอบภารกิจที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดการ พัฒนาที่เข้มแข็งยั่งยืนและมีความต่อเนื่องในเชิงพื้นที่

5.3 อภิปรายผล

สมมุติฐานที่ 1 ระดับสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยพบว่าระดับสภาพการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวชิราภรณ์ สุรณะสกุล,ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ และอัจฉรา ไชยูปถัมภ (2560,น. 92) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามความคิดเห็น ของผู้เกี่ยวข้องโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุดทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชนที่มีอยู่ใน ระดับมาก และมีปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการ บุคลากร และเครือข่ายความร่วมมือ รวมทั้ง มีบทบาท 3 ลักษณะ ได้แก่ ตามเป้าหมาย ตามพันธกิจ และตามรูปแบบการจัดการศึกษา 2) องค์ประกอบ การเสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ การมีเป้าหมายร่วมกัน การเรียนรู้ของชุมชน การมีส่วนร่วม ของชุมชน เครือข่าย ความร่วมมือ ศักยภาพของชุมชน ทุนภูมิสังคม และการบริหารจัดการชุมชน และ 3) รูปแบบการเสริมสร้าง

ความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประกอบไปด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ องค์กรประกอบการ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน บทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน หลักการ ดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ สำราญ (2559, น. 629) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ผล การ ศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน 3) ด้านการบริหารจัดการชุมชน 4) ด้านการ เรียนรู้ร่วมกันของชุมชน 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน และ 6) ด้านการสนับสนุนจาก หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน โดยรวมภาพอยู่ในระดับมาก และความ คิดเห็นเกี่ยวกับระดับความ เข้มแข็งของชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผล ต่อความ เข้มแข็งของชุมชน เรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม ชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอื่น ด้านการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน และ ด้านความรู้ความสามารถของผู้นำชุมชน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวัฒน์ ปภัสสรากาญจน์ (2558, น. 28) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเข้มแข็งและศักยภาพขององค์กรชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี รายงานวิจัยนี้ ได้เสนอผลการ ประเมินศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในจังหวัด สุพรรณบุรี จำนวน 2 ประเภท ประเภทละ 2 องค์กรชุมชน อันได้แก่ องค์กรชุมชนที่มีการดำเนินงาน ในลักษณะประกอบการเชิง วิสาหกิจและองค์กรชุมชนที่มีการดำเนินงานในลักษณะเชิงสังคม และวัฒนธรรม ผลที่ได้จากการ วิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นถึงศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ทั้ง 2 ประเภท เห็นได้จากการที่ องค์กรชุมชนทั้ง 2 ประเภทได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนอย่างสูง อันเนื่องมาจากความสามารถใน การแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยใช้ต้นทุน ทางสังคม และทรัพยากรที่มีอยู่ภายใน ชุมชน งานวิจัยนี้ ได้ให้ข้อเสนอแนะนโยบายให้รัฐ ให้ความสำคัญองค์กรชุมชนและปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศโดยให้ความสำคัญ กับท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นและใช้ศักยภาพของท้องถิ่น ในฐานะจักรกลของการพัฒนาประเทศจากระดับกลางไปสู่ระดับบนให้มากยิ่งขึ้น

แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญารัตน์ นุรักษ์ (2558, น. 303) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพ การดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 43.2 ซึ่งมีให้บริการตรวจมะเร็ง

ปากมดลูกมากที่สุด ถึงร้อยละ 95.5 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ พบว่าคะแนนเฉลี่ยของประสิทธิผลการได้รับบริการตามชุดสิทธิประโยชน์ของกองทุนที่มีการบริหารจัดการระดับดี และระดับปานกลาง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-2.25, p < 0.05$) ปัญหาที่สำคัญในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น คือ ความไม่เพียงพอของงบประมาณ ในหมวดค่าใช้จ่ายการบริหารจัดการหรือพัฒนากองทุนให้มีประสิทธิภาพ และขาดการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของกองทุน ดังนั้น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติควรเพิ่มงบประมาณในการบริหารจัดการและคณะกรรมการบริหารกองทุน ควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของกองทุนให้ประชาชนได้รับทราบ

ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวชิราภรณ์ สุรณะสกุล,ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ และอัจฉรา ไชยบุถิมภ (2560, น. 92) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชนที่มีอยู่ใน ระดับมาก และมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการ บุคลากร และเครือข่ายความร่วมมือ รวมทั้ง มีบทบาท 3 ลักษณะ ได้แก่ ตามเป้าหมาย ตามพันธกิจ และตามรูปแบบการจัดการศึกษา 2) องค์ประกอบ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ การมีเป้าหมายร่วมกันการเรียนรู้ของชุมชน การมีส่วนร่วม ของชุมชน เครือข่ายความร่วมมือ ศักยภาพของชุมชน ทุนภูมิสังคม และการบริหารจัดการชุมชน และ 3) รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประกอบไปด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน บทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน หลักการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ

และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของประกันชัย ไกรรัตน์ (2560, น. 634) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการคัดแยกขยะมูลฝอย เขตเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ผลการศึกษาพบว่าบริบทของชุมชนเป็นชุมชนกึ่งเขตเมือง คราวเรือนยังขาดความชัดเจน ความต่อเนื่อง และ ไม่เข้าใจในหลักการธรรมนูญ สุขภาพตำบล ได้มีการประยุกต์แนวทางตามหลักการธรรมนูญสุขภาพตำบล การคัดแยกขยะมูลฝอย ผ่านแผนงาน โครงการ 3 โครงการ 1) โครงการให้ความรู้ประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย 2) โครงการธนาคารขยะชุมชน และ 3) โครงการส่งเสริม การคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชน ตามกระบวนการพัฒนารูปแบบ 3 ขั้นตอน พบว่า กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงระดับการมีส่วนร่วม ร่วมก่อนและหลังดำเนินการ ระดับปานกลาง

ระดับความรู้ก่อน และหลังดำเนินการ ระดับสูง ส่วนระดับการปฏิบัติตนก่อนดำเนินการ ระดับปานกลาง และหลังดำเนินการ ระดับมาก ส่วนกลุ่มตัวอย่างประชาชน อายุ 15 – 59 ปี หลังดำเนินการมีความรู้ ส่วนใหญ่ ระดับสูง มีการปฏิบัติตน ส่วนใหญ่ ระดับปานกลาง โดยสรุป กระบวนการการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการ คัดแยกขยะมูลฝอย ครั้งนี้ ได้ องค์กรประกอบ เรียกว่า VISIT Model ซึ่งองค์ประกอบ คือ 1) การสมัครใจเข้าร่วม 2) การตรวจสอบ ได้ มีความโปร่งใส 3) การประสาน งานระหว่างภาคี 4) การสร้างรายได้ และ 5) มีทีมให้ความรู้เทคโนโลยีคัดแยกขยะ ซึ่งเป็นแนวทางที่จะพัฒนาเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพระดับตำบล ต่อไป

สมมุติฐานที่ 2 ระดับลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาพบว่าระดับลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับของลัดดาวัลย์ สำราญ (2559, น. 629) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน 3) ด้านการบริหารจัดการชุมชน 4) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน และ 6) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน โดยรวมภาพอยู่ในระดับมาก และ ความ คิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเข้มแข็งของชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สอดคล้องกับของวราพร วันไชยธนวงศ์, พิมพีใจ อุ่นบ้าน, พงนิย์ มนัสพรหม (2560, น. 43) การพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง คือเริ่มจากการประกาศนโยบาย มีกลไกการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ โดยการประชุมของนักศึกษาภายใต้ สโมสรนักศึกษาและนำเข้าชมรมต่างๆ มีการประชุมของอาจารย์และเจ้าหน้าที่แล้วนำกิจกรรมต่าง ๆ เข้าครอบครั้วเสมือน และกำหนดเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการทำงานกลไกการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพมีวิธีการสร้างแรงจูงใจ เน้นการเชิญชวน ยกย่อง ให้เกียรติบัตร เอื้ออาทร การพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่มีขั้นตอนการจัดทำ ธรรมนูญสุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ 1) จัดตั้งแกนนำ (สโมสรนักศึกษา – นักศึกษา) 2) จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกับแกนนำ 3) ประเมินสถานการณ์ (เวทีสมัชชา และ ทำแบบสอบถาม) 4)

จัดหมวดหมู่ความต้องการ 5) ยกเว้นธรรมนูญ 6) ประชาพิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นเพื่อปรับไข (เวที
 สมัชชา) 7) ประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพ 8) ติดตาม และประเมินผลมีประเด็นธรรมนูญสุขภาพ 10 ข้อ
 ได้แก่ วิทยาลัยได้ยกเว้นธรรมนูญสุขภาพโดยมีรายละเอียด 10 ข้อคือ 1) ออกกำลังกายทุกวัน
 พุธสัปดาห์ 2) รับประทานอาหารและดื่มน้ำสะอาดถูกสุขลักษณะโดยใช้ภาชนะของตัวเอง 3) แต่งกาย
 สะอาด ถูกต้องตามระเบียบของวิทยาลัย 4) ตรวจสุขภาพ ปีละ 1 ครั้ง 5) เปิดเพลงสบาย ๆ ตอนพัก
 เทียง 6) ทำสมาธิ 5 นาที ก่อนเรียนทุกวิชา และนอนสมาธิวันละ 20 นาที ตอนพักเที่ยง 7) เข้าห้อง
 พระ รักษาศีล 5 และรับประทานอาหารมังสวิรัตทุกวันจันทร์ 8) ตักบาตรเดือนละ 1 ครั้ง และฟัง
 ธรรมะบรรยายทุกวันพฤหัสบดีที่ 3 ของเดือน 9) ร่วมกิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดวิทยาลัยเดือน
 ละ 1 ครั้ง และปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปีละ 1 ครั้งและ 10) คัดแยกขยะ ผลการขับเคลื่อน
 ธรรมนูญสุขภาพวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ ผลการปฏิบัติตามธรรมนูญสุขภาพใน
 ภาพรวม อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 2.89 ผลลัพธ์ต่อสุขภาพ (Health Outcome) ที่ได้จากการนำ
 ธรรมนูญสุขภาพไปใช้ได้แก่มีสุขภาพกายที่แข็งแรงในระยะยาวทำให้สุขภาพจิตดีในระยะยาวจิตใจเบิก
 บานได้ร่วมกิจกรรมในสถานี่ทำงานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานมีรูปร่างที่ดีหน้าตาที่แจ่มใสทำ
 ให้มีสติทำให้จิตใจหนักแน่น มั่นคงจากการเข้าห้องพระ มีที่พึ่งทางใจ

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวรพิทย์ มีมาก (2560, น. 179) ได้ทำการศึกษาเรื่อง
 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ บทวิเคราะห์ปรัชญา
 เศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่าการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ มีแนวโน้มที่จะประสบ
 ผลสำเร็จตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนการดำเนินงานตามนโยบาย
 กองทุนหมู่บ้าน มีแนวโน้มที่จะเป็นไปตามองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่ ความ
 พอประมาณ ความมีเหตุผลการมีภูมิคุ้มกันในตนเอง ความรู้ และคุณธรรม จากระดับปานกลางถึง
 ระดับค่อนข้างสูง

แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของประกันชัย ไกรรัตน์ (2560, น. 634) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การ
 พัฒนารูปแบบขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการคัดแยกขยะมูลฝอย เขตเทศบาลตำบลวิศิษฐ์
 อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ผลการศึกษาพบว่าบริบทของชุมชนเป็นชุมชนกึ่งเขตเมือง
 คราวเรือนยังขาดความชัดเจน ความต่อเนื่อง และไม่เข้าใจในหลักการธรรมนูญ สุขภาพตำบล ได้มีการ
 ประยุกต์แนวทางตามหลักการธรรมนูญสุขภาพตำบล การคัดแยกขยะมูลฝอย ผ่านแผนงาน โครงการ
 3 โครงการ 1) โครงการให้ความรู้ประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย 2) โครงการธนาคารขยะชุมชน

และ 3) โครงการส่งเสริม การคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชน ตามกระบวนการพัฒนารูปแบบ 3 ขั้นตอน พบว่า กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงระดับการมีส่วนร่วม ร่วมก่อนและหลังดำเนินการ ระดับปานกลาง ระดับความรู้ก่อน และหลังดำเนินการ ระดับสูง ส่วนระดับการปฏิบัติตนก่อนดำเนินการระดับปานกลาง และหลังดำเนินการ ระดับมาก ส่วนกลุ่มตัวอย่างประชาชน อายุ 15 – 59 ปี หลังดำเนินการมีความรู้ ส่วนใหญ่ ระดับสูง มีการปฏิบัติตน ส่วนใหญ่ ระดับปานกลาง โดยสรุป กระบวนการการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการ คัดแยกขยะมูลฝอย ครั้งนี้ ได้ องค์ประกอบ เรียกว่า VISIT Model ซึ่งองค์ประกอบ คือ 1) การสมัครใจเข้าร่วม 2) การตรวจสอบ ได้ มีความโปร่งใส 3) การประสานงานระหว่างภาคี 4) การสร้างรายได้ และ 5) มีทีมให้ความรู้เทคโนโลยีคัดแยกขยะ ซึ่งเป็นแนวทางที่จะพัฒนาเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพระดับตำบล ต่อไป

สมมุติฐานที่ 3 สภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยพบว่าสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรารวรรณ จันทร์เพชร (2555, น. 48) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพองค์การบริหารส่วนตำบล ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ตำบลหัวโตน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการ วิจัย พบว่า ภายหลังจากดำเนินการ บุคลากรกลุ่มตัวอย่างใน อบต. มีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ทัศนคติการรับรู้ บทบาทหน้าที่ ความเชื่อในความสามารถตนเองในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และความพึงพอใจ ในการมีส่วนร่วมดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนสูงกว่าก่อนดำเนินการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001)

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนิล พันธุ์คงชื่น (2561, น. 232) ได้ทำการศึกษาเรื่องสถานะทางกฎหมายของกฎหมายหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ผลการวิจัยพบว่าหมู่บ้านเป็นหน่วยการปกครองที่มีขนาดเล็กที่สุดตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง ท้องที่ พ.ศ. 2457 แม้จะเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองแต่กลับไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจ ในการกำหนดระเบียบหรือกฎหมายหมู่บ้านได้ ส่งผลให้ระเบียบหรือกฎหมายหมู่บ้านที่กำหนดขึ้นไม่มีสถานะ ตามกฎหมายเป็นแต่เพียงการยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านเท่านั้น เมื่อมีผู้ไม่ปฏิบัติตาม

หรือละเมิดระเบียบหรือกฎหมายหมู่บ้านผู้นั้นก็ไม่ได้มีความรับผิดชอบตามกฎหมายแต่อย่างใด ทั้งที่หมู่บ้านเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีแนวทางปฏิบัติ วัฒนธรรม จารีตประเพณีสืบทอดต่อกันมาแต่ เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้แนวปฏิบัติ วัฒนธรรมจารีตประเพณีเหล่านั้นต้องมีอันเลือนหายไป ในขณะที่เดียวกันเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ทำให้เกิดนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรขึ้น และยังบัญญัติให้นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรสามารถกำหนด ระเบียบหมู่บ้านจัดสรรเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สาธารณูปโภค การอยู่อาศัยและการจรรยาภายใน ที่ดินจัดสรรได้ ทำให้กฎกติกาการอยู่ร่วมกันในหมู่บ้านจัดสรรถูกรับรองให้มีผลตามกฎหมาย หากมีการฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าวย่อมส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบตามกฎหมายขึ้น จะเป็นการดีกว่า หรือไม่หากหมู่บ้านสามารถนำแนวปฏิบัติวัฒนธรรม จารีตประเพณีที่สืบทอดต่อกันมานี้ มากำหนด เป็นระเบียบหรือกฎหมายหมู่บ้านที่มีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อชุมชน ร่วมกัน ทำให้การบริหารจัดการหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของภาวิตา เจริญจินดารัตน์ และดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์ (2561, น. 152-161) ได้ทำการศึกษาเรื่อง งานวิจัยท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการวิจัยที่ช่วยให้คนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาของตน และเป็นตัวกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความรู้ ความคิด ในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันวางแผน และร่วมกันรับผลที่เกิดขึ้น ซึ่งกระบวนการเหล่านี้สามารถที่จะตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้มากที่สุด และสามารถแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนได้ตรงประเด็นที่สุด เพราะผู้ที่ทำวิจัยท้องถิ่นนั้นคือคนในชุมชนเอง โดยการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถวางแผนได้ว่าชุมชนควรจะเริ่มดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเด็นใดก่อน ตามความต้องการของชุมชนที่จะแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งเมื่อชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาก็จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง โดยความเข้มแข็งของชุมชนสามารถวัดได้จากการที่ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง เกิดการรวมกลุ่มกัน เกิดการสร้างเครือข่าย เป็นต้น การที่ชุมชนจะเข้มแข็งขึ้นได้นั้น สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ต้องการให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ดังนั้นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงมีส่วนสำคัญในการทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง จนชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้นในที่สุด

สอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณพล ศรีประภา (2558, น. 58) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการ ออกกำลังกายในชุมชน ตำบลโคกกวาง อำเภอบึงคล้า จังหวัดบึงกาฬ พบว่าการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายในชุมชนนั้นต้อง อาศัย 3 ภาคส่วนในการขับเคลื่อน ภาควิชาการ ภาคประชาชน ภาครัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ พร้อมกับการถอดบทเรียน เพื่อให้เกิดข้อตกลง กติกา เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนร่วมกันในการส่งเสริมสุขภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายในชุมชนตำบลโคกกวาง อำเภอบึงคล้า จังหวัดบึงกาฬ โดยทำการศึกษากลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 62 คน กระบวนการศึกษาประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนแก้ไขปัญหา การปฏิบัติการ และการ ติดตามประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายในชุมชน เกิดการบูรณาการทำงานร่วมกันของทุกทางสังคมที่มีอยู่ในตำบลโคกกวาง ในการร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาของตำบลมีความเข้าใจตรงกันที่จะแก้ไขปัญหของตำบลโคกกวางเป็น แบบองค์รวม มองจุดอ่อนที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องร่วมกันแก้ไข โดยมีการคืนข้อมูลทางด้านสุขภาพให้กับ กลุ่ม ชุมชน เป็นการสะท้อนและกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการรับรู้ปัญหาทางด้านสุขภาพที่ตนเองได้มองข้าม เกิดการตระหนักที่จะช่วยกันหาทางแก้ไข ร่วมวางแผนดำเนินการและนำไปปฏิบัติ เพื่อให้คนในตำบลมีสุขภาพที่ดีตามกรอบ และแนวทางที่ธรรมนูญสุขภาพตำบลเฉพาะพื้นที่ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายในชุมชนตำบล โคกกวาง ปัจจัยความสำเร็จในครั้งนี้ ประกอบด้วย ภาควิชาการ ภาคประชาชน ภาครัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดังนั้น กระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพ ด้วยการออกกำลังกายในชุมชน จึงต้องอาศัยศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนเป็นพื้นฐานในกระบวนการจัดการหน่วยงานรัฐระดับพื้นที่สนับสนุนงบประมาณและวิชาการ โดยยึดหลักการทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้ชุมชนมีข้อตกลง กติกา ร่วมกันเกิดการรับรู้แก้ปัญหาทางด้านสุขภาพด้วยตนเองได้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ เอี่ยมชัย (2562, น. 579-590) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมระดับตำบล จังหวัดพะเยา ผลการศึกษา พบว่ามีประเด็นร่วมของนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต และการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย กระบวนการเริ่มต้นจากการก่อตัวของนโยบายเริ่มต้นจากการเห็นปัญหาของผู้นำชุมชนร่วมกับนโยบายภาครัฐ การกำหนดทางเลือกเชิงนโยบาย โดยนำประเด็นเข้าสู่สภาตำบล เพื่อกำหนดแผนงานและงบประมาณในการพัฒนาตำบล การตัดสินใจผ่านกระบวนการประชุมแล้วนำมากำหนดเป็นกฎระเบียบ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจากท้องถิ่น การประเมินและติดตามผลโดยผู้นำชุมชนใช้วิธีการสังเกตจากการดำเนินการตามนโยบาย

สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของปัญญารัตน์ นุรักษ์ (2558, น. 303) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 43.2 ซึ่งมีให้บริการตรวจมะเร็งปากมดลูกมากที่สุด ถึงร้อยละ 95.5 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของประสิทธิภาพได้รับบริการตามชุดสิทธิประโยชน์ของกองทุนที่มีการบริหารจัดการระดับดี และ ระดับปานกลาง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-2.25, p < 0.05$) ปัญหาที่สำคัญในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น คือ ความไม่เพียงพอของงบประมาณ ในหมวดค่าใช้จ่ายการบริหารจัดการหรือพัฒนากองทุนให้มีประสิทธิภาพ และขาดการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของกองทุน ดังนั้น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติควรเพิ่มงบประมาณในการบริหารจัดการและคณะกรรมการบริหารกองทุน ควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของกองทุนให้ประชาชนได้รับทราบ

สอดคล้องกับงานวิจัยของวราพร วันไชยธนวงศ์, พิมพีใจ อุ่นบ้าน, พจนีย์ มนัสพรหม (2560, น. 43) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสายบุรี เชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสายบุรี คือเริ่มจากการประกาศนโยบาย มีกลไกการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ โดยการประชุมของนักศึกษาภายใต้สโมสรนักศึกษาและนำเข้าชมรมต่าง ๆ มีการประชุมของอาจารย์และเจ้าหน้าที่แล้วนำกิจกรรมต่างๆ เข้าครอบครัวเสมือนและกำหนดเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการทำงาน กลไกการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพมีวิธีการสร้างแรงจูงใจ เน้นการเชิญชวน ยกย่อง ให้เกียรติบัตร

เอื้ออาทร การพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่มี ขั้นตอนการจัดทำ ธรรมนูญสุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ 1) จัดตั้งแกนนำ (สโมสรมักศึกษา – นักศึกษา) 2) จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกับแกนนำ 3) ประเมินสถานการณ์ (เวทีสมัชชาและทำแบบสอบถาม) 4) จัดหมวดหมู่ความต้องการ 5) ยกร่างธรรมนูญ 6) ประชา พิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นเพื่อปรับไข (เวทีสมัชชา) 7) ประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพ 8) ติดตาม และ ประเมินผลมีประเด็นธรรมนูญสุขภาพ 10 ข้อ ได้แก่ วิทยาลัยได้ยกร่างธรรมนูญสุขภาพโดยมี รายละเอียด 10 ข้อคือ 1) ออกกำลังกายทุกวันพฤหัสบดี 2) รับประทานอาหารและดื่มน้ำสะอาดถูก สุขลักษณะโดยใช้ภาชนะของตัวเอง 3) แต่งกายสะอาด ถูกต้องตามระเบียบของวิทยาลัย 4) ตรวจ สุขภาพ ปีละ 1 ครั้ง 5) เปิดเพลงสบาย ๆ ตอนพักเที่ยง 6) ทำสมาธิ 5 นาที ก่อนเรียนทุกวิชา และ นอนสมาธิวันละ 20 นาที ตอนพักเที่ยง 7) เข้าห้องพระ รักษาศีล 5 และรับประทานอาหารมังสวิรัตติ ทุกวันจันทร์ 8) ตักบาตรเดือนละ 1 ครั้ง และฟังธรรมะบรรยายทุกวันพฤหัสบดีที่ 3 ของเดือน 9) ร่วมกิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดวิทยาลัยเดือนละ 1 ครั้ง และปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปีละ 1 ครั้งและ 10) คัดแยกขยะผลการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ ผลการปฏิบัติตามธรรมนูญสุขภาพในภาพรวม อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 2.89 ผลลัพธ์ต่อ สุขภาพ (Health Outcome) ที่ได้จากการนำธรรมนูญสุขภาพไปใช้ได้แก่มีสุขภาพกายที่แข็งแรงใน ระยะยาวทำให้สุขภาพจิตดีในระยะยาวจิตใจเบิกบานได้ร่วมกิจกรรมในสถานที่ทำงานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี กับเพื่อนร่วมงานมีรูปร่างที่ดีหน้าตาที่แจ่มใสทำให้มีสติทำให้จิตใจหนักแน่น มั่นคงจากการเข้าห้อง พระมีที่พึ่งทางใจ

และสอดคล้องกับงานวิจัยของประกันชัย ไกรรัตน์ (2560, น. 634) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การ พัฒนารูปแบบขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการคัดแยกขยะมูลฝอย เขตเทศบาลตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึง ผลการศึกษาพบว่าบริบทของชุมชนเป็นชุมชนกึ่งเขตเมือง คราวเรือนยัง ขาดความชัดเจน ความต่อเนื่อง และ ไม่เข้าใจในหลักการธรรมนูญ สุขภาพตำบล ได้มีการประยุกต์ แนวทางตามหลักการธรรมนูญสุขภาพตำบล การคัดแยกขยะมูลฝอย ผ่านแผนงาน โครงการ 3 โครงการ 1) โครงการให้ความรู้ประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย 2) โครงการธนาคารขยะชุมชน และ 3) โครงการส่งเสริม การคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชน ตามกระบวนการพัฒนารูปแบบ 3 ขั้นตอน พบว่า กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงระดับการมีส่วนร่วมก่อนและหลังดำเนินการ ระดับปานกลาง ระดับ ความรู้ก่อน และหลังดำเนินการ ระดับสูง ส่วนระดับการปฏิบัติตนก่อนดำเนินการ ระดับปานกลาง

และหลังดำเนินการ ระดับมาก ส่วนกลุ่มตัวอย่างประชาชน อายุ 15 – 59 ปี หลังดำเนินการมีความรู้ส่วนใหญ่ ระดับสูง มีการปฏิบัติตน ส่วนใหญ่ ระดับปานกลาง โดยสรุป กระบวนการการขับเคลื่อน ธรรมนูญสุขภาพตำบลในการ คัดแยกขยะมูลฝอย ครั้งนี้ ได้ องค์กรประกอบ เรียกว่า VISIT Model ซึ่ง องค์กรประกอบ คือ 1) การสมัครใจเข้าร่วม 2) การตรวจสอบ ได้ มีความโปร่งใส 3) การประสาน งาน ระหว่างภาคี 4) การสร้างรายได้ และ 5) มีทีมให้ความรู้เทคโนโลยีคัดแยกขยะ ซึ่งเป็น แนวทางที่จะ พัฒนาเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพระดับตำบล ต่อไป

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

5.4.1.1 ภาครัฐควรตรากฎหมายในชั้นพระราชบัญญัติรองรับภารกิจธรรมนูญประชาชน เพื่อให้เกิดการบังคับใช้ภายในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

5.4.1.2 ภาครัฐควรบูรณาการบุคลากรจากผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด และ กระทรวง เพื่อร่วมแรงร่วมใจกันขับเคลื่อนภารกิจธรรมนูญประชาชนให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

5.4.1.3 ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณขับเคลื่อนภารกิจธรรมนูญประชาชนให้สามารถ ดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน

5.4.1.4 ภาครัฐควรปลูกฝังค่านิยมและสร้างองค์ความรู้แก่ชุมชนให้ตระหนักถึงการ ขับเคลื่อนภารกิจธรรมนูญประชาชนเพื่อสร้างความสมดุลทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในเชิง พื้นที่เพื่อให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามอย่างเสมอภาคอันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในการพัฒนา ความเข้มแข็งของชุมชนในเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ

5.4.1.5 ควรส่งเสริมให้การประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและการพนัน

5.4.1.6 ควรส่งเสริมให้ประชาชนให้ความร่วมมือที่ดีแก่ชุมชน

5.4.1.7 ควรจำกัดไม่ให้คนต่างถิ่นมีการอพยพและเข้าออกชุมชนง่าย

5.4.1.8 ควรส่งเสริมและปลูกฝังให้ประชาชนยังมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม

5.4.1.9 ควรส่งเสริมให้ชุมชนยังเป็นโครงสร้างสังคมชนบท

5.4.1.10 ควรส่งเสริมให้มีการจัดการความขัดแย้งของชุมชน

5.4.1.11 ควรส่งเสริมให้มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

- 5.4.1.12 ควรเพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกพื้นที่
- 5.4.1.13 ควรกำหนดสถานะทางกฎหมายเพื่อจะได้มีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน
- 5.4.1.14 ควรส่งเสริมด้านวัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน
- 5.4.1.15 ควรส่งเสริมให้โครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 5.4.1.16 ควรส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมนูญประชาชน
- 5.4.1.17 ควรส่งเสริมให้มีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนของประชาชน
- 5.4.1.18 ควรส่งเสริมให้มีการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน
- 5.4.1.19 ควรส่งเสริมให้มีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน
- 5.4.1.20 ควรส่งเสริมให้มีความสามารถของผู้นำมีผลต่อการจัดทำธรรมนูญประชาชน
- 5.4.1.21 ควรส่งเสริมให้มีการกำหนดระยะเวลาการบังคับใช้ธรรมนูญประชาชนเป็นไปตามแผนงานที่กำหนด
- 5.4.1.22 ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชนทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในสภาพการณ์ปัจจุบัน
- 5.4.1.23 ควรส่งเสริมให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมตามวิถีทางของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5.4.1.24 ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
- 5.4.1.25 ควรส่งเสริมให้ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย

5.4.1.26 ควรส่งเสริมให้การดำเนินการต่อต้านทุจริตในชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.4.1.27 ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการค้นหา การสร้างนวัตกรรมสุขภาพใหม่อยู่เสมอ

5.4.1.28 ควรส่งเสริมให้มีการส่งเสริมเรื่องคุณธรรมในธรรมนูญประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน

5.4.1.29 ควรส่งเสริมให้มีการติดตามประเมินผลในเรื่องจิตอาสาอย่างสม่ำเสมอ

5.4.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

5.4.2.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อให้เกิดความแตกต่างและมิติทางวิชาการ จึงควรมีการดำเนินการวิจัยในพื้นที่ที่แตกต่างกันหรือในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งในการบังคับใช้กฎหมายของชุมชน

5.4.2.2 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยธรรมนูญประชาชนต้นแบบเพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาทางสังคมควรมีการศึกษาสภาพการบังคับใช้กฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยชุมชนในลักษณะอื่น ๆ หรือเรื่องอื่น ๆ เพื่อให้ทราบกระบวนการพัฒนาทางสังคมในหลายมิติมากขึ้นและจะได้นำไปปรับปรุงแบบให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

5.4.2.3 ควรมีการนำธรรมนูญประชาชนต้นแบบทดลองใช้จริงในต่างพื้นที่เพื่อจะได้ทราบประสิทธิภาพของรูปแบบและปรับเปลี่ยนแก้ไขให้มีความเหมาะสมในภาพรวมให้มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). *การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน*. กรุงเทพฯ: สภาคณาจารย์แห่งประเทศไทย
เพื่อการพัฒนา.
- กนกวรรณ เอี่ยมชัย. (2562). กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมระดับ
ตำบล จังหวัดพะเยา. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 11(3).
- กมลรัตน์ ชื่นช้อย. (2562). ธรรมนูญสุขภาพตำบลหนองแวง
<http://203.157.186.16/kmblog/draft/1527160338.docx>.
- โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- จำนง อติวิวัฒนะสิทธิ์และคณะ. (2545). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เจมส์ แอล เครตัน. (2543). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจของชุมชน*.
นนทบุรี: ศูนย์สันติวิธีเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย.
- ชาติชาย โทสินธิติ. (2551). *ผลกระทบของการเสริมสร้างความเข้มแข็งหมู่บ้าน/ชุมชนต่อประสิทธิภาพ
และประสิทธิผลในการต่อต้านยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนสุนันทา.
- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. (2562). *ชุมชนและการพัฒนาชุมชน*. สืบค้นจาก
<http://www.human.cmu.ac.th/home/hc/ebook/006103/lesson10/01.htm>.
- ชัยภูวนุช พุทธิเสน. (ม.ป.ป.). *การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษา ชุมชนบ้านโคกล่าม
ตำบลหนองบัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม*. ม.ป.ท.
- ชุมแพ แสนยะบุตร. (2560). *การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนและภาคประชาชนต่อต้านการทุจริต
ขององค์กรชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลกลางหมื่น อำเภอเมืองกาฬสินธุ์
จังหวัดกาฬสินธุ์*. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 7(3).
- ชูชัย ศุภวงศ์. (2540). *แนวคิด พัฒนาการและข้อพิจารณาเกี่ยวกับประชาสังคมไทย*.
กรุงเทพฯ: สถาบัน.

- ณัญญาณี บุญทองคำ (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลท่าพล
อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบูรณ์.
- ณรงค์ ปิติบุญญพัฒน์. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลสันตน์หมื้อ อำเภอแม่เฒ่า จังหวัดเชียงใหม่. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ทวงศ์ศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2534). การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ทวีศักดิ์ นพเกสร. (2542). วิฤตสังคมไทย 2540 กับบทบาทวิทยาการกระบวนการ เล่มที่ 2.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม ธนาคารออมสิน.
- ธีระพงษ์ แก้วทางษ์. (2543). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง. ขอนแก่น: นานา.
- ธนพชร นุตสารและคณะ. (2559). วิถีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์อำเภอป่า
จังหวัดแม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ธีระยุทธ บุญมี. (2547). ประชาสังคม. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- นินิ เนื่องจำนงค์. (ม.ป.ป). ความคิดทางการเมืองและสังคม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2546). ทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทยและต่างประเทศ
เปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2562). การกระจายอำนาจ. สืบค้นจาก
<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%88%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%AD%E0%B8%B3%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%88>.
- นราภรณ์ หะวานนท์. (2550). ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.).
- นิล พันธุ์คงชื่น. (2561). สถานะทางกฎหมายของกฎหมายหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง
ท้องที่ พ.ศ. 2457. วารสาร พิษเนศวร์สาร, 14(1).
- ประกันชัย ไกรรัตน์. (2560). การพัฒนารูปแบบขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการคัดแยกขยะ
มูลฝอยเขตเทศบาล ตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ. มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2554). *ประชาสังคม ความรุนแรง และการล่มสลายของประชาธิปไตย: ความสำคัญของแนวคิดเรื่องความมีอารยะและการเมืองแบบอารยะของเอ็ดเวิร์ด ชิลส์. ในเมืองไทยสองเสียง? :สภาพปัญหา แนวโน้ม และทางออกวิกฤติการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.*
- ประยูร อัครบวร. (2552). *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา,*
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการดำเนินงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*
- พระกิตติชัย ปญญาธโร (สินคง). (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระมหาสาทร ธมมาทโร (บุญชูยะ). (2560). หมู่บ้านรักษาศีล 5: รูปแบบ และกระบวนการเสริมสร้างการดำรงชีวิต. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 13, ฉบับพิเศษ 3.
- พัชรชาติ ตรีชัย. (2552). การวิเคราะห์ความเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกลางดง ตำบลศีลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารร่วมพฤษภ*, 27(1).
- พัชรี ศรีสังข์. (2552). การพัฒนาความเข้มแข็งการให้สุขศึกษาชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุข: กรณีศึกษา ชุมชนนวลจิต เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 15(1).
- พัชรารวรรณ จันทร์เพชร. (2555). การพัฒนาศักยภาพองค์การบริหารส่วนตำบล ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ตำบลหัวโตน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิจัย มข. (บศ.)*, 12(3).
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2544). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.*
- ภาวิตา เจริญจินดารัตน์ และดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์ (2561). งานวิจัยท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*, 36(2), 152-161.
- ยন্ত্রการ จินะคำปา. (2560). กระบวนการพัฒนาต้นแบบชุมชนบริหารจัดการตนเอง: กรณีของตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 8(1).

ยุพาพร รูปงาม (2545). *การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ*.

กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ .

รัตนศิริ ศิริพานิชย์กุล. (2556). *ก่อร่าง สร้าง เคลื่อน ธรรมนูญสุขภาพ 6 พื้นที่*. นนทบุรี:

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.

วรพิทย์ มีมาก. (2560). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้าน*

ไปปฏิบัติ บทวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 20.

วราพร วันไชยธนวงศ์, พิมพีใจ อุ่นบ้าน, พจนีย์ มนัสพรหม. (2560). *การพัฒนาและขับเคลื่อน*

ธรรมนูญสุขภาพ. วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยฯ สาขาภาคเหนือ, 23.

วิทยา เจริญศิริ. (2554). *การจัดการความขัดแย้งของชุมชนในการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ใน*

จังหวัดมหาสารคาม. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์.

วชิรวัชร งามละม่อม.(ม.ป.ป.).*ชุมชนเข้มแข็งทางเลือกใหม่ของการพัฒนา*. ม.ป.ท.

วิกิตำรา ตำราเสรีเพื่อโลกเสรี. (2562). *ความรู้เรื่องประชากรและชุมชนเมือง/วัฒนธรรมและชีวิต*

ในเมือง. สืบค้นจาก <https://th.wikibooks.org/wiki/>.

วชิราภรณ์ สุรณะสกุล,ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ และอัจฉรา ไชยูปถัมภ. (2560).

รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน. วารสาร SDU Res.J, 13(2).

วรลักษณ์ โรจน์ธำรงค์. (2553). *การประเมินโครงการแผนชุมชนพึ่งตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ*

พอเพียง กรณีศึกษาชุมชนศาลเจ้าพ่อจ้อย เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

วุฒิสาร ตันไชย. (2557). *การกระจายอำนาจและประชาธิปไตยในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ:

สถาบันพระปกเกล้า.

ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนที่ 3. (2535). *หลักและวิธีการพัฒนาชุมชน*:

เอกสาร ประกอบการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน. อุบลราชธานี: ฝ่ายฝึกอบรม

ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 3.

ศุภวรรษ เชื้อเมืองพาน และคณะ. (2556). *การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน*

กรณีศึกษา บ้านไร่กองขิง ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่:

มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ศุภวัฒน์ ปภัสสรากาญจน์. (2558). ความเข้มแข็งและศักยภาพขององค์กรชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี.

วารสารการบริหารท้องถิ่น, 8(3).

สนธยา พลศรี. (2556). การพัฒนาความสามารถของบุคคลและกลุ่ม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

โอเดียนสโตร์.

สนธยา พลศรี. (2545). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (2562). ธรรมนูญตำบลป่าฝาง. สืบค้นจาก

<https://www.ldm.in.th/cases/146>.

สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (2562). ธรรมนูญตำบลบางแก้ว. สืบค้นจาก

<https://www.ldm.in.th/cases/146>.

สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (2562). ธรรมนูญสุขภาพ: นโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมสไตล์

ชาวบ้าน. สืบค้นจาก <https://www.ldm.in.th/cases/5071>.

สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1. (2562). ลักษณะของสังคมไทย (*The Characteristics of Thai*

Society). สืบค้นจาก https://region1.prd.go.th/ewt_news.php?nid=42361.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 8 อุดรธานี. (2559). คู่มือการแปลงธรรมนูญสุขภาพตำบล

สู่การปฏิบัติ บทเรียนการแปลงธรรมนูญสุขภาพไปสู่แผนปฏิบัติ ในพื้นที่ 7 จังหวัดอีสาน

ตอนบน กรณีศึกษาการเชื่อมโยงธรรมนูญสุขภาพสู่การวางแผนงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ

ระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุดรธานี: โรงพิมพ์ศักดิ์ศรีอักษรการพิมพ์

สงคราม ประจง. (2559). ธรรมนูญสุขภาพตำบลชากบก. สืบค้นจาก

http://btcarttech.blogspot.com/2015/06/blog-post_17.html.

สฤกษ์ ธีฎกิจจานุกิจ (2547). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม:

ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชน ในเขตเทศบาลนครตรัง. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สหนันท์ ปัญญาภินันท์. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ

เทศบาลตำบลบ่อแก้ว อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ลำปาง.

สนธยา เดชรัตน์วิไชย. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษา:*

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปรัง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช. ขอนแก่น:

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักวิชาการและสำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). *สาระสังเขป*

ประเด็นการปฏิรูปประเทศไทย ด้านการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ:

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

อรรถพล ศรีประภา. (2558). *กระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ในประเด็น*

การส่งเสริมสุขภาพด้วยการ ออกกำลังกายในชุมชนตำบลโคกกว้าง อำเภอบึงคล้า

จังหวัดบึงกาฬ. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เอกวิทย์ นวเศรษฐ. (2554). *การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการวางผังชุมชน: กรณีศึกษาชุมชน*

โพธิ์โมสต์และชุมชนทรัพย์สินพัฒนา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2545). *การเมืองพลเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 3).* กรุงเทพฯ: คบไฟ.

Barber, Benjamin R. (2003). *Strong Democracy: Participatory Politics for a New Age.*

Los Angeles: University of California Press.

Kjaer, Anne Mette. (2004). *Governance.* Cambridge: Polity Press.

Harrell, D.E. (1964). The Sectional Origins of the Churches of Christ. *Journal of*

Southern History.

Yamane, T. (1973). *Statistics an Introductory Analysis (3rded).* New York: Harper and Row.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขต

จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามและหน่วยงานของท่าน

3. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่อยู่อาศัย ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบระบุรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ SWOT ของสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 29 ข้อ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 17 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานะตามกฎหมาย ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี ด้านโครงสร้างทางสังคม ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านความสามารถผู้นำชุมชน ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตรเพื่ออาหาร

ปลอดภัย ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน ด้านนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรม ด้านการศึกษา และคุณธรรมและด้านจิตอาสา จำนวน 85 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

นายพิมลศักดิ์ นิลผาย

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวข้องกับตัวท่าน

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

1. 18-30 ปี 2. 31-40 ปี

3. 41-50 ปี 4. 51 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

1. ต่ำกว่าปริญญาตรี 2. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

3. ปริญญาโทขึ้นไป

4. ที่อยู่อาศัย

1. อำเภอเมืองสรวง

2. อำเภอธวัชบุรี

3. อำเภอพนมทอง

4. อำเภอสุวรรณภูมิ

5. อำเภอจังหาร

6. อำเภอโพธิ์ชัย

7. อำเภอเกษตรวิสัย

ตอนที่ 2 SWOT ของสภาพการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัด

ร้อยละ ประกอบด้วย

- สูงที่สุด (5) หมายถึง มีผลต่อสภาพการใช้/ผลกระทบ สูงที่สุด
- สูง (4) หมายถึง มีผลต่อสภาพการใช้/ผลกระทบ สูง
- ปานกลาง (3) หมายถึง มีผลต่อสภาพการใช้/ผลกระทบ ปานกลาง
- ต่ำ (2) หมายถึง มีผลต่อสภาพการใช้/ผลกระทบ ต่ำ
- ต่ำที่สุด (1) หมายถึง มีผลต่อสภาพการใช้/ผลกระทบ ต่ำที่สุด

โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ของแต่ละข้อที่ตรงตามข้อมูลที่เป็นจริงของท่านคือสูง

ที่สุด สูงปานกลาง ต่ำและต่ำที่สุด

SWOT ของสภาพการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยละ	ระดับสภาพการใช้/ผลกระทบ				
	สูงที่สุด (5)	สูง (4)	ปานกลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำที่สุด (1)
จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยละ					
1. ประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและการพนัน					
2. ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพ					
3. ชุมชนรักความสงบและมีความสามัคคีกัน					
4. ผู้นำจัดการความขัดแย้งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
5. ชุมชนมีกติกาศุภณในการปฏิบัติที่ชัดเจน					
6. ประชาชนมีความเป็นอยู่ตามวิถีความพอเพียง					
7. ชุมชนมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงามและเข้มแข็ง					
จุดแข็งผลกระทบใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยละ					
1. ประชาชนให้ความร่วมมือที่ดี					
2. ประชาชนลดการใช้สารเคมีทำเกษตรปลอดภัย					
3. กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นมีศักยภาพใน					

SWOT ของสภาพการใช้และผลกระทบธรรมนูญประชาชน ต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับสภาพการใช้/ผลกระทบ				
	สูง ที่สุด (5)	สูง (4)	ปาน กลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำ ที่สุด (1)
การบริหารจัดการ					
จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด					
1. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีน้อยไม่เพียงพอ					
2. พื้นที่ติดต่อหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่าย					
3. คนต่างถิ่นมีการอพยพและเข้าออกชุมชนง่าย					
จุดอ่อนผลกระทบใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด					
1. ธรรมนูญประชาชนขาดสภาพการบังคับที่เด็ดขาด					
2. หน่วยงานราชการในพื้นที่ขาดงบประมาณที่เพียงพอ					
3. ประชาชนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม					
โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด					
1. การปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการ					
2. ชุมชนยังมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ความสมบูรณ์					
3. ชุมชนยังเป็นโครงสร้างสังคมชนบท					
โอกาสผลกระทบใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด					
1. การจัดการความขัดแย้งของชุมชน					
2. ชุมชนให้ความสำคัญกับการศึกษาและคุณธรรมของประชาชน					
3. นวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรมของชุมชน					

SWOT ของสภาพการใช้และผลกระทบธรรมเนียมประชาชน ต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับสภาพการใช้/ผลกระทบ				
	สูง ที่สุด (5)	สูง (4)	ปาน กลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำ ที่สุด (1)
อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด					
1. ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก					
2. ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน					
3. ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
4. ชุมชนมีผู้สูงอายุจำนวนมาก					
อุปสรรคผลกระทบธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัด ร้อยเอ็ด					
1. ประชาชนมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเบาหวาน ความดัน					
2. ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง					
3. ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอกพื้นที่มี น้อย					

ตอนที่ 3 ลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย

- สูงที่สุด (5) หมายถึง มีผลต่อความคิดเห็นสูงที่สุด
 สูง (4) หมายถึง มีผลต่อความคิดเห็นสูง
 ปานกลาง (3) หมายถึง มีผลต่อความคิดเห็นปานกลาง
 ต่ำ (2) หมายถึง มีผลต่อความคิดเห็นต่ำ
 ต่ำที่สุด (1) หมายถึง มีผลต่อความคิดเห็นต่ำที่สุด

โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ของแต่ละข้อที่ตรงตามข้อมูลที่เป็นจริงของท่านคือสูง

ที่สุด สูงปานกลาง ต่ำและต่ำที่สุด

ลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
	สูง ที่สุด (5)	สูง (4)	ปาน กลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำ ที่สุด (1)
ด้านสถานะตามกฎหมาย					
1. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการจัดทำธรรมเนียมประชาชน					
2. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมเนียมประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง					
3. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมเนียมประชาชนของประชาชน					
4. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน					
5. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมเนียมประชาชน					
ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี					
1. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมเนียมประชาชน					

ลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
	สูง ที่สุด (5)	สูง (4)	ปาน กลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำ ที่สุด (1)
2. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ ธรรมเนียมประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง					
3. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติ ตามธรรมเนียมประชาชนของประชาชน					
4. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนผลต่อการยอมรับ และความเชื่อมั่นของประชาชน					
5. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนผลต่อการปรับปรุง แก้ไขธรรมเนียมประชาชน					
ด้านโครงสร้างทางสังคม					
1. โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการจัดทำธรรมเนียม ประชาชน					
2. โครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ ธรรมเนียมประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง					
3. โครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติ ตามธรรมเนียมประชาชนของประชาชน					
4. โครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการยอมรับ และความเชื่อมั่นของประชาชน					
5. โครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการ ปรับปรุงแก้ไขธรรมเนียมประชาชน					
ด้านการบริหารจัดการชุมชน					
1. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมเนียม ประชาชน					

ลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
	สูง ที่สุด (5)	สูง (4)	ปาน กลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำ ที่สุด (1)
2. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมเนียมประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง					
3. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมเนียมประชาชนของประชาชน					
4. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน					
5. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมเนียมประชาชน					
ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน					
1. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมเนียมประชาชน					
2. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมเนียมประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง					
3. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมเนียมประชาชนของประชาชน					
4. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน					
5. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมเนียมประชาชน					
ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน					
1. การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการจัดทำธรรมเนียมประชาชน					

ลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
	สูง ที่สุด (5)	สูง (4)	ปาน กลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำ ที่สุด (1)
2. การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมเนียมประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง					
3. การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมเนียมประชาชนของประชาชน					
4. การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน					
5. การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมเนียมประชาชน					
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน					
1. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมเนียมประชาชน					
2. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมเนียมประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง					
3. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมเนียมประชาชนของประชาชน					
4. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน					
5. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมเนียมประชาชน					

ลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
	สูง ที่สุด (5)	สูง (4)	ปาน กลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำ ที่สุด (1)
ด้านความสามารถผู้นำชุมชน					
1. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการจัดทำธรรมนูญประชาชน					
2. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง					
3. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนของประชาชน					
4. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน					
5. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน					
ด้านนโยบายและการวางแผน					
1. การจัดทำธรรมนูญประชาชนเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ					
2. มีการวางแผนขั้นตอนในการจัดทำธรรมนูญประชาชนอย่างเป็นระบบ					
3. กำหนดระยะเวลาการบังคับใช้ธรรมนูญประชาชนเป็นไปตามแผนงานที่กำหนด					
4. การปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนของประชาชนเป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่กำหนดเป้าหมาย					
5. มีการทบทวนแผนงานและความสอดคล้องของนโยบายอย่างสม่ำเสมอและมีการนำผลมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน					

ลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
	สูง ที่สุด (5)	สูง (4)	ปาน กลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำ ที่สุด (1)
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน					
1. ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง					
2. ในชุมชนมีการส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชนทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในสภาพการณ์ปัจจุบัน					
3. ในชุมชนเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองไปในทิศทางที่ดีขึ้น					
4. ในชุมชนไม่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในส่วนที่เป็นข้อห้ามต่าง ๆ					
ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน					
1. ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งของชุมชน					
2. ในชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการบริหารความขัดแย้ง					
3. ประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งได้					
4. ในชุมชนสามารถบริหารจัดการความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมตามวิถีทางของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ					

ลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
	สูง ที่สุด (5)	สูง (4)	ปาน กลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำ ที่สุด (1)
ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
1. ธรรมเนียมประชาชนมีบทบาทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ					
2. ในชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ					
3. ประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมเนียมประชาชนในบทบาทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้					
4. ในชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ					
5. ในชุมชนไม่มีผู้ฝ่าฝืนธรรมเนียมประชาชนในบทบาทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ					
6. ในชุมชนมีกระบวนการลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมเนียมประชาชนในบทบาทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามวิถีทางของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย					
1. ธรรมเนียมประชาชนมีบทบาทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย					
2. ในชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย					
3. ประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมเนียมประชาชนในบทบาทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยได้					

ลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
	สูง ที่สุด (5)	สูง (4)	ปาน กลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำ ที่สุด (1)
4. ในชุมชนมีกระบวนการลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมเนียม ประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการเกษตรเพื่ออาหาร ปลอดภัยตามวิถีทางของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
5. มีการปรับปรุงแก้ไขธรรมเนียมประชาชนในส่วนของ บทบัญญัติเกี่ยวกับธรรมเนียมประชาชนบทบัญญัติเกี่ยวกับ การเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยให้เหมาะสมอยู่เสมอ					
ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน					
1. ธรรมเนียมประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้าน ทุจริต					
2. ประชาชนในชุมชนทราบบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้าน ทุจริตอย่างทั่วถึง					
3. ประชาชนในชุมชนสามารถปฏิบัติตามบทบัญญัติ เกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตได้					
4. การดำเนินการต่อต้านทุจริตในชุมชนเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ					
5. มีการปรับปรุงแก้ไขธรรมเนียมประชาชนในส่วนของ บทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตให้เหมาะสมอยู่เสมอ					
ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม					
1. ในชุมชนมีการค้นหา การสร้างนวัตกรรมสุขภาพใหม่อยู่ เสมอ					
2. การค้นพบ การสร้างและการพัฒนานวัตกรรมสุขภาพ ใหม่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายในชุมชน					

ลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
	สูง ที่สุด (5)	สูง (4)	ปาน กลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำ ที่สุด (1)
3. นวัตกรรมสุขภาพที่เกิดขึ้นตรงตาม สภาพปัญหาและ ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน					
4. นวัตกรรมที่ค้นพบสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็น รูปธรรมจริง					
5. ในชุมชนให้การยอมรับและเกิดความเชื่อมั่นนวัตกรรม สุขภาพใหม่เกิดขึ้น					
6. ในชุมชนพัฒนาและต่อยอดนวัตกรรมสุขภาพให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้นอยู่เสมอ					
ด้านการศึกษาและคุณธรรม					
1. มีการส่งเสริมในเรื่องการศึกษาในธรรมนูญประชาชนแก่ ประชาชนในชุมชน					
2. มีการส่งเสริมเรื่องคุณธรรมในธรรมนูญประชาชนแก่ ประชาชน ในชุมชน					
3. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องการศึกษาและ คุณธรรมแก่ประชาชนในชุมชน					
4. มีการยกย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติดีในเรื่อง คุณธรรมดีเด่น ในชุมชน					
5. มีการติดตามประเมินผลในเรื่องการศึกษาและคุณธรรม ในธรรมนูญประชาชน					
6. มีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องการศึกษาและคุณธรรมให้ เหมาะสมกับคนในชุมชน					

ลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
	สูง ที่สุด (5)	สูง (4)	ปาน กลาง (3)	ต่ำ (2)	ต่ำ ที่สุด (1)
ด้านจิตอาสา					
1. มีการให้ความรู้ในเรื่องจิตอาสาในธรรมเนียมประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน					
2. เกิดกระบวนการปลูกฝังการทำหน้าที่ด้านจิตอาสาแก่ประชาชนในชุมชน					
3. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องการทำหน้าที่จิตอาสาแก่ประชาชนในชุมชน					
4. มีการยกย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติดีในการทำหน้าที่จิตอาสาดีเด่นในชุมชน					
5. มีการติดตามประเมินผลในเรื่องจิตอาสาอย่างสม่ำเสมอ					
6. มีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องจิตอาสาให้เหมาะสมกับคนในชุมชน					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมเนียมของประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง

ภาคผนวก ข

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
แบบการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กำหนดการสนทนากลุ่ม (Focus group) ครั้งที่ 1

การวิจัยเรื่องสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบ

ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

นายพิมลศักดิ์ นิลผาย นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ในวันที่ .....เดือน.....พ.ศ. ....เวลา .....

ณ .....อำเภอ.....

*****

เริ่มการประชุม พิธีกรผู้ดำเนินการสนทนาควรเริ่มจากการแนะนำตนเองและทีมงาน (ผู้จัด บันทึกลงและผู้บริการ ทั่วไป) โดยควรพยายามสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ควรจัดเตรียมอุปกรณ์ (เอกสารผลการวิจัยทั้งปริมาณและคุณภาพ กระดาษสำหรับจดบันทึกและดินสอ ชาร์ต เครื่องบันทึกเสียง) ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้

15 นาที พิธีกรแนะนำคณะกรรมการหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้มีเกียรติที่เข้าร่วมงาน โดยให้คณาจารย์ขึ้นพบและพูดคุยกับผู้เข้าร่วมประชุม

15 นาที พิธีกรแนะนำผู้วิจัยแล้วให้ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและจุดมุ่งหมายในการจัดสนทนากลุ่ม 2) ผู้วิจัยอธิบายประเด็นคำถามตามกรอบของงานวิจัยที่กำหนดไว้

1.30 ชั่วโมง ผู้วิจัยขอให้ผู้เชี่ยวชาญที่มาเข้าร่วมแยกออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 5 คน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมคือ ตัวแทนกำนัน 1 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 ตัวแทนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทน อสม. จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน ในตำบลที่ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชน รวมทั้งหมด 10 คน ซึ่งผู้วิจัยจะจัดกลุ่มตามความเหมาะสม โดยแต่ละกลุ่มจะมีผู้ช่วยผู้วิจัยอยู่ด้วยเพื่อชี้แจงและจดบันทึกผลการวิเคราะห์

30 นาที ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลการโฟกัสกรุปถึงผลการระดมความคิดของกลุ่มตัวเอง

15 นาที ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณผู้ร่วมงานคณะกรรมการหลักสูตรอาจารย์ที่ปรึกษาชั้น
พบและพูดคุยกับผู้เข้าร่วมงานและปิดการจัดงาน
ปิดการประชุม ปิดการประชุมและรับของที่ระลึก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

เรื่อง สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขต

จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อผู้วิจัย นายพิมลศักดิ์ นิลผาย

นักศึกษาปริญญาเอกหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

กลุ่มเป้าหมาย

- อำเภอเมืองสรวง
- อำเภอธวัชบุรี
- อำเภอพนมทอง
- อำเภอสุวรรณภูมิ
- อำเภอจังหาร
- อำเภอโพธิ์ชัย
- อำเภอเกษตรวิสัย

ข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ของผู้เชี่ยวชาญจากตัวแทนในแต่ละกลุ่ม ประกอบ ด้วยคำถามดังต่อไปนี้

1. สภาพการใช้ธรรมเนียมของประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ผลกระทบธรรมเนียมของประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดมีอะไรบ้าง

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ (ถ้ามี)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ขอขอบพระคุณผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป็นอย่างยิ่ง

กำหนดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ครั้งที่ 2

การวิจัยเรื่องสภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมณูประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

นายพิมลศักดิ์ นิลผาย นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ในวันที่ 16 เดือนกันยายน พ.ศ. 2563 เวลา 13.00-16.30 น. ณ ห้องประชุมกันเกรา

ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพราชภัฏกรีนวิลล์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

*****

13.00 น. พิธีกรผู้ดำเนินการสนทนาควรเริ่มจากการแนะนำตนเองและทีมงาน (ผู้จัดบันทึก และผู้บริการ ทัวไป) โดยควรพยายามสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ควรจัดเตรียมอุปกรณ์ (เอกสาร ผลการวิจัยทั้งปริมาณและคุณภาพ กระดาษสำหรับจัดบันทึกและดินสอ ชาร์ต เครื่องบันทึกเสียง) ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้

13.15 น. พิธีกรแนะนำคณะกรรมการหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้มีเกียรติที่เข้าร่วมงาน โดยให้คณาจารย์ขึ้นพบและพูดคุยกับผู้เข้าร่วมประชุม

13.30 น. พิธีกรแนะนำผู้วิจัยแล้วให้ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและจุดมุ่งหมายในการจัดสนทนากลุ่ม 2) สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณและการจัด Focus Group ครั้งที่ 1 3) ผู้วิจัยอธิบายถึงการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญว่าเห็นด้วยกับผลการวิจัยที่ค้นพบหรือไม่ มีประเด็นใดจะเพิ่มเติมหรือไม่ หรือมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นการวิจัยอย่างไร

14.00 น. ผู้วิจัยขอให้ผู้เชี่ยวชาญที่มาเข้าร่วมแยกออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 6 คน รวม 18 คน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ดหรือตัวแทน จำนวน 1 คน ท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ดหรือตัวแทน จำนวน 1 คน ตัวแทนสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 คน ตัวแทนนักวิชาการ จำนวน 5 คน ตัวแทนผู้บริหารท้องถิ่นที่ประกาศใช้ธรรมณูประชาชน จำนวน 5 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยจะจัดกลุ่มตามความเหมาะสม โดยแต่ละกลุ่มจะมีผู้ช่วยผู้วิจัยอยู่ด้วยเพื่อชี้แจงและจัดบันทึกผลการวิเคราะห์

- 15.30 น. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลการโฟกัสกรุ๊ปถึงผลการระดมความคิด
ของกลุ่ม ตัวเอง
- 16.30 น. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณผู้มาร่วมงานคณะกรรมการหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาชั้นพบ
และพูดคุยกับผู้เข้าร่วมงานและปิดการจัดงาน
- 16.30 น. ปิดการประชุมและร่วมรับประทานอาหารอาหารเย็น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ครั้งที่ 2
การวิจัยเรื่อง สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบ
ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
ในวันที่ 16 เดือนกันยายน พ.ศ. 2563 เวลา 13.00-16.30 น.
ณ ห้องประชุมกันเกรา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

*****

1. จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าการวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบมีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน 4 ด้าน คือ จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และอุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ท่านเห็นด้วยกับผลการวิจัยข้างต้นหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

.....
.....
.....
.....
.....

1.2 โอกาสสภาพการใช้ธรรมเนียมประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

.....
.....
.....
.....

1.3 อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

.....

.....

.....

.....

1.4 อุปสรรคผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

.....

.....

.....

.....

2. จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า การวิเคราะห์การถดถอยสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบไม่มีอิทธิพลต่อลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 ด้าน จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และโอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ท่านเห็นด้วยกับผลการวิจัยข้างต้นหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

.....

.....

.....

.....

2.2 จุดแข็งผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

.....

.....

.....

.....

2.3 จุดอ่อนผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

.....

.....

.....

.....

2.4 โอกาสผลกระทบการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

.....

.....

.....

.....

3. ท่านเห็นว่ามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการใช้ ผลกระทบธรรมนูญประชาชนต้นแบบและ ลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด นอกจาก 8 ด้าน ข้างต้น หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าระดับลักษณะธรรมนูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ท่านเห็นว่าลักษณะในแต่ละด้านต่อไปนี้ควรมีรูปแบบอย่างไร

4.1 ด้านสถานะตามกฎหมาย

.....

.....

.....

.....

4.2 ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี

.....

.....

.....

.....

4.3 ด้านโครงสร้างทางสังคม

.....

.....

.....

.....

4.4 ด้านการบริหารจัดการชุมชน

.....

.....

.....

.....

4.5 ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน

.....

.....

.....

.....

4.6 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน

.....

.....

.....

.....

4.7 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

.....

.....

.....

.....

4.8 ด้านความสามารถผู้นำชุมชน

.....

.....

.....

.....

4.9 ด้านนโยบายและการวางแผน

.....

.....

.....

.....

4.10 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

.....

.....

.....

.....

4.11 ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน

.....

.....

.....

.....

4.12 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

4.13 ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย

.....

.....

.....

.....

4.14 ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน

.....

.....

.....

.....

4.15 ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม

.....

.....

.....

.....

4.16 ด้านการศึกษาและคุณธรรม

.....

.....

.....

.....

4.17 ด้านจิตอาสา

.....

.....

.....

.....

5. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการรูปแบบธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ขอขอบพระคุณผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป็นอย่างยิ่ง

ภาคผนวก ค

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย

รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) ครั้งที่ 1

ที่	ชื่อ-สกุล	ตัวแทนกลุ่ม
1. อำเภอเมืองสงขรวง		
1	นายสำเนียง ขอเหล็กกลาง	กำนัน
2	นายเขาวลิตร หล้าจันดี	ผู้ใหญ่บ้าน
3	นางสุภาพร บุญจันทร์	ผู้ใหญ่บ้าน
4	นายไพบูลย์ บุญพิมล	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.
5	นายสุเทพ อะทาโส	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.
6	นางจินตนา อีสา	อสม.
7	นางบุพผา สาหาร	อสม.
8	นางพรภิมนต์ ทิทาศรี	ประชาชน
9	นางเพียรดี อีสา	ประชาชน
10	นางศศิธร บุญจันทร์	ประชาชน
2. อำเภอรวัชบุรี		
1	นายบรรจง ชาติแก้ว	กำนัน
2	นางอุบล อุ่มบุญสุ	ผู้ใหญ่บ้าน
3	นายรินทร์ ศิลพันธ์	ผู้ใหญ่บ้าน
4	นายวรพงษ์ ยาสีเอื้อ	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.
5	นางสุวรรณา ศรีจันทร์	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.
6	นางพรรณณี อรรคคำ	อสม.
7	นางไสว มะโนศรี	อสม.
8	นางสาวศรีสุดา มั่นศรี	ประชาชน
9	นางสาวกนิษฐา เสนานิमित	ประชาชน
10	นางवासนา สำลีคำสี	ประชาชน
3. อำเภอโพนทอง		
1	นายธีระพงษ์ พลเยี่ยม	กำนัน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตัวแทนกลุ่ม
2	นายจันทร์ฉาย ฤทธิรงค์	ผู้ใหญ่บ้าน
3	นายนิพนธ์ พลเยี่ยม	ผู้ใหญ่บ้าน
4	นายนิกร ปริลา	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.
5	นายสมหวัง โสมแพน	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.
6	นางอารมณี โสมแพน	อสม.
7	นางวิลาวรรณ เดชประเสริฐ	อสม.
8	นางราตรี สายโรจน์	ประชาชน
9	นายสำราญ ปทุมชาติ	ประชาชน
10	นายธงชัย อัฐถาวร	ประชาชน
4. อำเภอสุวรรณภูมิ		
1	นายสมชาย กุลวงษ์	กำนัน
2	นายสกล เจริญภักดิ์	ผู้ใหญ่บ้าน
3	นายประสาร ขาวผ่อง	ผู้ใหญ่บ้าน
4	นายกฤษณะ แส่นสำโรง	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.
5	นายเกรียงไกร แส่นสำโรง	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.
6	นางทองร้อย พลหินกอง	อสม.
7	นางฉวี อดทน	อสม.
8	นายอัครษพล สมภูงา	ประชาชน
9	นายนิกร ไชยพฤกษ์	ประชาชน
10	นายนพพร วงศ์ขมิ้น	ประชาชน
5. อำเภอจังหาร		
1	นางประดา แน่นอุดร	กำนัน
2	นายสัญญา อันวิจิตร	ผู้ใหญ่บ้าน
3	นายสิงอร สุวรรณศรี	ผู้ใหญ่บ้าน
4	นางสาวสะอาด แน่นอุดร	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.

ที่	ชื่อ-สกุล	ตัวแทนกลุ่ม
5	นางนวลจันทร์ ประกอบแก้ว	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.
6	นายสมบูรณ์ กองภูเวท	อสม.
7	นางมณี แน่นอุดร	อสม.
8	นางอลิษา รัตนาแล	ประชาชน
9	นายบรรจง ก้อนคำ	ประชาชน
10	นายชนชัย แน่นอุดร	ประชาชน
6. อำเภอโพธิ์ชัย		
1	นายสายันต์ มลเวเสน	กำนัน
2	นายเจริญ ศรีนาแพง	ผู้ใหญ่บ้าน
3	นายเกียรติศักดิ์ มลานวน	ผู้ใหญ่บ้าน
4	นายสุรศักดิ์ แก้วอานี	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.
5	นางสาวชिरุณณ์ น้อยอามาตย์	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.
6	นายอำนาจ กมลเขต	อสม.
7	นายบัวผัน ต้านศัตรู	อสม.
8	นางบัวศิริ โกสินันท์	ประชาชน
9	นายนำโชค ยุคอ้อม	ประชาชน
10	นายอภิวัฒน์ สายโรจน์	ประชาชน
7. อำเภอเกษตรวิสัย		
1	นายอนันต์ ทอนจอก	กำนัน
2	นางมาลินี ผุดบัวดง	ผู้ใหญ่บ้าน
3	นายสุชาติ เชียงหอม	ผู้ใหญ่บ้าน
4	นายสมคิด วาสนาม	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.
5	นางเอมอร เวียงคำ	ผู้บริหาร/สมาชิก อปท.
6	นางอนุสรรา ศรชัย	อสม.
7	นางกาย พาที	อสม.

ที่	ชื่อ-สกุล	ตัวแทนกลุ่ม
8	นางสาวทิตทิพย์ สัจจา	ประชาชน
9	นางมัลลิกา แสนแสนยา	ประชาชน
10	นางสาวสุภาภรณ์ อุพินคา	ประชาชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) ครั้งที่ 2

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ตัวแทนกลุ่ม
1	นายธีระชัย แสนนุวา	ท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด	ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ดหรือตัวแทน
2	ดร.สมศักดิ์ นิลผาย	ผู้ทรงคุณวุฒิ ก.ท.จ.ร้อยเอ็ด	ท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ดหรือตัวแทน
3	นายประจวบ จำลองเพ็ง	นิติกรชำนาญการพิเศษสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด	สาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด
4	ผศ.ดร.จิราพร บาริศรี	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	ตัวแทนนักวิชาการ
5	ผศ.ดร.กฤติญา สุขเพิ่ม	อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	ตัวแทนนักวิชาการ
6	อาจารย์สุรียา ปัญญาจิตร	ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	ตัวแทนนักวิชาการ
7	ผศ.ดร.สุรพงษ์ แสงเรณู	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	ตัวแทนนักวิชาการ
8	ผศ.ดร.สุกานดา จันทวารีย์	อาจารย์ประจำหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด	ตัวแทนนักวิชาการ

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ตัวแทนกลุ่ม
9	นายสุชาติ ภูทอง	นิติกรชำนาญการ สำนักงาน เทศบาลตำบลหัวช้าง	ตัวแทนนักวิชาการ
10	นางสาวลักขณาวดี ไใหญ่แก้ว ทราย	สำนักงานนิติกรชำนาญการ เทศบาลตำบลกกกุง	ตัวแทนนักวิชาการ
11	ดร.บุญเพ็ง โวท	นายกองค์การบริหารส่วน ตำบลนานวล	ตัวแทนผู้บริหาร ท้องถิ่นฯ
12	นายสุรีย ยางเงิน	นายกเทศมนตรีตำบลคูเมือง	ตัวแทนผู้บริหาร ท้องถิ่นฯ
13	นายไชยยง นพคุณ	นายกเทศมนตรีตำบลโพธิ์ทอง	ตัวแทนผู้บริหาร ท้องถิ่นฯ
14	นายวิฑูรย์ ชุมเงิน	รองปลัดเทศบาล ปฏิบัติ หน้าที่นายกเทศมนตรีคูกา สิงห์	ตัวแทนผู้บริหาร ท้องถิ่นฯ
15	นายบดินทร์ อุบลเลิศ	ตัวแทนนายกเทศมนตรี ตำบลหนองแวง	ตัวแทนผู้บริหาร ท้องถิ่นฯ
16	นายไพศาล เสียงเพราะ	ประชาชน	ตัวแทนประชาชน
17	นายธนพัฒน์ บุญจันทร์	ประชาชน	ตัวแทนประชาชน
18	นางสาวสุภัทสร กลมผุด	ประชาชน	ตัวแทนประชาชน
19	นายอนุชา สุทธิประภา	ประชาชน	ตัวแทนประชาชน
20	นายชนะชัย จตุเทน	ประชาชน	ตัวแทนประชาชน

ภาคผนวก ง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ที่ รศรป. ว ๐๑๕๕/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเรียนเชิญเข้าร่วม Focus Group Discussion

เรียน .....

ด้วย นายพิมลศักดิ์ นิลผาย รหัสประจำตัว ๕๘๙๒๖๒๐๘๐๑๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยราช
ภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สภาพการใช้ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมประชาชน
ต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

ทั้งนี้ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและเชี่ยวชาญอย่างยิ่ง จึงขอเรียนเชิญท่าน
เข้าร่วม Focus Group Discussion ในวันที่ ๑๔-๑๖ กันยายน ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุมคณะนิติ
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุ
ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกลลภิตติอัมพร)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕ โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป. ว ๐๑๑๕/๒๕๖๓

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๐ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเข้าร่วม Focus Group Discussion

เรียน .....

ด้วย นายพิมลศักดิ์ นิลผาย รหัสประจำตัว ๕๘๙๒๖๒๐๘๐๑๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สภาพการใช้ผลกระทบและรูปแบบบรรณานุกรมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

ทั้งนี้ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและเชี่ยวชาญอย่างยิ่ง จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วม Focus Group Discussion ณ ห้องประชุมกันเกรา ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพราชภัฏกรีนวิลล์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ในวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๒ เวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๓๐ น. เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาคร คัยนันท์)

รองคณบดี รักษาการแทนคณบดี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕ โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป. ว ๐๑๘๖/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายพิมลศักดิ์ นิลผาย รหัสประจำตัว ๕๘๙๒๖๒๐๘๐๑๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมณูญประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ

ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา

ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล

ตรวจสอบด้านภาษา

อื่น ๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์)

รองคณบดี รักษาการแทนคณบดี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕ โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป. ว ๐๑๘๖/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.สถิตคุณ บุญเรือน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายพิมลศักดิ์ นิลผาย รหัสประจำตัว ๕๘๘๒๖๒๐๘๐๑๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ
ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สภาพการใช้ ผลกระทบและ
รูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความ
เรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญ
ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ

ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา

ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล

ตรวจสอบด้านภาษา

อื่น ๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์)

รองคณบดี รักษาการแทนคณบดี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕ โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป. ว ๐๑๘๖/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.อิทธิพงษ์ นาครอด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายพิมลศักดิ์ นิลผาย รหัสประจำตัว ๕๘๘๒๖๒๐๘๐๑๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ
ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบ
ธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย
บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญ
ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ

ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา

ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล

ตรวจสอบด้านภาษา

อื่น ๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์)

รองคณบดี รักษาการแทนคณบดี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕ โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป. ว ๐๑๘๖/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.ศิวทัศน์ สุขสุวรรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายพิมลศักดิ์ นิลผาย รหัสประจำตัว ๕๘๘๒๖๒๐๘๐๑๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ
ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สภาพการใช้ ผลกระทบและ
รูปแบบธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความ
เรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญ
ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ

 ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบด้านภาษา อื่น ๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์)

รองคณบดี รักษาการแทนคณบดี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕ โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ๗๓๑

ที่ รศรป.ว ๐๐๑๐/๒๕๖๓

วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.พยงค์ มุลวาปี

ด้วย นายพิมลศักดิ์ นิลผาย รหัสประจำตัว ๕๘๙๒๖๒๐๘๐๑๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบ ธรรมเนียมประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ

ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา

ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล

ตรวจสอบด้านภาษา

อื่น ๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์)

รองคณบดี รักษาราชการแทนคณบดี

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

ที่ รศรป.ว ๐๑๘๘/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน

ด้วย นายพิมลศักดิ์ นิลผาย รหัสประจำตัว ๕๘๙๒๖๒๐๘๐๑๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัย เข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์)

รองคณบดี รักษาการแทนคณบดี

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป.ว ๐๑๘๗/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน

ด้วย นายพิมลศักดิ์ นิลผาย รหัสประจำตัว ๕๘๙๒๖๒๐๘๐๑๐๖ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สภาพการใช้ ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์)

รองคณบดี รักษาการแทนคณบดี

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์การหาคุณภาพแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับสภาพการใช้ ผลกระทบ

และรูปแบบธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับความ			ΣR	IOC	แปลผล
	สอดคล้อง					
	+1	0	-1			
จุดแข็งสภาพการใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด						
1. ประชาชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับบอขายมุขและการพนัน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. ชุมชนรักความสงบและมีความสามัคคีกัน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. ผู้นำจัดการความขัดแย้งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. ชุมชนมีกติกาศุมนในการปฏิบัติที่ชัดเจน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
6. ประชาชนมีความเป็นอยู่ตามวิถีความพอเพียง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
7. ชุมชนมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ดีงาม และเข้มแข็ง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
จุดแข็งผลกระทบใช้ธรรมเนียมปฏิบัติประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด						
1. ประชาชนให้ความร่วมมือที่ดี	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. ประชาชนลดการใช้สารเคมีทำเกษตรปลอดภัย	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นมีศักยภาพในการบริหารจัดการ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับความ สอดคล้อง			ΣR	IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
จุดอ่อนสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด						
1. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีน้อยไม่เพียงพอ	4	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
2. พื้นที่ติดต่อหลายตำบลคนต่างถิ่นเข้ามาง่าย	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. คนต่างถิ่นมีการอพยพและเข้าออกชุมชนง่าย						
จุดอ่อนผลกระทบต่อใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด						
1. ธรรมนูญประชาชนขาดสภาพการบังคับที่เด็ดขาด	4	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
2. หน่วยงานราชการในพื้นที่ขาดงบประมาณที่เพียงพอ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. ประชาชนยังขาดจิตสำนึกสาธารณะเพื่อส่วนรวม	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
โอกาสสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด						
1. การปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. ชุมชนยังมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ ความสมบูรณ์	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. ชุมชนยังเป็นโครงสร้างสังคมชนบท	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
โอกาสผลกระทบต่อใช้ธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด						
1. การจัดการความขัดแย้งของชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. ชุมชนให้ความสำคัญกับการศึกษาและคุณธรรม ของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. นวัตกรรมด้านสุขภาพที่เป็นรูปธรรมของชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับความ สอดคล้อง			ΣR	IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
อุปสรรคสภาพการใช้ธรรมนูญประชาชนในเขต จังหวัดร้อยเอ็ด						
1. ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก						
2. ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน	4	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
3. ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. ชุมชนมีผู้สูงอายุจำนวนมาก	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
อุปสรรคผลกระทบธรรมนูญประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด						
1. ประชาชนมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเบาหวาน ความดัน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งในและนอก พื้นที่มีน้อย	5	0	0	5	1	สอดคล้อง

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับลักษณะรูปแบบธรรมณูญ

ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับความ สอดคล้อง			ΣR	IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
	ด้านสถานะตามกฎหมาย					
1. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการจัดทำธรรมณูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมณูญประชาชนของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. สถานะทางกฎหมายมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมณูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านวัฒนธรรม จารีตประเพณี						
1. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมณูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมณูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมณูญประชาชนของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับความ สอดคล้อง			ΣR	IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
5. วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชนผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านโครงสร้างทางสังคม						
1. โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการจัดทำธรรมนูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. โครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. โครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนของประชาชน						
4. โครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. โครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านการบริหารจัดการชุมชน						
1. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมนูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับความ สอดคล้อง			ΣR	IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
5. การบริหารจัดการในชุมชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน						
1. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมนูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน						
1. การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการจัดทำธรรมนูญประชาชน	4	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
2. การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับความ สอดคล้อง			ΣR	IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
4. .การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. .การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน						
1. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการจัดทำธรรมนูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีผลต่อการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านความสามารถผู้นำชุมชน						
1. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการจัดทำธรรมนูญประชาชน	4	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
2. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการบังคับใช้ธรรมนูญประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับความ สอดคล้อง			ΣR	IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
3. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการปฏิบัติตาม ธรรมนูญประชาชนของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการยอมรับและ ความเชื่อมั่นของประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. ความสามารถของผู้นำมีผลต่อการปรับปรุง แก้ไขธรรมนูญประชาชน	4	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
ด้านนโยบายและการวางแผน						
1. การจัดทำธรรมนูญประชาชนเป็นไปตาม นโยบายของภาครัฐ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. มีการวางแผนขั้นตอนในการจัดทำธรรมนูญ ประชาชนอย่างเป็นระบบ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. กำหนดระยะเวลาการบังคับใช้ธรรมนูญ ประชาชนเป็นไปตามแผนงานที่กำหนด	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. การปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนของ ประชาชนเป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่ กำหนดเป้าหมาย	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. มีการทบทวนแผนงานและความสอดคล้องของ นโยบายอย่างสม่ำเสมอและมีการนำผลมีผลต่อ การปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน						
1. ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง	4	1	0	4	0.80	สอดคล้อง

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับความ สอดคล้อง			ΣR	IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
2. ในชุมชนมีการส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชน ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการ ปกครองในสภาพการณ์ปัจจุบัน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. ในชุมชนเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้าน สังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองไปใน ทิศทางที่ดีขึ้น	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. ในชุมชนไม่มีกรณีฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับด้าน สังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในส่วนที่ เป็นข้อห้ามต่าง ๆ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านการจัดการความขัดแย้งของชุมชน						
1. ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการ จัดการความขัดแย้งของชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. ในชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้าน การบริหารความขัดแย้ง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. ประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมนูญ ประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการความ ขัดแย้งได้	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. ในชุมชนสามารถบริหารจัดการความขัดแย้งได้ อย่างเหมาะสมตามวิถีทางของชุมชนอย่างมี ประสิทธิภาพ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
1. ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับความ สอดคล้อง			ΣR	IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
2. ในชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. ประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. ในชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. ในชุมชนไม่มีผู้ฝ่าฝืนธรรมนูญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
6. ในชุมชนมีกระบวนการลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมนูญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามวิถีทางของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย						
1. ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย	4	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
2. ในชุมชนมีการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. ประชาชนสามารถปฏิบัติตามธรรมนูญประชาชนบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยได้	5	0	0	5	1	สอดคล้อง

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับความ สอดคล้อง			ΣR	IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
4. ในชุมชนมีกระบวนการลงโทษผู้ฝ่าฝืนธรรมนูญประชาชนในบทบัญญัติเกี่ยวกับด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยตามวิถีทางของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. มีการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชนในส่วนของบทบัญญัติเกี่ยวกับธรรมนูญประชาชนบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัยให้เหมาะสมอยู่เสมอ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านการต่อต้านการทุจริตของชุมชน						
1. ธรรมนูญประชาชนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริต	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. ประชาชนในชุมชนทราบบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตอย่างทั่วถึง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. ประชาชนในชุมชนสามารถปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตได้	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. การดำเนินการต่อต้านทุจริตในชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. มีการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญประชาชนในส่วนของบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านทุจริตให้เหมาะสมอยู่เสมอ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านนวัตกรรมสุขภาพที่เป็นรูปธรรม						
1. ในชุมชนมีการค้นหา การสร้างนวัตกรรมสุขภาพใหม่อยู่เสมอ	4	1	0	4	0.80	สอดคล้อง

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับความ สอดคล้อง			ΣR	IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
2. การค้นพบ การสร้างและการพัฒนานวัตกรรม สุขภาพใหม่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายใน ชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. นวัตกรรมสุขภาพที่เกิดขึ้นตรงตาม สภาพ ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. นวัตกรรมที่ค้นพบสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่าง เป็นรูปธรรมจริง	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. ในชุมชนให้การยอมรับและเกิดความเชื่อมั่น นวัตกรรมสุขภาพใหม่เกิดขึ้น	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
6. ในชุมชนพัฒนาและต่อยอดนวัตกรรมสุขภาพ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอยู่เสมอ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านการศึกษาและคุณธรรม						
1. มีการส่งเสริมในเรื่องการศึกษาในธรรมนูญ ประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2. มีการส่งเสริมเรื่องคุณธรรมในธรรมนูญ ประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องการศึกษา และคุณธรรมแก่ประชาชนในชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. มีการยกย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติดีใน เรื่องคุณธรรมดีเด่น ในชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. มีการติดตามประเมินผลในเรื่องการศึกษาและ คุณธรรมในธรรมนูญประชาชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง

ประเด็นการตรวจสอบ	ระดับความ สอดคล้อง			ΣR	IOC	แปลผล
	+1	0	-1			
6. มีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องการศึกษาและ คุณธรรมให้เหมาะสมกับคนในชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
ด้านจิตอาสา						
1. มีการให้ความรู้ในเรื่องจิตอาสาในธรรมนูญ ประชาชนแก่ประชาชนในชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
2 เกิดกระบวนการปลูกฝังการทำหน้าที่ด้านจิต อาสาแก่ประชาชนในชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
3. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเรื่องการทำ หน้าที่จิตอาสาแก่ประชาชนในชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
4. มีการยกย่องประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติใน การทำหน้าที่จิตอาสาดีเด่นในชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
5. มีการติดตามประเมินผลในเรื่องจิตอาสาอย่าง สม่ำเสมอ	5	0	0	5	1	สอดคล้อง
6. มีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องจิตอาสาให้ เหมาะสมกับคนในชุมชน	5	0	0	5	1	สอดคล้อง

Case Processing Summary

	N	%
Valid	40	100.0
Cases Excluded ^a	0	.0
Total	40	100.0

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.899	114

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
436.52	567.132	23.815	114

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	432.44	561.713	.173	.899
a2	432.62	559.683	.196	.898
a3	432.59	565.216	.066	.899
a4	432.52	558.732	.309	.898
a5	432.32	562.031	.119	.899
a6	432.44	556.718	.303	.898
a7	432.39	549.951	.519	.896
b1	432.59	561.083	.194	.898
b2	432.39	556.740	.306	.898
b3	432.57	572.061	-.198	.900
c1	432.54	557.408	.298	.898
c2	432.32	560.574	.187	.898
c3	432.37	555.155	.348	.897
d1	432.42	560.058	.208	.898
d2	432.32	567.661	-.032	.899
d3	432.52	558.804	.261	.898
e1	432.37	552.201	.466	.897
e2	432.42	559.422	.264	.898
e3	432.42	561.525	.162	.899
f1	432.39	558.771	.259	.898
f2	432.52	557.286	.335	.898
f3	432.32	557.343	.258	.898
g1	432.72	562.131	.193	.898

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
g2	432.52	560.373	.209	.898
g3	432.29	559.754	.239	.898
g4	432.29	554.974	.377	.897
h1	432.47	559.285	.246	.898
h2	432.37	559.893	.275	.898
h3	432.39	552.648	.434	.897
i1	432.74	552.427	.492	.897
i2	432.62	562.216	.131	.899
i3	432.49	558.363	.251	.898
i4	432.42	555.945	.423	.897
i5	432.42	558.345	.247	.898
j1	432.42	560.530	.207	.898
j2	432.59	565.103	.047	.899
j3	432.59	565.852	.024	.900
j4	432.69	568.141	-.046	.900
j5	432.54	564.505	.070	.899
k1	433.32	544.851	.460	.896
k2	432.44	573.241	-.183	.901
k3	432.22	562.218	.136	.899
k4	432.74	559.340	.209	.898
k5	432.54	567.941	-.038	.900
l1	432.34	559.568	.238	.898
l2	432.24	574.489	-.269	.901
l3	432.32	567.272	-.019	.900

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
l4	432.34	569.096	-.078	.900
l5	432.54	566.987	-.008	.900
m1	432.79	565.661	.051	.899
m2	432.62	562.544	.130	.899
m3	432.49	552.568	.429	.897
m4	433.24	553.237	.345	.897
m5	433.12	548.867	.365	.897
n1	432.34	559.568	.238	.898
n2	432.44	559.139	.283	.898
n3	432.42	555.894	.321	.898
n4	432.44	560.236	.208	.898
n5	432.57	565.805	.024	.900
o1	434.02	543.927	.389	.897
o2	433.64	538.948	.423	.897
o3	433.29	545.467	.419	.897
o4	433.17	544.771	.485	.896
o5	433.27	545.209	.445	.896
p1	433.44	544.790	.446	.896
p2	433.10	571.887	-.144	.901
p3	433.62	563.016	.068	.900
p4	433.77	558.465	.172	.899
q1	433.64	560.210	.115	.900
q2	432.47	554.464	.408	.897
q3	432.64	548.805	.500	.896

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
q4	432.42	555.894	.321	.898
q5	432.69	549.977	.400	.897
r1	432.67	557.566	.225	.898
r2	432.69	550.500	.361	.897
r3	433.32	544.851	.460	.896
r4	432.89	560.566	.182	.899
s1	432.62	567.324	-.020	.900
s2	433.34	550.039	.384	.897
s3	432.89	559.212	.223	.898
s4	432.74	559.340	.209	.898
t1	432.74	550.078	.506	.896
t2	432.72	548.090	.613	.896
t3	432.67	553.566	.421	.897
t4	432.34	557.465	.332	.898
t5	432.84	550.142	.538	.896
t6	432.77	546.312	.651	.896
u1	432.69	550.285	.551	.896
u2	432.59	548.755	.497	.896
u3	432.69	560.336	.159	.899
u4	432.67	552.858	.419	.897
u5	432.59	548.057	.543	.896
v1	432.97	562.008	.145	.899
v2	433.02	558.717	.284	.898
v3	432.62	565.919	.024	.899

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
v4	433.19	551.290	.406	.897
v5	432.84	560.050	.249	.898
w1	432.79	563.149	.109	.899
w2	432.74	559.340	.209	.898
w3	432.77	560.373	.213	.898
w4	432.92	554.576	.361	.897
w5	432.99	562.209	.161	.899
x1	432.47	568.218	-.049	.900
x2	433.17	559.222	.212	.898
x3	432.77	559.727	.254	.898
x4	432.79	561.569	.159	.899
x5	432.67	562.817	.115	.899
x6	432.67	561.863	.154	.899
y1	432.62	556.903	.308	.898
y2	432.72	547.464	.457	.896
y3	432.64	546.681	.461	.896
y4	432.59	550.109	.390	.897
y5	432.44	554.052	.284	.898
y6	432.54	554.064	.345	.897

ภาคผนวก ฉ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพประกอบกิจกรรม

ภาพที่ ฉ.1 การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 1

ภาพที่ จ.2 การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2563 สถานที่ห้องประชุมกันเกรา ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพราชภัฏกรีนวิลล์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

พิมลศักดิ์ นิลผาย, วชิรินทร์ สุทธิชัย และรัชนิดา ไสยรส. (2564). ผลกระทบและรูปแบบธรรมเนียม
ประชาชนต้นแบบในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นายพิมลศักดิ์ นิลผาย
วัน เดือน ปีเกิด	20 มิถุนายน 2527
ที่อยู่ปัจจุบัน	355 ถนนรณชัยชาญยุทธ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์
สถานที่ทำงาน	คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2550	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2554	นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2564	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชาการจัดการ ภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY